

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSP-44060-37(2)/06

Druk nr 785
Warszawa, 6 lipca 2006 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Przekazuję przyjęty przez Radę Ministrów dokument

**- Sprawozdanie z realizacji w 2005 r.
Narodowego Planu Rozwoju na lata
2004 – 2006.**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Rozwoju Regionalnego do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Z poważaniem

(-) Kazimierz Marcinkiewicz

**Sprawozdanie z realizacji w 2005 r.
Narodowego Planu Rozwoju
na lata 2004 - 2006**

MINISTERSTWO ROZWOJU REGIONALNEGO
Instytucja Zarządzająca Podstawami Wsparcia Wspólnoty

Czerwiec 2006 r.

SPIS TREŚCI:

Wstęp.....	4
1. Opis sytuacji społeczno-ekonomicznej w 2005 r.	5
1.1 Główne tendencje w 2005 r.	5
1.2 Informacja nt. realizacji średniookresowych strategii krajowych.....	15
2. System wdrażania.....	19
2.1 Dokumenty programowe.....	20
2.2 Ramy prawne wdrażania Narodowego Planu Rozwoju.....	21
2.3 Zmiany w układzie instytucjonalnym	25
2.4 Procedury	25
2.5 Porozumienia.....	26
2.6 System finansowania.....	27
2.7 System kontroli	30
2.8 Zdolność instytucjonalna.....	33
2.8.1 Zatrudnienie	33
2.8.2 Szkolenia	36
2.9 System SIMIK.....	38
2.10 Wykorzystanie pomocy technicznej.....	40
2.11 Koordynacja wdrażania funduszy strukturalnych	42
2.12 Kroki podjęte w celu naprawy systemu wdrażania NPR	44
3. Postęp rzeczowy Narodowego Planu Rozwoju.....	46
3.1.1 Analiza dostępnych wskaźników	46
3.1.2 Wskaźniki horyzontalne	50
3.1.3 Postęp rzeczowy wg osi NPR.....	53
3.2 Realizacja Narodowego Planu Rozwoju.....	60
3.2.1 Realizacja programów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych.....	60
3.2.1.1 Sektorowy Program Operacyjny <i>Rozwój zasobów ludzkich</i>	66
3.2.1.2 Sektorowy Program Operacyjny <i>Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw</i>	68
3.2.1.3 <i>Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego</i>	71
3.2.1.4 Sektorowy Program Operacyjny <i>Transport</i>	75
3.2.1.5 Sektorowy Program Operacyjny <i>Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich</i>	77
3.2.1.6 Sektorowy Program Operacyjny <i>Rybołówstwo i przetwórstwo ryb</i>	80
3.2.1.7 Program Operacyjny <i>Pomoc techniczna</i>	83

3.2.1.8 Program Operacyjny Program Inicjatywy Wspólnotowej <i>Equal</i>	85
3.2.1.9 Inicjatywa Wspólnotowa <i>Interreg</i>	88
3.2.2 Realizacja projektów współfinansowanych z Funduszu Spójności	90
3.2.3 Realizacja kontraktów wojewódzkich.....	92
3.3 Prognoza realizacji Narodowego Planu Rozwoju w 2006 r.....	97
4. Rozkład regionalny udzielonego wsparcia.....	97
5. Zgodność z politykami wspólnotowymi	100
5.1 Zgodność z polityką dotyczącą zamówień publicznych	101
5.2 Zgodność z polityką dotyczącą pomocy publicznej.....	102
5.3 Zgodność z polityką dotyczącą ochrony środowiska.....	103
5.4 Zgodność z polityką dotyczącą równości szans	104
6. Realizacja Narodowego Planu Rozwoju w kontekście Europejskiej Strategii Zatrudnienia	105
7. Ocena realizacji Narodowego Planu Rozwoju.....	106
8. Kontrola realizacji Narodowego Planu Rozwoju.....	108
9. Monitorowanie realizacji Narodowego Planu Rozwoju	112
9.1 Funkcjonowanie systemu monitorowania i sprawozdawczości.....	112
9.2 Działalność sprawozdawcza.....	113
9.3 Funkcjonowanie Komitetu Monitorującego NPR/PWW oraz podkomitetów ds. polityk horyzontalnych.	114
10. Promocja.....	115
11. Podsumowanie	116
WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW, WYKRESÓW, MAP I TABEL	120
Załączniki:.....	120
Wykresy:	120
Tabele:.....	121
Mapy:	122

Wstęp

Sprawozdanie z realizacji w 2005 r. Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004 - 2006 jest jednym z elementów wprowadzonego systemu monitorowania i zarządzania pomocą strukturalną dla Polski. Sprawozdanie zostało przygotowane przez Ministra Rozwoju Regionalnego, pełniącego funkcję instytucji zarządzającej Podstawami Wsparcia Wspólnoty, w oparciu o system sprawozdawczości i monitoringu przewidziany w następujących aktach prawnych: rozporządzeniu Rady z dnia 21 czerwca 1999 r. nr 1260/1999 *wprowadzającym ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych*, ustawie z dnia 20 kwietnia 2004r. *o Narodowym Planie Rozwoju*, rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 22 września 2004r. *w sprawie trybu, terminów i zakresów sprawozdawczości dotyczącej realizacji Narodowego Planu Rozwoju, trybu kontroli Narodowego Planu Rozwoju oraz trybu rozliczeń*.

Niniejsze *Sprawozdanie z realizacji w 2005r. Narodowego Planu Rozwoju* służy także jako *Sprawozdanie roczne nt. wdrażania Podstaw Wsparcia Wspólnoty*, którego obowiązek przygotowania wynika z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2004r. *w sprawie przyjęcia Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006* oraz zapisów Podstaw Wsparcia Wspólnoty dla Polski na lata 2004-2006.

Sprawozdanie z realizacji w 2005r. Narodowego Planu Rozwoju, obejmujące okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2005r., zostało sporządzone w oparciu o:

- sprawozdania roczne z realizacji: Sektorowego Programu Operacyjnego *Rozwój zasobów ludzkich*, Sektorowego Programu Operacyjnego *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*, Sektorowego Programu Operacyjnego *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*, Sektorowego Programu Operacyjnego *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*, Sektorowego Programu Operacyjnego *Transport*, Programu Operacyjnego *Pomoc techniczna*, *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego*, Inicjatywy Wspólnotowej *Equal*, poszczególnych programów Inicjatywy Wspólnotowej *Interreg IIIA*
- Informację o realizacji *Programu wsparcia na rok 2005*
- informacje przekazane przez instytucję zarządzającą dla Funduszu Spójności oraz instytucję zarządzającą Inicjatywą Wspólnotową *Interreg* w zakresie programów *Interreg III B,C*
- dodatkowe informacje pozyskane przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty w ramach systemu sprawozdawczości

Zakres *Sprawozdania z realizacji w 2005 r. Narodowego Planu Rozwoju* odpowiada wymogom art. 49 ust. 1 pkt 1-3 ustawy *o Narodowym Planie Rozwoju* oraz § 4 w/w rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy.

Układ *Sprawozdania* obejmuje: opis głównych tendencji w sytuacji społeczno – ekonomicznej w Polsce w 2005r. (rozdział 1), opis zmian wprowadzonych do systemu wdrażania oraz podjętych działań naprawczych (rozdział 2), informację o realizacji poszczególnych komponentów Narodowego Planu Rozwoju, z uwzględnieniem wymiaru rzeczowego i finansowego oraz opisem podstawowych etapów wdrażania (rozdział 3), informację na temat przestrzegania polityk Wspólnot Europejskich (rozdział 5), odniesienie do Europejskiej Strategii Zatrudnienia (rozdział 6), charakterystykę podjętych działań w zakresie oceny/ewaluacji (rozdział 7), kontroli (rozdział 8) oraz promocji Narodowego Planu Rozwoju (rozdział 10). Dodatkowo w rozdziale 9 przedstawiono opis zmian w systemie monitorowania oraz ogólną informację dotyczącą funkcjonowania w 2005 r. Komitetu

Monitorującego NPR/PWW i jego podkomitetów, a w rozdziale 4 przedstawiono regionalny rozkład udzielonego wsparcia.

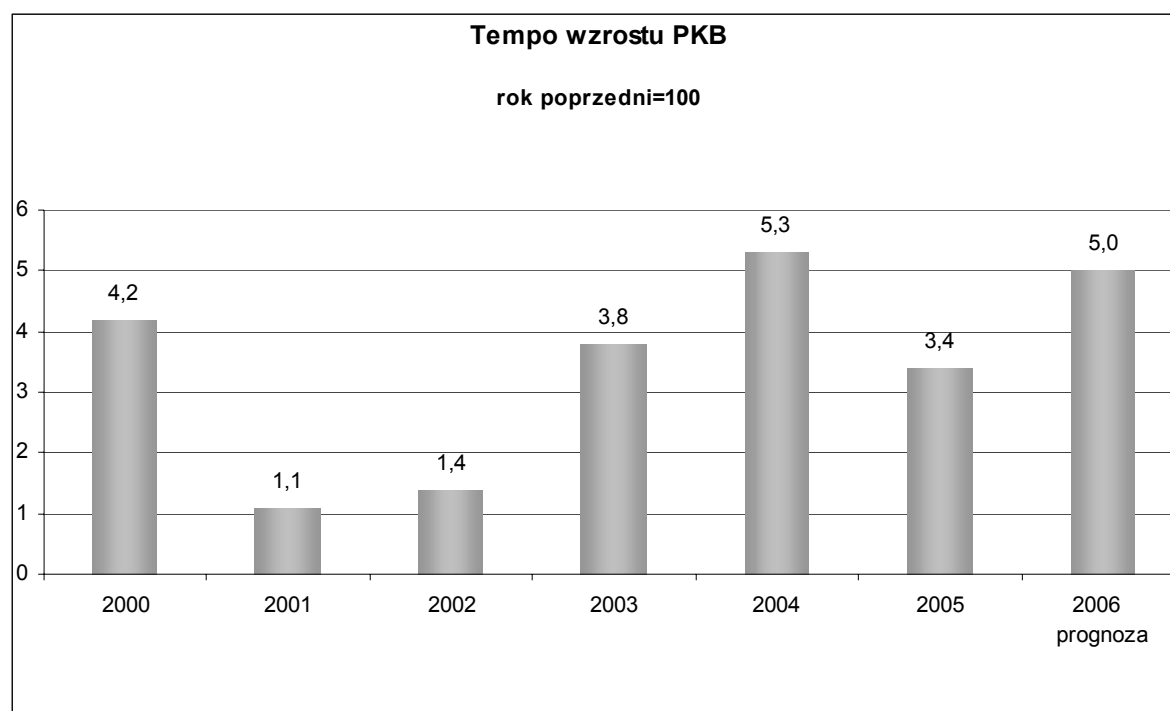
1. Opis sytuacji społeczno-ekonomicznej w 2005 r.

1.1 Główne tendencje w 2005 r

Rok 2005 był dla naszej gospodarki jednym z najbardziej pomyślnych w okresie transformacji. Wyraźnie umocniły się jej fundamenty makroekonomiczne. Rosła aktywność i produktywność przedsiębiorstw, co przy podjętych uprzednio decyzjach o obniżeniu obciążeń podatkowych, a w 2004 r. – stóp procentowych, wpłynęło korzystnie na sytuację podstawowych działów gospodarki narodowej. W ciągu roku systematycznie malała presja inflacyjna, zmniejszał się deficyt towarowy i płatniczy w obrotach handlowych z zagranicą, umacniała wiarygodność Polski jako miejsca do inwestowania, na giełdzie panowała hossa, a na rynku pracy utrwały się pozytywne zmiany. W drugim półroczu nastąpiło długo oczekiwane ożywienie działalności inwestycyjnej.

Z kwartału na kwartał coraz wyższa była dynamika produktu krajowego brutto. Wprawdzie po boomie akcesyjnym w pierwszej połowie 2004 r., wywołanym jednorazowymi czynnikami popytowymi, wzrost gospodarczy w pierwszym kwartale 2005 r. wyniósł tylko 2,2%, a w drugim 2,9%, ale już w trzecim osiągnął 3,9%, a w czwartym 4,3%. W rezultacie w skali całego roku PKB przekroczył wartość 980,9 mld zł i był o 3,4% większy niż w 2004 r. Szacunkowe obliczenia wskazują¹, że w wyniku oddziaływania inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych przyrost PKB wyniósł 8,3 mld zł, tj. 0,86%.

Wykres 1 Tempo wzrostu PKB

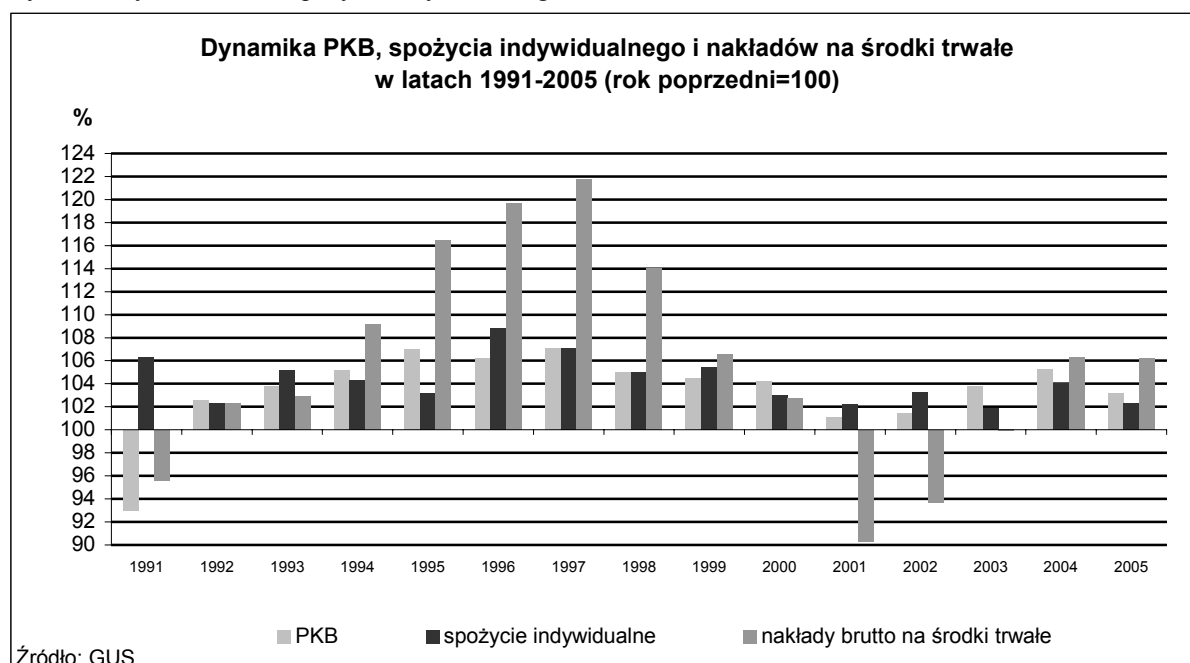

Źródło GUS, prognoza MRR

¹ Obliczeń dokonano na podstawie modelu ekonometrycznego HERMIN.

Czynnikami dynamizującym gospodarkę pozostawał eksport, którego dynamika wyraźnie przewyższała dynamikę importu. Niski natomiast, szczególnie w pierwszym półroczu, był popyt krajowy – zarówno konsumpcyjny, jak i inwestycyjny. Dopiero trzeci, a szczególnie czwarty kwartał przyniosły wyraźny wzrost spożycia indywidualnego i nakładów brutto na środki trwałe.

Wykres 2 Dynamika PKB spożycia indywidualnego i nakładów na środki trwałe w lata 1991-2005

Na tle Unii Europejskiej tempo rozwoju gospodarczego naszego kraju było stosunkowo wysokie. W 2005 r. wzrost PKB UE-25 wyniósł 1,6%, a więc był ponad 2-krotnie mniejszy niż w Polsce. Pozwoliło to zmniejszyć nieco dystans dzielący nas od krajów unijnych. Ocenia się, że PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniósł w ubiegłym roku w Polsce 11,6 tys. PPS (według parytetu siły nabywczej), wobec około 23,4 tys. w UE-25. W rezultacie o ile w 1995 r. relacja tak liczonego PKB naszego kraju do średniej unijnej wynosiła zaledwie 40,6%, a w 2000 r. – 47%, to w 2005 r. zwiększyła się do prawie 50%.

Najwyższy poziom rozwoju osiągnęło województwo mazowieckie, którego PKB per capita stanowił 72,8% średniej krajów członkowskich (UE-25, według parytetu siły nabywczej). Natomiast najsłabsze gospodarczo województwa (33,2-37,3% średniej UE) to: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie i opolskie.

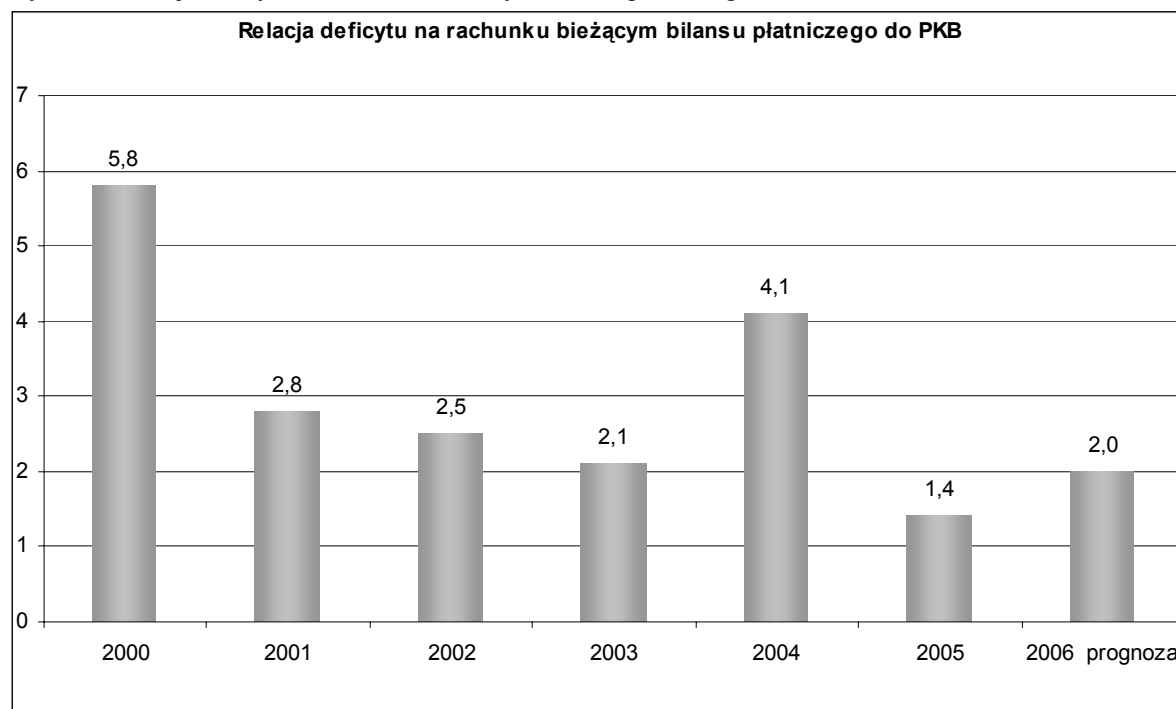
Istotnym czynnikiem wzrostu gospodarczego pozostawał handel zagraniczny. Utrzymało się dwucyfrowe tempo wymiany towarowej, przy czym – pomimo niekorzystnych uwarunkowań kursowych i koniunkturalnych – dynamika eksportu, szósty rok z rzędu wyraźnie wyprzedziła dynamikę importu. W rezultacie nastąpiła dalsza redukcja ujemnego salda wymiany.

W 2005 r., w porównaniu z 2004 r., eksport (w ujęciu rzeczowym, w euro) zwiększył się o 19,6% (wobec 25,6% w 2004 r.) podczas gdy import o 13%, (wobec odpowiednio 18,2%). W porównaniu z 2000 r. oznaczało to ponad 2-krotny wzrost eksportu i o ponad 50% importu. Ujemne saldo obrotów wyniosło 9,3 mld EUR i było o 2,4 mld EUR (o 20,6%) niższe niż rok wcześniej i o 9,5 mld EUR (o ponad połowę) od uzyskanego w 2000 r. Relacja tego salda do wartości eksportu, charakteryzująca stopień niezrównoważenia wymiany, zmniejszyła się do 13%, a jeszcze przed pięcioma laty przekraczała 54%. Tę zmianę jakościową należy wiązać ze wzrostem konkurencyjności gospodarki i zmniejszaniem jej uzależnienia importowego.

Bardzo pomyślnym symptomem w handlu zagranicznym są korzystne przemiany w strukturze towarowej obrotów, do czego przyczyniły się głównie inwestycje zagraniczne. Dotyczy to m.in. wzrostu udziału eksportu towarów o wyższym stopniu przetworzenia. Rosnące obroty produktami innowacyjnymi i dobrami inwestycyjnymi skutkować będą zmniejszeniem luki technologicznej i poprawą konkurencyjności gospodarki. Jednak uzyskany w tych dziedzinach postęp nie jest w pełni zadowalający. W 2004 r. wyroby high-tech stanowiły zaledwie 2,3% całego naszego eksportu, wobec prawie 15% w UE, a w imporcie – 9,2%, wobec 15,3%.

Tendencje w wymianie towarowej znajdują potwierdzenie w danych bilansu płatniczego (w ujęciu transakcyjnym, w euro). W 2005 r., w porównaniu z 2004 r., wzrost tak liczonego eksportu wyniósł 17,1%, importu – 12,6%, a ujemne saldo obrotów towarowych obniżyło się z 4,6 mld euro w 2004 r. do 2,2 mld euro (w 2000 r. wynosiło ono 13,3 mld euro). Uwzględniając dodatnie saldo usług, wysoką nadwyżkę transferów bieżących oraz ujemne saldo dochodów deficyt na rachunku bieżącym zmniejszył się z 8,5 mld euro w 2004 r. do 3,5 mld EUR w 2005 r., a jego relacja do PKB (w horyzoncie 12-miesięcznym) wyniosła 1,4%, wobec 4,1% przed rokiem.

Wykres 3 Relacja deficytu na rachunku bieżącym bilansu płatniczego do PKB

Źródło NBP, prognoza MRR

Rok 2005 był więc piątym, z wyjątkiem 2004 r., kolejnym rokiem zmniejszania się nierównowagi zewnętrznej kraju. Nierównowaga ta jest w Polsce znacznie mniejsza niż w wielu innych krajach członkowskich Unii Europejskiej. Tak np. w Estonii i Łotwie udział deficytu na rachunku bieżącym w PKB przekroczył w 2005 r. 11%, na Węgrzech, Litwie i w Słowacji ukształtował się w granicach 6-8%, a w Czechach zbliżył się do 4%.

Poprawa koniunktury oraz działania restrukturyzacyjne, wdrażane przez przedsiębiorstwa, w połączeniu z uprzednio podjętymi decyzjami obniżającymi obciążenia podatkowe, a także łagodzącymi politykę pieniężną (pięciokrotne obniżki stóp procentowych w 2005 r.) korzystnie wpływały na funkcjonowanie podmiotów gospodarczych. Ich wyniki finansowe

były jednak nieco gorsze niż przed rokiem. W 2005 r.² wskaźnik poziomu kosztów wyniósł 95,1%, wobec 94,3% w 2004 r. Wskaźnik rentowności brutto spadł z 6% do 4,9%, a rentowności obrotu netto – z 4,8% do 3,9%. Przedsiębiorstwa dysponowały natomiast większymi niż w latach poprzednich wolnymi środkami, co – przy nadal ograniczonej działalności inwestycyjnej – znalazło odzwierciedlenie we wzroście poziomu depozytów i umiarkowanym zapotrzebowaniu na kredyty. W rezultacie, istotnie poprawiły się wskaźniki płynności oraz obciążenia firm obsługą zadłużenia. Wskaźnik płynności finansowej I stopnia wzrósł z 30,3% do 31,9%, wobec 20% uznawanych przez banki za poziom bezpieczny.

Umacniają się procesy inwestycyjne. Po trzech latach spadku nakładów brutto na środki trwałe (w latach 2001-2003 łącznie o 15,5%), w 2004 r. odnotowano ich wzrost o 6,4%, a w 2005 r. o 6,5%. Dynamika tych nakładów – trwale utożsamianych z inwestycjami – była w tym okresie ponad 2-krotnie wyższa od uzyskanej w krajach Unii Europejskiej. Wyraźnie szybsze niż w Polsce tempo wzrostu działalności prorozwojowej obserwowano jednak w państwach bałtyckich oraz w Irlandii, na Węgrzech, a także w Szwecji, przy czym w Litwie i Łotwie było to tempo dwucyfrowe.

Tabela 1. Dynamika produkcji wybranych sektorów gospodarki, PKB i jego składowych, eksportu i importu w latach 2000-2005

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	Rok poprzedni=100					
Globalna produkcja rolnicza (ceny stałe)	94,4	105,8	98,1	99,2	107,5	97,5
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe)	106,7	100,6	101,1	108,3	112,6	103,8
Produkcja budowlano-montażowa systemem zleceń (ceny stałe)	101,4	88,3	95,9	101,6	104,7	105,0
PKB	104,2	101,1	101,4	103,8	105,3	103,4
spożycie ogółem	102,8	102,2	102,9	102,5	104,0	102,6
spożycie indywidualne	103,0	102,2	103,3	101,9	104,3	102,0
akumulacja brutto	103,9	86,6	92,8	103,3	114,7	100,5
nakłady brutto na środki trwałe	102,7	90,3	93,7	99,9	106,4	106,5
Popyt krajowy	103,1	98,6	100,9	102,7	106,0	102,2
wartość dodana brutto	103,9	101,2	101,3	103,6	105,1	103,2
przemysł	106,3	99,3	99,5	107,8	110,5	104,0
budownictwo	99,6	92,5	91,0	97,1	101,8	106,7
usługi rynkowe	104,5	102,3	103,2	102,4	104,2	103,2
Eksport (ceny stałe)	125,3	111,8	108,3	118,7	118,2	110,8
Import (ceny stałe)	110,8	103,2	107,3	108,2	117,3	104,6

Źródło: GUS

Wzrost inwestowania był w ubiegłym roku – podobnie jak produktu krajowego brutto – z kwartału na kwartał coraz wyższy. Nakłady brutto na środki trwałe w pierwszym kwartale przekroczyły poziom 2004 r. zaledwie o 1,4%, w drugim o 4,0%, natomiast w trzecim o 6,5%, a w czwartym wzrost wyniósł aż prawie 10,1%, czego nienotowano od siedmiu lat. Pozwoliło to na zahamowanie, trwającego od 2000 r., spadku stopy inwestowania (liczonej jako relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB), która osiągnęła 18,2%, wobec 18% w 2004 r. Najwyższą stopę inwestowania notowano w naszym kraju w 1999 r., kiedy to wyniosła 24,4%. Dla porównania pod tym względem aktualnie najkorzystniejsze relacje osiągają: Hiszpania, Łotwa i Estonia (prawie 30%), a także Czechy, Słowacja i Irlandia (około 26%).

² Prezentowane wskaźniki dot. przedsiębiorstw niefinansowych w których liczba pracujących przekracza 49 osób – z wyjątkiem podmiotów zaklasyfikowanych wg PKD do sekcji: A – Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; B – Rybactwo; J – Pośrednictwo finansowe.

Presja inflacyjna, stosunkowo silna w 2004 r. i na początku 2005 r., a będąca skutkiem szoku poakcesyjnego oraz szybko drożejących paliw, w następnych miesiącach wyraźnie zmalała.

Wzrost cen, jaki nastąpił skokowo w pierwszych miesiącach członkostwa, był skutkiem zarówno zwiększonego w tym okresie popytu wewnętrznego na szereg towarów, jak i zdynamizowania eksportu artykułów żywnościowych do krajów UE. Od początku 2005 r. impulsy inflacyjne były wyraźnie mniejsze niż się spodziewano. Słaby popyt konsumpcyjny, aprecjacja złotego (w 2005 r. złoty, zarówno do euro, jak i dolara zyskał na wartości około 11%) oraz przewaga podaży nad popytem, na szybko taniejące – szczególnie w końcu roku – produkty spożywcze przekładały się na coraz niższe tempo wzrostu cen producentów, a w rezultacie na malejącą inflację.

Inflacja roczna (grudzień 2005 r. do grudnia 2004 r.) wyniosła 0,7%, wobec 4,4% w grudniu 2004 r., kształtując się znacznie poniżej dolnej granicy celu inflacyjnego określonego przez Radę Polityki Pieniężnej (1,5-3,5%).

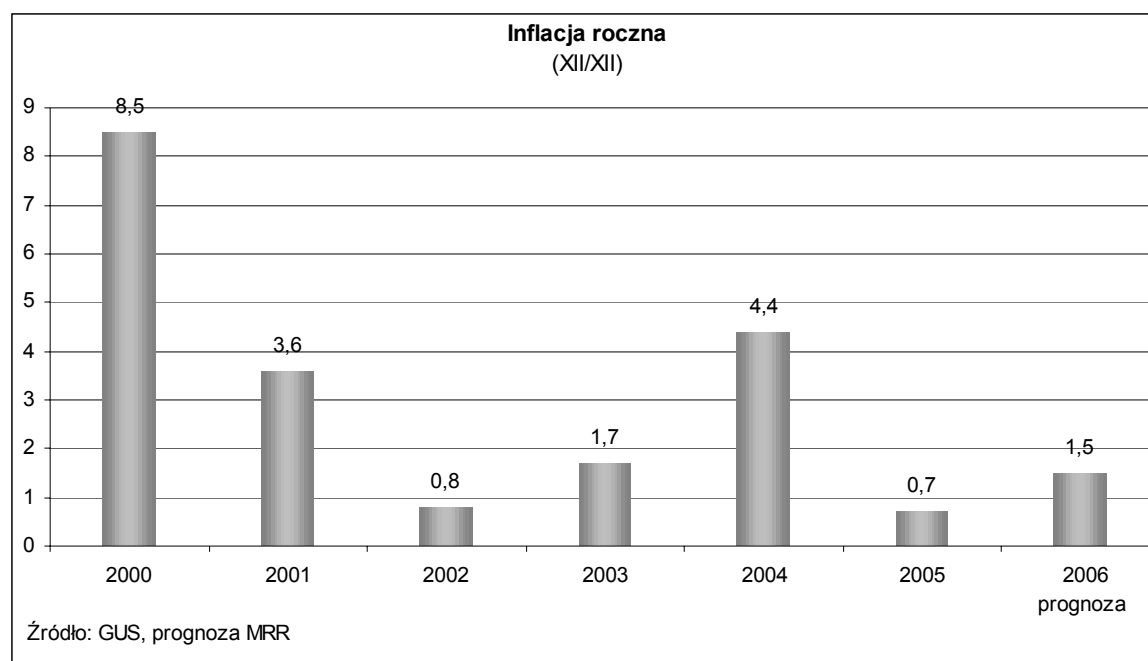
Wskaźnik inflacji netto (nie uwzględniający wpływu cen żywności i napojów bezalkoholowych oraz paliw) osiągnął w grudniu 1,1% (przed rokiem 2,4%). W grudniu żywność była o 1,5% tańsza niż przed rokiem. Na obniżenie dynamiki cen żywności wpłynął głównie spadek cen mięsa, spowodowany rosnącą podażą wieprzowiny. Pewne znaczenie miało także wstrzymanie (od listopada 2005 r.) importu polskiej żywności przez Rosję.

Antyinflacyjnie oddziaływał również spadek cen szeregu towarów nieżywnościowych. Najgłębszy dotyczył sprzętu audiowizualnego, fotograficznego i informatycznego, obuwia, środków transportu, odzieży oraz sprzętu gospodarstwa domowego.

Znaczne zapasy zbóż oraz wysoka produkcja zwierzęca będą sprzyjać utrzymywaniu się niskiej dynamiki cen żywności również i w 2006 r. Antyinflacyjnie powinny także oddziaływać: dalsza powolna aprecjacja złotego oraz wzrastająca konkurencja na krajowym rynku towarów i usług. Presję inflacyjną – poza szybko drożejącymi na rynkach światowych paliwami płynnymi – wywierać natomiast mogą czynniki popytowe. Wyraźnie wzrosło dochodowość gospodarstw domowych. Wynikiem ożywienia gospodarczego i spadku bezrobocia będzie wzrost dochodów z pracy i przychodów z działalności na własny rachunek. Do tego dochodzi waloryzacja rent i emerytur oraz napływ transferów w ramach Wspólnej Polityki Rolnej.

Systematyczny spadek inflacji oraz perspektywy jej stabilizacji w dłuższym okresie spowodowały, że w 2005 r. Rada Polityki Pieniężnej redukowałą pięciokrotnie podstawowe stopy procentowe (łącznie o 2 pkt proc.). Podstawowa stopa procentowa operacji otwartego rynku (referencyjna), za pomocą której NBP oddziałuje na oprocentowanie kredytów i depozytów w bankach komercyjnych, wyniosła w grudniu 2005 r. 4,5%, wobec 6,5% w końcu 2004 r., a w lutym 2006 r. zmalała do 4%.

Wykres 4 Inflacja roczna

Ostatnie miesiące 2005 r. przyniosły wyraźny wzrost płac. O ile w okresie styczeń-wrzesień płace realne w sektorze przedsiębiorstw były o 0,3% wyższe niż przed rokiem, to w IV kwartale aż o 3,8%. W rezultacie, w skali całego roku wzrost ich osiągnął 1,2%, wobec 0,8% w 2004 r.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w 2005 r. wyniosło w przemyśle 2,5 tys. zł. W przekroju terytorialnym strefa najniższych wynagrodzeń koncentrowała się w woj. lubuskim, podkarpackim, podlaskim, kujawsko-pomorskim i lubelskim, gdzie zarobki były średnio o 377-507 zł, tj. o 15,0-20% niższe od przeciętnego. Najwyższe płace osiągnęto w woj. mazowieckim i śląskim (odpowiednio o 20,4% i 19,2% powyżej średniej krajowej).

Po pięciu latach bardzo trudnej sytuacji na rynku pracy (liczba pracujących w gospodarce narodowej w latach 1999-2003 zmniejszyła się o prawie 1,4 mln osób, tj. o 9%, natomiast liczba bezrobotnych wzrosła o ponad 1,3 mln, tj. aż o 73%) w końcu 2004 r. wystąpiły pierwsze oznaki jej poprawy, które utrwaliły się w 2005 r. W wyniku poprawy koniunktury stopniowo rosła liczba nowych miejsc pracy i zatrudnienie; systematycznie spadało bezrobocie. W 2005 r. zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw było średnio o 89 tys. osób, tj. o 1,9% większe niż w 2004 r.

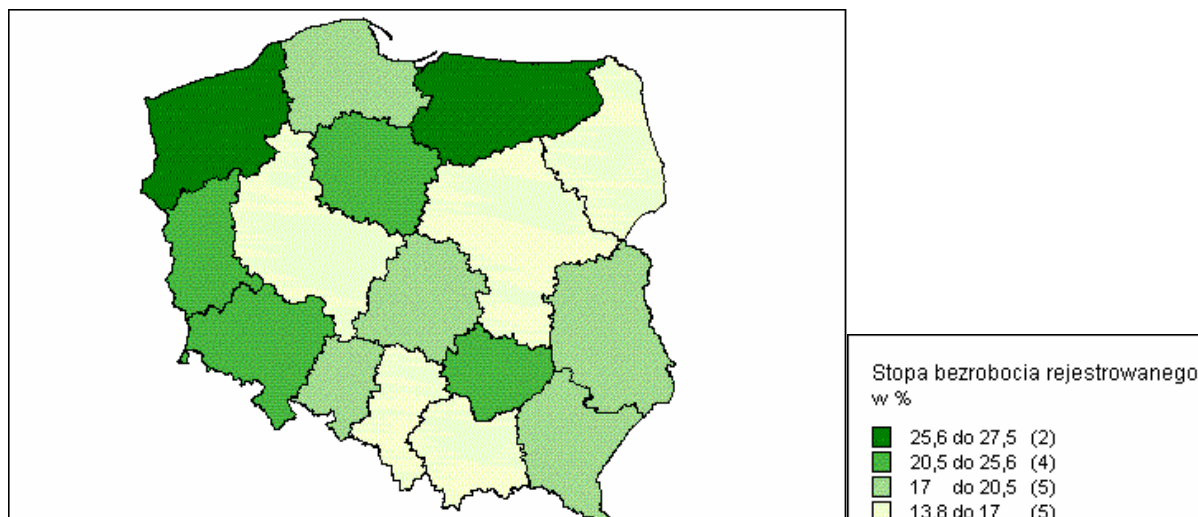
Wobec takiego ukształtowania się popytu na pracę, przy nadal wysokiej jej podaży (szacuje się, że ludność w wieku produkcyjnym zwiększyła się w ubiegłym roku o ponad 165 tys. osób, tj. w skali nie notowanej w innych krajach europejskich) bezrobocie pozostawało wysokie, chociaż jego poziom i stopa, w porównaniu z ostatnimi latami, zmalały.

W końcu grudnia urzędy pracy rejestrowały prawie 2,8 mln bezrobotnych, tj. o 227 tys. mniej niż przed rokiem, a stopa bezrobocia obniżyła się do 17,6%, z 19% w grudniu 2004 r. i 20% w latach 2002-2003. Mimo to, była najwyższa wśród krajów UE-25. Na podstawie szacunkowych obliczeń ocenia się, że dzięki wpływowi inwestycji realizowanych z funduszy unijnych stopa bezrobocia zmalała w 2005 r. o 0,5 pkt proc.

Pomimo spadkowej tendencji zarówno poziomu, jak i stopy bezrobocia, nie maleją dysproporcje terytorialne w zatrudnieniu. W najtrudniejszym położeniu znajdują się nadal

slabo rozwinięte, rolnicze regiony Polski północnej i północno-wschodniej. W końcu 2005 r. najwyższą stopę bezrobocia notowano w województwie warmińsko-mazurskim (27,5%) oraz zachodnio-pomorskim (25,6%). Najmniejsze bezrobocie występowało w wielkich aglomeracjach miejskich, o wysokim stopniu urbanizacji, rozwiniętym przemyśle i usługach. Tak było w przypadku Warszawy o stopie bezrobocia 5,6% (wobec 13,8% w całym województwie mazowieckim) lub Poznania o stopie 6,1% (wobec 14,6% w całym woj. wielkopolskim).

Mapa 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2005 r. wg regionów.

Źródło: GUS

Od sześciu lat systematycznie rośnie odsetek bezrobotnych pozbawionych prawa do zasiłku. W końcu ubiegłego roku było ich 2,4 mln, a udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 86,5%.

Utrata prawa do zasiłku wiąże się z długotrwałym (ponad 1 rok) bezskutecznym poszukiwaniem pracy³. Dotyczyło to prawie 1,4 mln osób, tj. 50,2% ogółu bezrobotnych. Z uwagi na długi przeciętny okres poszukiwania zatrudnienia (w IV kwartale ubiegłego roku 18,4 miesiąca), szanse tej grupy bezrobotnych na powrót do pracy są bardzo małe, co oznacza pogłębianie się ubóstwa tych osób i ich rodzin.

Najtrudniejszym problemem rynku pracy pozostaje wysokie bezrobocie wśród ludzi młodych (w wieku do 24 lat). Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 22,6% (wg BAEL – 24,4% a stopa bezrobocia – 34,6% - IV kwartał 2005 r.) Aktywizacja zawodowa tej grupy społecznej – pomimo rosnącego popytu na pracę – jest nadal niedostateczna, na co wskazuje szybki wzrost liczby niewykorzystanych ofert pracy. W końcu 2005 r. było ich 17,5 tys., wobec 13,2 tys. w 2004 r., 10,3 tys. w 2003 r., 8,3 tys. w 2002 r. i 5,3 tys. w 2001 r. Są to często oferty dla osób z wysokimi lub specyficznymi kwalifikacjami, którym nie mogą sprostać poszukujący pracy bezrobotni. Duży odsetek ofert nie jest akceptowany nawet przez długotrwale bezrobotnych (praca niedostatecznie opłacana lub konkurencja zatrudnienia w szarej strefie).

Najliczniejszą i najbardziej dotkniętą długotrwałym bezrobociem grupę stanowią osoby z najniższymi kwalifikacjami. W końcu 2005 r. 65% bezrobotnych miało wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe (wg BAEL: IV kw. 2005 r – 56,0%). Niepokojący jest jednak duży, a przy tym zwiększający się odsetek osób z wykształceniem wyższym. Stanowiły one 5,5% (w 2004 r. 5%, wg BAEL: IV kw. 2005 r. 8,6%) wszystkich bezrobotnych, a stopa

³ W BAEL – poszukiwanie pracy, w bezrobociu rejestrowanym – pozostawanie bez pracy

bezrobocia tej populacji w IV kwartale 2005 r. wyniosła 7,3%, wobec 6,9% przed rokiem (wg BAEL). Oznacza to rosnące niedopasowanie ich wykształcenia do potrzeb rynku pracy.

Wskaźnik zatrudnienia⁴ dla osób w wieku 15-64 lata (wg BAEL), charakteryzujący poziom absorpcji zasobów pracy przez gospodarkę wyniósł w IV kwartale 2005 r. 53,7%, wobec 52,4% przed rokiem i był jednym z najniższych wśród krajów UE. Najwyższy wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku 15-64 lata występował w województwach: mazowieckim (59,2%), lubelskim (57,5%) i małopolskim (56,2%), a najniższy w zachodniopomorskim (49,7%), warmińsko-mazurskim, dolnośląskim i śląskim (50,7%).

Istotnym czynnikiem hamującym wzrost zatrudnienia pozostają wysokie, pozapłacowe koszty pracy, związane z istnieniem tzw. klina podatkowego⁵. Na jego wielkość wpływają wszelkiego rodzaju obciążenia socjalne (składka na ubezpieczenia społeczne, w tym – wysoka obowiązkowa składka emerytalna), obciążenia pracodawcy związane z zatrudnieniem pracowników oraz podatek dochodowy. Wysoki klin podatkowy – wynoszący w naszym kraju ponad 42% – z jednej strony sprzyja rozwojowi „szarej strefy”, z drugiej zaś powoduje, że przedsiębiorcy preferują rozwiązania kapitałochłonne, a nie pracochłonne.

Tabela 2. Stopa bezrobocia wg płci, wieku, wykształcenia (wg BAEL)

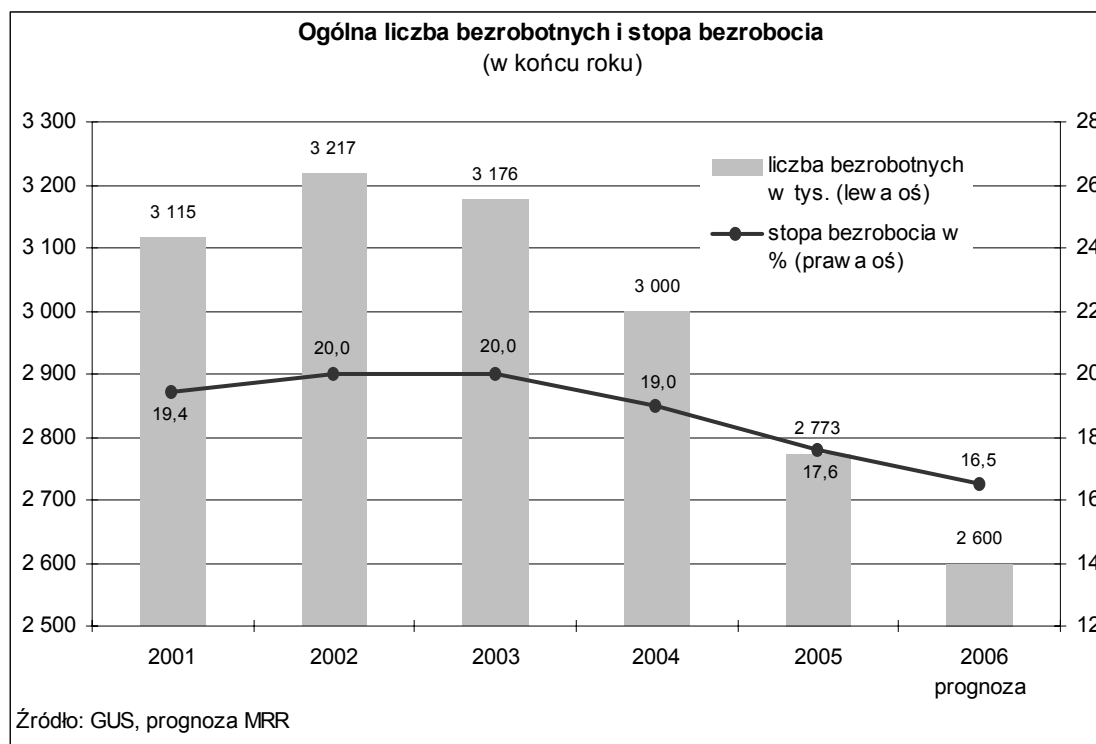
Wyszczególnienie	IV kw. 2003	IV kw. 2004	IV kw. 2005
Ogółem	19,3	18,0	16,7
mężczyźni	18,4	16,7	15,4
kobiety	20,3	19,5	18,3
Wiek: do 24 lat	41,1	37,3	34,6
25-34	19,4	18,0	16,7
35-44	15,7	14,6	13,8
45 lat i więcej	13,7	13,6	12,8
Wykształcenie: wyższe	7,7	6,9	7,3
Średnie zawodowe	16,9	16,2	14,5
Średnie ogólnokształcące	22,9	20,4	21,0
Zasadnicze zawodowe	23,5	22,4	20,6
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	26,0	24,8	25,1

Źródło: GUS

⁴ Liczony jako udział osób zatrudnionych w relacji do ogólnej liczby ludności w wieku 15-64 lata.

⁵ Różnica między całkowitymi kosztami pracy pracodawcy, a płacą netto, w relacji do całkowitych kosztów pracy.

Wykres 5 Ogólna liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia.

W 2005 r. realizacja budżetu państwa przebiegała bez większych zakłóceń. Wzrost dochodów (15,0%) był szybszy od wzrostu wydatków (5,3%), a deficyt osiągnął kwotę 28,4 mld zł zmniejszając się, w porównaniu z 2004 r., o prawie jedną trzecią. W relacji do PKB stanowił on 2,9%, wobec 4,5% w 2004 r. Nie zapobiegło to jednak narastaniu długu publicznego, który w końcu roku wyniósł 468 mld zł, tj. prawie połowę wartości PKB.

Istotnym mankamentem gospodarki pozostaje jej niska innowacyjność i nowoczesność oraz brak dostatecznie ukształtowanej infrastruktury.

Wydatki przedsiębiorstw przemysłowych na działalność innowacyjną wyniosły w 2004 r. 15,6 mld zł, a relacja ich do PKB osiągnęła zaledwie 1,7%, znacznie odbiegając od notowanej w krajach UE. Wpływ na to miał mały odsetek firm prowadzących działalność innowacyjną. Wynosił on w 2004 r. tylko 38,7%.

Poza wielkością nakładów, innymi ważnymi miernikami poziomu innowacyjności sektora przedsiębiorstw przemysłowych jest:

- udział produktów nowych i zmodernizowanych w produkcji sprzedanej ogółem, który odzwierciedla zdolność wdrożeniową przedsiębiorstw. W 2005 r. udział ten w przetwórstwie przemysłowym wyniósł ponad 23,8%;
- udział wartości produkcji działów i grup przemysłu wytwarzających produkty uznawane za nośniki postępu technicznego. W 2005 r. osiągnął on 15,9%.

Niedostateczny był zakres działań badawczo-rozwojowych, które należy traktować jako jeden z trzech najważniejszych, obok kapitału i pracy, czynników rozwoju. W 2004 r. nakłady na ten cel, finansowane zarówno ze środków budżetowych, jak i pozabudżetowych osiągnęły, w relacji do PKB, 0,56%. Szczególnie niepokojące jest pogarszanie się tego wskaźnika (w 2000 r. wynosił on 0,66%). Stało się tak przede wszystkim ze względu na malejące nakłady publiczne, podczas gdy wydatki z funduszy prywatnych utrzymywały się na stabilnym

poziomie. Dla porównania, w 2004 r. dla UE-25 wskaźnik nakładów wyniósł 1,90%, przy czym najwięcej na B+R przeznaczono w Szwecji (3,74%PKB) i Finlandii (3,51%), a najmniej na Malcie (0,29%), Cyprze (0,37%) i Łotwie (0,42%).

Struktura nakładów wg źródeł finansowania działalności B+R różni się od założonej w Strategii Lizbońskiej. Większość środków na ten cel w Polsce pochodzi z budżetu państwa (61,7% ogółu nakładów w 2004 r.), natomiast udział podmiotów gospodarczych – to jedynie 22,6%, zaś środków z zagranicy – 5,2%.

Bardzo niekorzystnie wypada porównanie nakładów na B+R w przeliczeniu na jednego naukowca. Polska z wartością 23 tys. euro odbiega znacznie od średniej krajów UE-25, która wynosi 156 tys. euro. Również nakłady te na jednego mieszkańca są u nas wielokrotnie niższe. W 2003 r. wynosiły one 64,5 USD (według parytetu siły nabywczej dolara), zaś w UE-15 - 462,6 USD. Z drugiej zaś strony, należy pamiętać o istotnej zależności pomiędzy poziomem finansowania działalności B+R, a zamożnością kraju, mierzoną wielkością PKB *per capita*. Wskaźnik ten w odniesieniu do Polski wynosi około połowy średniej wartości dla krajów UE-25.

Wskaźnikiem obrazującym poziom innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw, a zarazem całej gospodarki jest wielkość obrotów wyrobami wysokiej techniki. W Polsce udział takiego eksportu w całym eksporcie wynosił w 2004 r. 2,3%, podczas gdy średnio w UE-15 w 2001 r. – 19,8%. Natomiast wskaźnik importu wyrobów wysokiej techniki przekraczał u nas 9,2%, a w UE-15 – był ponad 2-krotnie wyższy.

Wskaźnikiem trendu procesów innowacyjnych jest liczba zgłoszeń patentowych przypadająca na 10 tys. mieszkańców, czyli tzw. współczynnik wynalazczości. W Polsce wartość tego wskaźnika systematycznie malała (z 1,4 w 1989 r. do 0,6 w 2004 r.). Średnia wartość tego wskaźnika dla krajów UE-15 wyniosła 2,6, a najwyższy odnotowano w Szwecji – 11,6, Szwajcarii – 9,8, Niemczech – 9,6 i w Danii – 6,5.

Znaczny postęp nastąpił w telefonizacji kraju, zwłaszcza w dziedzinie telefonii komórkowej. W końcu 2005 r. liczba telefonów komórkowych na 100 mieszkańców wynosiła 76,4, wobec 23,9 w 2000 r. W dalszym jednak ciągu dystans dzielący nas pod tym względem od innych krajów jest duży. Tak np. w Czechach wskaźnik ten wyniósł 105, w Szwecji – 103, w Austrii – 98, na Węgrzech – 89.

Podobne tendencje wystąpiły w dziedzinie rozwoju technologii informatycznych, w tym dostępu do internetu. W 2005 r. w gospodarstwach domowych⁶ posiadających dostęp do internetu w domu wyniósł w Polsce 30, wobec 48 w UE-25, w tym 75 w Danii, 39 we Włoszech, 39 w Estonii, ale tylko 22 w Grecji i 16 na Litwie. Choć dynamika zmian w ostatnich kilku latach w Polsce była wysoka, to inne nowe kraje z naszego regionu dokonały jeszcze większego postępu. W rezultacie pozycja konkurencyjna Polski w tej dziedzinie pogorszyła się, czego dowodem jest m.in. najnowszy ranking Światowego Forum Ekonomicznego dotyczący wykorzystania informatyki i telekomunikacji. Polska osiągnęła w tym rankingu 72 pozycję, o 25 miejsc gorszą niż jeszcze rok wcześniej. Dla porównania, 25 miejsce zajmuje Estonia, 38 – Węgry, 40 – Czechy, 48 – Słowacja, a 62 – Rosja. Warto przy tym nadmienić, że koszt dostępu do internetu należy w Polsce do najwyższych w Europie, co może w jakiejś mierze wyjaśniać przyczyny powiększania się dystansu w dziedzinie powszechności wykorzystania technologii informatycznych między Polską a Europą.

Pomimo zmian, jakie nastąpiły w Polsce w ostatnich latach, transport wciąż pozostaje dziedziną zapóźnioną i poważnie niedoinwestowaną. Ogólna długość dróg publicznych w

⁶ We wspólnym badaniu wykorzystania ICT w gospodarstwach domowych brane są pod uwagę jedynie gospodarstwa z przynajmniej jedną osobą w wieku 16-74 lata

końcu roku 2005 wynosiła około 400 tys. km, z czego prawie 70% miało twardą nawierzchnię. Długość autostrad osiągnęła 580 km, a dróg ekspresowych (jedno i dwujezdniowych) 247 km. Polska pod względem odsetka autostrad, w ogólnej długości dróg kołowych, zajmuje jedno z ostatnich miejsc w Europie. Przy tym sieć autostrad i dróg ekspresowych jest rozproszona, nie zapewnia ciągłości ruchu na żadnej z międzynarodowych tras tranzytowych. Jest to tym bardziej istotne, że 13 międzynarodowych ciągów drogowych, o łącznej długości 5,5 tys. km, włącza nasz kraj w sieć najważniejszych połączeń transeuropejskich i w większości stanowi składniki paneuropejskich korytarzy transportowych (sieć TINA).

Polska, podobnie jak inne kraje członkowskie UE realizuje założenia Strategii Lizbońskiej, dotyczące rozwoju edukacji społeczeństwa. Ma to pomóc w przekształceniu naszej gospodarki w gospodarkę opartą na wiedzy.

Głównym celem tych działań jest m. in.:

- upowszechnienie wykształcenia średniego;
- zwiększenie odsetka absolwentów kierunków technicznych;
- rozwijanie kształcenia ustawicznego.

Sytuacja w dziedzinie upowszechniania wykształcenia średniego jest korzystna. W 2005 r. odsetek osób posiadających co najmniej średnie wykształcenie w populacji 29-24 lata wynosił około 90% (wg BAEL populacja 25-29 lat - 89,9%), przewyższając wskaźnik założony dla Strategii Lizbońskiej (85%). W połączeniu z korzystną dla Polski strukturą demograficzną charakteryzującą się wyższym niż w UE odsetkiem ludzi młodych, powinno to być atutem rozwojowym kraju. Jest więc szczególnie niepokojące, że wśród młodych ludzi w grupie wiekowej poniżej 25 lat notuje się najwyższy odsetek osób bezrobotnych.

Odsetek absolwentów uczelni wyższych (nauki ścisłe i kierunki techniczne) jest niższy od średniej unijnej i w 2005 r. wynosił około 9% - znacznie mniej od wskaźnika przyjętego w Strategii Lizbońskiej (15%).

W Polsce w roku 2005 wykształcenie wyższe posiadało niespełna 14% populacji w wieku powyżej 15 lat, podczas gdy w krajach UE-15 – około 20%. Poziom nasz jest porównywalny z takimi krajami jak: Czechy, Francja, Irlandia, choć niższy niż np. w Holandii i Wielkiej Brytanii. Niższe wskaźniki ma wiele krajów (Włochy 9%, Dania i Portugalia 7%, Austria 6%). Od początku lat 90-tych obserwuje się stałą tendencję wzrostu liczby młodzieży studiującej na wyższych uczelniach. Liczba studentów wzrosła w tym okresie prawie 5-krotnie. Szczególnie wysokie tempo wzrostu liczby studentów zarejestrowano w uczelniach niepaństwowych. Uzyskanie tak znacznego wskaźnika skolaryzacji umożliwił rozwój studiów zaocznych i wieczorowych.

Jedynie około 1 mln osób, tj. 5% populacji w wieku 25-64 lata dokończyła się, wobec 12,5% założonych w Strategii Lizbońskiej, przy czym każdy zatrudniony poświęca na szkolenie w formach zorganizowanych wielokrotnie mniej godzin niż w krajach rozwiniętych. Klasyfikuje nas to wśród krajów o najniższym poziomie uczestnictwa w kształceniu ustawicznym. W kształceniu tym w bardzo nieznacznym stopniu biorą udział osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, a więc bezrobotne, z niskimi kwalifikacjami i starsze.

1.2 Informacja nt. realizacji średniookresowych strategii krajowych

Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 wskazuje kierunki rozwoju gospodarczego powiązane bezpośrednio ze Strategią Gospodarczą Rządu „Przedsiębiorczość-Rozwój-Praca” oraz średniookresowymi politykami rządowymi zaprogramowanymi w latach 1999-2001,

a dotyczącymi poszczególnych sektorów gospodarki oraz rozwoju regionów. Zadania wynikające z przyjętych dokumentów planistycznych, finansowane w całości z krajowych środków publicznych, służąc osiągnięciu podstawowych celów polityki gospodarczo-społecznej rządu, uzupełniają i wzmacniają jednocześnie efekt działań o charakterze strukturalnym współfinansowanych ze środków pomocowych UE, realizowanych w ramach Narodowego Planu Rozwoju.

Realizacja średniookresowych polityk rządowych w 2005 r. przedstawiała się następująco:

Strategia Gospodarcza Rządu „Przedsiębiorczość Rozwój Praca” (przyjęta przez Radę Ministrów w styczniu 2002 r.)

Rozwojowi przedsiębiorczości w 2005 r. służyła realizacja działań zapisanych w dokumencie *„Kierunki działań Rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw od 2003 do 2006 roku”*.

W 2005 r. prowadzono działania służące promowaniu przedsiębiorczości. Kontynuowano tworzenie akademickich inkubatorów przedsiębiorczości na uczelniach. Celem tej inicjatywy, wspieranej finansowo m.in. przez Ministerstwo Gospodarki, jest stworzenie na uczelniach wyższych infrastruktury zapewniającej młodym przedsiębiorcom pomoc w zakładaniu własnego biznesu. Inkubatory mogły otrzymać wsparcie finansowe na rozpoczęcie lub kontynuowanie działalności. W 2005 r. dotacje otrzymało 15 instytucji na łączną kwotę ok. 154,5 tys. zł. Obecnie funkcjonuje w kraju 19 Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości dofinansowanych dotacją Ministerstwa Gospodarki. Prowadzi w nich działalność ok. 150 firm.

Kolejną inicjatywą realizowaną bezpośrednio przez Ministerstwo Gospodarki było wspieranie udziału organizacji przedsiębiorców w pracach branżowych organizacji i grup międzynarodowych. Organizacje przedsiębiorców mogły otrzymać dotacje na częściowe pokrycie składki członkowskiej i/lub kosztów związanych z zorganizowaniem posiedzeń międzynarodowych grup lub organizacji branżowych w Polsce. W 2005 roku miały miejsce trzy edycje konkursu. Wsparcie uzyskało 35 organizacji przedsiębiorców na łączną kwotę ok. 488,7 tys. zł.

Kontynuowano również realizację programu *„Kapitał dla przedsiębiorczych”*, którego celem jest zbudowanie efektywnej sieci instytucji finansowych – funduszy pożyczkowych i funduszy poręczeniowych, składającej się z silnych funduszy regionalnych oraz równomiernie rozłożonych na terenie całej Polski funduszy lokalnych.

W ramach działań wspierających wzrost innowacyjności uchwalono *ustawę o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej* z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 179, poz. 1484), wprowadzającą instrumenty ekonomiczno-finansowe dla przedsiębiorstw innowacyjnych takie jak: odliczenia podatkowe, kredyt technologiczny, bezpośrednie wsparcie budżetowe, wspierające udział przedsiębiorstw w finansowaniu sektora badań i rozwoju. Wsparciu sektora badania +rozwój służy również ustawa z 28 lipca 2005 r. *o partnerstwie publiczno-prywatnym* (Dz. U. Nr 169, poz. 1420).

Wiele działań finansowanych ze środków krajowych wykonywała Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, m.in. udzielano przedsiębiorcom bezpłatnych usług informacyjnych w zakresie dotyczącym prowadzenia działalności gospodarczej oraz ubiegania się o wsparcie w ramach programów pomocowych, finansowanych ze środków budżetu Państwa, pomocy zagranicznej (Phare, fundusze strukturalne) oraz innych programów i instrumentów wsparcia dostępnych na rynku w ponad 140 Punktach Konsultacyjnych, rozwijano również Krajową Sieć Usług. Dodatkowo wsparcie finansowe udzielane było na działania doradcze związane m.in. z podnoszeniem jakości produktów i usług, uzyskiwaniem certyfikatów w zakresie systemów zarządzania jakością, środowiskiem oraz bezpieczeństwem i higieną pracy,

rozwijaniem działalności eksportowej, wdrażaniem rozwiązań innowacyjnych i nowych technologii, nawiązywaniem współpracy, a także dotacje na przedsięwzięcia inwestycyjne.

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2001-2006 (przyjęta przez Radę Ministrów 28 grudnia 2000r.)

Strategia jest podstawowym dokumentem w zakresie polityki regionalnej w Polsce, który został stworzony głównie ze względu na perspektywę członkostwa w Unii Europejskiej. Początkowo podstawą realizacji NSRR była *ustawa o zasadach wspierania rozwoju regionalnego* z dnia 12 maja 2000 r., a narzędzie realizacji stanowiły kontrakty wojewódzkie oraz inne formy wspierania rozwoju regionów przewidziane przez ustawę. Aktualnie cele NSRR przekładają się bezpośrednio na cele Narodowego Planu Rozwoju, który jest głównym narzędziem realizacji Strategii, a w jego ramach - *Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego*.

Do końca 2006 roku zostanie przygotowany raport o polityce regionalnej, którego elementem będzie próba oceny realizacji Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2001-2006 (NSRR). Raport pozwoli na przygotowanie szczegółowych analiz i wniosków dotyczących realizacji NSRR.

Narodowa Strategia Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich 2004-2006 (przyjęta przez Radę Ministrów 4 stycznia 2000 r.)

Zadania określone w strategii realizowane są w ramach *Krajowego programu działań na rzecz zatrudnienia na rok 2005 r.* Dokument ten określa zadania państwa w zakresie wyznaczonym ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* oraz porządkuje w wymiarze rocznym działania krajowego rynku pracy, również w kontekście wytycznych wynikających z Europejskiej Strategii Zatrudnienia.

Do istotnych działań podejmowanych w ramach *Krajowego programu działań na rzecz zatrudnienia na 2005 r.* zaliczyć można przygotowanie nowelizacji *ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* mającej na celu wzmocnienie działalności niepublicznych służb zatrudnienia, wprowadzenie prac społecznie użytecznych na rzecz społeczności lokalnej, wprowadzenie regulacji na rzecz zatrudniania w gospodarstwach domowych (nowelizacja weszła w życie 1 stycznia 2006 r.), rozszerzenia rządowego programu Pierwsza Praca o projekt „pierwszy biznes” wspierający młodych bezrobotnych chcących otworzyć własną firmę, realizowanie działania „Aktywizacja zawodowa młodzieży narażonej na marginalizację”. W programach skierowanych dla młodzieży wzięło udział 5,5 tys. uczestników. Udzielano również wsparcia finansowego dla projektów promujących przedsiębiorczość, podnoszących konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje, rozwijano doradztwo dla przedsiębiorców oraz rozbudowywano system funduszy pożyczkowych i poręczeniowych. Kontynuowano realizację Programu „50 PLUS” przeznaczonego dla osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia. Realizowano 20 pilotażowych projektów wyłonionych w ramach konkursu prowadzonego przez Ministra Gospodarki i Pracy. Ogólnie na granty wydatkowano kwotę 7 697 tys. zł, a łącznie projekty pilotażowe objęły prawie 1,5 tys. osób bezrobotnych. Kontynuowano wdrażanie systemu EURES (czyli Europejskie Służby Zatrudnienia - sieć współpracy publicznych służb zatrudnienia i ich partnerów, wspierająca mobilność w dziedzinie zatrudnienia na poziomie międzynarodowym i transgranicznym, w krajach Unii Europejskiej oraz Norwegii, Islandii i Szwajcarii). Podejmowano działania mające na celu redukcję obciążeń podatkowych i wynikających ze składek na ubezpieczenie społeczne mające zachęcić do podejmowania pracy osoby bezrobotne, bierne zawodowo oraz zalegalizowania zatrudnienia w „szarej strefie”, prowadzono szkolenia pracowników publicznych służb zatrudnienia mające na celu doskonalenie ich kwalifikacji.

Spójna polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa 2000 – 2006 (przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 1999 r.)

W ramach realizacji strategii Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa prowadziła następujące zadania: wypłacano dopłaty do oprocentowania kredytów - największym zainteresowaniem cieszyły się preferencyjne kredyty inwestycyjne w liniach kredytowych przeznaczonych dla młodych rolników, na podstawowe inwestycje, na zakup gruntów rolnych, dla gospodarstw rodzinnych, na nowe technologie. Prowadzono dopłaty do grup producentów rolnych, udzielano pomocy dla podmiotów branży utylizacyjnej, wypłacano ekwiwalenty za zalesienia gruntów rolnych. Udzielano pożyczek przeznaczonych na tworzenie miejsc pracy w działalnościach pozarolniczych w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich oraz w miastach do 20 tysięcy mieszkańców. Pomocą objęta była również, aktywizacja zawodowa, kulturalna i sportowa młodzieży z obszarów wiejskich. Monitorowano realizację programu małej przedsiębiorczości, w ramach którego w latach 1995-2003 Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, zawarła 6 337 umów pożyczkowych na tworzenie miejsc pracy na kwotę prawie 240 mln zł, pozwalającą na utworzenie 21 189 miejsc pracy na obszarach wiejskich. Kolejną formą pomocy było finansowanie inwestycji pozarolniczych tworzących miejsca pracy, dofinansowywano również agroturystykę.

Polska polityka strukturalna w sektorze rybołówstwa 2001 – 2006 (przyjęta przez Radę Ministrów 4 kwietnia 2004 r.)

W ramach realizacji Strategii udzielano pomocy finansowej podmiotom związanym z rybołówstwem morskim, przetwórstwem i rynkiem rybnym, rybactwem śródlądowym, przy szczególnym wsparciu obszarów zależnych od tego sektora gospodarki. Pomoc polegała na obniżaniu ceny paliwa dla armatorów statków rybackich wykonujących rybołówstwo morskie, prowadzono wykup kwot połowowych dla rybołówstwa dalekomorskiego, kontynuowano działania związane z zarybianiem obszarów morskich.

Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej e-Polska na lata 2004-2006 (przyjęta przez Radę Ministrów 13 stycznia 2004 r.)

Kontynuowano realizację Strategii w trzech zasadniczych obszarach: powszechnego dostępu do internetu (obszar A), opracowaniu standardów treści i usług dostępnych w internecie (obszar B) oraz działań szkoleniowych (obszar C).

W ramach obszaru A wprowadzano internet szerokopasmowy dla szkół oraz administracji publicznej, budowano infrastrukturę związaną z dostępem do sieci internetowej, tworzone infrastrukturę teleinformatyczną dla nauki oraz poprawiono bezpieczeństwo w sieci.

W ramach obszaru B przygotowywano realizację projektów rozwijających elektroniczną administrację, tworzone centralne bazy danych administracji, Polskie treści w Internecie, rozwijano nauczanie na odległość, usługi medyczne na odległość, handel elektroniczny, naziemną radiofonię i telewizję cyfrową.

W ramach obszaru C prowadzono szkolenia podnoszące umiejętność posługiwania się teleinformatyką, zapobiegające wykluczeniu informacyjnemu oraz zwiększające informatyczne przygotowanie zawodowe.

Narodowa Strategia Transportu na lata 2000 – 2006 (przyjęta przez Radę Ministrów 10 grudnia 2000 r.)

Ze względu na konieczność konkretyzacji zamierzeń inwestycyjnych w 2003 r. opracowano nową *Strategię rozwoju infrastruktury transportu na lata 2004 – 2006 i lata dalsze*. Realizowane w ramach strategii działania podnosiły spójność transportową kraju poprzez

przebudowę i budowę dróg krajowych, w tym odcinków autostrad, odcinków dróg ekspresowych, obwodnic miast i miejscowości oraz mostów w ciągach tych dróg. W ramach rozwoju transportu kolejowego modernizowano odcinki linii kolejowych państwowego znaczenia, kolejowe przejścia graniczne, urządzenia sterowania ruchem kolejowym oraz modernizowano tabor pasażerski. Modernizowano infrastrukturę portową i infrastrukturę dostępu do portów oraz kontynuowano prace w zakresie ochrony brzegów morskich. W transporcie lotniczym działania polegały na modernizacji Portu Lotniczego im. Fryderyka Chopina w Warszawie, w tym budowie II terminala portowego.

Narodowa Strategia Ochrony Środowiska na lata 2000 – 2006 (przyjęta przez Komitet Rady Ministrów ds. Polityki Regionalnej i Zrównoważonego Rozwoju 27 lipca 2000 r.) wraz z *II Polityką ekologiczną państwa* oraz *Polityką ekologiczną państwa na lata 2003-2006* stanowią podstawowe dokumenty określające politykę ochrony środowiska w Polsce.

W 2005r. Podejmowano następujące działania służące realizacji celów zapisanych w w/w dokumentach: znowelizowano *ustawę Prawo ochrony środowiska* (ustawa z dnia 27 kwietnia 2005 r Dz. U. Nr 113, poz. 954) w celu dostosowania jej do szeregu dyrektyw europejskich, m.in. dyrektywy 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko, realizowano zobowiązania w zakresie ochrony powietrza, wynikające z dwóch konwencji i protokołów do nich, tj. *Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu* oraz *Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości z 1979 roku* (tzw. *Konwencja Genewska*). *Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu* i ratyfikowany przez Polskę w dniu 13 grudnia 2002 r. *Protokół z Kioto* do niej, który wszedł w życie w dniu 16 lutego 2005 roku jest najważniejszą obecnie umową wielostronną, mającą znaczący wpływ na globalny rozwój gospodarczy, rozwój społeczny i na racjonalne wykorzystanie surowców kopalnych, przede wszystkim paliw energetycznych. *Protokół z Kioto* zobowiązuje do redukcji emisji 6-ciu wskazanych gazów cieplarnianych. Realizowano działania zapisane w *Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych*, przyjętym przez Radę Ministrów w 2003 roku oraz w *Krajowym Planie Gospodarki Odpadami*, przyjętym przez Radę Ministrów w 2002 roku. Prowadzono działania polegające na zapewnieniu w kraju, co najmniej na obecnym poziomie, bogactwa różnorodności biologicznej i skuteczną ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Realizowano zadania wynikające z „*Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej*” - zatwierdzonej w 2003 roku przez Radę Ministrów, wyznaczono *Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000* składającą się z obszarów specjalnej ochrony ptaków i specjalnych obszarów ochrony siedlisk, tworząco skuteczny system kontroli nad stosowaniem genetycznie modyfikowanych organizmów i wyeliminowanie możliwości ich przenikania do środowiska.

Pierwszy raport z obecnie realizowanej czteroletniej polityki ekologicznej na lata 2003-2006, zostanie opracowany w 2007 roku.

2. System wdrażania

Sprawdzenie w 2005 r. w praktyce funkcjonowania systemu wdrażania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, podparte analizą porównawczą przyjętych rozwiązań systemowych przez poszczególne instytucje zarządzające, ale także inne, nowe państwa członkowskie UE poskutkowało wprowadzeniem częściowych modyfikacji istniejącego systemu wdrażania m.in. w zakresie instytucjonalnego porządku prawnego, systemu finansowania projektów i programów oraz zdolności kadrowej.

2.1 Dokumenty programowe

Programowanie interwencji środków strukturalnych UE w Polsce zostało zakończone w 2004 r. opublikowaniem w formie rozporządzeń, uzgodnionych wcześniej w trakcie konsultacji międzyresortowych, społecznych i z Komisją Europejską, dokumentów programowych dla 7 programów operacyjnych oraz 2 inicjatyw wspólnotowych. W związku z koniecznością jednoczesnego programowania interwencji funduszy strukturalnych, opracowania aktów prawnych implementujących normy wspólnotowe w tym zakresie do prawa polskiego, a także procedur instytucji zaangażowanych w proces wdrażania programów operacyjnych, wkrótce okazało się, iż dokumenty te wymagają modyfikacji w celu uspołnienienia przyjętych rozwiązań w ramach całego systemu wdrażania funduszy strukturalnych UE w Polsce. Powyższy proces był kontynuowany również w 2005 r. min. w związku z potrzebą usprawniania przyjętych rozwiązań, wynikającą ze zdobywanych doświadczeń.

W 2005 r. zmieniono programy SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* a także SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*. Po niezbędnych konsultacjach z Komisją Europejską w ramach programu SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* przyjęto zmiany głównie w zakresie kryteriów udzielania pomocy oraz poszerzenia grupy beneficjentów uprawnionych do otrzymania wsparcia. Natomiast w przypadku SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* zmiana miała jedynie charakter formalno – prawny, tzn. dostosowywała dokument do zmian organizacyjnych wynikających z utworzenia Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz likwidacji Ministerstwa Nauki i Informatyzacji.

Znacznie częstszymi modyfikacjom podlegały uzupełnienia programów - łącznie aż 19 razy komitety monitorujące przyjmowały zmiany do powyższych dokumentów. W 2005 r. zmiany wprowadzono w ramach: SPO *Wzrost konkurencji przedsiębiorstw* - 4 - krotnie, SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* - 2 – krotnie, ZPORR – 4- krotnie, SPO *Transport* – 2 - krotnie, PO *Pomoc techniczna* – 2 -krotnie, SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* – 3 - krotnie SPO *Rozwój zasobów ludzkich* oraz IW *Equal* 1-krotnie. Przyjęte zmiany dotyczyły:

- realokacji środków pomiędzy działaniami – SPO *WKP* (przesunięcie środków stanowiących współfinansowanie krajowe), ZPORR (realokacje w ramach poszczególnych województw wynikające ze zmian kursowych), PO *Pomoc techniczna*, SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*, SPO *Transport*;
- zmian w zakresie kwalifikowalności wydatków – SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*, PO *Pomoc techniczna*, ZPORR, SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*, SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*.
- rozszerzenia grupy beneficjentów – SPO *Transport*, ZPORR, SPO *Rozwój zasobów ludzkich*, PO *Pomoc techniczna*.
- uproszczenia wskaźników pomiaru postępu realizacji projektów i działań – SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*, ZPORR.
- uwzględnienia aktualnie wypracowanych rozwiązań w systemie wdrażania - wszystkie programy operacyjne.

Szczegółowy wykaz modyfikowanych dokumentów programowych zawiera *Załącznik 1 Zmiany w dokumentach programowych w 2005 r.*

Należy podkreślić, że modyfikacja uzupełnień programów jest procesem ciągłym, naturalnym i wynika z bieżącego przebiegu wdrażania programów, oraz dodatkowo z analizy spójności przygotowanych dokumentów i procedur w ramach programów i na poziomie Podstaw Wsparcia Wspólnoty.

2.2 Ramy prawne wdrażania Narodowego Planu Rozwoju

Akty prawne określające zasady wdrażania funduszy strukturalnych UE w Polsce zostały wprowadzone do polskiego porządku prawnego w większości już w 2004 r. W 2005 r. uwaga administracji skoncentrowana była przede wszystkim na modyfikacji istniejących rozwiązań, głównie w celu dostosowania ich do wymogów praktyki, a także takim usprawnieniu istniejącego systemu, aby stworzyć sprzyjające warunki do zwiększenia tempa wydatkowania środków z funduszy strukturalnych UE i zmniejszenia obciążeń po stronie beneficjenta.

Tworzenie ram prawnych dla wdrażania Narodowego Planu Rozwoju

W 2005 r. finalizowane były prace nad ostatnimi aktami wykonawczymi do *ustawy o Narodowym Planie Rozwoju* tj. rozporządzeniami regulującymi wzory wniosków oraz wzory umów w ramach programów SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* oraz SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*. W ramach powyższych programów przyjęto rozwiązanie, zgodnie z którym dla każdego działania opracowano oddzielny wzór umowy o dofinansowanie, a w przypadku programu SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* również wzór wniosku o dofinansowanie.

W przypadku programu SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* do końca lipca 2005 r. weszło w życie ostatnie 16 rozporządzeń w sprawie wzoru wniosku, wzorów umów o dofinansowanie oraz rozporządzenie w sprawie wzorów sprawozdań z realizacji programu.

Natomiast w ramach programu SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* do końca października 2005 r. weszły w życie wszystkie rozporządzenia w sprawie wzorów umów (12), natomiast w przypadku rozporządzenia w sprawie wzorów sprawozdań prace zostały wstrzymane w czerwcu w związku z pracami nad *rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie trybu, terminów i zakresu sprawozdawczości dotyczącej realizacji Narodowego Planu Rozwoju, trybu kontroli realizacji Narodowego Planu Rozwoju oraz trybu rozliczeń*. Do końca 2005 r. powyższe rozporządzenie nie weszło w życie.

W 2005 r. prowadzono również prace nad aktami prawnymi uzupełniającymi w stosunku do podstawowych aktów prawnych konstytuujących ramy prawne wdrażania funduszy strukturalnych UE. W sierpniu 2005 r. weszła w życie *ustawa o Krajowym Funduszu Kapitałowym*, który ma wspomagać rozwój małych i średnich przedsiębiorstw poprzez dofinansowywanie istniejących funduszy kapitałowych oraz wspieranie powstawania nowych funduszy, które inwestują w małe i średnie przedsiębiorstwa o dużym potencjale wzrostu, a także w projekty inwestycyjne związane z innowacyjnymi technologiami.

W październiku 2005 r. weszła w życie *ustawa o Partnerstwie Publiczno – Prywatnym*, której celem jest ułatwienie dostępu kapitału prywatnego do dużych inwestycji publicznych, w tym, również tych współfinansowanych ze środków strukturalnych UE, poprzez stworzenie warunków do zawiązywania współpracy pomiędzy min. samorządami a firmami prywatnymi w formie partnerstwa publiczno – prywatnego. Powyższa ustawa, sprzyjając prowadzeniu nowych inwestycji, może przyczynić się do polepszenia sytuacji gospodarczej regionów.

Zmiany aktów prawnych

Doświadczenia zdobyte w pierwszym okresie realizacji polityki strukturalnej UE w Polsce pokazały, iż dla sprawnego wdrażania funduszy strukturalnych niezbędna jest częściowa modyfikacja przyjętego porządku prawnego. Wprowadzane w 2005 r. zmiany miały na celu przede wszystkim usprawnienie procesu realizacji programów, ale dotyczyły również doprecyzowywania przyjętych zapisów oraz uspołnienienia z innymi aktami prawnymi.

W 2005 r. rozpoczęto proces nowelizacji najważniejszej ustawy regulującej zasady wdrażania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności – *ustawy o Narodowym Planie Rozwoju*. Proponowane zmiany mają przede wszystkim doprowadzić do usunięcia najważniejszych barier utrudniających realizację Narodowego Planu Rozwoju. Jedną z nich jest obowiązek regulowania takich dokumentów jak programy operacyjne, uzupełnienia programów oraz wzory wniosków, umów i sprawozdań w formie rozporządzeń. Ze względu na dużą ilość dokumentów nowelizowanych w tym samym okresie, czas trwania procesu legislacyjnego wydłuża się nawet do 6 miesięcy, co znacznie odwleka możliwość wprowadzenia niezbędnych usprawnień. Nowelizacja ustawy przewiduje rezygnację z w/w wymogu, co niewątpliwie przyczyni się do zwiększenia elastyczności systemu. Dodatkowo nowelizacja ustawy przewiduje uszczegółowienie podziału kompetencji instytucji odpowiedzialnych za realizację NPR, uelastycznienie i dostosowanie systemu sprawozdawczości do rzeczywistych potrzeb w tym zakresie oraz zmiany w systemie kontroli funduszy strukturalnych, m.in. zapewnienia lepszej koordynacji działań kontrolnych.

W ramach działań podejmowanych w 2005 r. w kierunku usprawnienia absorpcji funduszy strukturalnych instytucja zarządzająca PWW przeprowadziła nowelizację *rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie trybu, terminów i zakresu sprawozdawczości dotyczącej realizacji Narodowego Planu Rozwoju, trybu kontroli realizacji Narodowego Planu Rozwoju oraz trybu rozliczeń*. W powyższym rozporządzeniu zmniejszono zakres oraz wydłużono terminy sprawozdawczości oraz doprecyzowano i ograniczono regulacje dotyczące kontroli, wprowadzono możliwość weryfikacji dokumentacji finansowej na próbie wydatków, wprowadzono katalog głównych warunków, po spełnieniu których instytucja płatnicza dokonuje certyfikacji wydatków wobec KE.

W 2005 r. znowelizowano również 22 inne akty wykonawcze do *ustawy o Narodowym Planie Rozwoju*, w tym:

- *rozporządzenia w sprawie przyjęcia programów operacyjnych w ramach programów: SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich oraz SPO Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw;*
- *rozporządzenia w sprawie przyjęcia uzupełnień programów – w celu dostosowania powyższych aktów prawnych do zmian wprowadzonych przez komitety monitorujące znowelizowano rozporządzenia w ramach SPO WKP - 3 - krotnie, SPO Restrukturyzacja – 1 - krotnie, ZPORR – 3 - krotnie, SPO Transport – 2 – krotnie, PO Pomoc techniczna – 1 – krotnie, SPO Rozwój zasobów ludzkich – 1 - krotnie;*
- *rozporządzenia w sprawie wzorów wniosków o dofinansowanie - w ramach programów ZPORR oraz SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich.(3 rozporządzenia);*
- *rozporządzenia w sprawie wzorów umów o dofinansowanie - w przypadku programu IW Equal niezbędne okazało się wprowadzenie zmiany dotyczącej ustanawiania zabezpieczeń przez beneficjentów, natomiast w ramach programu ZPORR ograniczono zakres umowy określonej w rozporządzeniu, w ten sposób by umożliwić dostosowywanie*

wzoru umowy do bieżących potrzeb. W 2005 r. przeprowadzono również nowelizację rozporządzenia określającego wzór umowy w ramach SPO RZL;

- *rozporządzenie w sprawie warunków i trybu przyznawania w sprawie warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej*- w przypadku SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006 w celu uruchomienia działania 4.5 Czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe.

Powyższe nowelizacje brały pod uwagę wspólne wytyczne instytucji zarządzającej PWW i instytucji płatniczej określające minimalny zakres treści umowy o dofinansowanie.

- *rozporządzenia w sprawie wzorów sprawozdań* - zmiany przeprowadzono jedynie w ZPORR, w ramach którego konieczna okazała się modyfikacja zakresu wskaźników monitorowania. Zmiana pozostałych rozporządzeń została wstrzymana do czasu wejścia w życie *rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie trybu, terminów i zakresu sprawozdawczości dotyczącej realizacji Narodowego Planu Rozwoju, trybu kontroli realizacji Narodowego Planu Rozwoju oraz trybu rozliczeń*, co nastąpiło w listopadzie 2005 r., ale do końca roku żadne rozporządzenie nie weszło w życie;
- *rozporządzenia w sprawie przyjęcia Narodowego Planu Rozwoju 2004 – 2006* – wprowadzone zmiany dostosowują powyższy akt prawny do aktualnego układu instytucjonalnego wynikającego z powstania Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, a także wprowadzają dodatkowe instytucje pośredniczące w ramach programów SPO Transport oraz SPO Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw.

Ponadto w 2005 r. prowadzono prace nad modyfikacją ustawy *Prawo zamówień publicznych*. Konieczność nowelizacji w/w aktu prawnego wynikała z wejścia w życie nowych regulacji unijnych tj. Dyrektywy 2004/18/WE oraz Dyrektywy 2004/17/WE, które nakładają na kraje członkowskie obowiązek implementacji nowych zasad w zakresie procedur udzielania zamówień publicznych do 31 stycznia 2006 r. Jednak w związku z sygnałami, iż to właśnie zbyt rygorystyczne przepisy w polskim prawie w stosunku do unijnych procedur są istotną przyczyną niskiej absorpcji środków strukturalnych UE, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w imieniu Rady Ministrów przygotowało autopoprawkę do projektu ustawy przekazanego do prac parlamentarnych w październiku 2005 r. Projekt ten zakłada podwyższenie progów stosowania ustawy oraz usprawnienie procedur udzielania zamówień. Prace parlamentarne nad tym dokumentem rozpoczęły się w grudniu 2005 r., planowane wejście w życie znowelizowanej ustawy to maj 2006r.

System prawny regulujący udzielanie pomocy publicznej w ramach NPR

Od dnia akcesji obowiązują w Polsce wspólnotowe przepisy w zakresie polityki konkurencji. Większość aktów prawnych regulujących udzielanie pomocy publicznej w ramach programów operacyjnych została przygotowana i weszła w życie w 2004 r. Kwestie proceduralne w prawie krajowym zostały zawarte w *ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej* (Dz.U. 2004 Nr 123, poz. 1291), natomiast w *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 1 września 2004 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej* (Dz.U. 2004 Nr 200, poz. 2050) określone zostały obszary kraju, na których jest dopuszczalne udzielanie pomocy regionalnej, wraz z maksymalną wielkością pomocy dla tych obszarów.

W 2005 r. kontynuowano prace legislacyjne w ramach SPO Transport, SPO Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego oraz Programu Inicjatywy Wspólnotowej Equal.

W ramach SPO *Transport* zakończono prace nad projektem *rozporządzenia Ministra Infrastruktury w zakresie inwestycji kolejowych w transporcie intermodalnym*, regulującym zasady udzielania wsparcia w ramach działania 1.3 Rozwój systemów intermodalnych. Publikacja rozporządzenia w Dzienniku Ustaw będzie możliwa po uzyskaniu decyzji zatwierdzającej ze strony Komisji Europejskiej.

W ramach *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego* zostały opublikowane i weszły w życie 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy, notyfikowane w styczniu 2005 r. i zatwierdzone przez Komisję Europejską w czerwcu 2005 r. - w sprawie udzielania pomocy na wspieranie inwestycji: w *dziedzinie turystyki* (Dz. U. 2005 nr 219 poz. 1856), *służących redukcji emisji ze źródeł spalania paliw* (Dz. U. 2005 nr 219 poz. 1855), *związanych z odnawialnymi źródłami energii* (Dz. U. 2005 nr 219 poz. 1857).

W ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej *Equal*, z uwagi na rozpoczynający się proces przejścia przez wybrane Partnerstwa na rzecz Rozwoju do drugiego etapu realizacji IW *Equal*, tzw. działania 2, polegającego na wdrażaniu zadań założonych we wnioskach o dofinansowanie, konieczne było podjęcie kroków zmierzających do uregulowania kwestii udzielania pomocy publicznej na zatrudnienie w IW *Equal*. W tym celu zostało opracowane *rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 9 sierpnia 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy na zatrudnienie w ramach programu operacyjnego –Inicjatywy Wspólnotowej Equal dla Polski 2004-2006* (Dz. U. 2005 nr 154 poz. 1288).

W ramach SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*, zakończono prace nad projektem *Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie udzielania pomocy finansowej funduszowi kapitału zaangażowanego* (projekt został notyfikowany do Komisji Europejskiej dnia 15 listopada 2005 r., w grudniu 2005 r. KE zgłosiła zapytania, do końca roku trwał proces konsultowania wyjaśnień z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumenta). Ponadto z dniem 9 września 2005 r. weszło w życie *rozporządzenie Ministra Nauki i Informatyzacji z 4 sierpnia 2005 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych na naukę* (Dz.U. 2005 nr 161 poz. 1359), które uchyliło w całości poprzednio obowiązujące *rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych z dnia 30 listopada 2001 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę*, w tym rozdział 7b stanowiący podstawę prawną funkcjonowania programu pomocowego dla działania 1.4 Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką. Przygotowany odnośny program pomocowy został notyfikowany do Komisji Europejskiej w październiku 2005 r. i będzie wymagał decyzji zatwierdzającej.

W 2005 r. dokonano nowelizacji dwóch rozporządzeń: w *sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego - Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* (Dz.U. 2005 nr 128 poz. 1070) oraz w *sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006* (Dz.U. 2005 nr 265 poz. 2220, data wejścia w życie 14.01.2006 r.). Ponadto opublikowane zostały dwa rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 22 grudnia 2005 r.: w *sprawie udzielania pomocy de minimis przedsiębiorcom uczestniczącym w targach lub wystawach za granicą* (Dz.U. nr 265, poz. 2217) oraz w *sprawie udzielania pomocy de minimis przedsiębiorcom uczestniczącym w wyjazdowych misjach gospodarczych związanych z udziałem w targach lub wystawach za granicą* (Dz.U. nr 265, poz. 2218), które wejdą w życie od 1.01.2006 r., przy czym stosowne dotychczas obowiązujące rozporządzenia dotyczące targów, wystaw i misji zagranicznych, zostały uchylone.

2.3 Zmiany w układzie instytucjonalnym

W listopadzie 2005 r. utworzono Ministerstwo Rozwoju Regionalnego - silny ośrodek koordynujący realizację polityki regionalnej, w tym absorpcję środków unijnych. W strukturze Ministerstwa z dniem 1 stycznia 2006 r. znalazły się wszystkie instytucje zarządzające programami, za wyjątkiem instytucji zarządzających SPO *Restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich* i SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*.

W związku z przeniesieniem instytucji zarządzających do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w ramach programów SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* oraz SPO *Transport* utworzono dodatkowe instytucje pośredniczące umiejscowione w ministerstwach, które do tej pory pełniły rolę instytucji zarządzających tymi programami, tj. w Ministerstwie Gospodarki oraz w Ministerstwie Transportu i Budownictwa. Zmiany nastąpiły również w programie SPO *Rozwój zasobów ludzkich*. Od 1 listopada 2005 r. instytucja pośrednicząca, która wcześniej znajdowała się w Ministerstwie Gospodarki i Pracy, znajduje się obecnie w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, natomiast instytucja pośrednicząca dla priorytetu 1, działań 2.3 i 2.4 oraz priorytetu 3, umiejscowiona jest w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego.

2.4 Procedury

Podręczniki procedur poszczególnych instytucji zaangażowanych we wdrażanie funduszy strukturalnych w Polsce stały się ważnym elementem systemu wdrażania funduszy strukturalnych. Zatwierdzenie podręczników instytucji zarządzających przez instytucję płatniczą było warunkiem przekazania zaliczki KE na konta programowe, a w przypadku podręczników pozostałych instytucji - certyfikowania wniosku o refundację do Komisji Europejskiej.

Do końca maja 2005 r. instytucja płatnicza zatwierdziła podręczniki procedur zarządzania i kontroli instytucji zarządzających programami SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* (kwiecień 2005r.), *SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* (marzec 2005 r.), *PO Pomoc techniczna* (maj 2005 r.), natomiast w przypadku programu SPO *Transport* podręcznik najpierw został zatwierdzony warunkowo w marcu 2005 r., a następnie trwały uzgodnienia pomiędzy instytucją płatniczą a instytucją zarządzającą programem na temat zapisów części podręcznika dotyczącej systemu kontroli. Ostateczna akceptacja podręcznika nastąpiła w listopadzie 2005 r. Podręczniki pozostałych instytucji zostały zatwierdzone w grudniu 2004 r.

Akceptacja podręczników zarządzania i kontroli instytucji zarządzających przez instytucję płatniczą umożliwiła zakończenie prac nad podręcznikami procedur pozostałych instytucji zaangażowanych w proces wdrażania programów operacyjnych, tj. instytucji pośredniczących i wdrażających w ramach programów SPO RZL, ZPORR, SPO WKP, SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*, SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*. W związku z uzależnieniem przez instytucję płatniczą przekazania pierwszych wniosków o refundację do Komisji Europejskiej od stosowania przez odpowiednie instytucje zatwierdzonych procedur, prace nad podręcznikami zostały znacznie przyspieszone. Pierwszym programem (za wyjątkiem SPO *Transport* oraz PO *Pomoc techniczna*, które nie posiadały instytucji pośredniczących i wdrażających), którego wszystkie podręczniki zostały zatwierdzone był SPO *Rozwój zasobów ludzkich*. W przypadku pozostałych programów zatwierdzenie podręczników następowało stopniowo i do końca roku jedynie w ramach programu SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego*

oraz rozwój obszarów wiejskich nie zostały ostatecznie zatwierdzone wszystkie procedury FAPA.

W oparciu o zdobyte doświadczenia oraz zmienione akty prawne na bieżąco, w miarę potrzeb trwa proces aktualizacji zatwierdzonych podręczników dotyczących wszystkich szczebli wdrażania programów.

2.5 Porozumienia

Zgodnie z *ustawą o Narodowym Planie Rozwoju* w 2004r. podjęto prace mające na celu przygotowanie i wdrożenie porozumień i umów szczegółowo określających zadania i kompetencje poszczególnych instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych, inicjatyw wspólnotowych oraz Funduszu Spójności.

W 2004 r. przygotowano, wynegocjowano, a następnie zawarto ok. 30 porozumień/umów, w tym wszystkie w ramach programów operacyjnych oraz Inicjatywy Wspólnotowej *Equal* (wyjątkiem była jedna z umów w ramach SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*, której podpisanie zaplanowano na styczeń 2005 r.).

W 2005 r. jedynie w ramach programów operacyjnych Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA trwały prace nad wypracowaniem ostatecznych wersji trzech typów porozumień: międzyrządowych, kompetencyjnych oraz w sprawie zarządzania finansowego.

Porozumienia międzyrządowe

Regulują one zasady wzajemnej współpracy między państwami – partnerami przy realizacji programu, a konieczność ich podpisania wynika ze specyfiki programów Interreg IIIA, które realizowane są wspólnie przez dwa lub więcej krajów. W 2005 roku zakończono proces uzgodnień porozumienia dla programu *Polska – Słowacja* i jej podpisanie przewidziano na początek 2006 r.

W przypadku programu *Polska – Czechy*, prowadzono intensywne rozmowy ze stroną czeską odnośnie nienadawania porozumieniu charakteru umowy międzynarodowej (uznanie dokumentu za umowę międzynarodową znacznie wydłużyłoby bowiem proces jego zatwierdzania).

Jednolite teksty porozumień dla trzech programów z partnerami niemieckimi: *Polska – Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia*, *Polska – Brandenburgia* oraz *Polska – Saksonia*, przekazane zostały stronie polskiej do końcowej weryfikacji. Planowany termin podpisania porozumień to II kwartał 2006 r.

Uzgodniony tekst porozumienia dla programu *Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej* nie został do końca 2005 r. przekazany stronie polskiej przez partnera litewskiego do końcowej akceptacji. Przewiduje się, że ostateczne podpisanie umowy nastąpi w I kwartale 2006 r.

W ramach programu *Polska – Białoruś – Ukraina*, w którym partnerami strony polskiej są kraje spoza UE, wypracowanie przedmiotowego dokumentu nie jest konieczne.

Porozumienia kompetencyjne

W ramach wszystkich siedmiu programów Inicjatywy INTERREG IIIA, w których uczestniczy Polska, podpisane zostały w 2005 r. porozumienia między właściwymi Marszałkami, Wojewodami oraz Ministrem Gospodarki i Pracy, określające podział kompetencji poszczególnych instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych.

Porozumienia w sprawie zarządzania finansowego

W 2005 r. podpisano porozumienia trójstronne w sprawie zarządzania finansowego między Ministrem Gospodarki i Pracy, Ministrem Finansów oraz właściwymi wojewodami dla wszystkich programów Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA, z wyjątkiem programu *Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej*. We wrześniu 2005 r., zgodnie z zapisami ww. porozumienia, Ministrowie: Gospodarki i Pracy oraz Finansów podpisali porozumienie dwustronne określające wzory dokumentów mających zastosowanie w realizacji sześciu programów, w tym wzorów umów o dofinansowanie. W przypadku programu *Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej* podpisanie stosownego porozumienia uzależnione jest od wyników niezakończonych w 2005 r. uzgodnień z partnerem litewskim dotyczących ostatecznej treści porozumienia międzyrządowego (*memorandum of understanding*).

2.6 System finansowania

Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 umożliwia realizację zarówno projektów współfinansowanych ze środków wspólnotowych (funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności), jak i projektów finansowanych w całości z krajowych środków publicznych, realizowanych w ramach programów wojewódzkich rozwoju regionalnego, stanowiących element kontraktów wojewódzkich. Obie grupy projektów charakteryzują się odmiennymi systemami finansowania. Wdrożenie programów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej wymagało wypracowania rozwiązań systemowych określających sposób wykorzystania środków wspólnotowych. System finansowania projektów w 2005 r. oparty był o stworzone w roku wcześniejszym mechanizmy umożliwiające wybranym grupom podmiotów pozyskanie środków krajowych na realizację projektów współfinansowanych ze środków wspólnotowych.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o Narodowym Planie Rozwoju*, mechanizm wykorzystania w Polsce publicznych środków wspólnotowych polega na zwrocie określonej w umowie (lub decyzji) o dofinansowanie projektu części wydatków poniesionych przez beneficjenta lub wypłacie premii. System finansowania większości działań oparty jest o pierwsze ze wspomnianych rozwiązań, co oznacza konieczność pozyskania przez beneficjenta środków w wysokości odpowiadającej nie tylko wymaganemu udziałowi środków krajowych, lecz sfinansowania przez beneficjenta ze znajdujących się w jego dyspozycji środków całości wydatków związanych z realizacją danego etapu projektu. Zakres źródeł finansowania krajowego jest szeroki i obejmuje m.in. środki zapisane w budżetach poszczególnych dysponentów części budżetowych oraz w budżetach jednostek samorządu terytorialnego, rezerwy celowe budżetu państwa, prefinansowanie wydatków wspólnotowych oparte o instrument pożyczkowy, a także inne środki publiczne (głównie fundusze celowe – Fundusz Pracy, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych). Dodatkowym źródłem pozyskania środków na realizację projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych mogą być kredyty i pożyczki Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Europejskiego Banku Odbudowy i

Rozwoju. Ponadto w ramach wielu działań wydatki na realizację projektów finansowane są ze środków prywatnych.

W celu zapewnienia podmiotom należącym do sektora finansów publicznych środków niezbędnych dla realizacji projektów współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych stworzony został system umożliwiający wspomnianym podmiotom pozyskanie zarówno środków stanowiących współfinansowanie krajowe, jak i środków na prefinansowanie wydatków wspólnotowych.

Jednym z elementów systemu współfinansowania projektów są rezerwy celowe budżetu państwa. W 2005 r., podobnie jak rok wcześniej, funkcjonowały dwie rezerwy celowe, w ramach których przewidziano środki na współfinansowanie projektów realizowanych z wykorzystaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Opisany mechanizm umożliwił tym ministrom oraz wojewodom, którzy nie mieli w ramach własnych budżetów środków wystarczających na realizację projektów, występowanie do Ministra Finansów o przyznanie współfinansowania do wysokości odpowiadającej wymaganemu udziałowi krajowych środków publicznych.

Jednostki sektora finansów publicznych realizujące projekty finansowane z udziałem środków strukturalnych otrzymywać mogły z budżetu państwa środki na prefinansowanie tychże projektów. Środki na prefinansowanie udostępniane były w formie oprocentowanych pożyczek, przy czym pożyczki udzielane wybranym grupom podmiotów (państwowym jednostkom budżetowym, samorządom województw na zadania z zakresu zwalczania bezrobocia realizowanym przez wojewódzkie urzędy pracy oraz agencjom płatniczym) nie były oprocentowane. Zwrot pożyczki następuje po otrzymaniu refundacji z Unii Europejskiej. W przypadku niewpłynięcia tychże środków z przyczyn zależnych od jednostki, która pożyczkę otrzymała, zwrot pożyczki nastąpi ze środków własnych pożyczkobiorcy.

W 2005 r. prefinansowanie dostępne było we wszystkich programach za wyjątkiem programów realizowanych w ramach IW INTERREG (nowością w stosunku do roku poprzedniego było objęcie prefinansowaniem *SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*). W 2005 r. rozpoczęte zostały prace nad rozporządzeniem wprowadzającym prefinansowanie dla programów INTERREG. Dzięki wspomnianym pracom możliwe będzie zaciąganie w 2006 r. pożyczek na prefinansowanie dla projektów realizowanych w ramach trzech programów polsko-niemieckich.

Wspomnieć należy, że opisany instrument pożyczkowy finansowany jest z krajowych środków publicznych i pełni rolę uzupełniającą w stosunku do innych źródeł finansowania projektów, opartych o środki własne podmiotów realizujących projekty czy kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych. Dzięki wprowadzonemu instrumentowi prefinansowania jednostki sektora finansów publicznych, które nie mają wystarczających środków własnych, otrzymały możliwość pozyskania niezbędnych środków na zasadach korzystniejszych niż te obowiązujące na rynku finansowym. Część podmiotów uprawnionych do korzystania z opisanego instrumentu ponosi co prawda koszty związane z oprocentowaniem zaciągniętej pożyczki, niemniej są to koszty niższe niż te związane z pozyskaniem środków z alternatywnych źródeł.

W 2005 r. część środków na prefinansowanie (dotycząca projektów realizowanych w ramach pomocy technicznej) została włączona do budżetu państwa. W toku prac nad projektem ustawy budżetowej na 2006 r. rozszerzono zakres środków uwzględnianych w budżetach poszczególnych dysponentów: zdecydowano o włączeniu do wspomnianych budżetów środków na prefinansowanie, a w przypadku wybranych programów także całości lub przynajmniej części środków na współfinansowanie. Prefinansowanie wydatków

wspólnotowych oparte o mechanizm pożyczkowy dotyczyć będzie w 2006 r. głównie jednostek innych niż państwowe jednostki budżetowe.

Istotną zmianą w systemie finansowania projektów realizowanych z udziałem funduszy strukturalnych było wprowadzenie w 2005 r. mechanizmu wydawania przez Ministra Finansów decyzji o zapewnieniu dofinansowania. Wspomniany mechanizm, wprowadzony *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005r. w sprawie wytycznych dotyczących dokonywania wydatków budżetu państwa na programy i projekty realizowane z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz ze źródeł zagranicznych, niepodlegających zwrotowi*, umożliwia wnioskowanie do Ministra Finansów o wydanie decyzji o zapewnieniu dofinansowania realizacji wieloletniego przedsięwzięcia, która to decyzja stanowić może podstawę do rozpoczęcia postępowania zgodnie z *ustawą Prawo zamówień publicznych*. Dzięki wprowadzonemu rozwiązaniu, podmioty realizujące projekty współfinansowane ze środków funduszy strukturalnych uzyskują wiedzę odnośnie środków z budżetu państwa, jakie będą dla nich dostępne w kolejnych latach realizacji projektu. Dotychczas, ze względu na brak mechanizmów wieloletniego finansowania w *ustawie o finansach publicznych*, wspomniane podmioty nie mogły uzyskać powyższych informacji.

W celu zwiększenia stopnia wykorzystania funduszy strukturalnych powołany został w kwietniu 2005 r. Międzyresortowy Zespół ds. Absorpcji Środków Unijnych. Wspomniany zespół wypracował rozwiązania służące poprawie poziomu absorpcji funduszy strukturalnych (potwierdził np. możliwość wnioskowania o środki na współfinansowanie całego działania, a nie tylko pojedynczych projektów, co znacząco ułatwiło proces pozyskiwania środków na współfinansowanie w 2005 r.).

W dniu 6 grudnia 2005 r. Rada Ministrów przyjęła *Program naprawczy zwiększający absorpcję funduszy strukturalnych w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006*. Realizując postanowienia powyższego programu podjęto działania nadzwyczajne, polegające na uproszczeniu procedur weryfikacji wniosków o płatność oraz identyfikacji tych umów i płatności dokonanych już przez beneficjentów, które w trybie natychmiastowym mogły zostać rozpatrzone przez właściwe instytucje wdrażające i zarządzające, a następnie wykazane we wnioskach o płatność kierowanych do instytucji płatniczej i Komisji Europejskiej. Krótkookresowy cel, zakładający znaczący wzrost wartości wniosków wysyłanych do Komisji Europejskiej w ostatnich tygodniach 2005 r., został zrealizowany – wartość wniosków skierowanych do Komisji do końca grudnia 2005 r. sięgnęła kwoty 346,8 mln euro (cel wykazany w Programie to około 300 mln euro).

Oprócz wspomnianych kroków nadzwyczajnych Program zdefiniował także listę działań długookresowych, służących poprawie poziomu absorpcji środków wspólnotowych, z których część obejmowała zmiany w systemie finansowania projektów. Do najistotniejszych postulatów związanych z modyfikacją omawianego systemu zaliczyć można: uczynienie Ministra Rozwoju Regionalnego odpowiedzialnym za podział rezerw budżetowych przeznaczonych na realizację NPR 2004-2006 oraz opracowanie i wdrożenie wieloletniego budżetowania programów. Pierwszy ze wspomnianych postulatów został zrealizowany w odniesieniu do środków na współfinansowanie w 2006 r.: zgodnie z przyjętą przez Komitet Europejski Rady Ministrów procedurą przyznawania środków z rezerwy celowej (część 83 poz. 10), Minister Rozwoju Regionalnego dokonuje podziału kwot dostępnych w ramach części C omawianej rezerwy pomiędzy poszczególne programy/mechanizmy finansowe oraz akceptuje wszystkie wnioski dotyczące programów realizowanych z udziałem funduszy strukturalnych. Wdrożenie drugiego ze wspomnianych postulatów wymaga nowelizacji ustawy *o finansach publicznych*. Projekt nowej *ustawy o finansach publicznych*, jaki powołany do jego przygotowania Zespół przedstawić zamierza na początku II półrocza

2006 r., zawierać będzie szereg nowatorskich rozwiązań, które znacząco wpłyną na kształt system finansowania projektów. Do najistotniejszych zmian, jakie mają być wprowadzone, zaliczyć można: włączenie wszystkich rozliczeń z UE do budżetu państwa, zmianę regulacji dotyczących programów wieloletnich (stworzenie możliwości zaciągania zobowiązań do pełnej wysokości środków, jakie dostępne będą w całym okresie realizacji programu, o ile płatności wynikające z zaciągniętych zobowiązań nie przekraczają limitów wydatków określonych dla kolejnych lat realizacji programu), rozluźnienie zapisów dotyczących zaciągania zobowiązań oraz modyfikację i uproszczenie klasyfikacji budżetowej.

2.7 System kontroli

W 2005 r. Komisja Europejska oficjalnie zatwierdziła opisy systemów zarządzania i kontroli, przygotowane przez instytucję zarządzającą PWW oraz poszczególne instytucje zarządzające programami operacyjnymi zgodnie z wymogami art. 5 rozporządzenia nr 438 z 2 marca 2001 r. *ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 dotyczącego zarządzania i systemów kontroli pomocy udzielanej w ramach funduszy strukturalnych*. Daty wydania przez KE decyzji akceptujących przedstawiono poniżej:

- opis systemu zarządzania i kontroli instytucji zarządzającej PWW – 27 czerwca 2005 r.
- SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* – 10 marca 2005 r.
- SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* – 16 marca 2005 r.
- SPO *Rozwój zasobów ludzkich* – 19 maja 2005 r.
- *Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego* – 27 czerwca 2005 r.
- SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* – 27 czerwca 2005 r.
- SPO *Transport* – 27 czerwca 2005 r.
- PO *Pomoc techniczna* – 27 czerwca 2005 r.
- PO Inicjatywy Wspólnotowej Equal – 19 maja 2005 r.
- PO Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA *Polska - Słowacja* – 12 sierpnia 2005 r.
- PO Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA *Polska - Białoruś - Ukraina* – 16 listopada 2005 r.

Akceptacja ww. dokumentów poprzedzona została misją służb audytowych z Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej oraz DG ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Wyrównywania Szans w lutym 2005 r. Celem audytu była weryfikacja danych zawartych w opisach przekazanych przez poszczególne instytucje zarządzające oraz zebranie dodatkowych informacji potrzebnych do oficjalnej akceptacji istniejących systemów zarządzania i kontroli. Podejmując decyzję o zatwierdzeniu ww. dokumentów KE stwierdziła, iż systemy kontroli spełniają wymogi jakie nałożono na państwa członkowskie w ramach: rozporządzenia Rady nr 1260 z 21 czerwca 1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych, jak też rozporządzenia Komisji (WE) nr 438/2001 ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 w zakresie zarządzania i systemów kontroli pomocy udzielanej w ramach funduszy strukturalnych.

Poza ww. audytem, w roku sprawozdawczym odbyły się również:

- Misja audytowa przedstawicieli Dyrekcji Generalnej ds. Rybołówstwa i Polityki Morskiej której celem był audyt Sektorowego Programu Operacyjnego *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* (19-21 kwietnia 2005 r.), która objęła spotkania z przedstawicielami instytucji

zarządzającej, Biura Rybactwa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz instytucji płatniczej. W przedstawionym stronie polskiej w czerwcu 2005 r. raporcie z misji KE stwierdziła, iż strona polska zapewniła należyte zarządzanie środkami strukturalnymi w ramach IFWR. Rekomendacje audytorów dotyczyły dopracowania procedury archiwizowania dokumentów oraz przekazania szczegółowych informacji nt. procedur związanych z przekazaniem KE zestawienia kwot do odzyskania.

- Misja audytowa przedstawicieli Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Wyrównywania Szans w ramach SPO *Rozwój zasobów ludzkich* (30 maja-3 czerwca 2005 r.). Audytorzy KE wysoko ocenili środowisko kontroli w ramach programu, na które składają się: opracowane podręczniki procedur, listy kontrolne, plany szkoleń, istniejący rozdział funkcji między instytucjami zaangażowanymi w realizację programu. Przekazane stronie polskiej rekomendacje dotyczyły: konieczności szybkiego uruchomienia systemu SIMIK, powiązania procesu poświadczania zestawień finansowych z weryfikacją realizacji wskaźników, by stworzyć związek pomiędzy informacjami dotyczącymi realizacji przedsięwzięcia a dokumentami finansowymi jemu towarzyszącymi, wzmocnienia kadrowego jednostki odpowiedzialnej za koordynację procesu realizacji kontroli pogłębionych przeprowadzanych przez urzędy kontroli skarbowej (ówczesne Biuro Międzynarodowych Relacji Skarbowych w MF).
- Misja audytowa Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej w ramach *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego* (14-18 listopada 2005 r.). W jej wyniku stwierdzono, iż ogólne środowisko kontroli w ramach programu (procedury kontroli, podział funkcji, itp.) jest zadowalające. Niektóre elementy systemu, jak procedurę wyboru projektów oceniono bardzo dobrze. Audytorzy poinformowali, iż oficjalny raport przekazany zostanie stronie polskiej w I kwartale 2006 r.

Podczas audytu realizowanego w ramach ZPORR, audytorzy KE zwrócili dodatkowo uwagę na konieczność ściślejszej weryfikacji przez instytucję płatniczą wniosków o refundację i dokumentów otrzymywanych od instytucji zarządzających (sprawozdań okresowych, raportów i not o nieprawidłowościach) oraz informacji w nich zawartych. Podkreślili także, iż zasoby kadrowe jednostki odpowiedzialnej za koordynację procesu realizacji kontroli pogłębionych (tj. wówczas Biura Międzynarodowych Relacji Skarbowych w MF) są niewystarczające i nie pozwalają na skuteczną koordynację kontroli przeprowadzanych przez służby kontroli skarbowej.

Rekomendacje audytorów wykorzystane zostały w pracach podjętych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz Ministerstwo Finansów, służących uproszczeniu systemu zarządzania i kontroli, jak też systemu przepływów finansowych w ramach realizacji programów.

W październiku 2005 r. zakończono prace nad nowelizacją *rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie trybu, terminów i zakresu sprawozdawczości dotyczącej realizacji Narodowego Planu Rozwoju, trybu kontroli realizacji Narodowego Planu Rozwoju oraz trybu rozliczeń* (Dz. U. Nr 224 poz. 1926). Ich wynikiem było wprowadzenie kilku zmian w systemie kontroli środków z funduszy strukturalnych, w tym:

- doprecyzowanie zapisów dotyczących uprawnień kontrolnych instytucji uczestniczących we wdrażaniu środków wspólnotowych i nadzorujących prawidłowość ich wykorzystania (rola jednostek monitorująco-kontrolnych w systemie kontroli, funkcje kontrolne realizowane przez instytucję płatniczą i instytucję zarządzającą Strategią wykorzystania Funduszu Spójności);
- wprowadzenie nowego trybu opracowywania planów kontroli przez instytucje zarządzające; w świetle obecnych zapisów plan kontroli przygotowywany jest w

porozumieniu z IZ PWW do końca listopada roku poprzedzającego rok, którego dotyczy plan; w nowelizacji rozporządzenia mowa jest również o konieczności uzgadniania przez instytucję zarządzającą z instytucją płatniczą metodologii doboru próby projektów, mających być przedmiotem kontroli na miejscu ich realizacji, ww. metodologia stanowić będzie część rocznego planu kontroli IZ;

- wprowadzenie katalogu podstawowych warunków, po spełnieniu których instytucja płatnicza dokonać może certyfikacji wydatków wobec Komisji Europejskiej.

Również w 2005 r., wykonując zobowiązania art. 13 rozporządzenia nr 438/2001, przekazano KE uaktualnione opisy systemów zarządzania i kontroli w ramach wszystkich programów operacyjnych, za realizację których odpowiedzialna jest Polska, z wyjątkiem SPO *Transport* i SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*, dla których przesłanie ww. uzupełnienia nie było konieczne z uwagi na brak znaczących zmian systemowych wymagających notyfikacji. Większość zmian w ww. opisach dotyczyła wewnętrznych struktur organizacyjnych w instytucjach zaangażowanych w realizację programów operacyjnych; uszczegółowiono także informacje przekazane KE w 2004 r. odnośnie: systemu informowania o nieprawidłowościach oraz procedur stosowanych przy weryfikacji wniosków o płatność.

Ponadto, zgodnie z przepisami art. 13 rozporządzenia nr 438/2001, Ministerstwo Finansów przygotowało i przekazało KE raport dotyczący realizacji działań wynikających z art. 10-12 rozporządzenia nr 438/2001, w zakresie przeprowadzonych kontroli pogłębionych w ramach weryfikacji systemu zarządzania i kontroli *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego*.

W grudniu 2005 r. utworzono w Ministerstwie Finansów Departament Certyfikacji i Poświadczeń Środków z UE, który przejął zadania Biura Międzynarodowych Relacji Skarbowych związane z koordynacją i nadzorem nad wykonywaniem kontroli pogłębionych przez urzędy kontroli skarbowej.

Z inicjatywy instytucji zarządzającej PWW, we współpracy z Ministerstwem Finansów, wznowiono prace Międzyresortowej Grupy Roboczej ds. przeciwdziałania nieprawidłowościom w zakresie wykorzystania funduszy unijnych. Wznowienie prac grupy ma na celu: dokonywanie analiz raportów pokontrolnych, wypracowanie zaleceń w zakresie postępowania z wykrytymi nieprawidłowościami i wprowadzania właściwych działań naprawczych, bieżący monitoring procesu eliminowania nieprawidłowości powodujących konsekwencje finansowe, jak też przedstawianie informacji nt. raportów o nieprawidłowościach przekazywanych KE.

W 2005 r. na podstawie *Wytycznych do tworzenia planów kontroli programów operacyjnych* opracowanych przez instytucję zarządzającą PWW, instytucje zarządzające poszczególnymi programami operacyjnymi przygotowały roczne plany kontroli. Zostały one zatwierdzone przez IZ PWW, zgodnie z wymogami §14 ust. 3 *rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie trybu, terminów i zakresu sprawozdawczości dotyczącej realizacji Narodowego Planu Rozwoju, trybu kontroli realizacji Narodowego Planu Rozwoju oraz trybu rozliczeń*.

W 2005 roku rozpoczęto również prace nad wprowadzeniem szeregu zmian do *ustawy o Narodowym Planie Rozwoju*, które obejmą kwestie regulujące system kontroli. Zmiany w powyższym zakresie dotyczyć będą: wyraźnego zdefiniowania dwóch poziomów kontroli (poziom instytucji zarządzającej programem oraz poziom instytucji właściwej do spraw kontroli pogłębionej), określenia zadań instytucji właściwej do spraw wystawienia deklaracji zamknięcia pomocy (Departament ds. Certyfikacji i Poświadczeń Środków z UE w MF) oraz instytucji zarządzającej PWW w procesie kontroli funduszy strukturalnych. W nowelizacji proponuje się powołanie Komitetu do spraw Kontroli i Audytu Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, który ma stać się forum uzgodnień dla wszystkich jednostek

uczestniczących w systemie kontroli funduszy strukturalnych oraz innych organów kontroli państwowej spoza systemu, w zakresie koordynacji metod i planów prowadzenia kontroli oraz podsumowania i wymiany informacji o wynikach kontroli.

2.8 Zdolność instytucjonalna

Odpowiednią zdolność instytucjonalną zapewniającą możliwość realizacji przypisanych zadań związanych z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności posiadały w 2005 r. wszystkie zaangażowane w systemie instytucje. Na zdolność instytucjonalną instytucji składają się:

- wdrożone wewnętrzne struktury organizacyjne zgodne z zadaniami przypisanymi instytucjom w systemie wdrażania funduszy UE (w tym zatwierdzony regulamin wewnętrzny),
- odpowiedni poziom zatrudnienia w instytucjach zapewniający efektywne funkcjonowanie w systemie,
- kadra przeszkolona w zakresie obsługi funduszy UE,
- wypracowane procedury wewnętrzne funkcjonowania w systemie wdrażania funduszy UE (m.in. instrukcje postępowania - ścieżki audytu, szczegółowy opis poszczególnych stanowisk)

W 2005 r., podobnie jak w roku 2004 r., zauważalna była tendencja polegająca na znacznym wzroście zatrudnienia w administracji publicznej. Trend ten związany jest z koniecznością utrzymania odpowiedniego zaplecza kadrowego aby zapewnić skuteczną absorpcję środków strukturalnych.

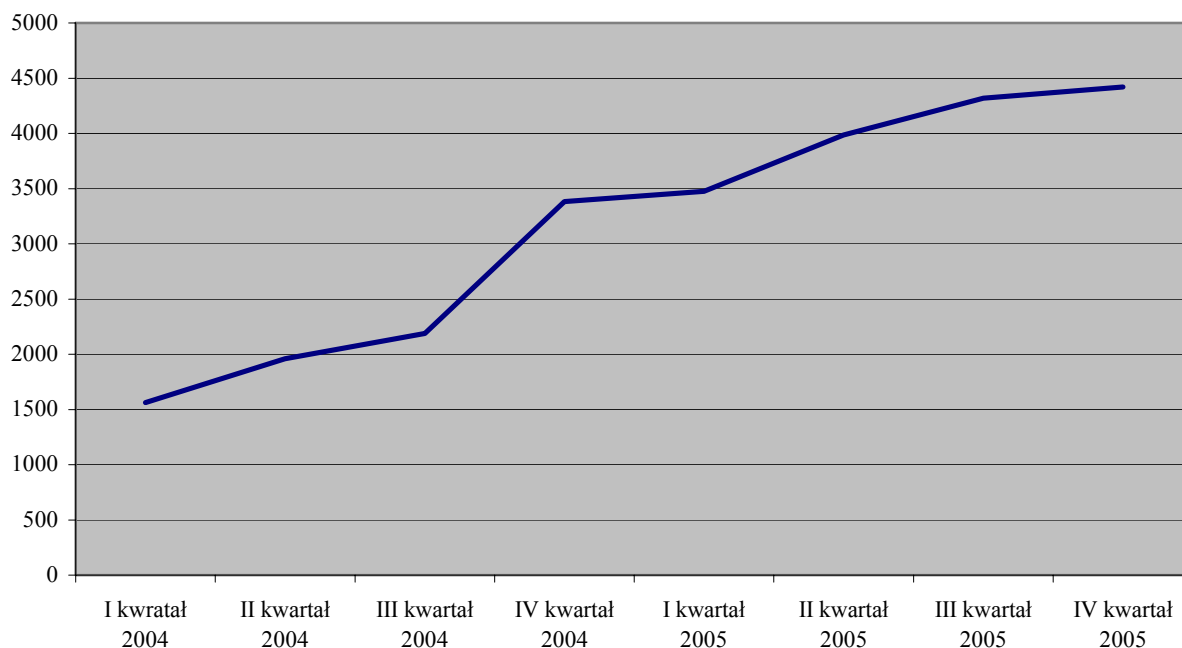
Inną obserwowaną tendencją jest specjalizacja zadań i funkcji w ramach komórek organizacyjnych poszczególnych instytucji.

W 2005 r. można było również zaobserwować proces delegowania części zadań operacyjnych na poziom regionalny, co miało w praktyce przyspieszyć realizację zadań związanych z obsługą programów operacyjnych i ich beneficjentów.

2.8.1 Zatrudnienie

Poziom zatrudnienia we wszystkich jednostkach uczestniczących w systemie zarządzania i wdrażania funduszy strukturalnych, zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym wyniósł wg stanu na koniec 2005 r. 4465 etatów. W porównaniu do 2004 r poziom zatrudnienia systematycznie wzrastał (o ok. 30 %), natomiast w porównaniu do stanu zatrudnienia z końca 2003r. wzrost zatrudnienia był blisko trzykrotny.

Wykres 6 Wzrost zatrudnienia w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie funduszy strukturalnych w latach 2004 - 2005 r.

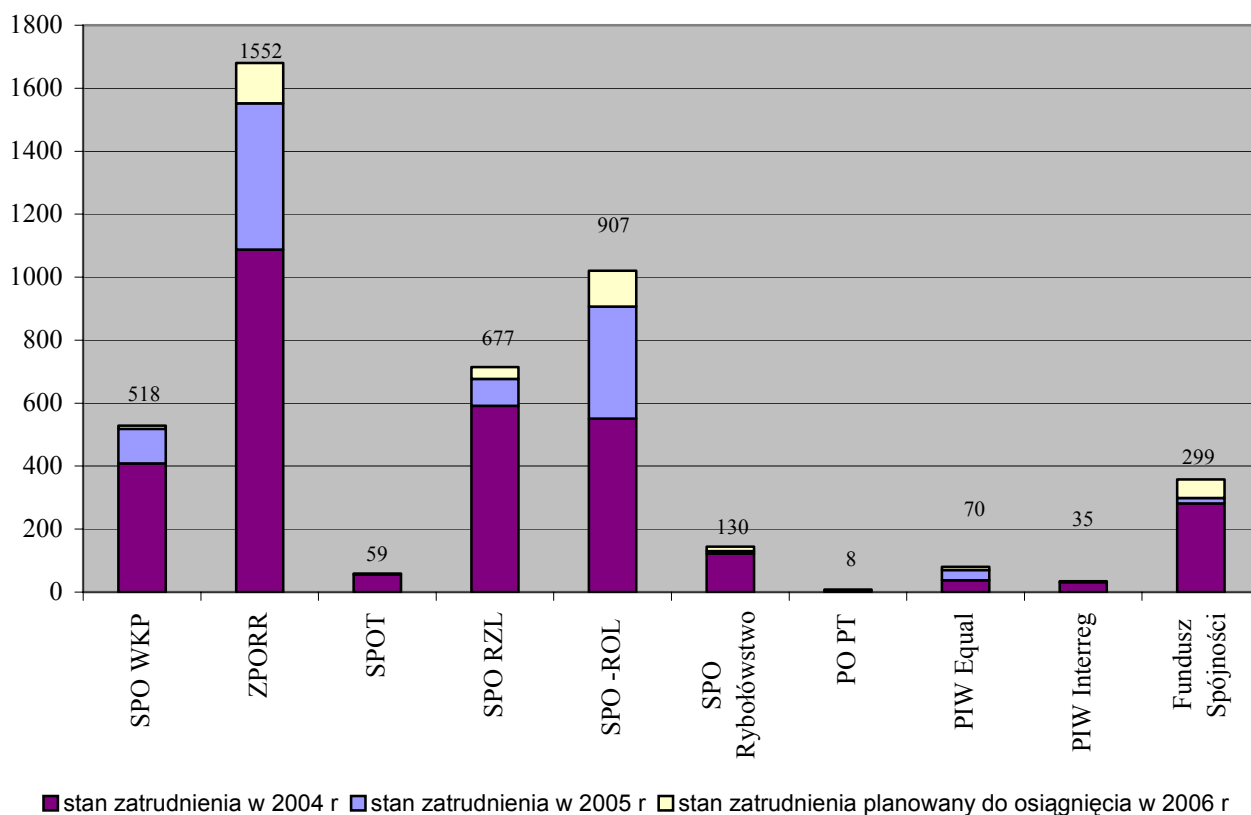
Źródło: *Sprawozdania z realizacji poszczególnych programów operacyjnych za 2005 r. stan na koniec 2005 r.*

W porównaniu ze stanem zatrudnienia na koniec 2004r., zatrudnienie w administracji rządowej (szczebla centralnego i regionalnego) wzrosło ok. 20% (wynosi obecnie 1267 etatów), natomiast zatrudnienie na poziomie administracji samorządowej wzrosło o ok. 50% i wyniosło 1523 etaty.

Obecnie w administracji rządowej szczebla centralnego jest łącznie 826 etatów przeznaczonych do obsługi wdrażania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz 456 etatów przeznaczonych dla osób zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi na poziomie administracji rządowej szczebla regionalnego (Urzędy Wojewódzkie)

Zatrudnienie w innych instytucjach uczestniczących we wdrażaniu funduszy strukturalnych wyniosło na koniec 2005 r. 1660 etatów, co w porównaniu do 2004 r stanowi wzrost o ok. 33%.

Wykres 7 Stan zatrudnienia w 2005 r w porównaniu do stanu zatrudnienia w 2004 r. oraz planowanego zatrudnienia w 2006 r.

Źródło: Sprawozdania z realizacji poszczególnych programów operacyjnych za 2005 r. stan na 31 grudnia 2005 r.

W porównaniu do 2004 r., w 2005 r w ramach programów operacyjnych zatrudnienie wzrastało systematycznie i stan zatrudnienia, biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych osób/obsadzonych etatów, można uznać za zadowalający. Niemniej jednak instytucje zaangażowane we wdrażanie poszczególnych programów operacyjnych wciąż planują wzrost zatrudnienia. Zgłaszane zapotrzebowanie na nowe etaty wiąże się w głównej mierze z koniecznością wzmocnienia wydziałów odpowiedzialnych za rozliczenia finansowe oraz kontrolę. Zwiększenie stanu zatrudnienia będzie konieczne także ze względu na przygotowanie kadr do wdrażania przyszłego okresu programowania.

W Zintegrowanym programie operacyjnym rozwoju regionalnego planowane jest zaangażowanie dodatkowo 128 etatów, w SPO *Rozwój zasobów ludzkich* 38 etatów, SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* 14 dodatkowych etatów, SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* 133 etatów, w Funduszu Spójności planowanych jest pozyskanie dodatkowo 59 etatów, SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* – 91 etatów (dane nie zawierają prognoz zatrudnienia dla Regionalnych Instytucji Finansujących), a w SPO *Transport* – 62 etaty.

W 2005 r problemem pozostawała wysoka rotacja kadr związana z brakiem zapewnienia płac na odpowiednim poziomie w jednostkach administracji zaangażowanych we wdrażanie funduszy strukturalnych. W dalszym ciągu zaobserwować można było znaczący wpływ przeszkolonych pracowników do sektora prywatnego.

Częściowej poprawie poziomu wynagrodzeń służyło wprowadzenie do budżetu państwa środków na współfinansowanie pomocy technicznej przeznaczonej na refundację wynagrodzeń. Oszczędności powstałe z tego tytułu przeznaczone zostały na podwyższenie wynagrodzeń, nagrody i dodatki dla pracujących osób. Rozwiązanie problemu wysokiej rotacji kadr administracji rządowej obsługującej fundusze strukturalne i Fundusz Spójności wymaga jednakże systemowych rozwiązań na poziomie Rady Ministrów związanych m.in. z ujednoliceniem poziomu wynagrodzeń w całej administracji rządowej, co planowane jest w ramach przygotowywanego projektu nowej *ustawy o finansach publicznych*. Problemem pozostaje wciąż zatrudnianie dodatkowych osób poza limit etatów zapisany w ustawie budżetowej mimo, iż środki na ten cel są w dyspozycji odpowiednich ministerstw i innych jednostek administracji.

Dokładne dane dotyczące zatrudnienia w jednostkach obsługujących poszczególne programy operacyjne prezentuje *Załącznik nr 2: Stan zatrudnienia w jednostkach administracji publicznej oraz innych instytucjach uczestniczących we wdrażaniu funduszy strukturalnych (na dzień 31 grudnia 2005)*.

2.8.2 Szkolenia

Poziom absorpcji środków strukturalnych w dużej mierze zależny jest od przygotowania merytorycznego administracji odpowiedzialnej za zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę funduszy strukturalnych z jednej strony, z drugiej zaś od wiedzy i umiejętności beneficjentów.

Cele, taktykę oraz metody koordynacji szkoleń w zakresie funduszy strukturalnych opisuje *Zintegrowana strategia działań promocyjnych i szkoleniowych instytucji zarządzających Podstawami Wsparcia Wspólnoty na lata 2004 –2006*. Podstawowym celem działań szkoleniowych jest „stworzenie i koordynacja trwałego i efektywnego systemu kształcenia w zakresie funduszy strukturalnych”.

Za koordynację szkoleń w zakresie instrumentów strukturalnych UE odpowiada grupa sterująca ds. szkoleń i promocji, złożona m.in. z przedstawicieli wszystkich instytucji zarządzających. *Grupa Sterująca* stanowi platformę wymiany doświadczeń i uzgodnień w kwestiach związanych z całokształtem działań informacyjnych dotyczących Podstaw Wsparcia Wspólnoty.

Proces szkoleniowy w zakresie funduszy strukturalnych w 2005 r. przebiegał dwutorowo:

- szkolenia dla administracji centralnej i regionalnej zaangażowanej w proces zarządzania, wdrażania, monitorowania i oceny funduszy strukturalnych,
- szkolenia dla beneficjentów poszczególnych programów operacyjnych.

Szkolenia kadr

Szkolenia dla administracji zaangażowanej we wdrażanie funduszy strukturalnych realizowane są w ramach umów bliźniaczych oraz komponentów pomocy technicznej w programach operacyjnych i Programu Operacyjnego *Pomoc techniczna*.

Potrzeby szkoleniowe są na bieżąco monitorowane przez komórki zajmujące się szkoleniami w poszczególnych instytucjach, a plany szkoleniowe ustalane są zgodnie ze zidentyfikowanym zapotrzebowaniem. Podstawą planów szkoleniowych dla administracji zaangażowanej w zarządzanie i wdrażanie funduszy są plany szkoleniowe opracowane w poszczególnych instytucjach zarządzających, które są odpowiedzialne także za ich realizację i monitorowanie. Wykorzystując możliwość współpracy z ekspertami z Włoch i Wielkiej Brytanii w ramach umów bliźniaczych, instytucja zarządzająca Podstawami

Wsparcia Wspólnoty zrealizowała w 2005 r. cykl szkoleniowy dla pracowników administracji centralnej i regionalnej obejmujący zagadnienia z zakresu m.in. oceny i przygotowania projektów, kwalifikowalności kosztów, informacji i promocji, pomocy publicznej. Jednocześnie pracownicy administracji mieli możliwość bieżących konsultacji z ekspertami zagranicznymi.

Rozpoczęcie wydatkowania środków w ramach komponentów pomocy technicznej w programach operacyjnych oraz w Programie Operacyjnym *Pomoc techniczna* pozwoliły na rozpoczęcie systematycznego procesu kształcenia kadr zaangażowanych we wdrażanie funduszy strukturalnych. Działania te były realizowane w większości programów i dotyczyły m.in.:

- szkoleń merytorycznych – adresowane do kadry właściwych instytucji oraz członków komitetów sterujących i monitorujących,
- podnoszenia umiejętności – szeroko rozumiane działania szkoleniowe obejmujące kształcenie w tych obszarach, które pozwalają stale doskonalić istniejącą i nową kadrę,
- kursów językowych – podnoszenie zdolności językowych kadry,
- kształcenia podyplomowego istniejącej kadry,
- staży i wizyt studyjnych pozwalających na wymianę doświadczeń.

Odrębną pulę działań szkoleniowych dla administracji zaangażowanej we wdrażanie stanowią działania realizowane w ramach projektu „Przygotowanie projektów do EFRR” realizowanego w ramach Phare 2002”. Projekt ten był w 2005 r. największym działaniem szkoleniowym adresowanym do instytucji zaangażowanych we wdrażanie zarówno na szczeblu regionalnym, jak i centralnym.

Szkolenia dla beneficjentów

Wszystkie instytucje zarządzające programami operacyjnymi prowadziły w 2005 r. działania informacyjne i edukacyjne skierowane do beneficjentów poszczególnych programów.

Działalność szkoleniowa skierowana do beneficjentów, instytucji wdrażających, pośredniczących i instytucji zarządzającej SPO RZL prowadzona jest przez Krajowy Ośrodek Szkoleniowy Europejskiego Funduszu Społecznego (KOSzEFS) oraz 21 Regionalnych Ośrodków Szkoleniowych Europejskiego Funduszu Społecznego. Z kolei szkolenia dla Partnerstw na rzecz Rozwoju w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL prowadzone są przez Fundację Funduszu Współpracy - Krajową Strukturę Wsparcia.

SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich prowadziła działania szkoleniowe głównie w ramach działania 1.3. Szkolenia.

W 2005 r. zakończył się również podstawowy cykl szkoleń realizowanych w ramach projektu Phare 2002/000-580.01.08. Szkolenia te dotyczyły opracowywania studium wykonalności i raportów z oceny oddziaływania na środowisko w zakresie projektów infrastruktury transportowej i ochrony środowiska. Szkolenia te objęły swoim zasięgiem szczebel centralny i regionalny. W związku z tym, że projekt kończy się w lutym 2006r. kontynuowane są szkolenia uzupełniające zgłaszane przez instytucje wdrażające.

Od lutego do czerwca 2005 r. trwały szkolenia dla beneficjentów EFRR w ramach Pomocy Technicznej do PHARE 2002/000-580-01.07 "Przygotowanie do PWW i EFRR" w zakresie przygotowania studium wykonalności, analizy wpływu na środowisko, przygotowywania i zarządzania projektami oraz zamówień publicznych. Przeszkolono ponad 3000 osób.

Z kolei od lipca do grudnia 2005 r. realizowano projekt "Dobry projekt szansą dla rozwoju regionów", skierowany do ok. 4200 potencjalnych beneficjentów ZPORR i SPO WKP.

Oddzielnym zintegrowanym systemem szkoleniowym był system patronatu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Został on uruchomiony w 2004 roku. Jego głównym celem jest koordynacja i zapewnienie wysokiej jakości działalności szkoleniowej, prowadzonej przez organizacje i instytucje niepubliczne objęte patronatem. W 2005 roku projekty szkoleniowe instytucji objętych patronatem MRR były finansowane ze środków własnych tych instytucji. Rola Ministerstwa Rozwoju Regionalnego polegała na wsparciu merytorycznym ww. instytucji poprzez akceptację materiałów szkoleniowych i konsultacje.

Do końca 2005 r. do systemu patronatu MRR zostały włączone: Narodowe Centrum Kultury, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Fundacja Edukacji Ekonomicznej, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku, Agencja Rozwoju Pomorza, Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT. Łącznie instytucje objęte patronatem w 2005 r. przeszkoliły 5 432 osoby.

Należy zwrócić uwagę, że w roku 2006 spodziewane nakłady na działania szkoleniowe mogą znacząco spaść. Wynika to nie tylko z zakończenia realizacji projektów w ramach programu PHARE, ale również z nasycenia szkoleniami odpowiednich jednostek zaangażowanych we wdrażanie funduszy strukturalnych. W związku z tym oczekiwana jest również większa specjalizacja działań szkoleniowych i ich powiązanie z rzeczywistą analizą potrzeb szkoleniowych.

2.9 System SIMIK

System SIMIK, którego założenia były tworzone w ścisłej współpracy z Komisją Europejską, składa się z trzech modułów dotyczących wsparcia wdrażania funduszy UE (tj. Modułu Funduszu Spójności, Modułu Funduszy Strukturalnych, Modułu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL) oraz tzw. Modułu Administracyjnego, mającego na celu wspieranie zarządzania systemem.

W celu obsługi tych modułów zaprojektowano odpowiednią infrastrukturę techniczną, na którą składają się ogólnopolska sieć teleinformatyczna SIMIK-NET łącząca poszczególne instytucje zaangażowane w proces wdrażania funduszy strukturalnych oraz serwery baz danych i aplikacje znajdujące się w Ministerstwie Finansów i wykorzystywane jako główna baza gromadzenia danych. Wszelkie prace w tym zakresie zostały w 2005 r. roku zakończone.

Wdrożenie systemu SIMIK i poszczególnych modułów zostało podzielone na dwa etapy:

I – wdrożenie funkcjonalności obejmujących proces naboru, selekcji i oceny projektów aż do momentu podpisania umowy o dofinansowanie

II – wdrożenie funkcjonalności obejmujących rozliczanie projektów, sprawozdawczość i kontrolę

W odniesieniu do Modułu Fundusze Spójności system jest operacyjny w zakresie funkcjonalności dotyczących etapu I. Pełne uruchomienie systemu uzależnione jest od wdrożenia II etapu, co planowane jest w pierwszej połowie 2006 r.

W odniesieniu do Modułu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL trwały prace mające na celu wdrożenie I etapu, w efekcie których udało się wprowadzić do systemu informacje o ponad 800 wnioskach aplikacyjnych. Od wprowadzenia pozostałych danych dotyczących projektów uzależnione jest rozpoczęcie wdrażania II etapu i pełne uruchomienie systemu.

Najbardziej złożony ze względu na ilość instytucji zaangażowanych w proces wdrażania, a także ilość projektów jest Moduł Fundusze Strukturalne. W 2005 r. w większości

programów operacyjnych przystąpiono do realizacji I etapu. Jedynie w przypadku PO *Pomoc techniczna* udało się zainicjować wdrażanie II etapu, w tym przede wszystkim funkcjonalność dotyczącą generatora wniosków o płatność, co oznacza, że za pomocą tego narzędzia beneficjenci programu przygotowują wnioski o płatność. W przypadku pozostałych programów operacyjnych poziom zaawansowania wdrażania etapu I jest mocno zróżnicowany. Prace w zakresie uruchomienia SIMIK w poszczególnych programach operacyjnych przedstawiają się następująco:

SPO Transport: ukończono prace przygotowawcze do wdrożenia systemu SIMIK (zweryfikowano informacje podstawowe zawarte w centralnej bazie danych, wprowadzono i zweryfikowano szablony kart weryfikacji formalnej oraz kart oceny merytorycznej, nadano uprawnienia zgłoszonym użytkownikom). Rozpoczęto wprowadzanie danych w zakresie I.B.1.

SPO Rozwój zasobów ludzkich: w 2005 r. kontynuowano prace nad wdrażaniem części I.B.1 (moduł obsługa wniosków) u beneficjentów końcowych (instytucji wdrażających). Przekazano konta użytkowników wraz z hasłami do bazy SIMIK dla 11 instytucji wdrażających, tym samym odblokowano dostęp do systemu. Kolejnym instytucjom dostęp do systemu odblokowany zostanie w I kwartale 2006 r. Opracowano również *Modelowe uprawnienia dla użytkowników systemu SIMIK* oraz *Uproszczoną instrukcję postępowania dotyczącą wczytywania historycznych wniosków konkursowych*.

W ramach ZPORR rozpoczęło się wprowadzanie danych historycznych w priorytecie 4. W odniesieniu do pozostałych priorytetów każde województwo posługuje się własnym systemem ewidencji projektów. Na pierwszy kwartał 2006 r. zaplanowano wprowadzanie danych do systemu w pierwszych 6 województwach, co pozwoli na rozpoczęcie używania w tych województwach generatora wniosków o płatność.

SPO Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw: instytucje wdrażające wprowadzały do systemu SIMIK dane historyczne, kontynuowano szkolenia z zakresu obsługi systemu dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu, Generator Wniosków Płatniczych znajduje się w fazie testów.

W przypadku programów zarządzanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wdrożenie SIMIK będzie możliwe po zakończeniu prac nad generatorem wniosków dla SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* i SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*. W ramach obu programów działa i jest rozwijany pomocniczy system informatyczny nadzorowany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – Obsługa Funduszy Strukturalnych Agencji (OFSA).

W 2005 r. przeprowadzono 239 szkoleń dotyczących obsługi systemu SIMIK dla administratorów, koordynatorów oraz użytkowników. Wzięło w nich udział 1636 uczestników (administratorów, koordynatorów i użytkowników systemu) z instytucji zaangażowanych we wdrażanie funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz pracowników MF i urzędów kontroli skarbowej.

W celu usprawnienia i skoordynowania procesu wdrażania systemu w poszczególnych programach operacyjnych, z inicjatywy instytucji zarządzającej Podstawami Wsparcia Wspólnoty oraz instytucji płatniczej, została powołana grupa robocza w skład, której oprócz przedstawicieli wymienionych wyżej instytucji weszli także pracownicy poszczególnych instytucji zarządzających. W trakcie prac grupy zajmowano się m.in. kwestiami związanymi z weryfikacją harmonogramów wdrażania dla poszczególnych programów operacyjnych, identyfikowano główne bariery i trudności związane z wdrażaniem systemu oraz

wypracowywano rozwiązania i wytyczne np. w zakresie zdefiniowania zakresu uprawnień użytkowników systemu SIMIK.

Ministerstwo Finansów koordynuje prace dotyczące systemu w ramach Międzyresortowego Zespołu ds. Informatycznego Systemu Monitoringu i Kontroli Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności (SIMIK).

Instytucje zarządzające, w celu zachowania zdolności agregacji danych, stworzyły pomocnicze, uproszczone komputerowe systemy monitoringowe, funkcjonujące niezależnie od systemu SIMIK.

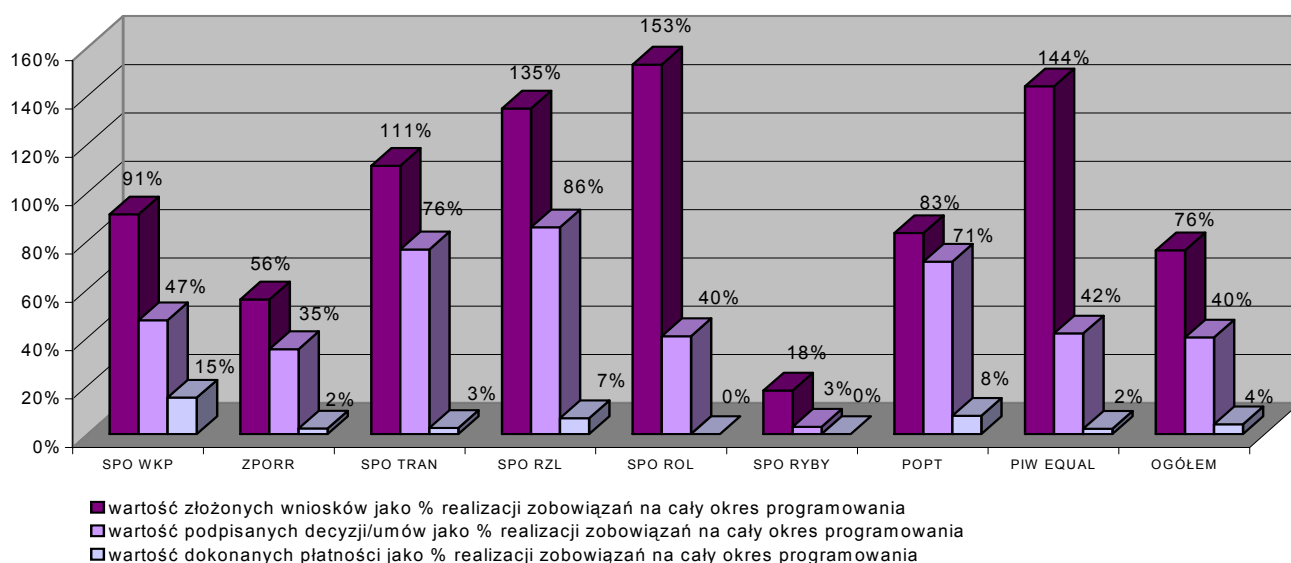
2.10 Wykorzystanie pomocy technicznej

W 2005 r. dokonano znacznego postępu w wykorzystaniu pomocy technicznej w większości programów operacyjnych, w szczególności w zakresie obejmowania projektów umowami/decyzjami o dofinansowaniu.

W analizowanym okresie w ramach priorytetów pomocy technicznej we wszystkich programach (w tym IW *Equal* oraz PO *Pomoc techniczna*) złożono wnioski o wartości dofinansowania ze środków wspólnotowych wynoszącej ponad 236,8 mln zł. Dzięki temu wartość wniosków złożonych od początku realizacji programów wzrosła do około 537,2 mln zł (około 76 % środków przeznaczonych na finansowanie pomocy technicznej we wspomnianych programach).

Od początku uruchomienia programów do końca 2005 r. realizowano łącznie 1 444 projekty z pomocy technicznej objęte umowami o dofinansowaniu ze środków UE o wartości wynoszącej ponad 285,1 mln zł, co stanowi około 40,3 % środków dostępnych na finansowanie wsparcia technicznego we wszystkich programach. W 2005 r. podpisano pierwsze umowy w SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*, natomiast w większości pozostałych programów wartość umów znacząco wzrosła (łącznie o blisko 209,8 mln zł).

Wykres 8 Wykorzystanie środków pomocy technicznej w ramach poszczególnych programów operacyjnych oraz IW *Equal* jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (bez IW *Interreg*, stan na koniec 2005 r.).

Źródło: Sprawozdania z realizacji poszczególnych programów operacyjnych za 2005 r. oraz informacja miesięczna nt. stanu wdrażania poszczególnych PO.

W ramach Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA ilość oraz wartość zawartych umów prezentuje poniższa tabela:

Tabela 3. Ilość i wartość umów zawartych oraz decyzji wydanych w ramach pomocy technicznej Inicjatywy Wspólnotowej *Interreg*

PT	umowy oraz decyzje		w tym zrealizowane:	
	ilość	wartość w PLN (EFRR)	ilość	wartość w PLN (EFRR)
PL-MV	9	1029044,79	1	34 407,21
PL-BB	2	420 297,3	0	0,00
PL-SN	1	363 314,22	0	0,00
PL-CZ	7	220 373,00	0	0,00
PL-SK	6	382 415,61	0	0,00
PL-UB	5	131 881,49	1	14 512,15
PL-LR	0	0,00	0	0,00
Ogółem INTERREG III A	22	1 916 131,76	2	48 919,36

Do końca 2005 r. nie dokonano płatności w ramach powyższych umów.

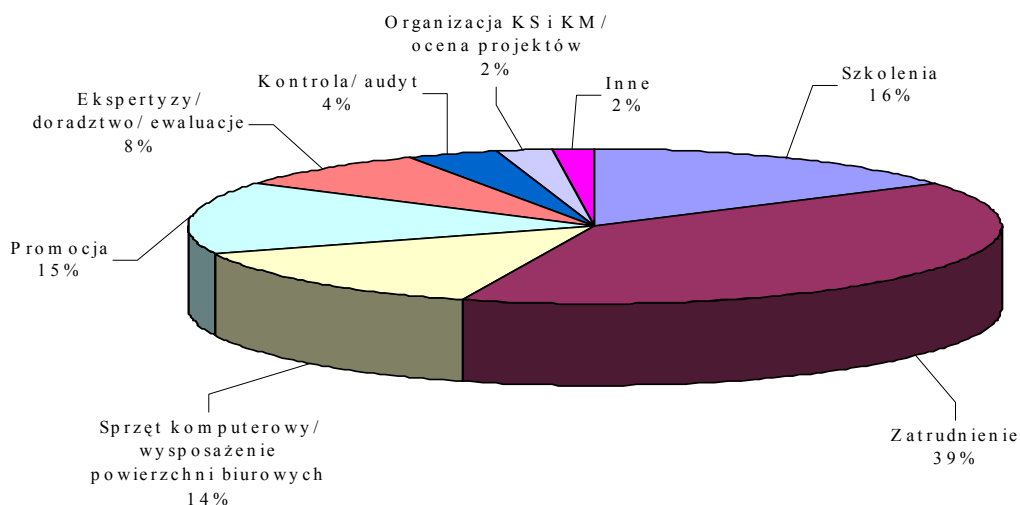
Biorąc pod uwagę wartość złożonych wniosków o dofinansowanie, podpisanych umów oraz dokonanych płatności z kont programowych od początku uruchomienia poszczególnych programów operacyjnych, wyróżniają się następujące programy:

- wnioski o największej wartości dofinansowania ze środków wspólnotowych złożono w SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* - ponad 105,5 mln zł, co stanowi 153 % ogólnych zobowiązań dla priorytetu *Pomoc techniczna* na lata 2004-2006;
- umowy/decyzje o największej wartości podpisano w ramach POPT – blisko 77,5 mln zł, co stanowi 71,3 % ogólnych zobowiązań dla programu;
- największe płatności zostały dokonane w SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* – blisko 11,8 mln zł, co stanowi 15,1 % ogólnych zobowiązań dla priorytetu *Pomoc techniczna*.

W 2005 r. dokonano pierwszych płatności ze środków pomocy technicznej w SPO *Rozwój zasobów ludzkich*, SPO *Transport*, *Zintegrowanym programie operacyjnym rozwoju regionalnego*, PO *Pomoc techniczna* oraz IW *Equal* oraz dalszych płatności w SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* na łączną kwotę ponad 30,8 mln zł. W związku z powyższym poziom płatności z kont programowych instytucji zarządzających na koniec 2005 r. wyniósł ponad 31,3 mln zł, co stanowi około 4,4 % środków wspólnotowych przeznaczonych na finansowanie pomocy technicznej w tych programach.

Analizując wykorzystanie pomocy technicznej w programach operacyjnych pod względem typów przyjętych do realizacji projektów można stwierdzić, że projekty o największej wartości zostały przeznaczone na finansowanie wynagrodzeń pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami operacyjnymi (około 80 mln zł). Inne rodzaje projektów dofinansowanych ze środków pomocy technicznej to m.in. projekty szkoleniowe (około 32,5 mln zł), projekty służące realizacji działań promocyjnych i informacyjnych (około 31 mln zł) oraz projekty przeznaczone za zakup sprzętu komputerowego i wyposażenia biurowego (około 28 mln zł). Natomiast projekty z zakresu wsparcia technicznego realizowane w ramach Funduszu Spójności dotyczą głównie: działań informacyjnych i promocyjnych oraz przygotowania dokumentacji projektowej.

Wykres 9 Główne rodzaje projektów realizowanych ze środków pomocy technicznej w ramach programów operacyjnych (z wyjątkiem POPT i IW Interreg), stan na koniec 2005 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ankiety nt. wykorzystania środków w ramach priorytetu Pomoc techniczna w PO.

2.11 Koordynacja wdrażania funduszy strukturalnych

Koordynacja instytucjonalna

Koordynację systemu na szczeblu centralnym zapewnia instytucja zarządzająca PWW umiejscowiona w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego. Działania koordynacyjne na poziomie instytucjonalnym mają postać uzgodnień i rekomendacji przyjmowanych przez gremia skupiające przedstawicieli podmiotów uczestniczących w procesie wykorzystania środków strukturalnych oraz formę wytycznych wydawanych przez instytucję zarządzającą PWW, w określonych przypadkach także wspólnie z instytucją płatniczą.

Zasadniczym gremium służącym ocenie dotychczasowej realizacji programów oraz wypracowywaniu rozwiązań systemowych jest Komitet Monitorujący NPR/PWW, a gremiami pomocniczymi - działające w jego ramach podkomitety monitorujące ds. polityk horyzontalnych. W/w podkomitety z założenia powinny być forum wymiany doświadczeń pomiędzy poszczególnymi programami w zakresie konkretnej polityki horyzontalnej i co za tym idzie, jednym z mechanizmów służących wzmocnieniu koordynacji nie tylko na poziomie systemu, ale także na poziomie wyboru projektów. Należy jednak ocenić, że w praktyce podkomitety nie spełniają roli stymulatorów rozwoju i koordynacji polityki horyzontalnej w danym obszarze, a efekty pracy większości z nich nie są zadowalające.

Kolejnym istotnym gremium uczestniczącym w koordynacji i usprawnianiu systemu jest Międzyresortowy Zespół ds. Wykorzystania Instrumentów Strukturalnych UE, powołany w 2003 r. i działający od tego czasu pod przewodnictwem ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego. Zespół skupia przedstawicieli (w randze wiceministra) resortów uczestniczących w realizacji polityki strukturalnej, a także przedstawicieli instytucji, w gestii których leżą zagadnienia związane pośrednio z polityką strukturalną, np. Urzędu Zamówień Publicznych i Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W 2005 r. prace Zespołu, zbierającego się minimum raz w miesiącu, prowadzone były pod kierownictwem przedstawicieli Ministerstwa Gospodarki i Pracy, a od momentu utworzenia nowego rządu kontynuowane były pod przewodnictwem kierownictwa Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Przy Ministrze Finansów działa natomiast Międzyresortowy Zespół ds. Systemu Informatycznego Monitorowania i Kontroli Finansowej SIMIK, którego zadaniem jest ocena stopnia wdrożenia systemu SIMIK oraz wypracowywanie rozwiązań służących zapewnieniu pełnej funkcjonalności tego systemu.

Ponadto, w ramach systemu wdrażania programów współfinansowanych ze środków strukturalnych działa szereg grup roboczych, służących przekrojowej analizie i koordynacji zagadnień szczegółowych. Instytucja zarządzająca PWW nadzoruje prace grupy roboczej ds. sprawozdawczości i monitoringu, grupy roboczej ds. systemu SIMIK oraz grupy sterującej ds. informacji i promocji. Dodatkowo, MRR koordynuje prace grupy sterującej ds. ewaluacji, a Ministerstwo Finansów – grupy roboczej ds. zapobiegania nieprawidłowościom.

Kolejnym elementem działań koordynacyjnych są organizowane cyklicznie przez instytucję zarządzającą PWW spotkania przedstawicieli instytucji zarządzających i instytucji płatniczej, na których omawiane są bieżące problemy w realizacji programów oraz prognozy dalszej realizacji. Organizowane są także spotkania wszystkich instytucji zarządzających, pośredniczących i wdrażających dla programów operacyjnych.

Z uwagi na swoją rolę w systemie, instytucja zarządzająca PWW wydaje wytyczne, wspólne dla wszystkich instytucji zarządzających, w zakresie zagadnień budzących wątpliwości bądź wymagających jednolitego podejścia w ramach całego systemu. Część z tych wytycznych, dotycząca zagadnień z zakresu przepływów finansowych (np. kwestie dotyczące ryzyka kursowego), wydawana jest we współpracy z instytucją płatniczą. W 2005 r. zostały wydane m.in. wytyczne w sprawie umów, wzorów sprawozdań, oraz ryzyka kursowego.

Koordynacja interwencji funduszy strukturalnych pomiędzy programami operacyjnymi

Koordynacja między programami operacyjnymi na poziomie wyboru projektów ma dwa aspekty:

- zapewnienie rozdzielenia zadań zdefiniowanych w uzupełnieniach programów operacyjnych (zapobieganie „nakładaniu się pomocy”);
- wspieranie synergii pomiędzy wybieranymi projektami współfinansowanymi z funduszy strukturalnych (etap selekcji: reprezentacja na komitetach, etap rozwoju projektów).

Koordynacja na etapie programowania skupiała się na zapewnieniu rozdzielenia pomiędzy programami, a nie wzmacnianiu współpracy pomiędzy programami czy funduszami. Starano się ją zapewnić poprzez odmienne formułowanie kryteriów formalnych i merytorycznych w programach (np. wielkość i okres działania przedsiębiorstwa – rozdzielenie pomiędzy SPO WKP a ZPORR, wielkość miejscowości, w której realizowany jest projekt – różnica pomiędzy ZPORR a SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*, transgraniczny charakter inwestycji – rozdzielenie pomiędzy INTERREG a ZPORR). Efekty synergiczne stymulowano poprzez zdefiniowanie kryteriów oceny merytorycznej: np. dodatkowe punkty za komplementarność z innymi działaniami lub programami.

Koordynację przedsięwzięć finansowanych z EFRR w programach ZPORR, SPOT, SPO WKP miała zapewnić szeroka reprezentatywność komitetów sterujących. W posiedzeniach komitetów sterujących dla danego programu operacyjnego często biorą udział przedstawiciele ministerstw zaangażowanych w realizację danego programu oraz instytucji zarządzających innymi programami operacyjnymi oraz organizacji samorządowych (np. w Krajowym Komitecie Sterującym dla działania 1.6 ZPORR *Rozwój transportu publicznego w aglomeracjach* zapewniono udział przedstawiciela instytucji zarządzającej SPO *Transport*). Najlepsza możliwość koordynacji jest zapewniona, gdy dana instytucja pełni funkcje

wdrażające w dwóch lub więcej programach np. w działaniach ZPORR i SPO ROL wdrażanych przez urząd marszałkowski regionalne komitety sterujące rozpatrują i rekomendują projekty w ramach obu programów.

W wielu ciałach o charakterze kolegialnym, jak komitety sterujące i monitorujące, znacząco reprezentowani są partnerzy społeczno-gospodarczy. Jednakże badania ewaluacyjne wskazują często na brak umiejętności skutecznego reprezentowania interesów środowisk, przez które są delegowani oraz, z drugiej strony, niewystarczającą kontrolę nad reprezentantem ze strony tych środowisk (przygotowywanie stanowisk, pomiar efektów).

2.12 Kroki podjęte w celu naprawy systemu wdrażania NPR

Doświadczenia pierwszego okresu wdrażania programów i projektów współfinansowanych ze środków strukturalnych UE z jednej strony pokazały, jak wielkie jest zainteresowanie w Polsce oferowanym wsparciem, z drugiej zaś - ujawniły słabości systemu wdrażania, który miał na to zainteresowanie odpowiedzieć. Sygnały płynące zarówno z administracji centralnej i samorządowej, jak i od beneficjentów ubiegających się o wsparcie, a następnie realizujących projekty, ujawniły potrzebę przeanalizowania przyjętych rozwiązań pod kątem usprawnienia systemu oraz usunięcia czynników utrudniających realizację projektów i programów.

W odpowiedzi na zaistniałą potrzebę zmian w założonej we wcześniejszych latach koncepcji wdrażania programów i projektów, na przestrzeni 2005 r. podjęto dyskusję - zarówno na poziomie instytucji zarządzającej Podstawami Wsparcia Wspólnoty, jak i instytucji zarządzających programami - nad uproszczeniem poszczególnych elementów systemu wdrażania. Ocena tego systemu oraz stopień wykorzystania przyznanego Polsce środków były także przedmiotem prac Komitetu Monitorującego NPR/PWW oraz jego podkomitetów.

W wyniku analiz jako główne obszary problemowe zidentyfikowano:

- złożoność systemu prawnego, spowodowaną w głównej mierze kształtem *ustawy o Narodowym Planie Rozwoju*
- złożony system finansowania programów i projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych
- brak systemu umożliwiającego zapewnienie współfinansowania projektów środkami budżetu państwa w perspektywie wieloletniej, co utrudniało zarządzanie programami od strony finansowej i planowanie wydatków na realizację projektów w kolejnych latach
- długotrwały proces rozliczania wydatków (weryfikacji, poświadczania i certyfikowania) w ramach większości programów, spowodowany zarówno błędami w przedkładanych przez beneficjentów wnioskach o płatność, długotrwałymi procedurami w zakresie weryfikacji i zatwierdzania wydatków, jak i niedostateczną zdolnością kadrową komórek zajmujących się w poszczególnych instytucjach weryfikacją wniosków o płatność
- opóźnienia w uruchomieniu działań i projektów, wynikające z braku gotowości niektórych elementów systemu wdrażania o charakterze prawno-proceduralnym, braku doświadczenia i wiedzy beneficjentów w zakresie przygotowania skomplikowanych projektów i zarządzania nimi, niewielkiego zainteresowania beneficjentów niektórymi formami wsparcia; z końcem 2005 r. zdecydowana większość braków proceduralnych została usunięta, straciły także na znaczeniu czynniki opóźniające związane z beneficjentami - w wyniku zarówno procesu uczenia się podmiotów zaangażowanych we wdrażanie programów, jak i licznych działań o charakterze informacyjnym i szkoleniowym

- opóźnienia i utrudnienia w realizacji projektów wynikające z obowiązku stosowania przez beneficjentów długotrwałych procedur przetargowych, określonych przepisami *ustawy Prawo zamówień publicznych* oraz dodatkowo procedurę uproszczoną zamówień publicznych adresowaną do przedsiębiorców.
- niedostateczna zdolność kadrowa większości instytucji zaangażowanych w proces obsługi funduszy strukturalnych, powodująca opóźnienia, m. in. w zakresie selekcji wniosków o dofinansowanie realizacji projektów i weryfikacji wniosków o płatność

Podjęte działania naprawcze

Jak już wspomniano, stwierdzone opóźnienia w wykorzystaniu przez Polskę pomocy strukturalnej stały się w 2005 r. przedmiotem prac gremiów skupiających przedstawicieli instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów.

Międzyresortowy Zespół ds. Absorpcji Środków Unijnych pod przewodnictwem Sekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów, powołany kwietniu 2005 r. przez Prezesa Rady Ministrów, w toku swoich prac wyodrębnił główne grupy koniecznych do podjęcia działań – o charakterze legislacyjnym (nowelizacje ustaw o NPR, o finansach publicznych oraz *Prawo zamówień publicznych*) i pozalegisłacyjnym (zmierzające do uproszczenia finansowania programów i projektów oraz do zapewnienia odpowiedniego poziomu krajowych środków finansowych).

Wyniki prac Zespołu stały się pierwszym znaczącym impulsem do podjęcia, począwszy od II kwartału 2005 r., kompleksowych działań naprawczych. Dodatkowo w czerwcu 2005 r. Komitet Monitorujący NPR/PWW zatwierdził *Sprawozdanie z realizacji NPR w 2004 r.* wraz z rekomendacjami wskazującymi kierunki kolejnych usprawnień. Członkowie Komitetu otrzymali także w czerwcu 2005 r. sporządzony przez Instytucję Zarządzającą PWW materiał *Informacja na temat zagrożeń w realizacji programów, działań i projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności*, zawierający dokładną analizę wspomnianych obszarów problemowych oraz propozycje koniecznych działań. Komplementarny materiał, opisujący rezultaty podjętych działań, został przedstawiony członkom Komitetu Monitorującego NPR/PWW podczas posiedzenia we wrześniu 2005 r.

W ramach procesu usprawnień w II połowie 2005 r. wszystkie instytucje zarządzające programami operacyjnymi podejmowały w trybie bieżącym takie działania, jak: zmiany w rozporządzeniach określających wzory wniosków o dofinansowanie, wzory umów i wzory sprawozdań w kierunku zwiększenia elastyczności tych dokumentów, zmiany w uzupełnieniach programów, ograniczenia w ilości wymogów formalnych dla beneficjentów wnioskujących o wsparcie, szkolenia dla beneficjentów w zakresie wypełniania wniosków i rozliczania projektów. Natomiast propozycje w zakresie rozwiązań systemowych, zgłaszane na przestrzeni 2005 r. zarówno przez administrację, partnerów społeczno-gospodarczych, jak i beneficjentów, zostały ostatecznie sprecyzowane i osadzone w konkretnych ramach czasowych z końcem 2005 r., w postaci przyjętego 6 grudnia przez Radę Ministrów *Programu naprawczego zwiększającego absorpcję funduszy strukturalnych w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006*.

Z chwilą przyjęcia przez RM dokumentu rozpoczął się okres intensywnej realizacji jego postanowień. Pomyślna realizacja założonego celu krótkoterminowego, jakim było przesłanie do KE do końca 2005 r. wniosków o refundację na kwotę co najmniej 300 mln euro, dała niewątpliwie dobry punkt wyjścia do dalszych zmian i silne przekonanie, że rezultaty takich usprawnień są możliwe nawet w krótkiej perspektywie czasowej.

Kolejne etapy w realizacji *Programu naprawczego* były następujące:

- sporządzenie wykazu instytucji wdrażających odpowiedzialnych za działania realizowane w niezadowalającym tempie, stanowiącego podstawę do podjęcia dalszych kroków w zakresie wzmocnienia nadzoru poszczególnych ministrów nad tymi instytucjami i przyspieszenia tempa wdrażania powierzonych im działań
- przygotowanie przez MRR, w oparciu o wskazania instytucji zarządzających, prognozy wykorzystania środków finansowych dla działań i priorytetów, na podstawie których począwszy od 2006 r. będzie prowadzony stały monitoring postępów w realizacji działań wdrażanych przez poszczególne instytucje
- podjęcie prac nad nowelizacją trzech kluczowych dla wykorzystania środków strukturalnych ustaw - *o Narodowym Planie Rozwoju*, *Prawo zamówień publicznych* oraz *ustawy o finansach publicznych* (głównie dla zapewnienia możliwości wieloletniego budżetowania projektów i programów)
- zapisanie w ustawie budżetowej na rok 2006 części środków na współfinansowanie krajowe w budżetach ministrów odpowiadających za poszczególne działania wdrażane w ramach programów
- uczynienie Ministra Rozwoju Regionalnego odpowiedzialnym za podział środków rezerwy celowej na współfinansowanie krajowe
- odstąpienie od stosowania przez beneficjentów funduszy strukturalnych procedury uproszczonej zamówień publicznych przyjętej przez Komitet Europejski Rady Ministrów w dn. 27 kwietnia 2004 r.
- utworzenie grup naprawczych przy części programów (SPO *Rozwój zasobów ludzkich*, SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*, PO *Pomoc techniczna*, IW *Equal*, Fundusz Spójności) w celu przeanalizowania możliwości wypracowania uproszczeń i ułatwień dla beneficjentów
- zapisanie w ustawie budżetowej na rok 2006 środków na zwiększenie wynagrodzeń, w oparciu o możliwość dokonania refundacji 75% kosztów ze środków pomocy technicznej.

3. Postęp rzeczowy Narodowego Planu Rozwoju

3.1.1 Analiza dostępnych wskaźników

Wpływ interwencji funduszy strukturalnych mierzony jest za pomocą systemu wskaźników rzeczowych, określonych szczegółowo w dokumentach programowych i obejmujących:

- wskaźniki produktu (mierzących fizyczne produkty wytwarzane przez działanie),
- wskaźniki rezultatu (ukazujących bezpośrednie i natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów),
- wskaźniki oddziaływania (odnoszących się do konsekwencji danego działania wykraczających poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów).

Wskaźniki służą mierzeniu postępu w realizacji Narodowego Planu Rozwoju, Podstaw Wsparcia Wspólnoty i programów operacyjnych, stopnia osiągnięcia zakładanych celów oraz ocenie efektywności i trwałości podjętych działań. Wskaźniki przyjęte dla NPR i PWW mają charakter makroekonomiczny i pozwalają ocenić wpływ programów na ogólną sytuację społeczno-ekonomiczną. Realizacja w 2005 r. wskaźników dla NPR i PWW przedstawia się następująco:

Tabela 4. Cele i wskaźniki kontrolne Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006

Nr wsk ażni ka	Cele	Wskaźniki	2001 ⁷	2004 ⁸	2005	2006	Źródło danych
1.	Cel generalny	PKB na mieszkańca, (UE 15=100)	40,0 42,1	44,7 UE=15* 48,9 UE=25*	45,8 UE=15 49,6 UE=25	42,0-43,0	
2.	Cel 1: Wspomaganie osiągnięcia i utrzymania w dłuższym okresie wysokiego wzrostu gospodarczego	Średnioroczne tempo wzrostu PKB, (rok poprzedni =100)	101,0	105,3	103,4	106,0	
3.	Cel 2: Zwiększenie poziomu zatrudnienia i wykształcenia	Wskaźnik zatrudnienia ludności (w wieku 15-64 lata) %	52,7 53,5	51,9*	53,0	54-55%	BAEL
4.		Stopa bezrobocia (BAEL) %	19,9 18,2	19,0	17,7	15,0	BAEL
5.		Poziom wykształcenia (podstawowe/średnie/wy ższe 25-29 lat) % ⁹	13,4/72,4/14,2	11,0/70,2/18,8	10,1/69,6/20,3	15,0/72,0/13,0	BAEL
6.	Cel 3: Włączenie Polski w europejskie sieci infrastruktury transportowej i informacyjnej	Autostrady/drogi ekspresowe (km)	398/206	515,5/222	570/247	940/399	
7.		Zmodernizowane linie kolejowe (km) ¹⁰	300	1213,2	1353	2434	
8.		Dostęp do internetu (liczba hostów /100 mieszkańców)	1,2 (2002)	(-)	(-)	3,4	
9.	Cel 4: Intensyfikacja procesu	Udział pracujących w sektorach gospodarki (I/II/III) %	19,1/30,5/50,4	18,0/28,8/53,2*	17,4/29,2/53,4	17,5/30,5/52,0	
10.	zwiększenia w strukturze gospodarki udziału sektorów o wysokiej wartości dodanej	Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w % PKB	0,65 0,64	0,56		ok. 1,5	
11.	Cel 5: Wspomaganie udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych	Zróżnicowanie wewnętrzne PKB na jednego mieszkańca pomiędzy województwami (na poziomie NTS II - odpowiadającym poziomowi NUTS II))	1:2,2	1:2,2 a)	-	pon. 1:2,2	
12.	wszystkich regionów i grup społecznych w Polsce	Zróżnicowanie stopy bezrobocia rejestrowanego (na poziomie NTS III- odpowiadającym poziomowi NUTS III)	1:7,1	1:4,9*	1:5,9	pon. 1:6	

a) dane za rok 2003

⁷ W przypadku gdy w kolumnie podane są 2 wartości oznacza to, że wartość wskaźnika bazowego, zgodna z zapisami PWW (podana jako pierwsza, zaznaczona wytłuszczoną czcionką), została skorygowana przez GUS (druga wartość). Wprowadzenie powyższej korekty wymaga uzgodnień z KE.

⁸ Dane oznaczone (*) zostały skorygowane przez GUS w stosunku do danych wykazanych w *Sprawozdaniu* za 2004 r.

⁹ Udział ludności według danego poziomu wykształcenia w ludności ogółem w wieku 25-59 lat

¹⁰ Stan na koniec 2005 r. linie zmodernizowane – dostosowane do prędkości przejazdu powyżej 160 km/ha

(-) dane niedostępne ze względu na rezygnację Eurostatu z liczenia wskaźnika

Tabela 5. Wskaźniki kontekstowe dla Podstaw Wsparcia Wspólnoty

Wskaźnik	2001 r. ¹¹	2004 r. ¹²	2005 r.	2008 r.	Źródło danych
Średni wzrost PKB (poprzedni rok = 100)	101,0	105,3	103,4		
Udział bezpośrednich inwestycji zagranicznych w akumulacji brutto %		25,6	13,4		NBP
Udział przedsiębiorstw państwowych w wartości dodanej %	10,8	10,2%			GUS
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu w dochodach gospodarstw domowych transferów społecznych) %	15 16	17 a)*			GUS/Eurostat
Udział zatrudnienia w sektorach gospodarki (%)	19,1/30,5/50,4	18,0/28,8/53,2*	17,4/29,2/53,4	17,5/30,5/52,0	GUS BAEL rocznie
Ogólna stopa bezrobocia (ogółem/m/k) %	18,2/16,9/19,8	19,0/18,2/19,9	17,7/16,6/19,1	15,0	GUS BAEL rocznie
Stopa bezrobocia długoterminowego (ogółem/m/k) %	7,9/6,7/9,2	9,1/8,5/9,8*	9,3/8,5/10,2		GUS BAEL rocznie
Zróżnicowanie stopy bezrobocia rejestrowanego w podregionach (stan na koniec kwartału)	1:8,7 1:7,6 1:6,7 1:6,5	1:4,8* 1:4,7* 1:5,2* 1:4,9*	1:5,6 1:5,4 1:5,5 1:5,9	poniżej 1:6	GUS Bezrobocie rejestrowane
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych Województwa o najwyższym PKB (mln zł):					GUS
mazowieckie	94 927,7	96 807,3 a)			
śląskie	78 048,2	82 195,6 a)			
Województwa o najniższym PKB (mln zł)					
podkarpackie	23 935,7	25 062,0 a)			
lubelskie	25 814,4	27 106,9 a)			

a) dane za 2003 r.

¹¹ Patrz przypis 7 str. 47

¹² Patrz przypis 8 str. 47

Tabela 6. Wskaźniki programowe dla PWW

Wskaźnik	Oś	2001 ¹³	2004 ¹⁴	2005	2008	Źródło
Dodatkowy wzrost PKB w stosunku do wskaźnika bazowego w proc.	0		0,01	0,86	HERMIN	HERMIN
PKB na osobę w stosunku do średniej unijnej %	0	40,0 UE=15 42,1 UE=15*	44,7 UE=15* 48,9 UE=25*	45,8 UE=15 49,6 UE=25	42,0-43,0 UE=15	EUROSTAT
Zmiany liczby bezrobotnych w odniesieniu do roku bazowego w tys.	0		-1,1	-79,1		HERMIN
Akumulacja brutto w mln zł	I	157 721,1 161 922,6	185 541,9*	1886,769,6		GUS
Dodatkowe miejsca pracy brutto	I		0			
Nakłady na B&R w PKB (%)	II I	0,65 0,64	0,56		Ok.1,5	GUS
Poziom wykształcenia (podst. średnie, wyższe wraz z policealnym) ¹⁵ %, 15 lat i więcej	II	32,1/56,1/11,7 32,2/56,1/11,7	28,8/56,3/14,9	27,1/56,8/16,1 a)	15,0/72,0/13,0	GUS BAEL rocznie
Poziom wykształcenia (podst. średnie, wyższe wraz z policealnym)-miasto %	II	24,5/59,6/15,9	21,8/58,6/19,6	20,4/58,5/21,1 a)		GUS BAEL rocznie
Poziom wykształcenia (podst. średnie, wyższe wraz z policealnym) - wieś %, 15 lat i więcej	II	45,1/50,2/4,6 45,1/50,3/4,6	40,8/52,3/6,9	38,3/53,9/7,8 a)		GUS BAEL rocznie
Wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 15-64 l., kobiety, mężczyźni %	II	53,5/59,2/47,8	51,9*	53,0	54-55	GUS BAEL rocznie
Nowe autostrady, drogi ekspresowe (km)	III	0	67/6,2	54,5/25	267,6/176	GDDKiA
Udział wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska w PKB (%)	III	0,8	0,58		1,2	GUS

a) dane za III kwartał 2005

- Założony cel generalny w postaci realnej konwergencji polskiej gospodarki do średniego poziomu 42-43% PKB na mieszkańca w UE-15 udało się osiągnąć, a nawet przekroczyć już w pierwszym roku okresu objętego NPR (44,7%).
- W porównaniu z 2004 r. wzrost PKB w 2005 r. był niższy o 1,9 pkt. Osiągnięcie zakładanego na 2006 r. tempa wzrostu PKB na poziomie 6% wydaje się być trudne do osiągnięcia. Dane za lata 2004 i 2005 informują o tym, że w wyniku oddziaływania funduszy unijnych szacowany wzrost poziomu PKB wyniósł odpowiednio 0,01 proc. i

¹³ Patrz przypis 7 str. 47¹⁴ Patrz przypis 8 str. 47¹⁵ Udział ludności według danego poziomu wykształcenia w ludności ogółem w wieku 15 lat i więcej

0,86 proc. Oznacza to, że w roku 2005, tylko dzięki funduszom strukturalnym PKB Polski był wyższy o przeszło 8,3 mld PLN.

- W 2005 r. roczna stopa bezrobocia według danych BAEL obniżyła się z 19,0% rok wcześniej do 17,8%. Pomimo systematycznego spadku stopy bezrobocia, prawdopodobnie nie uda się osiągnąć zakładanego poziomu bezrobocia. Szacuje się, iż dzięki funduszom w 2004 r. stopa bezrobocia zmniejszyła się o 0,01 pkt proc., a w 2005 r. spadła o prawie 0,5 pkt proc. Liczba zatrudnionych w 2004 r. w wyniku wykorzystania funduszy UE wzrosła o ponad tysiąc osób, natomiast w 2005 r. tylko dzięki realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy strukturalnych zatrudnienie znalazło około 79 tys. osób.
- Korzystnie kształtuje się sytuacja w zakresie struktury wykształcenia, zwłaszcza w zakresie udziału osób z wyższym wykształceniem w społeczeństwie. W dalszym ciągu utrzymuje się duże zróżnicowanie, jeżeli chodzi o odsetek ludności z wyższym wykształceniem na wsi i w mieście.
- Niezadowolający jest postęp w modernizacji infrastruktury transportowej polskiej gospodarki, w tym zwłaszcza budowy sieci nowoczesnych dróg i autostrad. W końcu 2005 r. w Polsce było tylko 570 km autostrad i 247 km dróg ekspresowych, a z funduszy strukturalnych nie wybudowano ani jednego kilometra drogi tej kategorii.
- W 2005 r. utrzymała się korzystna tendencja zmiany struktury zatrudnienia według sektorów gospodarki. Wzrósł udział sektora usług, natomiast obniżył się udział sektora rolnego, do poziomu planowanego do osiągnięcia w 2006 r. Niestety, udział nakładów na badania i rozwój w PKB obniżył się do 0,56% i należał do najniższych w gronie nowych krajów członkowskich UE.
- W ostatnich latach nie udało się znacząco zmniejszyć poziomu rozpiętości dochodowych, jak i różnic w zakresie bezrobocia w przekroju regionalnym.

3.1.2 Wskaźniki horyzontalne

W 2005 r., w miarę postępu we wdrażaniu programów operacyjnych, pojawiały się pierwsze efekty rzeczowe realizowanych projektów w działaniach, które w założeniu wywierają znaczny wpływ na rozwój w obszarach horyzontalnych, tj. innowacyjność i społeczeństwo informacyjne, zatrudnienie i zasoby ludzkie, polityka regionalna, małe i średnie przedsiębiorstwa, środowisko. Wdrażanie tych zagadnień w przekroju wszystkich programów operacyjnych jest monitorowane przez stałe podkomitety Komitetu Monitorującego NPR.

W poniższym zestawieniu zawarte są wybrane wskaźniki produktu i rezultatu, które są pozyskiwane z systemu sprawozdawczości. Ze względu na wczesną fazę wdrażania programów operacyjnych i niewielką ilość zakończonych projektów, dostępne są głównie wskaźniki produktu oraz niewielka ilość wskaźników rezultatu.

Tabela 7. Wskaźniki horyzontalne – innowacyjność, społeczeństwo innowacyjne

INNOWACYJNOŚĆ I SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	
1. PRODUKTY I REZULTATY	
Liczba projektów tworzenia i dostosowania Regionalnych Strategii Innowacyjnych (dz. 2.6 ZPORR)	16
Liczba finansowanych projektów komunikowania się, gromadzenia i wymiany informacji oraz transferu innowacji pomiędzy podmiotami na poziomie lokalnym i regionalnym (dz. 2.6 ZPORR)	68
Udział projektów innowacyjnych we wspartych projektach w ramach działania (2.2.1 WKP)	87,8%
Liczba działających parków naukowo-technologicznych, które uzyskały wsparcie finansowe (dz. 1.3 WKP)	12
Liczba utworzonych aktywnych inkubatorów technologicznych (dz. 1.3 WKP)	15

Liczba finansowanych projektów celowych obejmujących badania stosowane i prace rozwojowe	0
Liczba firm zaangażowanych w realizację wspólnych projektów celowych, w tym MSP (dz. 1.4 WKP)	0
Liczba nowych stanowisk komputerowych w szkołach zakupionych dzięki wsparciu SPO RZL (dz.2.2 SPO RZL)	94 828
Udział szkół wyposażonych w stanowiska komputerowe finansowane w ramach SPO RZL	16%
Liczba zbudowanych Publicznych Punktów Dostępu do Internetu (dz.1.5 ZPORR)	9
Liczba jednostek publicznych posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu dzięki wsparciu ZPORR (dz. 1.5 ZPORR)	5

W ramach ZPORR w 2005 r. sprawnie przebiegało wdrażanie działania 2.6 nakierowanego na wzmocnienie współpracy między sektorem badawczo – rozwojowym a gospodarką poprzez tworzenie i dostosowanie Regionalnych Strategii Innowacyjnych. Wszystkie zakładane wskaźniki produktu zostały osiągnięte. Z kolei w komplementarnych działaniach: 1.5 *Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego* ZPORR oraz 1.4 *Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką* SPO WKP obserwowano niewielki, lub też żaden postęp mierzony osiągniętymi wskaźnikami produktu i rezultatu, ze względu na jeszcze zbyt wczesną fazę realizacji programu. Uwagę zwraca wysoki (wyższy od zakładanego) udział projektów innowacyjnych (na podstawie kryteriów oceny wniosku) we wspartych projektach poddziałania 2.2.1 SPO WKP, co może w przyszłości wpłynąć na wzrost wskaźnika innowacyjności przedsiębiorstw. Dzięki wsparciu SPO RZL zakupiono blisko 95 tys. stanowisk komputerowych, a udział szkół w nie wyposażonych wyniósł 16% ogółu szkół w Polsce, co stanowi połowę zakładanej do osiągnięcia do końca realizacji programu wartości. Tak duża liczba zakupionego sprzętu komputerowego wpłynie na poprawę wskaźnika liczby uczniów przypadającej na 1 komputer z dostępem do internetu z 41,8 w 2002 r do 15 docelowo w 2006 r.

Tabela 8. Wskaźniki horyzontalne – zatrudnienie, zasoby ludzkie, spójność społeczna

ZATRUDNIENIE, ZASOBY LUDZKIE, SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA	
Liczba osób objętych wsparciem z EFS w zakresie integracji zawodowej i społecznej oraz wzmocnienia rozwoju zasobów ludzkich w regionach (SPO RZL oraz priorytet 2 ZPORR) w tys. ogółem kobiety	523,0 309,0 (59%)
długotrwale bezrobotni młodzież (do 24 lat) (dz. 1.2 SPO RZL) w tys.	100,2 188,8
Średnia roczna liczba osób objętych programami aktywizacji zawodowej w ramach SPO RZL w stosunku do średniej rocznej liczby bezrobotnych ogółem, młodzież, długotrwale bezrobotni, niepełnosprawni	6,6% 12,6% 4,0% 5,6%
Liczba osób zaliczanych do grup szczególnego ryzyka objętych wsparciem w zakresie integracji zawodowej i społecznej oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu (dz. 1.5 SPO RZL) w tys.	11,5
Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w zakresie integracji zawodowej (dz. 1.4 SPO RZL) w tys.	1,9
Liczba kobiet uczestniczących w projektach dotyczących integracji i reintegracji zawodowej (dz. 1.6 SPO RZL) w tys.	5,2
Liczba osób korzystających ze szkoleń i kursów przekwalifikujących (odchodzących z rolnictwa; zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi) (dz. 2.3;2.4 ZPORR)	4,1

Liczba osób korzystających ze szkoleń i usług doradczych dla osób dorosłych w zakresie podwyższania lub dostosowywania kwalifikacji zawodowych (dz. 2.1 ZPORR) w tys.	32,9
Udział osób, które podjęły zatrudnienie dzięki wsparciu SPO RZL do 6 miesięcy po zakończeniu realizacji projektu ¹⁶ :	
Ogółem	55,6%
Młodzież 15-24lata	57,0%

Wsparciem z EFS w ramach SPO RZL oraz 2 priorytetu ZPORR do końca 2005 r. objęto ponad 520 tys. osób, z czego większość stanowiły kobiety. W 2005 r. wskaźnik aktywizacji (tj. średnia roczna liczba osób objętych programami aktywizacji zawodowej w ramach SPO RZL w stosunku do średniej rocznej liczby bezrobotnych) wyniósł 6,6% i prawie dwukrotnie przekroczył wartość zakładaną do osiągnięcia w 2008 r. Szczególnie wysoki wskaźnik uzyskano w przypadku aktywizacji młodzieży w wieku 15-24 lata (12,6%) - ponad pięciokrotnie przekroczył wartości zakładaną. Jak wynika z przeprowadzonego badania ewaluacyjnego beneficjentów ostatecznych, po okresie 6 miesięcy od zakończeniu udziału w projekcie przeszło połowa (52,2%) osób objętych wsparciem pracowała, 14,9% uczyło się lub studiowało, a niewielki odsetek (3,4%) prowadził własną firmę, podczas gdy blisko połowa spośród tych osób (46,0%) była wcześniej bezrobotna przez rok lub dłużej. Tym samym osiągnięto wskaźnik efektywności zdecydowanie wyższy od zakładanego.

Tabela 9. Wskaźniki horyzontalne – zróżnicowanie regionalne

ZRÓŻNICOWANIE REGIONALNE	
Długość zbudowanych i zmodernizowanych w km:	
- dróg	407,3
- autostrad	0
Liczba zrealizowanych projektów poprawy transportu publicznego	0
Ilość uczniów i studentów pochodzących z obszarów wiejskich korzystających z projektów stypendialnych	126 291

Dobrze funkcjonująca infrastruktura transportowa ma duże znaczenie dla zrównoważonego rozwoju regionalnego oraz konkurencyjności. Łącznie od początku realizacji ZPORR oraz SPOT wybudowano lub zmodernizowano 417 km dróg, najwięcej w województwach lubelskim, podlaskim oraz wielkopolskim. Ze względu na wczesną fazę wdrażania powyższych programów nie wybudowano żadnego kilometra drogi ekspresowej lub autostrady.

Dużą dynamiką wdrażania charakteryzowało się również działanie ZPORR nakierowane na wyrównywanie szans edukacyjnych. Ponad 126 tys. uczniów i studentów z obszarów wiejskich wsparto stypendiami w ramach ZPORR, umożliwiającymi kontynuowanie nauki.

Tabela 10. Wskaźniki horyzontalne – przedsiębiorczość – małe i średnie przedsiębiorstwa

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA	
Liczba MSP korzystających z usług doradczych (dz. 2.1 SPO WKP)	891
Liczba wspartych przedsiębiorstw, które wdrożyły nowe technologie (dz. 2.1 WKP)	11
Liczba MSP otrzymujących dotacje na inwestycje prowadzące do zasadniczych zmian produkcji, produktu lub procesu produkcyjnego (dz. 2.2.1 WKP)	15
Liczba wspartych MSP w zakresie inwestycji (działanie 2.3 WKP)	1 230
Liczba działających parków przemysłowych, które uzyskały wsparcie finansowe (SPO WKP)	21
Liczba projektów wsparcia mikroprzedsiębiorstw (dz. 3.4 ZPORR)	1214
w tym:	
na obszarach wiejskich,	152
restrukturyzacji przemysłu,	126
na terenach zdegradowanych poddanych rewitalizacji	18

¹⁶ Dane uzyskane na podstawie badania pilotażowego reprezentatywnej grupy beneficjentów ostatecznych działań 1.2; 1.3 i 1.5 SPO RZL

Liczba osób korzystających z doradztwa i szkoleń w zakresie przedsiębiorczości (dz. 2.5 ZPORR)	933
Liczba pracowników MSP objętych szkoleniami (dz. 2.3 SPO RZL)	98

W 2005 roku mali i średni przedsiębiorcy chętnie korzystali ze środków unijnych na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, działań modernizacyjnych, wdrażanie nowych technologii i produktów innowacyjnych, jak i przeznaczonych na usługi doradcze.

Tabela 11. Wskaźniki horyzontalne – zrównoważony rozwój, ochrona środowiska

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ/OCHRONA ŚRODOWISKA	
Liczba wspartych projektów w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska (dz. 2.4 SPO WKP)	0
Liczba instalacji przemysłowych, które w wyniku wsparcia otrzymają pozwolenie zintegrowane, pozwolenie wodno-prawne, pozwolenie na użytkowanie, inne (dz. 2.4 SPO WKP)	0
Ilość wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków (dz. 1.2; 3.1; 3.2 ZPORR)	9
Długość zbudowanej lub zmodernizowanych sieci (km) (dz. 1.2; 3.1; 3.2 ZPORR):	
- wodociągowej	375,4
- kanalizacyjnej	260,4
Liczba zrealizowanych projektów z zakresu agroturystyki	10
Liczba wdrożonych projektów selekcyjnej zbiórki odpadów, składowania odpadów i recyklingu oraz gospodarki odpadami komunalnymi (dz. 1.2 ZPORR)	1
Powierzchnia terenów parków narodowych, krajobrazowych i innych form ochrony przyrody zagospodarowanych na cele turystyczne i kulturalne (ha) (dz. 1.4 ZPORR)	0

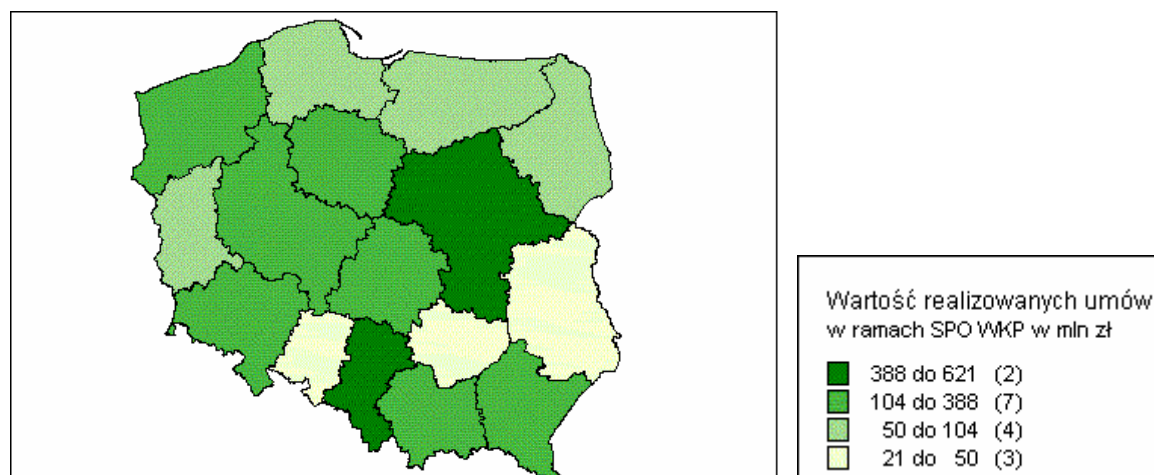
W 2005 r. uzyskano pierwsze efekty rzeczowe realizacji projektów nakierowanych na ochronę środowiska oraz promowanie zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w zakresie infrastruktury ochrony środowiska. Długość wybudowanych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych i kanalizacyjnych nie jest zbyt duża i nie poprawi w znaczącym stopniu dostępności do tych mediów. Jednak dane te dotyczą projektów już zakończonych, których wartość w stosunku do ogółu podpisanych umów jest stosunkowo mała.

3.1.3 Postęp rzeczowy wg osi NPR

Wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw

W ramach osi Narodowego Planu Rozwoju – Wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw, realizowanej przez SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* w 2005 r. obserwowano znaczny przyrost wniosków o dofinansowanie w porównaniu z poprzednim rokiem – ponad trzykrotny. Wartość wniosków przekraczała w końcu roku ponad dwukrotnie dostępną alokację na lata 2004-2006. Podobnie jak w poprzednim okresie, największym zainteresowaniem beneficjentów cieszyły się działania nakierowane na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorców, w tym inwestycje w majątku trwałym w zakresie modernizacji i rozbudowy przedsiębiorstw oraz wdrażania nowych technologii. W 2005 r. odnotowano również przyspieszenie procesu podpisywania umów, a wartość zakontraktowanych środków na koniec roku wyniosła 53% alokacji na lata 2004-2006. W badanym okresie postępował także proces dokonywania płatności z konta programowego. Wartość ta w końcu roku wyniosła 4,4% alokacji środków wspólnotowych 2004-2006.

Mapa 2. Wartość udzielonego wsparcia w ramach SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* w układzie regionalnym

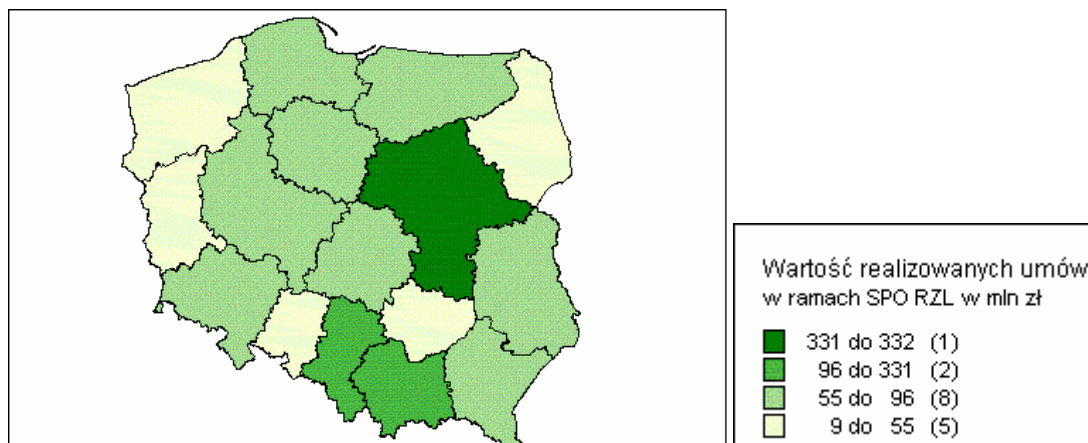
Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych zebranej przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty (bez komponentu pomocy technicznej)

W ramach SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* największe wsparcie otrzymują przedsiębiorcy z regionów o największej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, tj. mazowieckiego i śląskiego.

Rozwój zasobów ludzkich i zatrudnienia

W ramach osi Narodowego Planu Rozwoju - Rozwój zasobów ludzkich i zatrudnienia realizowanej przez Sektorowy Program Operacyjny *Rozwój zasobów ludzkich* oraz IW *Equal*, w 2005 r. nastąpił znaczny postęp w realizacji programów. Wartość wnioskowanego wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach SPO RZL przekroczył na koniec roku o 20% dostępną alokację na lata 2004-2006. Największym zainteresowaniem beneficjentów w priorytecie 1 cieszyło się działanie nakierowane na integrację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych, a w priorytecie 2 – działanie dotyczące podnoszenia kwalifikacji i umiejętności kadr zarządzających, pracowników sektora MSP oraz personelu medycznego. Odnotowano również znaczne przyspieszenie w zakresie podpisywania umów. Ich wartość w końcu roku wykorzystywała dostępną alokację na cały okres programowania w 60%, wobec ok. 30% w poprzednim okresie. W 2005 r. rozpoczął się proces refundacji wydatków poniesionych przez beneficjentów i na koniec roku wysokość płatności z kont programowych wyniosła 5,3% alokacji na lata 2004-2006.

Mapa 3. Wartość udzielonego wsparcia w ramach SPO *Rozwój zasobów ludzkich* w układzie regionalnym

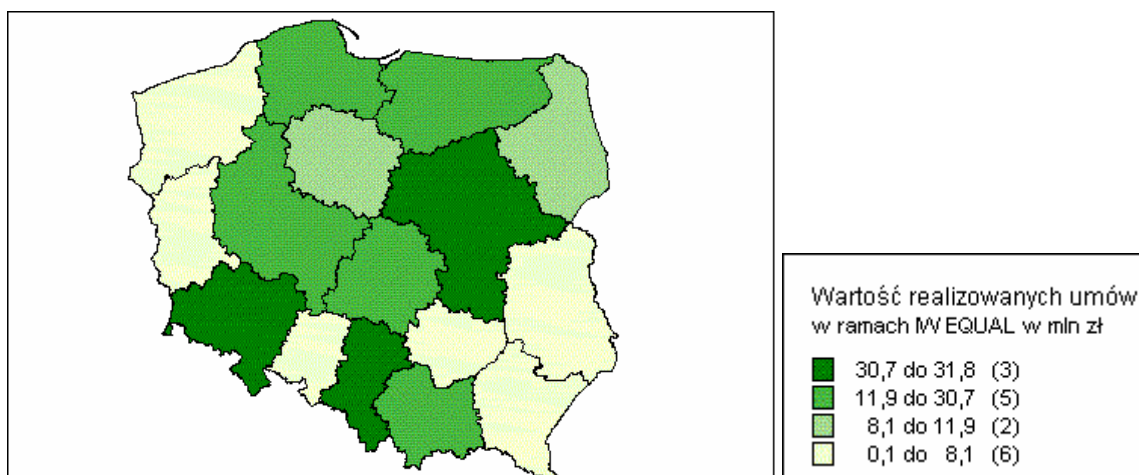

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych zebranej przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty (bez komponentu pomocy technicznej)

Projekty o najwyższych wartościach wsparcia unijnego w ramach SPO *Rozwój zasobów ludzkich* realizowały województwa (za wyjątkiem śląskiego) o najniższej stopie bezrobocia. W mazowieckim i małopolskim dużym zainteresowaniem beneficjentów cieszyło się wsparcie ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji kadr.

W IW *Equal* zakończono podpisywanie umów działania 1, którego celem było zawiązywanie partnerstw na rzecz wypracowywania innowacyjnych rozwiązań problemu nierówności na rynku pracy. W 2005 r. rozpoczęto podpisywanie umów w działaniu 2 dotyczącym wdrażania projektów i rozwijania współpracy międzynarodowej, jak i przygotowania do upowszechniania najlepszych rezultatów i wdrażanie ich do polityki krajowej. Umowy o najwyższej wartości dofinansowania unijnego podpisano w ramach tematu G *Godzenie życia rodzinnego i zawodowego oraz ponowna integracja kobiet i mężczyzn*. W końcu roku zrefundowano z konta programowego płatności na sumę przekraczającą nieznacznie 2% dostępnej alokacji na cały okres programowania.

Mapa 4. Wartość udzielonego wsparcia w ramach IW *Equal* w układzie regionalnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych zebranej przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty (bez komponentu pomocy technicznej)

Projekty o największej wartości dofinansowania UE - blisko 50% ogółu projektów IW *Equal* - realizowano ponadregionalnie. Nie można więc w stosunku do nich dokonać analizy regionalnej. W województwach: mazowieckim, śląskim oraz dolnośląskim, w których działa

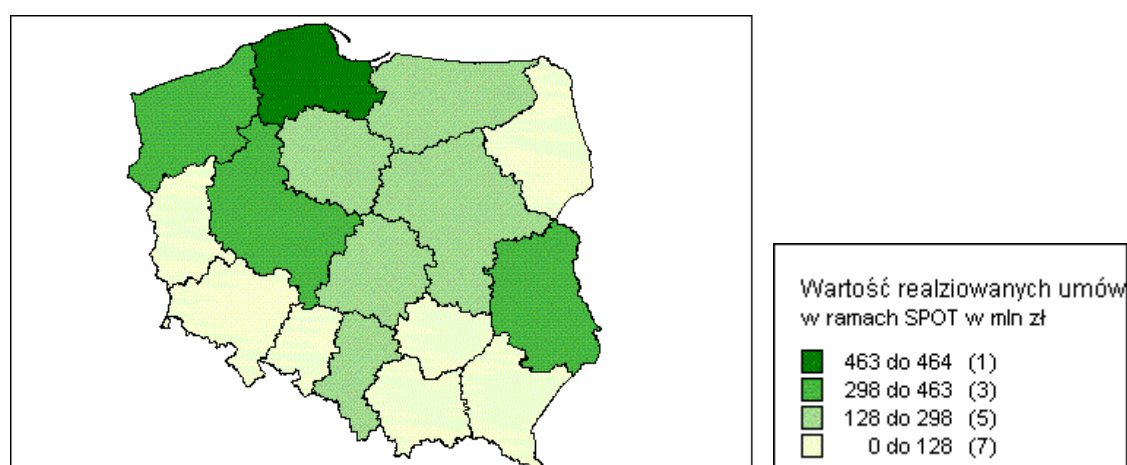
duża liczba organizacji pozarządowych, realizowano łącznie projekty o wartości wkładu unijnego w wysokości 20% ogółu wartości projektów IW *Equal*.

Tworzenie warunków dla zwiększenia poziomu inwestycji, promowanie zrównoważonego rozwoju i spójności przestrzennej.

➤ Część transportowa

W ramach SPO *Transport* rozpoczęto proces podpisywania umów i w końcu 2005 roku ich wartość stanowiła ponad 60% dostępnej alokacji na cały okres programowania. Pod względem ilości składanych projektów oraz wartości umów w realizacji wyróżniało się działanie nakierowane na poprawę przejazdu przez miasta na prawach powiatu. Bardzo powoli przebiegał z kolei proces dokonywania płatności z konta programowego.

Mapa 5. Wartość udzielonego wsparcia w ramach SPO *Transport* w układzie regionalnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych zebranej przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty (bez komponentu pomocy technicznej)

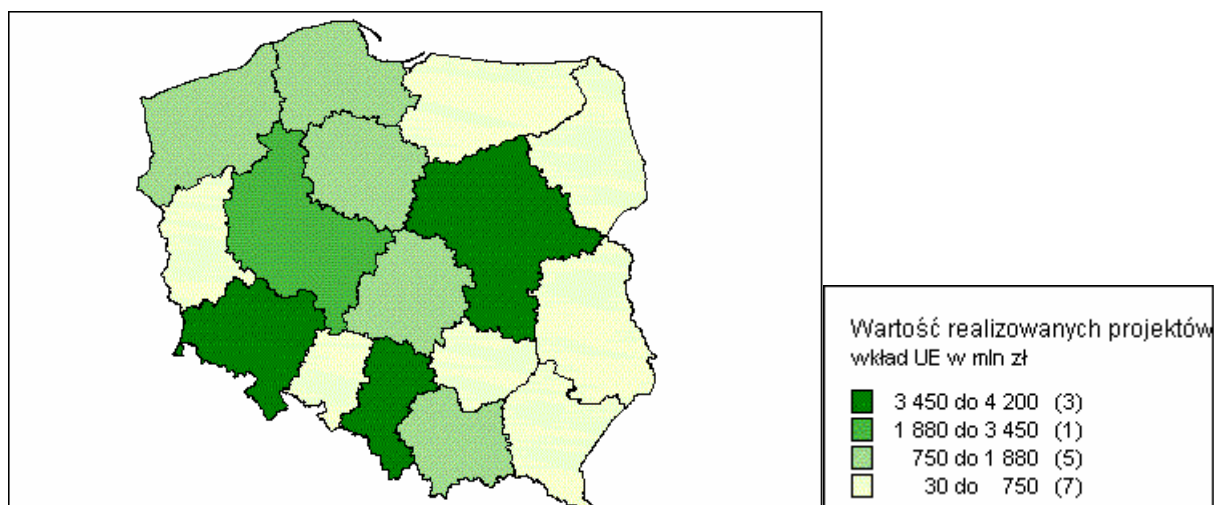
W SPO *Transport* projekty o największej wartości wkładu unijnego realizowane są w województwie pomorskim i zachodniopomorskim (w tym inwestycje poprawiające dostęp do portów), lubelskim (w tym inwestycje ułatwiające dojazd do przejść granicznych) i wielkopolskim.

W 2005 r. Komisja Europejska zatwierdziła 1 z 2 projektów z sektora transportu w ramach Funduszu Spójności, które zostały jej przekazane, o wartości dofinansowania unijnego – ok. 400 mln euro. Dotyczył on modernizacji linii kolejowej Warszawa-Gdynia. Do końca poprzedniego okresu (lata 2000-2004) zatwierdzonych zostało łącznie 33 projekty.

Część środowiskowa

W badanym okresie Komisja Europejska zatwierdziła 21 projektów z sektora środowiska, wobec 67 zatwierdzonych do końca 2004 r. Większość z nich stanowiły przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej. 2 projekty dotyczyły gospodarki odpadami, a 1 – ochrony powietrza. Łączna wartość dofinansowania wyniosła blisko 800 mln euro.

Mapa 6. Wartość udzielonego wsparcia w ramach Funduszu Spójności w układzie regionalnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych zebranej przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty

Duże inwestycje z zakresu infrastruktury środowiskowej i drogowej Funduszu Spójności realizowane były w najbogatszych pod względem PKB województwach. Projekty o znacznej wartości dofinansowania UE wdrażane były, ze względu na specyfikę Funduszu Spójności, również na poziomie ponadregionalnym.

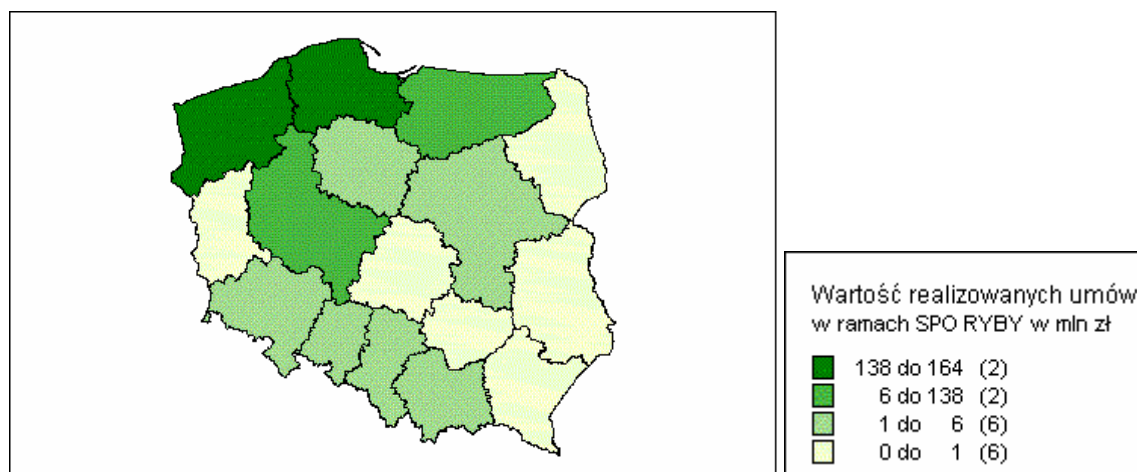
Przekształcenia strukturalne w rolnictwie i rybołówstwie, rozwój obszarów wiejskich

W ramach osi Narodowego Planu Rozwoju - Przekształcenia strukturalne w rolnictwie i rybołówstwie, rozwój obszarów wiejskich realizowanej przez SPO *Restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* oraz SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* w 2005 r. zostały uruchomione wszystkie działania realizujących cele tej osi.

W 2005 r., podobnie jak przed rokiem, największym zainteresowaniem beneficjentów cieszyły się działania ukierunkowane na pomoc młodym rolnikom, na inwestycje w sektorze rolnictwa oraz złomowanie statków rybackich i pomoc tej grupie rybaków, która na skutek restrukturyzacji floty utraciła miejsca pracy.

Jednocześnie uległ przyspieszeniu w porównaniu z sytuacją sprzed roku proces kontraktowania środków. W obu programach wartość podpisanych umów przekroczyła połowę dostępnej alokacji na cały okres programowania. Wyplacono również pierwsze refundacje.

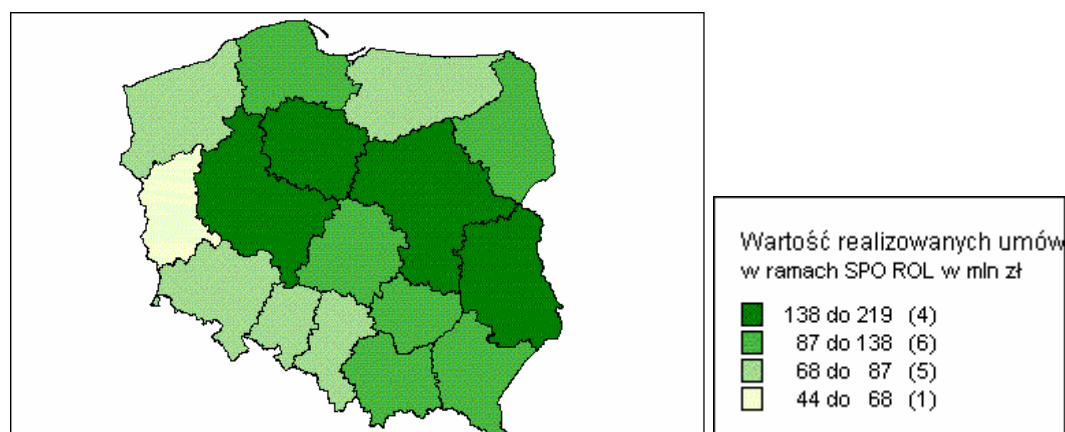
Mapa 7. Wartość udzielonego wsparcia w ramach SPO *Rybolówstwo i przetwórstwo ryb* w układzie regionalnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych zebranej przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty (bez komponentu pomocy technicznej)

Charakter interwencji (m.in. bezpośrednie wsparcie rybaków) w ramach programu SPO *Rybolówstwo i przetwórstwo ryb* determinuje rozkład przestrzenny udzielonego wsparcia.

Mapa 8. Wartość udzielonego wsparcia w ramach SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* w układzie regionalnym

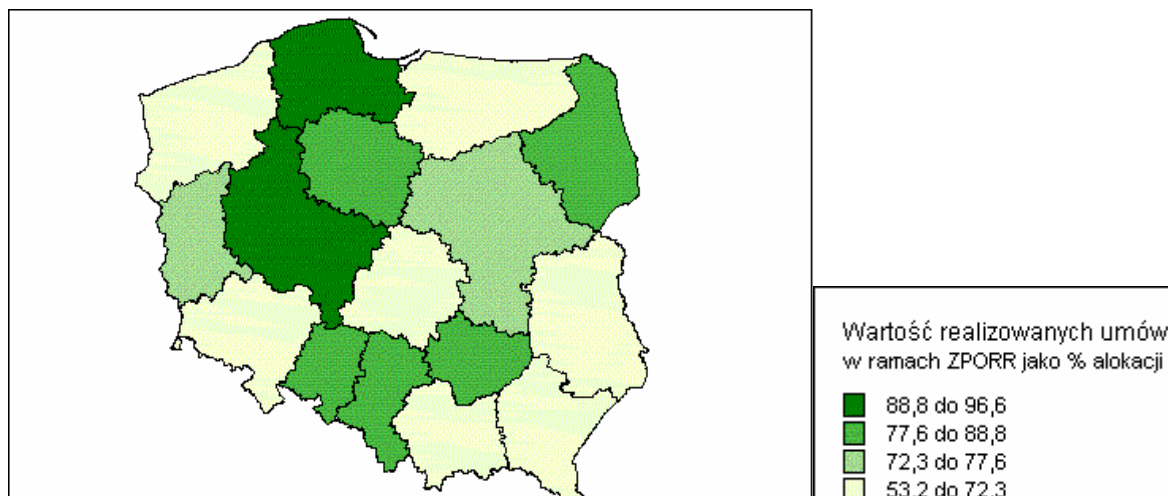
Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych zebranej przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty (bez komponentu pomocy technicznej; brak danych lub niepełne dane dla działań 1.5, 2.1, 2.2, 2.4 i 2.6)

Projekty o najwyższych wartościach dofinansowania unijnego w ramach SPO *Restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich* realizowano w regionach (za wyjątkiem kujawsko-pomorskiego) o największej liczbie rolniczych gospodarstw indywidualnych.

Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów.

W ramach *Zintegrowanego Programu operacyjnego rozwoju regionalnego* w 2005 r. wyraźnie wzrosła w stosunku do poprzedniego roku liczba (blisko 6-krotnie) i wartość podpisanych umów (6,6-krotnie). Projekty o największej wartości dotyczyły infrastruktury drogowej, środowiskowej oraz społecznej. W badanym okresie dokonano również pierwszych płatności z konta programowego.

Mapa 9. Wartość udzielonego wsparcia w ramach *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego* jako procent wykorzystania alokacji w układzie regionalnym (bez działania 1.6)

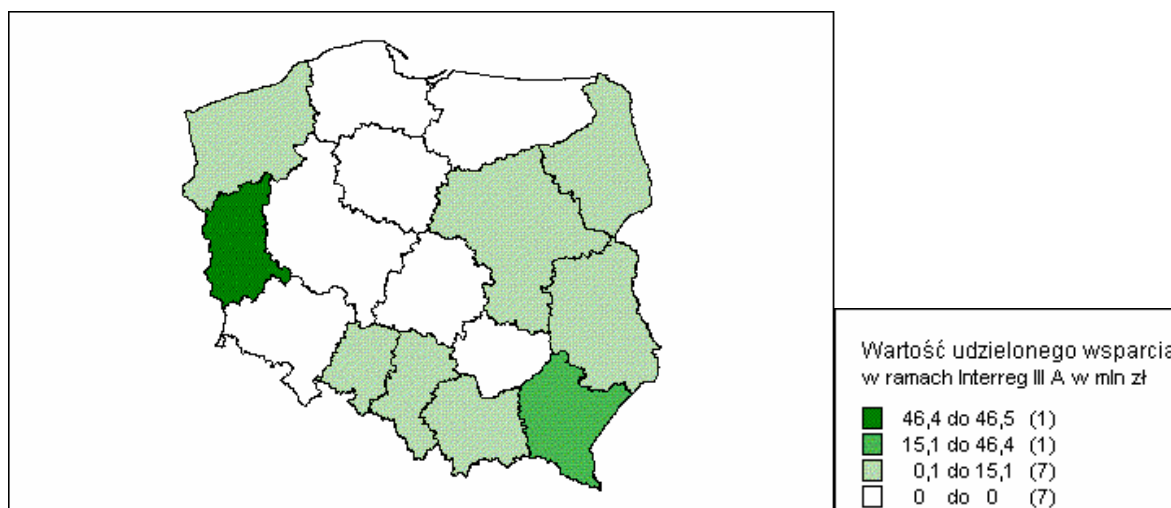

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych zebranej przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty (bez komponentu pomocy technicznej)

Najwyższy stopień wykorzystania przyznanych środków unijnych w ramach *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego* odnotowują województwa wielkopolskie oraz pomorskie.

W 2005 r., po wcześniejszym okresie uzgadniania podziału kompetencji między partnerami oraz powoływania wspólnych struktur w zakresie wdrażania programów, rosła ilość i wartość składanych wniosków, jak i stopień zakontraktowania środków w IW Interreg III A. Najbardziej popularne wśród projektodawców były działania nakierowane na poprawę transgranicznej infrastruktury drogowej. Łączna wartość podpisanych umów wyniosła 14,5% dostępnej alokacji na cały okres programowania, na co wpłynął głównie wysoki stopień kontraktacji środków w ramach programu Polska – Brandenburgia.

Mapa 10. Wartość udzielonego wsparcia w ramach IW *Interreg III A*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych zebranej przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty (bez komponentu pomocy technicznej)

3.2 Realizacja Narodowego Planu Rozwoju

3.2.1 Realizacja programów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych

Łączna suma środków publicznych (zarówno krajowych, jak i wspólnotowych), jakie mogą być zaangażowane w realizację Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006, sięga kwoty 17 673 mln euro. Wartość dostępnych środków wspólnotowych to 12 809,7 mln euro, a na powyższą kwotę składa się współfinansowanie siedmiu programów operacyjnych realizowanych w ramach Podstaw Wsparcia Wspólnoty w wysokości 8 275,8 mln euro, współfinansowanie dwóch Inicjatyw Wspólnoty (*Interreg* oraz *Equal*) w wysokości 355,3 mln euro oraz środki Funduszu Spójności wynoszące 4 178,6 mln euro. Absorpcja całości wspomnianych środków wspólnotowych wymaga zaangażowania krajowych środków publicznych w wysokości 4 006,6 mln euro. Dodatkowo w ramach *Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006* realizowane są kontrakty wojewódzkie, obejmujące obok działań wdrażanych w ramach *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego* oraz IW *Interreg* także działania podejmowane w ramach programów wojewódzkich rozwoju regionalnego, finansowanych w całości z krajowych środków publicznych. Szacuje się, że na realizację programów wojewódzkich rozwoju regionalnego przeznaczone zostanie w latach 2004-2006 około 856,6 mln euro.

W 2005 r. w ramach siedmiu programów operacyjnych, IW *Equal* oraz IW *INTERREG III A* złożono wnioski o dofinansowanie o wartości wnioskowanego wsparcia ze środków wspólnotowych¹⁷ przekraczającej 29,5 mld zł. Wartość wniosków złożonych od początku uruchomienia programów do końca 2005 r. sięgnęła kwoty 54,3 mld zł, co stanowi 703 %¹⁸ alokacji środków wspólnotowych przewidzianych na 2004 r. i 164,9 % alokacji wspomnianych środków na cały okres programowania 2004-2006. Wnioski o dofinansowanie projektów o największej wartości założono w ramach *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego (ZPORR)* oraz *SPO Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*, gdzie wartości wnioskowanego wsparcia sięgnęły od początku uruchomienia programów odpowiednio 23 983 mln zł oraz 10 902 mln zł. W pozostałych programach wartości wsparcia ze środków wspólnotowych, o jakie wnioskowały uprawnione podmioty do końca 2005 r., przedstawiały się następująco: *SPO Rozwój zasobów ludzkich* – 6 733 mln zł, *SPO Transport* – 6 146 mln zł, *SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* – 4 173 mln zł, IW *Equal* - 739 mln zł, *SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* - 421 mln zł oraz *PO Pomoc techniczna* - 92 mln zł. Ponadto w 2005 r. w ramach Programów IW *Interreg III A* do Wspólnych Sekretariatów Technicznych odpowiedzialnych za rejestrację wniosków aplikacyjnych wpłynęły wnioski o przyznanie dofinansowania z EFRR na łączną kwotę 1 175 mln zł.

We wszystkich programach wartość wniosków przekraczała alokację na 2004 r., przy czym aż w sześciu (*ZPORR*, *SPO Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*, *SPO Rozwój zasobów ludzkich*, *SPO Transport*, *PIW EQUAL*, *PIW INTERREG III A*) była większa niż środki

¹⁷ Jeśli w tekście nie wskazano inaczej, wszystkie informacje dotyczące wartości złożonych wniosków, podpisanych umów oraz zrealizowanych płatności dotyczą odpowiednio wartości wnioskowanego wsparcia ze środków wspólnotowych, wartości zakontraktowanych środków wspólnotowych oraz wartości płatności zrealizowanych ze środków wspólnotowych.

¹⁸ Kursiem wykorzystywanym w całym sprawozdaniu do obliczania procentowych relacji wartości złożonych wniosków, podpisanych umów i dokonanych płatności do alokacji środków wspólnotowych jest kurs 1 euro = 3,8365 zł. (jest to kurs Europejskiego Banku Centralnego z przedostatniego dnia roboczego Komisji Europejskiej w 2005 r. którym był 22.12.2005 r.)

dostępne w całym okresie programowania 2004-2006 (najwięcej - ponad dwukrotnie – w przypadku *ZPORR* i *SPO Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*).

Od początku uruchomienia programów operacyjnych podpisano umowy lub wydano decyzje o dofinansowanie realizacji projektów angażujące środki wspólnotowe na łączną kwotę sięgającą blisko 19 655 mln zł, co stanowi 254,3 % alokacji środków wspólnotowych na rok 2004 r i 59,7% na cały okres programowania 2004-2006. Ponad 83% wspomnianych środków (16 367 mln zł) objęto umowami podpisanymi w 2005 r.

Zaawansowanie procesu zawierania umów jest nadal dość silnie zróżnicowane pomiędzy programami, a w ramach poszczególnych programów pomiędzy priorytetami i działaniami. Programem, w ramach którego zakontraktowano do końca 2005 r. największą kwotę środków wspólnotowych jest *ZPORR*, gdzie wartość podpisanych umów (wydanych decyzji) przekroczyła 7 824 mln zł (z czego w 2005 r. podpisano umowy na blisko 6 624 mln zł).

Jeśli za miarę postępu kontraktowania środków uznać nie wartość zawartych umów, lecz procentową relację wspomnianej wartości do przypadającej na dany program alokacji środków funduszy strukturalnych, to programami najbardziej zaawansowanymi w analizowanym procesie okazały się *PO Pomoc techniczna* oraz *ZPORR*, w ramach których wartość umów zawartych do końca 2005 r. stanowiła odpowiednio 71,3% i 68,7% alokacji środków funduszy strukturalnych przewidzianej na lata 2004-2006.

W ponad siedemdziesięciu działaniach realizowanych w ramach siedmiu programów operacyjnych zakontraktowano do końca 2005 r. środki wspólnotowe w wysokości przekraczającej alokację na 2004 r. (w grudniu 2004 r. działań takich było zaledwie dziewięć). Jedynie w dwóch działaniach (nie licząc trzech działań realizowanych w ramach *SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*, które wygasły z końcem 2004 r.) nie podpisano do końca 2005 r. żadnej umowy i nie wydano żadnej decyzji o dofinansowanie projektu.

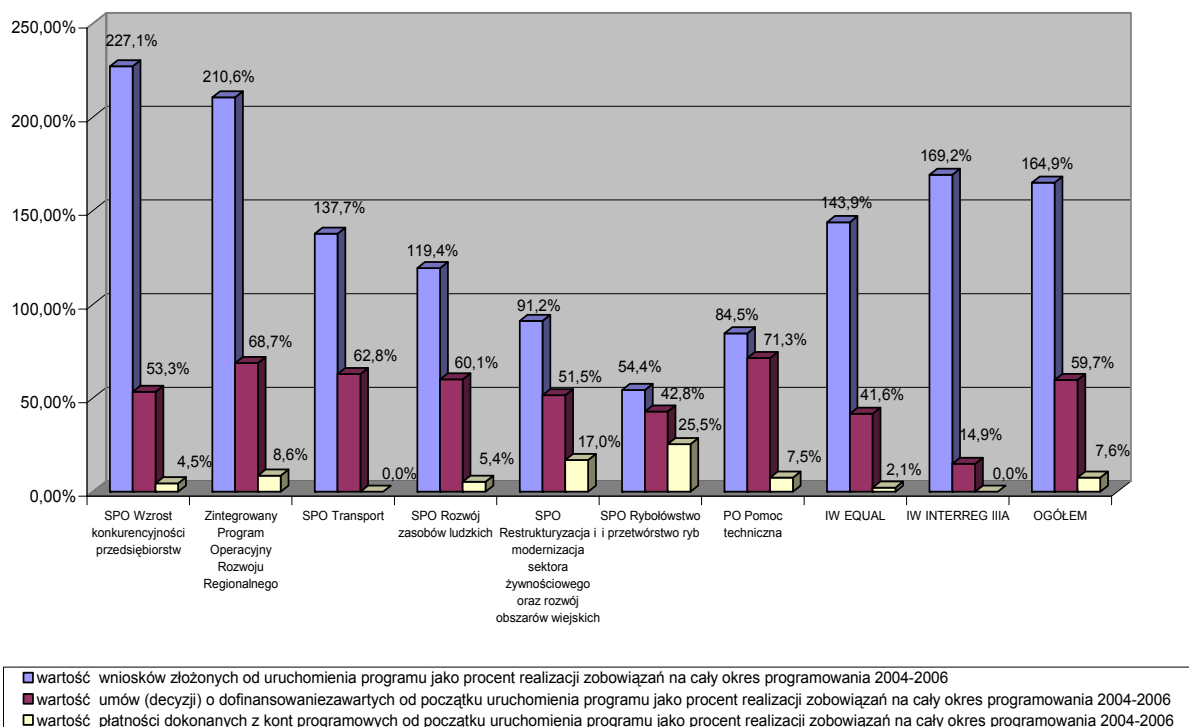
Do końca 2005 r. zawarto umowy (wydano decyzje) angażujące 63,3% alokacji środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przewidzianej na cały okres programowania. Procent zakontraktowanych środków pozostałych funduszy strukturalnych jest niższy i wynosi: dla Europejskiego Funduszu Społecznego 56,9%, dla Sekcji Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej 51,5%, a dla Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa 42,8% całkowitej alokacji funduszu przewidzianej na lata 2004-2006.

W 2005 r. odnotowano znaczący wzrost płatności dokonanych ze środków funduszy strukturalnych: podczas gdy w 2004 r. wypłacono jedynie 0,5 mln. zł, to w 2005 r. już przeszło 2 493,8 mln zł. Wartość płatności sfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych zgromadzonych na rachunkach programowych stanowiła 32,3% alokacji środków wspólnotowych na rok 2004 r i 7,6% środków przeznaczonych na cały okres programowania 2004-2006. Programem charakteryzującym się największą wartością płatności dokonanych do końca 2005 r. ze środków wspólnotowych – 982 mln zł - jest *ZPORR*, natomiast programem o najwyższej relacji dokonanych płatności do wartości dostępnych środków wspólnotowych jest *SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*, w ramach którego dokonano płatności w wysokości odpowiadającej blisko 25,5% środków funduszy strukturalnych przeznaczonych na program w latach 2004-2006. Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa jest tym funduszem, ze środków którego dokonane zostały największe płatności (tj. wspomniane 25,5%). Procentowa relacja wypłaconych środków do alokacji 2004-2006 jest w przypadku pozostałych funduszy strukturalnych niższa i wynosi: dla Sekcji Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej 17%, dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego 6%, natomiast dla Europejskiego Funduszu Społecznego 4,3% dostępnych środków.

Ze środków pozyskanych przez jednostki sektora finansów publicznych w ramach prefinansowania opartego o instrument pożyczkowy, w 2005 r. wydatkowane zostało 2 098 204 086 zł (z czego 1 292 216 474 zł w ramach pożyczek obsługiwanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego oraz 805 987 612 zł w ramach pożyczek obsługiwanych przez Ministerstwo Finansów). Z powyższej kwoty zrefundowane w ubiegłym roku zostało 480 952 298 mln zł. Na wspomnianą kwotę składały się refundacje wydatków sfinansowanych z pożyczek obsługiwanych przez BGK oraz Ministerstwo Finansów w wysokości wynoszącej odpowiednio 443 652 799 zł i 37 299 499 zł.

W 2005 r. Minister Finansów wydał decyzje o uruchomieniu środków z dwóch rezerw celowych budżetu państwa na współfinansowanie programów realizowanych w ramach NPR na kwotę 1 304 067 018 zł. Z części C rezerwy część 83, poz. 10 przesunięto do innych części budżetowych środki w wysokości 908 826 572 zł (z czego na współfinansowanie sześciu programów operacyjnych oraz IW EQUAL 759 792 510 zł, a na współfinansowanie projektów realizowanych w ramach Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności 149 034 062 zł). Z rezerwy celowej część 83, poz. 11 przesunięto 395 240 446 zł, z czego 384 167 501 zł posłużyć miało współfinansowaniu ZPORR, natomiast 11 072 945 zł współfinansowaniu projektów realizowanych w ramach IW INTERREG. Faktyczne wydatkowanie w 2005 r. środków wyniosło 556 850 904 zł w przypadku środków przesuniętych z rezerwy poz. 10 i 98 950 826 zł z rezerwy poz. 11. Do budżetu państwa zwrócono łącznie 42 940 590 zł (z czego ze środków pochodzących z rezerwy poz. 10 – 14 262 275 zł, natomiast z poz. 11 – 28 678 315 zł). Środki niewygasające z upływem roku budżetowego, możliwe do wydatkowania w 2006 r., wyniosły łącznie 576 365 889 zł.

Wykres 10 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów o dofinansowanie oraz płatności zrealizowanych z kont programowych w ramach programów operacyjnych oraz IW EQUAL i INTERREG IIIA jako procent realizacji zobowiązań na lata 2004-2006, wg stanu na koniec grudnia 2005r.

Źródło: Informacje miesięczne nt. stanu realizacji programów operacyjnych (prezentujących stan na 31 grudnia 2005 r.)

W omawianym roku Instytucja Płatnicza skierowała pierwsze wnioski o płatność do Komisji Europejskiej, a Komisja Europejska dokonała pierwszych płatności okresowych stanowiących refundację poniesionych wydatków. W 2005 r. skierowane zostało do Komisji 27 wniosków o płatność (dotyczących wszystkich programów za wyjątkiem programów realizowanych w ramach IW INTERREG III) na łączną kwotę 346,9 mln euro, co odpowiada 4,04% alokacji na lata 2004-2006. Komisja Europejska dokonała w tym czasie płatności okresowych w wysokości 261,7 mln euro (3,05% środków dostępnych w latach 2004-2006). Ponadto w ramach płatności zaliczkowych trafiło do Polski 513,8 mln euro, łączna wartość środków funduszy strukturalnych, jakie napłynęły w 2005 r., wyniosła zatem 775,5 mln euro. Ze wspomnianej kwoty 431,4 mln euro stanowiły środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, 174,6 mln euro środki Europejskiego Funduszu Społecznego, 137 mln euro środki Sekcji Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, natomiast 32,4 mln euro środki Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa.

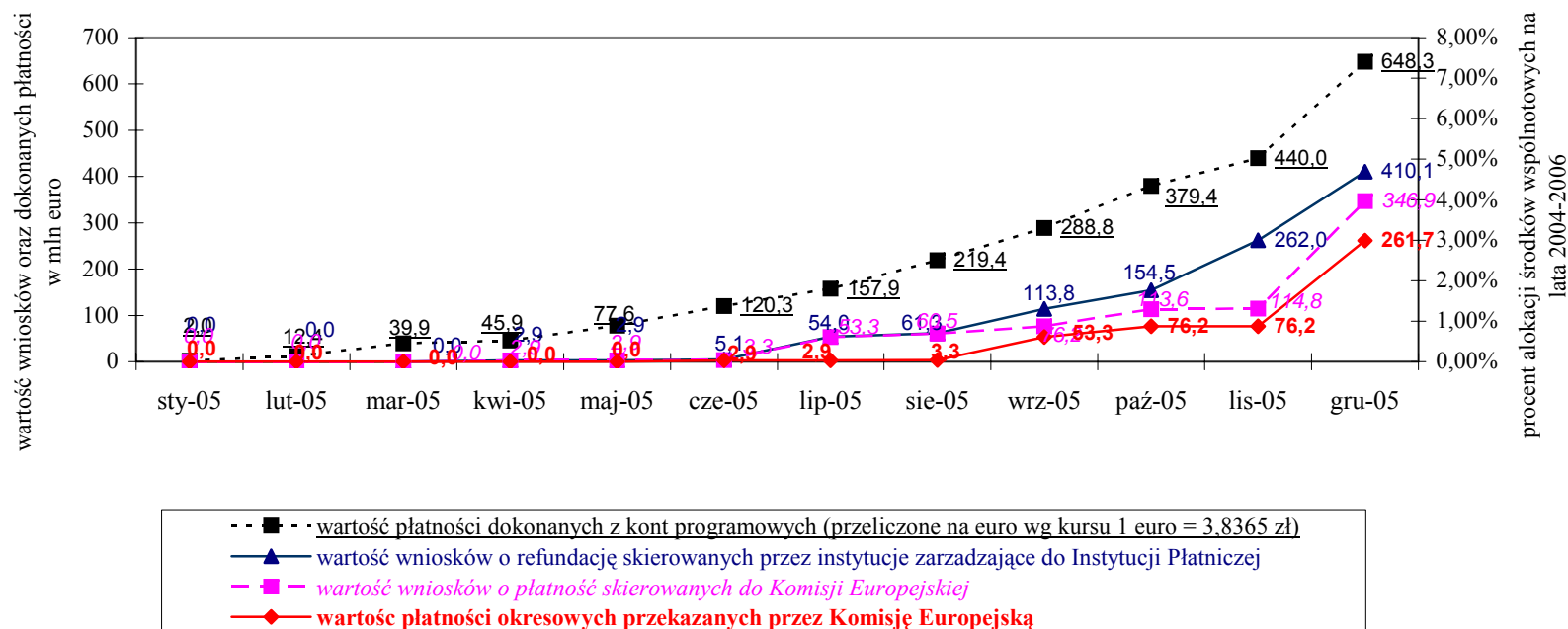
Tabela 12. Ilość i wartość wniosków o refundację przekazanych przez instytucję płatniczą do KE w ramach poszczególnych programów i funduszy wg stanu na koniec grudnia 2005 r.

Program	Ilość złożonych wniosków	Wartość złożonych wniosków (w EUR)	Wartość złożonych wniosków jako % zobowiązań na lata 2004-06	Wartość zaliczki przekazanej przez KE na konto programu	Wartość refundacji z KE
ZPORR	4	122 383 247	4,84%	404 800 197	122 383 174
SPO WKP	4	9 774 283	0,78%	200 175 747	747 120
SPO Transport	1	173 653	0,01%	186 315 167	173 653
PO PT	2	1 967 825	6,95%	4 528 714	471 439
IW Interreg	0	0	0,00%	9 251 294	0
Łącznie ERDF	11	134 299 008	2,61%	805 071 119	123 775 385
ZPORR	3	3 593 512	0,82%	70 155 126	1 162 284
SPO RZL	4	65 041 824	4,42%	235 205 315	48 497 839
IW Equal	3	2 425 307	1,81%	22 390 258	2 425 307
Łącznie ESF	10	71 060 643	3,48%	327 750 699	52 085 429
SPO ROLNY	3	103 673 371	8,69%	190 830 278	65 486 663
Łącznie EAGGF	3	103 673 371	8,69%	190 830 278	65 486 663
SPO RYBY	3	37 862 060	18,76%	32 293 130	20 306 085
Łącznie FIFG	3	37 862 060	18,76%	32 293 130	20 306 085
Ogółem	27	346 895 082	4,04%	1 355 945 225	261 653 562

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od instytucji zarządzających PO oraz instytucji płatniczej

Wartość wydatków wykazanych we wnioskach przesłanych do Komisji była niższa od poziomu założonego w prognozach sporządzonych w kwietniu 2005 r. Powyższe prognozy zakładały bowiem, że do Komisji Europejskiej przesłane zostaną w 2005 r. wnioski o całkowitej wartości wydatków kwalifikowalnych wynoszącej blisko 3 513 mln euro, z czego ponad 2 166 mln euro stanowić będzie współfinansowanie ze środków funduszy strukturalnych. Przyczyną takiego stanu rzeczy był zdecydowanie niższy od zakładanego poziom płatności ze środków funduszy strukturalnych, będący z kolei rezultatem m.in. znaczących opóźnień w realizacji wielu projektów (wynikających np. z przedłużającego się wyboru wykonawców zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych) oraz długotrwałej weryfikacji części wniosków o płatność składanych przez beneficjentów.

Wykres 11 Wartość wniosków przesłanych do instytucji płatniczej, Komisji Europejskiej oraz płatności okresowych zrealizowanych w ramach programów operacyjnych, IW *Equal* oraz *Interreg* III do końca grudnia 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).

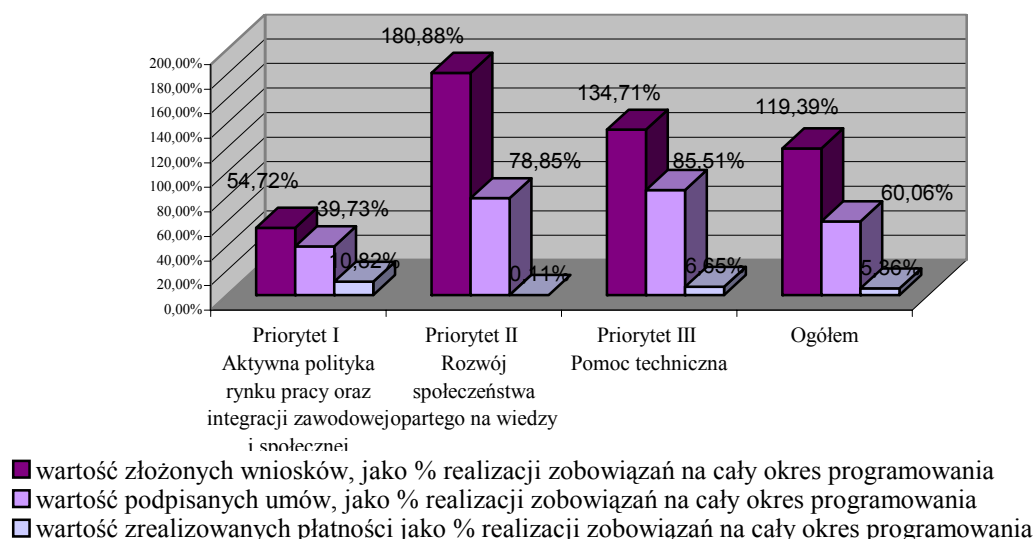

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od instytucji zarządzających PO oraz instytucji płatniczej

3.2.1.1 Sektorowy Program Operacyjny *Rozwój zasobów ludzkich*

W drugim roku wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego kontynuowany był proces wdrażania projektów w ramach SPO RZL. Wartość wniosków poprawnych pod względem formalnym w wysokości dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego wzrósł o 4,9 mld zł i na koniec 2005 r. wyniósł ponad 6,7 mld zł, co daje niecałe 120% zobowiązań na program na lata 2004-2006. Znaczny postęp odnotowano również w zakresie podpisywania umów/wydawania decyzji, gdzie wartość umów/decyzji w części dotyczącej EFS wzrosła o 1,6 mld zł i na koniec roku 2005 wyniosła prawie 3,4 mld zł, co w ponad 60 % wykorzystuje alokację dostępną na program na cały okres programowania. Z początkiem roku 2005 dokonano pierwszych płatności z konta programowego. Na koniec roku wartość tych płatności wyniosła 302,5 mln zł, co stanowi 5,4% środków EFS na program na lata 2004-2006.

Wykres 12 Wartości złożonych wniosków, podpisanych umów oraz zrealizowanych płatności w SPO *Rozwój zasobów ludzkich* jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według priorytetów, stan na koniec 2005 r.).

Źródło: opracowanie na podstawie danych zawartych w sprawozdaniu z realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego *Rozwój zasobów ludzkich* w 2005 r. oraz w Informacji miesięcznej nt. stanu realizacji SPO RZL, stan na dzień 31 grudnia 2005 r.

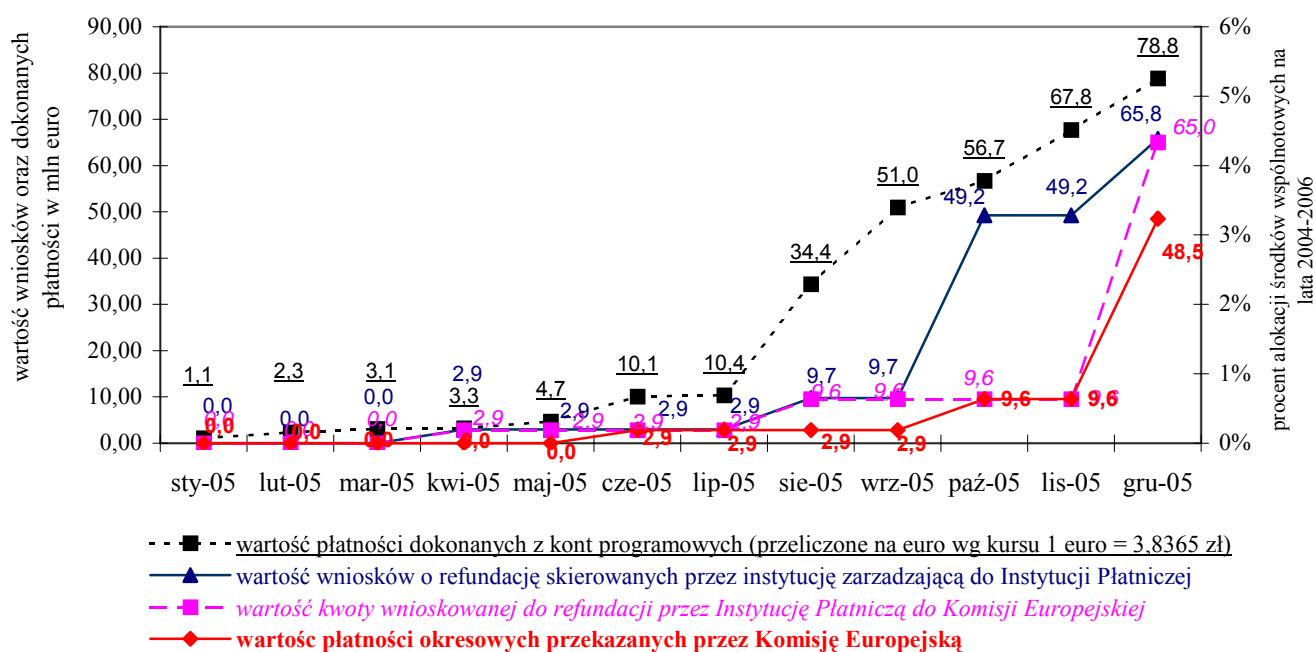
W ramach priorytetu 1 *Aktywna polityka rynku pracy* wnioskowana wartość wsparcia w części dotyczącej EFS wzrosła prawie trzykrotnie i na koniec 2005 r. wyniosła 1,5 mld zł, co stanowi 55% alokacji na priorytet na lata 2004-2006. Biorąc pod uwagę wartość poprawnych pod względem formalnym wniosków o dofinansowanie największym zainteresowaniem beneficjentów cieszyło się działanie 1.4 *Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych*, gdzie wartość złożonych wniosków wykorzystuje w 72% dostępne środki na to działanie na cały okres programowania. Istotny postęp w ramach priorytetu osiągnięto w szybkości podpisywania umów, gdzie odnotowano dwukrotny wzrost wartości umów/decyzji w stosunku do roku poprzedniego. Na koniec 2005 r. podpisano ponad 1190 umów o wartości przekraczającej 1 mld zł. Umowy o największych wartościach dofinansowania z EFS podpisano w ramach działań wdrażanych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy tj. 1.2 *Perspektywy dla młodzieży* i 1.3 *Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia*. W ramach priorytetu 1 następuje szybki proces refundacji wydatków poniesionych przez

beneficjentów. Wysokość środków poniesionych z konta programowego wyniosła na koniec 2005 r. 294,5 mln zł, co stanowi 10,64 % alokacji na lata 2004-2006.

W priorytecie 2 *Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy* największy wzrost wnioskowanego wsparcia (sześćdziesięciokrotny) zauważa się w działaniu 2.3 *Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki*, w ramach którego oferowana pomoc skierowana jest głównie do pracowników przedsiębiorstw. Stosunkowo mniejszy wzrost wartości poprawnych pod względem formalnym wniosków o dofinansowanie odnotowano w ramach działań zwiększających dostęp i podnoszących jakość edukacji, które są wdrażane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. W ramach całego priorytetu zawarto 362 umowy o wartości ponad 2,2 mld zł, co wykorzystuje w ponad 78% alokację na cały okres programowania. Najszybciej zakontraktowano środki EFS w działaniu 2.2 *Podniesienie jakości edukacji w odniesieniu do potrzeb rynku pracy* oraz 2.3 *Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki*, w których wykorzystanie alokacji na działanie na lata 2004-2006 stanowi odpowiednio 98% i 68%. We wrześniu 2005 r. uruchomiono pierwsze płatności z konta programowego. Na koniec roku płatności wyniosły ponad 3 mln zł, co stanowi 0,11 % alokacji na ten priorytet na cały okres programowania.

Znaczny postęp w odniesieniu do aplikowania o środki EFS odnotowano w priorytecie 3 *Pomoc techniczna*. Trzykrotny wzrost liczby poprawnych wniosków o dofinansowanie, łącznie na koniec 2005 r. 235 wniosków na kwotę 98,7 mln zł spowodował przekroczenie o 34,7% zobowiązań dla priorytetu na lata 2004-2006. Stosunkowo szybko następuje proces podpisywania umów. Na koniec 2005 r. zawarto ponad 132 umów o wartości powyżej 62,7 mln zł, co stanowi prawie 86% alokacji na cały okres programowania. Najwięcej (w 94%) wykorzystano środki EFS na działanie 3.2 *Informacja i promocja działań SPO RZL*. Do końca 2005 roku dokonano płatności z konta programowego na kwotę 4,88 mln zł, wynoszącą 6,65% alokacji na priorytet na lata 2004-2006.

Wykres 13 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach SPO RZL do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od instytucji zarządzającej PO oraz instytucji płatniczej

Do końca 2005 r. instytucja zarządzająca skierowała do instytucji płatniczej 4 wnioski o refundację na łączną kwotę 65,79 mln euro. Na podstawie przedłożonych wniosków Komisja Europejska zrealizowała 3 wnioski o refundację na kwotę 48,50 mln euro.

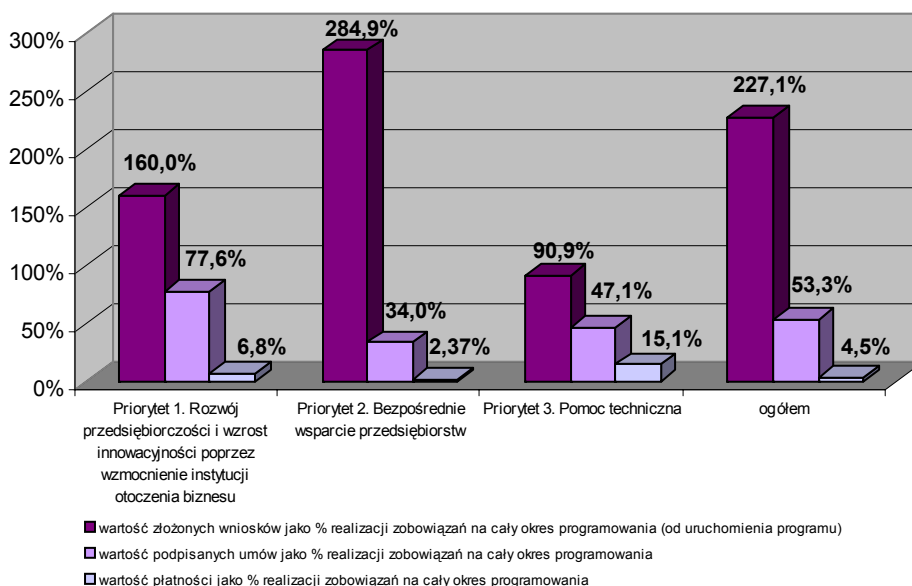
W 2005 r. odbyło się 5 spotkań komitetu monitorującego, na których zatwierdzano sprawozdania z realizacji SPO RZL. Ponadto, na Komitecie w dniu 6 września 2005 r. zatwierdzono zmiany do Uzupełnienia SPO RZL oraz na posiedzeniu komitetu w dniu 19 grudnia 2005 r. zaprezentowano wnioski i rekomendacje z 1 i 2 fazy badania ewaluacyjnego „Ocena systemu zarządzania i wdrażania SPO RZL”.

Duża wartość poprawnych pod względem formalnym wniosków o dofinansowanie, która przekracza dostępną na program alokację świadczy o znacznym zainteresowaniu wśród beneficjentów rodzajami pomocy dostępnymi w ramach SPO RZL. Ponadto rosnąca w porównaniu do 2004 r. liczba zawieranych umów o dofinansowanie w ramach, których realizowano projekty przemawia za sukcesem realizacji programu. Instytucja zarządzająca SPO RZL na podstawie dotychczasowych doświadczeń podejmuje działania mające na celu usprawnienie istniejącego systemu wdrażania programu, co ma przyczynić się do większej absorpcji środków z EFS. W wyniku podejmowanych prac prognozuje się przyspieszenie tempa wnioskowania o refundację wydatków, a co za tym idzie pełne wykorzystanie dostępnej na program alokacji.

3.2.1.2 Sektorowy Program Operacyjny *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*

W ramach SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* odnotowano w 2005 r. zdecydowany przyrost wartości złożonych wniosków o dofinansowanie, ocenionych jako poprawne pod względem formalnym, zwłaszcza w priorytecie 2 *Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw*. Zadowalająco przebiegał proces podpisywania umów o dofinansowanie – najbardziej zaawansowany pod tym względem jest priorytet 1 *Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu*, w którym zakontraktowano ponad 75% alokacji dostępnej na lata 2004-2006. Stopniowo realizowane są także płatności z EFRR.

Wykres 14 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004-2006 (według priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec 2005 r.)

Źródło: *Sprawozdanie okresowe z realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw za IV kwartał 2005 r oraz Informacja miesięczna z realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw stan na dzień 31 grudnia 2005 r.*

Wartość wniosków o dofinansowanie, złożonych we wszystkich działaniach programu od jego uruchomienia i ocenionych jako poprawne pod względem formalnym wzrastała systematycznie w ciągu kolejnych miesięcy 2005 r. i na koniec roku wyniosła 10,9 mld zł, co stanowi 227,1% alokacji środków wspólnotowych na realizację programu na lata 2004-2006. W porównaniu do stanu sprzed roku, wartość ta wzrosła ponad trzykrotnie. Największym zainteresowaniem beneficjentów cieszą się niezmiennie działania priorytetu 2 *Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw*, w których przedsiębiorcy mogą ubiegać się o bezpośrednie dofinansowanie projektów, w tym zwłaszcza projektów inwestycyjnych. Znaczne przyspieszenie w procesie podpisywania umów obserwowano od II kwartału 2005 r. Według stanu na koniec roku, od uruchomienia programu podpisano 4869 umów o dofinansowanie, na wartość wynoszącą w części dofinansowania wspólnotowego 2,6 mld zł, co stanowi 53,3% alokacji środków wspólnotowych na realizację programu na lata 2004-2006 (w porównaniu do ok. 135 mln zł w 2004 r.). Najwięcej umów, w stosunku do przyznanej na 2005 r. alokacji, zostało zawartych w działaniach priorytetu 1 *Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu*. Do końca grudnia 2005 r. z EFRR wypłacono w programie 215,6 mln zł, co stanowi 4,5% alokacji środków wspólnotowych na lata 2004-2006.

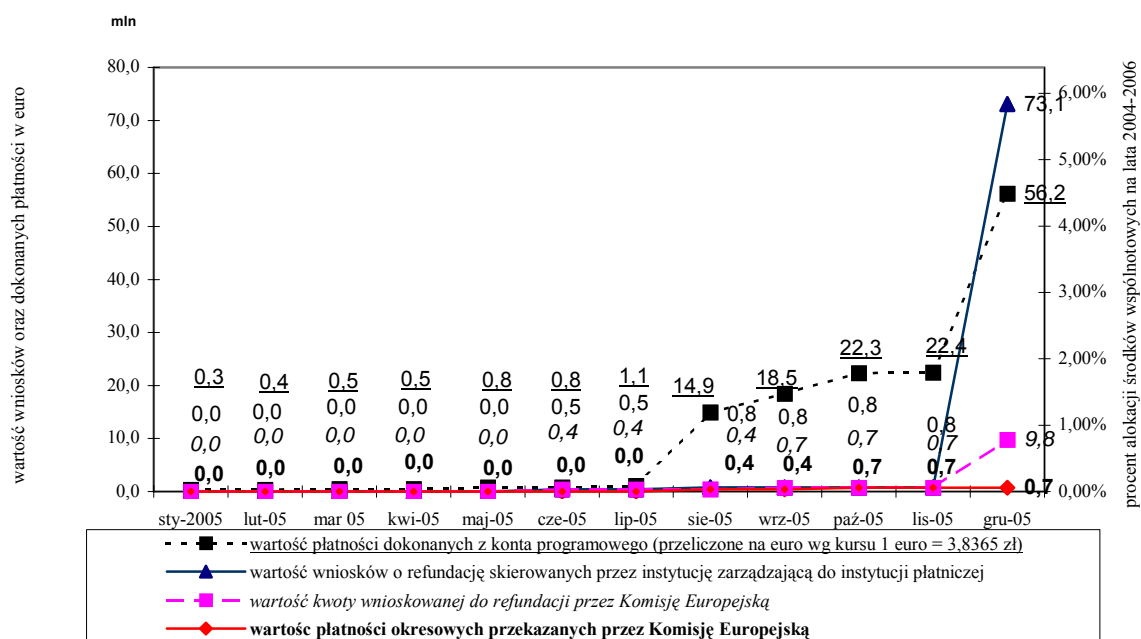
W priorytecie 1 *Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu*, w 2005 r. nieuruchomione pozostawało poddziałanie 1.2.3 *Wspieranie powstawania funduszy seed capital*. Łącznie w priorytecie złożonych zostało 807 wniosków poprawnych formalnie na kwotę dofinansowania wspólnotowego blisko 3,4 mld zł (160,0% zobowiązań dla priorytetu na lata 2004-2006). Wartość złożonych wniosków, ocenionych jako poprawne pod względem formalnym, we wszystkich działaniach praktycznie wyczerpywała dostępną alokację, jednak najwięcej wniosków w stosunku do wartości dostępnych środków zostało złożonych w działaniu 1.4 *Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką* (223,1%). Priorytet 1 jest najbardziej zaawansowany w procesie podpisywania umów o dofinansowanie – pod koniec 2005 r. wartość 294 umów wyniosła w części dofinansowania wspólnotowego 1,6 mld zł (77,6% dostępnej na priorytet 1 alokacji środków wspólnotowych na lata 2004-2006), przy czym w odniesieniu do następujących działań: 1.1 *Wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw*, 1.3 *Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm* i 1.5 *Rozwój systemu dostępu przedsiębiorców do informacji i usług publicznych on line*, środki zostały już praktycznie wyczerpane. W priorytecie 1 wypłacono dotychczas najwięcej środków wspólnotowych pod względem wartości, bo 141,8 mln zł (6,8% alokacji na lata 2004-2006), przy czym najwięcej w skali całego programu w przypadku działania 1.2 *Poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw* (129,3 mln zł, 19,4% alokacji na działanie 1.2 na lata 2004-2006).

W przypadku priorytetu 2 *Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw* złożonych zostało 17 457 wniosków poprawnych formalnie, na kwotę dofinansowania wspólnotowego blisko 7,5 mld zł (284,9% zobowiązań dla priorytetu na lata 2004-2006). Zdecydowanie najwięcej wniosków pod względem ilości, w skali zarówno priorytetu, jak i całego programu, ubiegający się o wsparcie złożyli w działaniu 2.3 *Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje* – 12 116 wniosków poprawnych formalnie, a pod względem wartości w stosunku do dostępnej alokacji najwięcej w poddziałaniu 2.2.1 *Wsparcie dla przedsiębiorstw dokonujących nowych inwestycji* oraz w/w działaniu 2.3 (odpowiednio 431,1% i 334,9% środków wspólnotowych dostępnych w ramach danego poddziałania/działania na lata 2004-

2006). Stopniowo zawierane są umowy o dofinansowanie dla zatwierdzonych projektów – według stanu na koniec 2005 r. podpisano 4383 umowy na wartość w części dofinansowania wspólnotowego 892,5 mln zł (34% dostępnej alokacji na lata 2004-2006), najwięcej w działaniu 2.3 (47% alokacji na działanie na lata 2004-2006). Do końca 2005 r. w priorytecie 2 wypłacono ze środków wspólnotowych ponad 62 mln zł (2,4% alokacji na priorytet), z czego 59,6 mln zł w działaniu 2.3. Jednocześnie do końca 2005 r. w priorytecie 2 wypłacono krajowe środki publiczne o znacznej wartości, opiewającej na kwotę 123,0 mln zł (z tego 97,9 mln zł w poddziałaniu 2.2.1 oraz 24,9 mln zł w działaniu 2.3).

W priorytecie 3 *Pomoc techniczna* złożonych zostało 277 wniosków poprawnych formalnie na łączną wartość 70,8 mln zł (ponad 90% alokacji). Napływ projektów w priorytecie 3 odbywał się równomiernie na przełomie kolejnych miesięcy 2005 r. (nabór wniosków do pomocy technicznej jest prowadzony przez pierwsze 5 dni każdego miesiąca), a projekty były stopniowo realizowane. Do końca 2005 r. podpisano umowy lub wydano decyzje (w przypadku gdy beneficjentem jest instytucja zarządzająca SPO-WKP) w stosunku do 192 projektów, a ich wartość wyniosła 36,7 mln zł, co stanowi 47,1% zobowiązań dla priorytetu na lata 2004-2006. W priorytecie 3 wypłacono środki wspólnotowe opiewające na kwotę 11,8 mln zł, co jednak w stosunku do stopnia wykorzystania dostępnej alokacji na cały okres programowania daje 15%.

Wykres 15 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach SPO WKP do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od instytucji zarządzającej PO oraz instytucji płatniczej.

W 2005 r. instytucja zarządzająca SPO-WKP wnioskowała o refundację do instytucji płatniczej dziewięciokrotnie – dwukrotnie w czerwcu, następnie w sierpniu oraz sześciokrotnie w grudniu – na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych 654,8 mln zł, w tym środki wspólnotowe 286,5 mln zł, tj. 73,1 mln euro (5,8% alokacji środków wspólnotowych na lata 2004-2006). Pierwszy wniosek o refundację został wysłany przez instytucję płatniczą do Komisji Europejskiej jeszcze w czerwcu, a łączna wartość kwoty wnioskowanej do refundacji przez Komisję Europejską pod koniec 2005 r. wyniosła 9,77 mln euro (0,8%

alokacji). Jednocześnie wartość płatności okresowych przekazanych przez Komisję Europejską osiągnęła wartość 747 tys. euro (0,06% alokacji).

W 2005 r. odbyły się 4 posiedzenia komitetu monitorującego, w trakcie których przyjęto sprawozdania okresowe i roczne z realizacji SPO-WKP. Ponadto zatwierdzono zmiany do uzupełnienia programu, w tym dotyczące systemu wskaźników SPO-WKP, a także przyjęto raport grupy roboczej ds. oceny SPO-WKP oraz ustalenia grupy roboczej ds. weryfikacji systemu wyboru projektów w ramach SPO-WKP. Podczas 13 posiedzeń komitetu sterującego w 2005 r. rekomendowano do wsparcia blisko 6 tys. projektów na kwotę dofinansowania ze środków publicznych wspólnotowych i krajowych 3,3 mld zł, co stanowi 50,2% alokacji środków publicznych na lata 2004-2006.

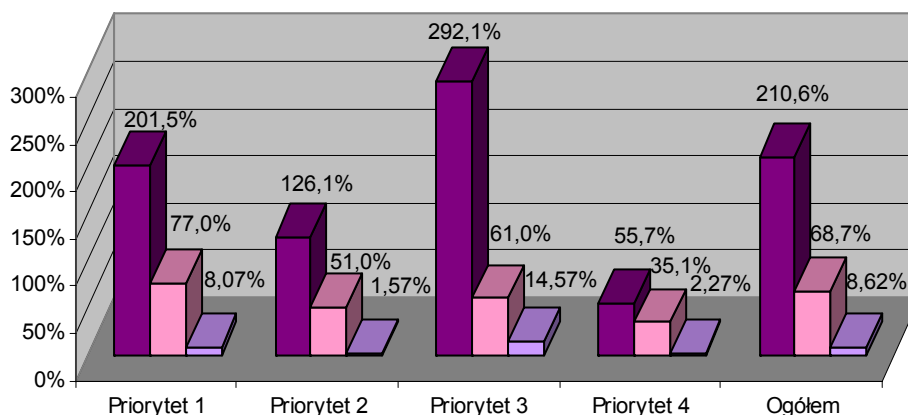
Realizacja SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* przebiegała w 2005 r. na zadowalającym poziomie. Systematycznie wzrastała liczba składanych wniosków o dofinansowanie, a dla projektów zatwierdzonych do wsparcia stopniowo podpisywano były umowy o dofinansowanie. W miarę wdrażania poszczególnych projektów realizowano płatności z EFRR, jednak proces ten przebiegał w 2005 r. dosyć wolno i niezbędne będzie jego przyspieszenie w 2006 r.

3.2.1.3 *Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego*

Największym programem operacyjnym w perspektywie finansowej 2004-2006 jest *Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego*. Z ogólnej kwoty dostępnej z funduszy strukturalnych w ramach Podstaw Wsparcia Wspólnoty aż 35,9% przypada na ZPORR. Drugi rok wdrażania charakteryzował się przeniesieniem środka ciężkości z przeprowadzania konkursów i naborów wniosków o dofinansowanie projektów na rzecz procesu podpisywania umów, decyzji (ich aneksowania) oraz dokonywania płatności.

Wg stanu na koniec 2005 roku beneficjenci programu złożyli 15 586 wniosków poprawnych pod względem formalnym na kwotę prawie 24 mld zł dofinansowania z funduszy strukturalnych, co stanowi 210,6% alokacji na cały okres programowania. Ilość podpisanych umów i wydanych decyzji w porównaniu z 2004 r. wzrosła blisko 6-krotnie (wzrost o 5314), a ich wartość nawet 6,5 razy (wzrost o 6,62 mld zł). Ogółem na koniec 2005 roku zostało podpisanych i wydanych 6 441 umów/decyzji na kwotę dofinansowania z UE wynoszącą 7,82 mld zł, co wyczerpuje 68,7% alokacji na lata 2004 – 2006. W drugim roku wdrażania programu rozpoczął się proces refundowania poniesionych wydatków z kont programowych (w pierwszym kwartale dla EFRR, a w drugim dla EFS). Na koniec 2005 r. płatności z kont programowych wyniosły dla programu ponad 981,9 mln zł, osiągając 8,62% alokacji na lata 2004 – 2006. Dynamika płatności z EFRR była duża: o ile w trzech pierwszych kwartałach płatności wzrosły o ok. 250 mln zł, o tyle w czwartym aż o 696 mln zł. W priorytecie 2 wyraźny wzrost zaznaczył się tylko w czwartym kwartale, niski poziom płatności odnotowano również w priorytecie 4 *Pomoc techniczna*, tylko 2,27% przyznanej alokacji.

Wykres 16. Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w ZPORR jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (wg priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec 2005 r.).

- w wartość złożonych wniosków jako % realizacji zobowiązań na cały okres programowania (od uruchomienia programu)
- w wartość podpisanych umów jako % realizacji zobowiązań na cały okres programowania
- w wartość płatności jako % realizacji zobowiązań na cały okres programowania

Źródło: Sprawozdanie okresowe z realizacji Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego za IV kwartał 2005 r. i Informacja miesięczna z realizacji Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego, stan na dzień 31 grudnia 2005 r.

W Priorytecie 1 *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów* wartość złożonych wniosków przekroczyła 200% dostępnej alokacji, natomiast umowy wyczerpują 77% alokacji. W ujęciu wartościowym projekty realizowane w ramach priorytetu 1 są najwyższe z wszystkich pozostałych priorytetów programu. Wojewodowie podpisali łącznie 843 umów na kwotę 5,2 mld zł, z czego najwięcej (277 umów) w działaniu 1.1 *Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego*, zaś najmniej (59 umów) w działaniu 1.4 *Rozwój turystyki i kultury*. Pod względem wartości dominowały projekty z zakresu infrastruktury drogowej (41,2% wartości umów podpisanych w 2005 r.) oraz ochrony środowiska i regionalnej infrastruktury społecznej (odpowiednio 16,9% i 14,75%). W priorytecie 1 płatności wyniosły 545,4 mln zł – 8,07% alokacji na cały okres programowania.

Odmienne charakter w ramach priorytetu 1 posiada działanie 1.6 *Rozwój transportu miejskiego w aglomeracjach*. Wsparcie mogą otrzymać beneficjenci realizujący swoje działania w aglomeracjach powyżej 500 tys. mieszkańców (dotyczy to aglomeracji: warszawskiej, górnośląskiej, łódzkiej, krakowskiej, poznańskiej, trójmiejskiej i wrocławskiej). W tym przypadku rolę instytucji wdrażającej powierzono Ministerstwu Rozwoju Regionalnego, które w ramach dwóch rund wybrało do dofinansowania 14 projektów. Wartość podpisanych umów przekroczyła 461,8 mln zł osiągając 71,7% przyznanej alokacji na działanie. Najwięcej projektów wybrano w aglomeracjach poznańskiej (4) oraz warszawskiej (3).

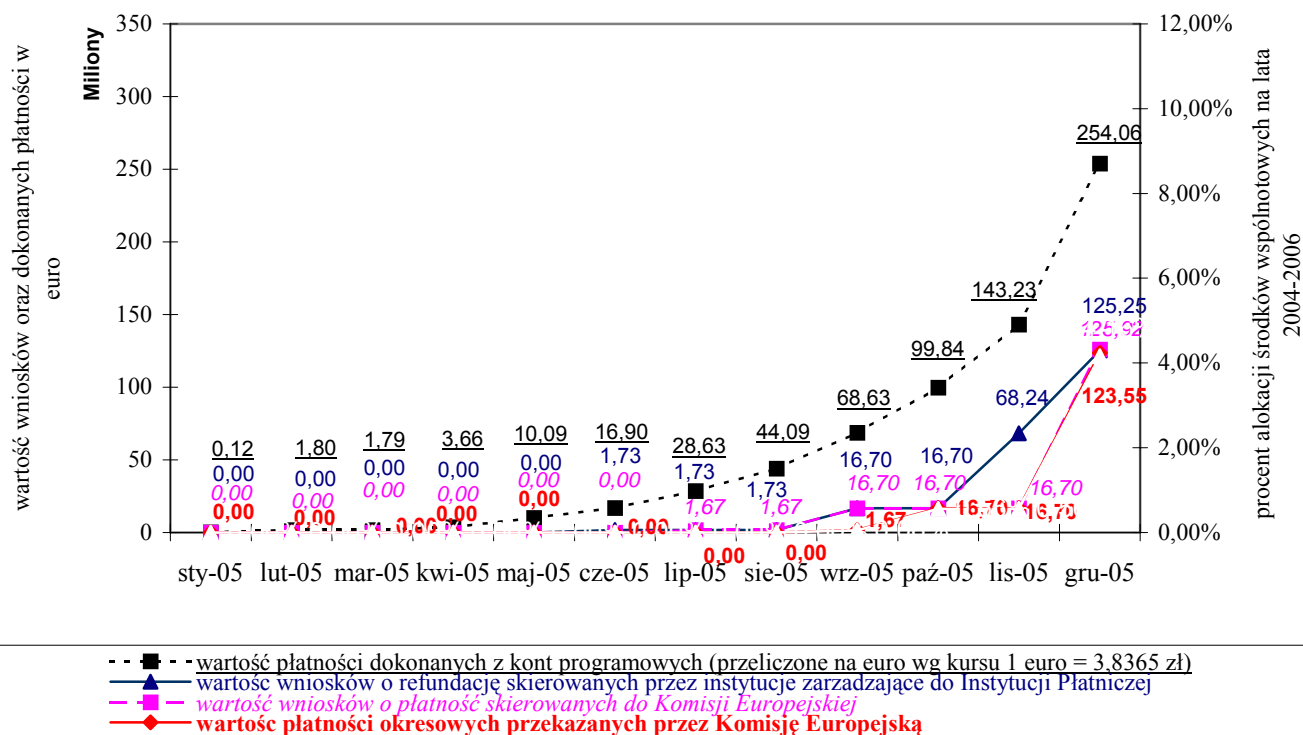
W ramach priorytetu 2 *Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach*, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, zainteresowanie aplikowaniem o środki strukturalne było w 2005 roku największe – blisko 3-krotny wzrost wartości wniosków w porównaniu z rokiem 2004. Do końca 2005 roku złożono 4 066 wniosków na ok. 2,1 mld zł dofinansowania z EFS, przekraczające 126%

alokacji, podpisano 2 154 umowy na kwotę 857,7 mln zł (z czego aż 1656 umów podpisano w działaniach 2.1 *Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie* oraz 2.2 *Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne*) oraz dokonano płatności w wysokości 26,4 mln zł, co stanowi 1,57% alokacji. Tak duży postęp nie występował w działaniach bezpośrednio związanych z reorientacją zawodową osób odchodzących z rolnictwa oraz osób objętych procesami restrukturyzacyjnymi (w 2005 roku podpisano tylko 183 umowy).

Bez wątpienia największą popularnością cieszyły się działania priorytetu 3 *Rozwój lokalny*, około 60% wszystkich wniosków to projekty złożone w priorytecie 3. Wartość złożonych wniosków osiągnęła na koniec 2005 roku 292,1% dostępnej alokacji, podpisanych umów 61%, zaś dokonanych płatności 14,57% i jest to najwyższe procentowe wykorzystanie alokacji ze wszystkich priorytetów programu. Wszystkich umów podpisano 2656 na kwotę 1,7 mld zł (z czego 1354 przypadło na działanie 3.4 *Mikroprzedsiębiorstwa*, a tylko 64 na projekty dotyczące rewitalizacji z działania 3.3). Wartość dokonanych refundacji wyniosła 406,6 mln zł. Najbardziej zaawansowane w realizacji są działania 3.5 *Lokalna infrastruktura społeczna* oraz 3.1 *Obszary wiejskie*, gdzie realizowane wsparcie obejmuje szerokie spektrum projektów infrastrukturalnych oraz z zakresu ochrony środowiska i zdrowia. W obu działaniach występuje najwyższy procentowy poziom złożonych wniosków, podpisanych umów i dokonanych płatności.

Najmniej zaawansowana była pod koniec 2005 r. realizacji priorytetu 4 *Pomoc techniczna*. Z przyznanej puli 39,9 mln euro wartość złożonych wniosków stanowi 55,7% alokacji, podpisanych umów 35,1%, natomiast płatności 2,27% alokacji na lata 2004-2006. Z wszystkich trzech działań najlepiej, pod kątem dokonanych płatności, jest realizowane działanie 4.3 *Działania informacyjne i promocyjne*.

Wykres 17 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach ZPORR do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od instytucji zarządzającej PO oraz instytucji płatniczej.

Zgodnie ze stanem na koniec 2005 roku łączna wartość wniosków o refundację przekazanych przez instytucję zarządzającą do instytucji płatniczej wyniosła 125,2 mln euro. Instytucja płatnicza przekazała do KE sześć wniosków o wartości dla EFRR 122,3 mln euro i EFS 3,5 mln euro. Dotychczas cztery wnioski zostały zrealizowane przez KE w wysokości 123,5 mln euro, odpowiednio 122,3 mln euro z EFRR i 1,1 mln euro z EFS.

W układzie regionalnym wykorzystanie przyznaných środków przebiega nierównomiernie¹⁹. Stopień wykorzystania alokacji na lata 2004-2006 na podstawie podpisanych umów kształtuje się w przybliżeniu od 53% w województwach: lubelskim i łódzkim do 84% w województwie wielkopolskim i 88% w województwie pomorskim. Procentowe ujęcie dokonanych płatności w stosunku do zobowiązań rysuje się następująco: od 4% w śląskim do 20% w małopolskim.

¹⁹ Z uwagi na fakt, że tylko siedem województw realizuje projekty w ramach działania 1.6 oraz uwzględniając odmienny charakter priorytetu 4 procentowe wykorzystanie środków przez poszczególne regiony jest porównywane z pominięciem tych działań

Tabela 13. Wartość złożonych wniosków po ocenie formalnej, podpisanych umów oraz dokonanych płatności w stosunku do alokacji na cały okres programowania (ujęcie regionalne; stan na koniec 2005 r.).

Województwo	Alokacja na l. 2004-2006	% realizacji zobowiązań na l. 2004-2006 na podstawie wniosków po ocenie formalnej	% wykorzystania alokacji na l. 2004-2006 na podstawie podpisanych umów	% wykorzystania alokacji na l. 2004-2006 na podstawie dokonanych płatności
dolnośląskie	223 637 527	181,59%	58,54%	4,57%
kujawsko-pomorskie	141 913 022	265,97%	80,50%	17,62%
lubelskie	200 997 680	193,11%	52,94%	9,03%
lubuskie	82 552 619	287,36%	74,41%	15,43%
łódzkie	157 098 460	224,26%	53,26%	6,79%
małopolskie	185 260 223	297,59%	62,38%	20,01%
mazowieckie	299 839 945	134,78%	71,97%	5,34%
opolskie	76 754 610	184,78%	69,41%	9,03%
podkarpackie	192 162 618	178,89%	60,79%	9,84%
podlaskie	109 886 094	313,94%	78,80%	14,64%
pomorskie	159 583 322	258,81%	88,92%	8,72%
śląskie	279 961 053	231,52%	78,59%	4,04%
świętokrzyskie	133 078 133	239,29%	78,03%	9,12%
warmińsko-mazurskie	181 947 076	167,43%	57,50%	7,42%
wielkopolskie	196 027 956	173,04%	83,98%	10,25%
zachodniopomorskie	139 965 770	264,49%	56,77%	6,98%

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji miesięcznej z grudzień 2005 r. realizacji ZPORR.

Do końca 2005 roku odbyło się pięć posiedzeń komitetu monitorującego ZPORR. Najważniejsze uchwały, poza akceptacją sprawozdań z realizacji programu, dotyczyły: przyjęcia zmian do Uzupełnienia programu, zgody na realokację środków pomiędzy działaniami w poszczególnych województwach oraz przyjęcia planu działań ewaluacyjnych w ramach ZPORR na lata 2004-2006. We wszystkich województwach odbywały się posiedzenia regionalnych komitetów monitorujących i sterujących, na których dokonywano akceptacji sprawozdań, rekomendacji projektów, opiniowano również ramowe programy realizacji działań oraz uchwalano rekomendacje dotyczące realokacji przyznaných środków.

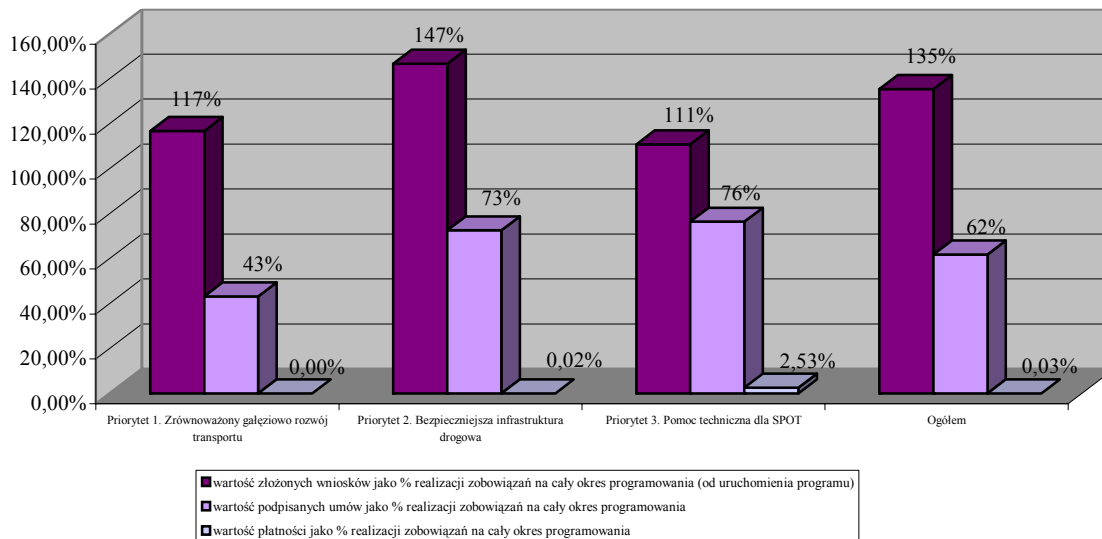
Podsumowując drugi rok wdrażania *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego* należy podkreślić wzrost podpisywanych umów w stosunku do składanych wniosków o dofinansowanie projektów. W 2005 roku nastąpiły pierwsze płatności, które na koniec grudnia oscylowały na poziomie 8,6% alokacji na lata 2004-2006. Zdecydowanie największym zainteresowaniem cieszyły się działania priorytetu 1 oraz 3, których wdrażanie przebiegało najlepiej z całego programu w przeciwieństwie do działań priorytetów 2 i 4. W celu zniwelowania różnic w stopniu wykorzystania środków oraz w odpowiedzi na trudności zgłaszane przez instytucje bezpośrednio zaangażowane w realizację programu instytucja zarządzająca podejmowała działania zmierzające do usprawnienia systemu.

3.2.1.4 Sektorowy Program Operacyjny *Transport*

W 2005 roku w ramach SPO *Transport* prowadzono nabór ciągły wniosków w priorytecie 2 *Bezpieczniejsza infrastruktura drogowa* i priorytecie 3 *Pomoc techniczna* (poza działaniem 2.2 *Usprawnienie przejazdu drogami krajowymi przez miasta na prawach powiatu*, gdzie jedyna runda aplikacyjna miała miejsce na początku roku i została zamknięta pod koniec lutego). W priorytecie 1 *Zrównoważony gałęziowo rozwój transportu* jedynym działaniem, w ramach którego prowadzono nabór, było działanie 1.3 *Rozwój systemów intermodalnych*

(projekty można było składać od początku do końca września), pomimo braku decyzji Komisji Europejskiej o akceptacji schematu pomocy publicznej.

Wykres 18 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w SPO *Transport* jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec 2005 r.).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Sprawozdanie z realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego Transport na lata 2004-2006 za IV kwartał 2005 r.* oraz *Informacji miesięczna nt. stanu realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego Transport na lata 2004-2006*, stan na dzień 31 grudnia 2005 r.

Projekty o największej wartości dofinansowania w stosunku do dostępnych środków złożono w priorytecie 2 (ok. 147% dostępnej alokacji w programie), z czego ok. 57% (w skali całego programu blisko 40%) przypada na działanie 2.2, gdzie beneficjentami są jednostki samorządu terytorialnego.

W uruchomionych działaniach priorytetu 1 złożono łącznie w 2005 roku 9 wniosków, w priorytecie 2 – 23, zaś w priorytecie 3 - 13. Łączna wartość wnioskowanego wsparcia wzrosła z ponad 5,3 mld zł (pod koniec 2004 roku) do ponad 6,1 mld zł (pod koniec 2005 roku).

Ze względu na znaczny stopień skomplikowania projektów dość późno rozpoczęto proces zawierania umów z beneficjentami. Łączna wartość dofinansowania wspólnotowego dla zawartych umów wynosi ponad 2 795,8 mln zł, co stanowi ok. 62% alokacji dla całego okresu programowania. Podobnie jak w przypadku wartości złożonych projektów najwyższa wartość podpisanych projektów przypada na działanie 2.2 (ponad 45% wartości podpisanych umów).

Pozostała część alokacji powinna zostać zagospodarowana w 2006 roku (planowane podpisanie umowy dla największego projektu realizowanego w programie, tj. przebudowy fragmentu linii kolejowej Warszawa-Łódź, a także, po uzyskaniu wcześniejszej decyzji Komisji Europejskiej, umów dla budowy kilku odcinków drogi ekspresowej S-7 pomiędzy Warszawą i Radomiem).

W 2005 roku Komisja Europejska wydała decyzje dla trzech tzw. „dużych projektów”, związanych z budową Trasy Kwiatkowskiego w Gdyni, budową obwodnicy Puław z nowym mostem na Wiśle oraz z modernizacją fragmentu linii kolejowej Warszawa-Łódź.

Pierwsze płatności w programie zostały dokonane w październiku 2005 roku. Do końca roku beneficjentom wypłacono ok. 1,5 mln zł, w większości w projektach pomocy technicznej. Dość znaczny postęp rzeczowy części projektów pozwala przypuszczać, że w 2006 roku nastąpi wyraźne zwiększenie poziomu dokonanych płatności. W listopadzie 2005 r. instytucja

płatnicza przekazała do KE wnioski o refundację wydatków poniesionych w ramach SPO Transport na kwotę 173 653 euro.

W 2005 r. odbyły się 4 posiedzenia komitetu monitorującego, a także 6 posiedzeń komitetu sterującego dla SPO *Transport*, w trakcie których zarekomendowano do realizacji 84 projekty (z czego 9 stanowiły powtórne rekomendacje dla wybranych wcześniej projektów). Łączna wartość wnioskowanego dofinansowania dla rekomendowanych projektów niemal w całości wyczerpuje dostępną alokację dla programu.

Najważniejszym wyzwaniem we wdrażaniu SPO *Transport* jest rozpoczęcie przekazywania płatności dla beneficjentów, z którymi podpisano umowy o dofinansowanie realizacji projektów. Ponadto konieczne jest podpisanie umów dla pozostałych projektów rekomendowanych przez komitet sterujący, co przyczyni się do zwiększenia poziomu absorpcji EFRR w programie.

3.2.1.5 Sektorowy Program Operacyjny *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*

W pierwszym kwartale 2005 r. rozpoczęto realizację w programie trzech działań nieuruchomionych w 2004r., wdrażanych przez samorządy województw tj. działanie 2.2 *Scalanie gruntów*, działanie 2.3 *Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego* oraz działanie 2.5 *Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi*.

W ciągu całego 2005 roku trwał intensywny proces składania wniosków oraz ich oceny przez instytucje wdrażające. Najbardziej dynamicznie przebiegał on w działaniach wdrażanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Od początku uruchomienia programu w ramach wszystkich działań zostały złożone i zweryfikowane pod względem formalnym 39 422 wnioski o dofinansowanie (w tym 33 874 złożono w 2005 r.) na łączną kwotę ok. 4 161 mln zł, co stanowi 89,4% alokacji wspólnotowych środków finansowych przyznanych na realizację programu na cały okres programowania. Do końca 2005 roku, z powodu osiągnięcia 135% potencjalnego wykorzystania (mierzonego wartością złożonych wniosków) podzielonych na „koperty regionalne” środków, zakończono w województwach nabór wniosków dla większości działań programu.

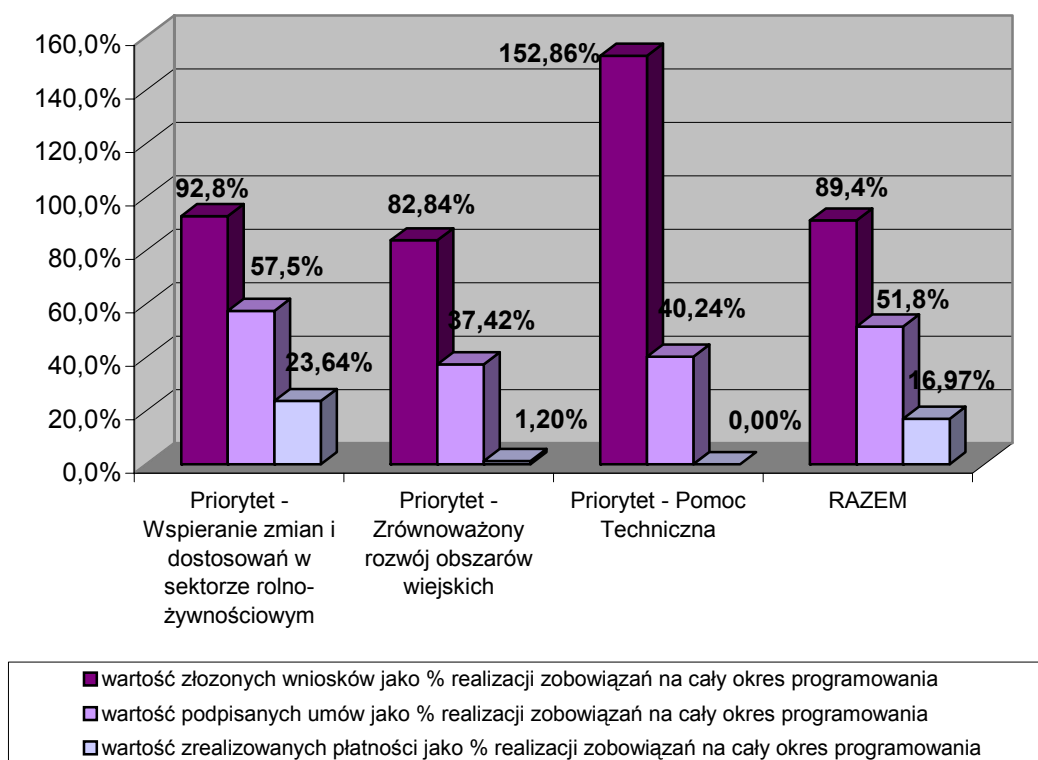
Rok 2005 charakteryzował się zwiększoną intensywnością kontraktowania pomocy w ramach programu. Na początku II kwartału umowy o dofinansowanie realizacji projektu były podpisywane z beneficjentami wszystkich działań priorytetu 1 *Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym*. Na początku III kwartału podpisano umowy w ramach trzech działań priorytetu 3 *Pomoc techniczna* i prawie wszystkich działań Priorytetu 2 *Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich*, z wyjątkiem działania 2.2 *Scalanie gruntów* oraz działania 2.5 *Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi*, w których pierwsze umowy o dofinansowanie podpisano odpowiednio w listopadzie i wrześniu 2005 r. Od początku uruchomienia programu podpisano 28 707 umów z beneficjentami w ramach wszystkich działań programu (z czego tylko 1 428 umów podpisano w 2004 r.) na łączną wartość wsparcia z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej 2 361 mln zł, co stanowi 51,8% realizacji zobowiązań na cały okres programowania.

W 2005r. rozpoczęto proces dokonywania płatności ze środków wspólnotowych na rzecz beneficjentów. Dokonano refundacji wydatków poniesionych przez beneficjentów na kwotę 776,4 mln zł, co stanowi 16,97% alokacji dla programu na lata 2004-2006.

W odniesieniu do wartości składanych wniosków, podpisywanych umów oraz dokonywanych płatności największy postęp odnotowano w priorytecie 1 *Wspieranie zmian i dostosowań*

w sektorze rolno-żywnościowym, w którym od początku uruchomienia programu złożono 32 260 wniosków na 2 989 mln zł., co stanowi 92,8 % alokacji środków UE na cały okres programowania dla tego priorytetu, podpisano 24 335 umów na kwotę 1 851 mln zł., co stanowi 57,5% środków wspólnotowych oraz dokonano największych płatności w skali całego programu osiągając wykorzystanie środków z Sekcji Orientacji EAGGF na poziomie 23,64 %. W priorytecie tym zdecydowanie wyróżnia się działanie 1.2. *Ułatwianie startu młodym rolnikom*, w ramach którego pierwszych płatności dokonano już w I kwartale 2005 roku. Dużym zainteresowaniem beneficjentów cieszyło się również działanie 1.1 *Inwestycje w gospodarstwach rolnych*.

Wykres 19 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec grudnia 2005 r.).

Źródło: Sprawozdanie z realizacji SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* 2004-2006 za IV kwartał 2005 r. i Informacja miesięczna nt. stanu realizacji SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* 2004-2006, stan na dzień 31 grudnia 2005 r.

Wdrażanie priorytetu 2 *Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich* przebiegało nieco wolniej w porównaniu z priorytetem 1. Początkowo mała ilość wniosków złożonych i ocenionych pod względem formalnym w ramach tego priorytetu wynika z faktu, że dość późno rozpoczął się nabór wniosków dla trzech działań wdrażanych przez samorządy województw (pierwsze wnioski dla działania 2.2 *Scalanie gruntów* oceniono w czerwcu, a dla działania 2.5 *Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi* w lipcu 2005r.) Zwiększone zainteresowanie beneficjentów działaniami priorytetu 2 zaobserwowano w II połowie 2005 roku. Pierwsze umowy w priorytecie 2 podpisano w maju 2005r. w działaniu 2.1 *Przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą lub pożarem oraz wprowadzenie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych* oraz działania

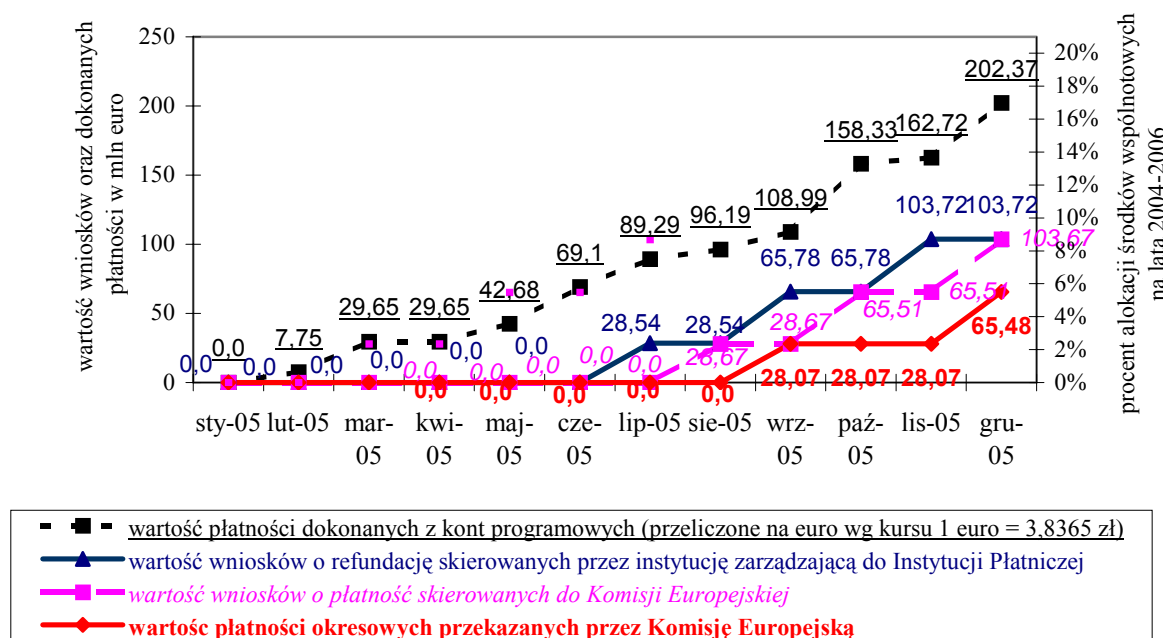
2.4 *Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów.* Do listopada 2005r. umowy były podpisywane już we wszystkich działaniach priorytetu 2. Pierwsze płatności z konta programowego zostały zrealizowane w październiku 2005r. dla wspomnianego działania 2.4 oraz działania 2.6 *Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem.*

Łącznie od początku uruchomienia programu do końca grudnia 2005r złożono w omawianym priorytecie 6 799 wniosków na kwotę 1 066 mln zł., co stanowi 82,84% alokacji środków UE na cały okres programowania, podpisano 4 205 umów na kwotę 481,60 mln zł., co stanowi 37,42% środków wspólnotowych oraz dokonano płatności w wysokości 15,393 mln zł., co stanowi 1,20% środków z Sekcji Orientacji EAGGF.

Od początku uruchomienia programu odbyły się dwie rundy składania wniosków w ramach trzech działań priorytetu 3 *Pomoc techniczna*. Nabór projektów w pierwszej rundzie zakończył się jeszcze w 2004 roku, a pierwsze umowy podpisano w lipcu 2005. W wyniku drugiej rundy aplikacyjnej do priorytetu 3 złożono 182 wnioski o dofinansowanie realizacji projektu, z czego komitet sterujący zarekomendował do realizacji 171 wniosków na łączną kwotę ok. 32,9 mln zł.

Łącznie w priorytecie 3 *Pomoc techniczna* złożono i oceniono 363 wnioski na kwotę 105,559 mln zł., co stanowi 152,86% alokacji środków UE na cały okres programowania oraz podpisano 167 umów na kwotę 27,782 mln zł., co stanowi 40,24% środków wspólnotowych. Priorytet *Pomoc techniczna* jest jedynym priorytetem w programie, w którym w 2005r. nie dokonano żadnych płatności z EAGGF.

Wykres 20 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od instytucji zarządzającej PO oraz instytucji płatniczej.

Instytucja zarządzająca programem przekazała w 2005 roku 3 wnioski o refundację do instytucji płatniczej na łączną kwotę 103,716 mln euro, natomiast wartość wniosków

o płatność skierowanych do Komisji Europejskiej wyniosła na koniec grudnia 2005r. 103,673 mln euro. Komisja Europejska przekazała refundacje w wysokości 65,487 mln euro .

W 2005 roku odbyły się trzy spotkania komitetu monitorującego program: w dniu 13 kwietnia, 7 czerwca i 23 września 2005r., na których podjęto uchwały w sprawie zmiany regulaminu komitetu monitorującego, w sprawie zmian do programu i uzupełnienia oraz w sprawie zatwierdzenia sprawozdań z realizacji SPO za IV kwartał 2004r. oraz za II kwartał 2005r. Ponadto w trybie obiegowym od 16 lutego do 3 marca 2005r. oraz 12 sierpnia i 23 listopada 2005r. podjęto uchwały w sprawie przyjęcia kolejnych zmian do programu i uzupełnienia.

Należy stwierdzić, że proces realizacji programu przebiega prawidłowo. W przypadku wszystkich działań programu obserwowane było ożywione zainteresowanie potencjalnych beneficjentów ubieganiem się o dofinansowanie unijne i zgodnie z założonymi prognozami na przełomie 2005 r. nastąpiło znaczne przyspieszenie procesu kontraktowania środków unijnych oraz dokonywania płatności na rzecz beneficjentów.

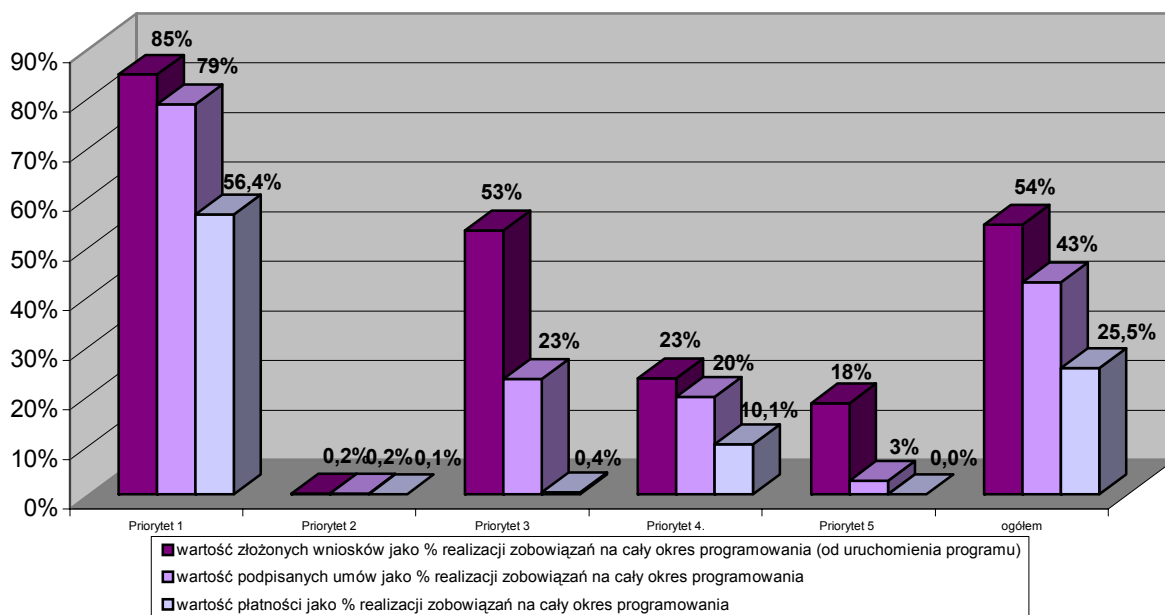
3.2.1.6 Sektorowy Program Operacyjny *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*

Na koniec grudnia 2005 r. liczba wniosków zgłoszonych o dofinansowanie w ramach ciągłego naboru, który trwa od 2 sierpnia 2004 r. wzrosła do 1694, tj. o 1427 więcej niż liczba jaką zanotowano w końcu 2004 roku. Łączna wartość wniosków to ok. 420,8 mln zł. w części dofinansowania wspólnotowego, co stanowi blisko 233 % zobowiązań na 2004 rok i ponad 54% ogólnych zobowiązań dla programu.

W 2005 r. uruchomione zostało ostatnie działanie, które - regulowane Rozporządzeniem Rady 2792/99 *określającym szczegółowe zasady i ustalenia dotyczące wsparcia strukturalnego Wspólnoty w sektorze rybołówstwa* - nie zostało rozpoczęte w 2004 roku - działanie 4.5 *Czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe*.

Największą ilość wniosków poprawnych pod względem formalnym odnotowano w działaniach 1.1 *Złomowanie statków rybackich*, gdzie w 2005 r. złożonych zostało 160 wniosków (w 2004 r. było 211) oraz w działaniu 4.2 *Działania społeczno-ekonomiczne*, gdzie zarejestrowano 990 wniosków, z czego 979 złożono w 2005 roku. Oba działania są ze sobą ściśle powiązane, gdyż z pomocy w ramach działania 4.2 bezpośrednio korzystają rybacy, którzy w wyniku zezłomowania jednostki pływającej utracili miejsca pracy lub też trwale zaprzestali wykonywania zawodu.

Wykres 21 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec grudnia 2005 r.).

Źródło: Sprawozdanie z realizacji SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006 za IV kwartał 2005 r. i Informacja miesięczna nt. stanu realizacji SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006, stan na dzień 31 grudnia 2005 r.

W priorytecie 1 *Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów* złożono 392 wnioski, które opiewały na kwotę ponad 271 mln. zł, co stanowi blisko 85 % ogólnych środków przyznanych dla priorytetu na lata 2004-2006.

Do końca 2005 r. w działaniu 1.1 *Złomowanie statków rybackich* podpisanych zostało 345 umów na łączną kwotę około 245,6 mln. zł, co stanowi blisko 80 % środków przyznanych na realizację działania w latach 2004-2006. W ramach priorytetu 1 oprócz umów z zakresu działania 1.1 *Złomowanie statków rybackich* podpisanych zostało jeszcze 18 w działaniu 1.2 *Przeniesienie statków do krajów trzecich lub zmiana ich przeznaczenia* na kwotę ponad 6 mln zł, co stanowi ok. 94% środków przewidzianych na realizację działania na cały okres programowania. W priorytecie tym dokonanych zostało najwięcej płatności na ponad 180 mln. zł, co stanowi około 56 % ogólnych środków przyznanych dla priorytetu 1 na lata 2004-2006.

W całym priorytecie 2 *Odnowa i modernizacja floty rybackiej* złożonych zostało 9 wniosków (na koniec 2004 r. było ich osiem) na kwotę blisko 130 tys. zł stanowiącą 0,2 % ogólnych środków przyznanych dla priorytetu na cały okres programowania. Podpisano tyle samo umów i dokonano płatności na łączną kwotę ok. 70, 5 tys. zł, co stanowi zaledwie 0,1 % środków przyznanych na realizację priorytetu w latach 2004-2006.

W ramach priorytetu 3 *Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla ryb, rybackie urządzenia portowe, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe* do końca grudnia 2005 roku wpłynęło 149 wniosków (w 2004 r. wygenerowano ich zaledwie 16) na łączną kwotę około 112 mln zł, co stanowi 53,2 % środków finansowych dostępnych na realizację tego priorytetu w latach 2004-2006. Uwagę zwraca działanie 3.4 *Przetwórstwo i rynek rybny*, gdzie złożono 68 wniosków na 83,6 mln. zł, tj. ok. 128 % środków przewidzianych na realizację działania na cały okres programowania. W priorytecie 3 podpisanych zostało 101 umów na blisko 50 mln zł, co stanowi 23,3 % środków przyznanych na lata 2004-2006.

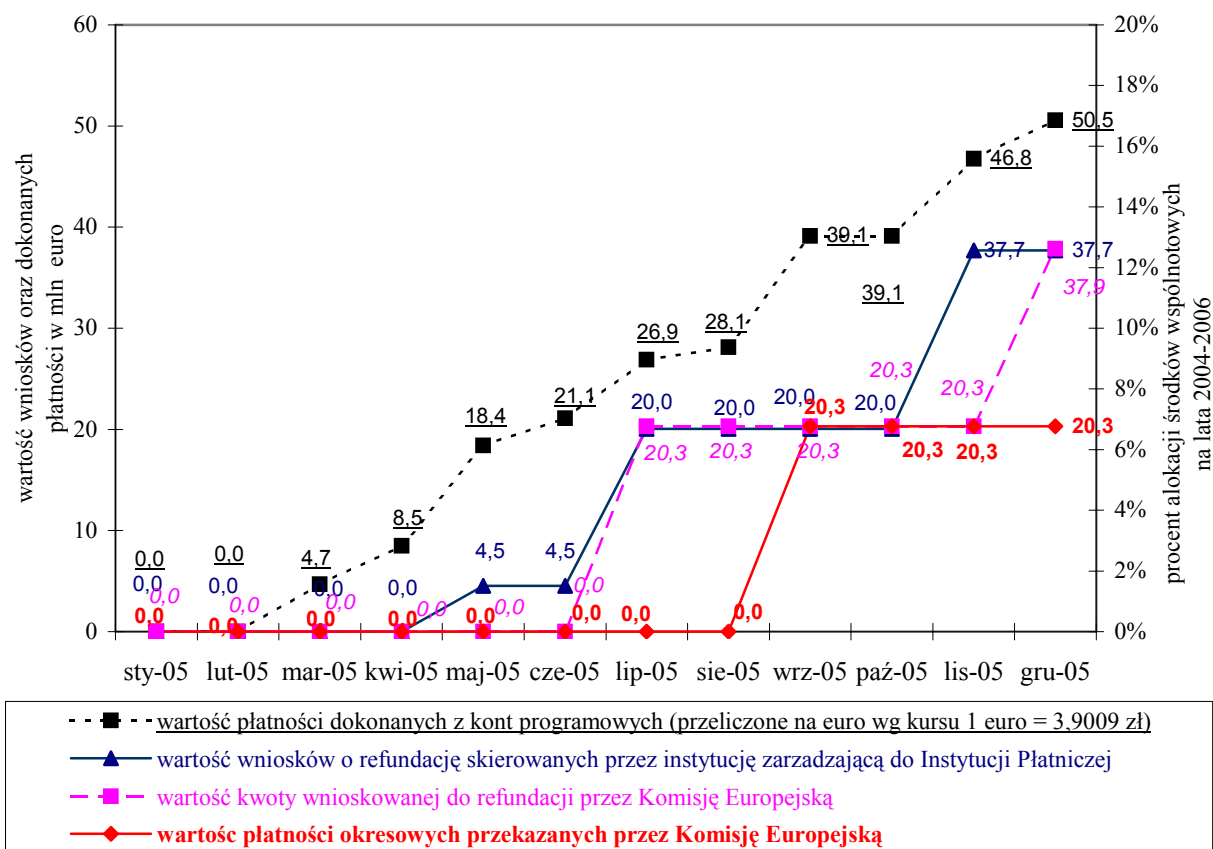
Zrealizowano bardzo niewielkie płatności na kwotę blisko 890 tys. zł stanowiącą 0,4% ogólnych środków dla priorytetu na cały okres programowania.

W priorytecie 4 *Inne działania* złożono 1266 wniosków (w 2004 roku było ich 29) na kwotę blisko 36 mln zł, tj. 23,4 % środków finansowych dostępnych na realizację tego priorytetu w latach 2004-2006. W sumie w priorytecie 4 podpisanych zostało 1218 umów na około 30 mln zł, co stanowi 19,6% ogólnych środków przyznanych dla priorytetu oraz dokonano płatności na całkowitą kwotę ponad 15,5 mln zł, stanowiącą ok. 10 % ogólnych środków dla priorytetu 3.

W priorytecie 5 *Pomoc techniczna* złożonych zostało 6 wniosków na łączną wartość 1,7 mln zł dofinansowania UE, co stanowi 18,3 % ogólnych zobowiązań dla priorytetu a także podpisano 3 decyzje na kwotę całkowitą ok. 251 tys. zł stanowiącą 2,7 % ogólnych środków dla priorytetu na cały okres programowania.

Realizacja płatności z konta programowego rozpoczęła się w marcu 2005 r. Do końca 2005 r. w ramach programu wydano 197 mln zł. Instytucja zarządzająca w lipcu wystąpiła z 2 wnioskami o refundację do instytucji płatniczej na łączną kwotę 20,3 mln euro. Wnioski te zostały certyfikowane przez instytucję płatniczą i w dniu 13 września 2005 r. zostały w podanej kwocie zrefundowane przez KE. 29 grudnia 2005 r. instytucja płatnicza wystąpiła z trzecim wnioskiem o refundację do KE, który opiewał na ok. 17,7 mln. euro.

Wykres 22 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od instytucji zarządzającej oraz instytucji płatniczej.

W 2005 roku odbyły się cztery posiedzenia komitetu monitorującego (15 marca, 15 czerwca, 16 września oraz 8 listopada) SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*, na których zatwierdzane były sprawozdania z realizacji programu, a także - w związku z wygaśnięciem dwóch działań zatwierdzone zostały również zmiany alokacji środków finansowych określonych w planie finansowym zawartym w uzupełnieniu programu: z działania 1.3 *Wspólne przedsięwzięcia*, do działania 1.1 *Złomowanie statków rybackich*, w ramach priorytetu 1 *Dostosowanie nakładu połowowego* oraz z działania 2.1 *Budowa nowych statków*, do działania 2.2 *Modernizacja statków rybackich*.

Decyzją Komitetu monitorującego SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* a następnie Komitetu Monitorującego Narodowy Plan Rozwoju/Podstawy Wsparcia Wspólnoty z dnia 21 grudnia 2005 r. przyjęta została uchwała w sprawie realokacji środków pomiędzy priorytetami SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006*. Głównym posunięciem było zwiększenie alokacji na działanie 3.4 *Przetwórstwo i rynek rybny* (o ponad 13 mln euro), w celu zwiększenia produkcji, poprawy rentowności, poprawy jakości i konkurencyjności w zakresie przetwórstwa rybnego oraz poprawy funkcjonowania rynku rybnego. W działaniu 3.3 *Rybacka infrastruktura portowa* zwiększono środki o ponad 2,6 mln euro, a do działania 3.2 *Chów i hodowla ryb* przesunięto blisko 2,8 mln euro. Przesunięte środki pochodziły w większości z priorytetu 2 *Odnowa i modernizacja floty rybackiej*, skąd przesunięto ponad 15 mln euro oraz z priorytetu 4 *Inne działania*, którego alokację pomniejszono o ponad 3,5 mln euro. W obu przypadkach istniało bardzo duże ryzyko utraty przyznanej alokacji.

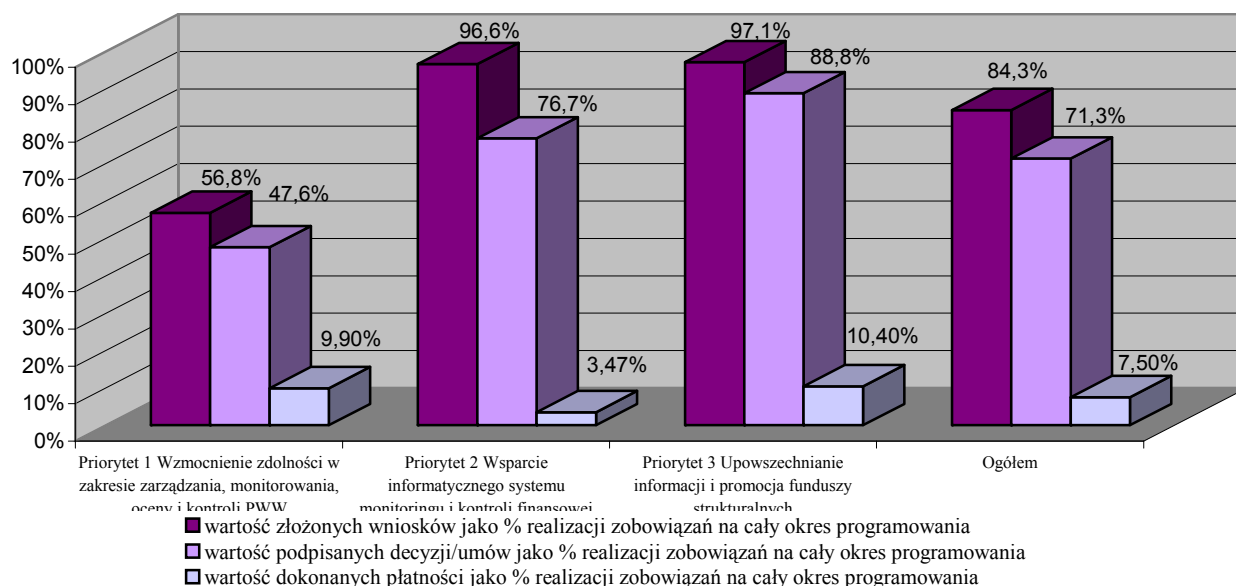
W 2005 roku w ramach SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* odbyło się dwanaście posiedzeń komitetu sterującego, na których zarekomendowano w sumie 1577 projektów.

Realizacja programu w 2005 r. przebiegała w zadowalającym tempie, zwłaszcza w odniesieniu do wydatkowania środków z FIGG. Głównym zadaniem instytucji zarządzającej w kolejnych miesiącach powinno być prowadzenie działalności informacyjno-promocyjnej w celu zwiększenia zainteresowania potencjalnych beneficjentów wskazaniem o dofinansowanie z FIGG.

3.2.1.7 Program Operacyjny *Pomoc techniczna*

W 2005 r. nastąpiło duże przyspieszenie realizacji programu. W porównaniu z poprzednim rokiem, w analizowanym okresie znacznie wzrosła wartość projektów objętych umowami/decyzjami o dofinansowaniu oraz dokonano pierwszych płatności z konta programowego instytucji zarządzającej PO *Pomoc techniczna* na rzecz podmiotów realizujących projekty.

Wykres 23 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w POPT jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec 2005 r.).

Źródło: Sprawozdanie z realizacji POPT 2004-2006 za IV kwartał 2005 r. oraz Informacja miesięczna nt. stanu realizacji POPT 2004-2006, stan na dzień 31 grudnia 2005 r.

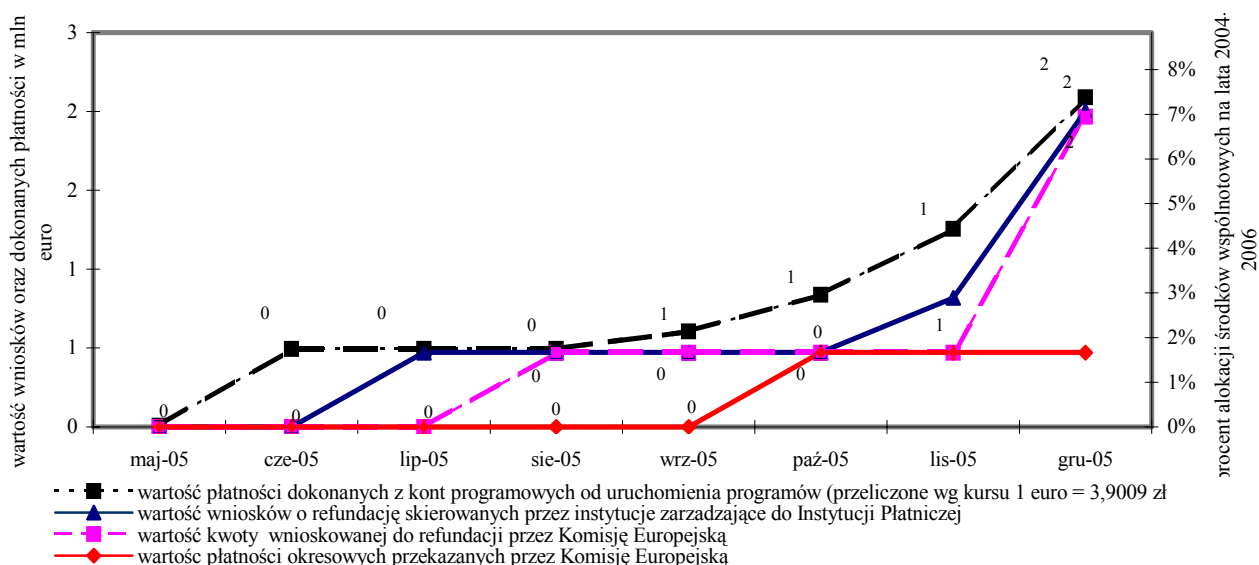
W 2005 r. złożono wnioski o dofinansowanie do wszystkich działań programu o łącznej wartości dofinansowania unijnego stanowiącej około 53,1 mln zł. W rezultacie wartość wniosków złożonych od początku uruchomienia programu w części dofinansowania ze środków EFRR wzrosła do blisko 91,7 mln zł i stanowi ponad 84 % środków wspólnotowych przeznaczonych na finansowanie programu w latach 2004-2006.

W 2005 r. znacznemu przyspieszeniu uległ proces podpisywania umów/ decyzji o dofinansowaniu projektów. Umowami/ decyzjami objęto projekty o łącznej wartości wsparcia unijnego wynoszącej ponad 70 mln zł, co wraz z umowami podpisanymi w 2004 r. wynosi ok. 77,5 mln zł (ponad 71 % środków przeznaczonych na lata 2004-2006).

W maju 2005 r. przelano środki z zaliczki na konto programowe IZ POPT oraz dokonano pierwszych płatności na rzecz podmiotów realizujących projekty. Łączna kwota dokonanych w 2005 r. płatności wyniosła ponad 8,1 mln zł, co stanowi około 7,5 % alokacji dostępnej na lata 2004-2006.

W październiku 2005 r. na rachunek EFRR wpłynęła pierwsza refundacja z Komisji Europejskiej na kwotę 471 439,46 euro (refundacja pierwszego wniosku obejmującego wydatki za II kwartał). W grudniu 2005 r. instytucja płatnicza wysłała drugi wniosek o refundację do Komisji Europejskiej na kwotę ponad 1 496 tys. euro.

Wykres 24 Wartość wniosków przesłanych do Instytucji Płatniczej, Komisji Europejskiej oraz płatności okresowych zrealizowanych w ramach PO *Pomoc techniczna* do końca 2005 r. (w euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od instytucji zarządzającej oraz instytucji płatniczej.

W ramach priorytetu 1 *Wzmocnienie zdolności w zakresie zarządzania, monitorowania, oceny i kontroli PWW* złożono najwięcej – 34 wnioski o łącznej wartości około 15 mln zł. Dzięki temu wartość wniosków złożonych od początku uruchomienia programu w części dofinansowania wspólnotowego wzrosła do blisko 19 mln zł. Największym zainteresowaniem cieszyło się działanie 1.3 *Wsparcie procesu zarządzania, monitorowania i kontroli PWW i POPT*, w którym w 2005 r. złożono 11 wniosków. W ramach omawianego priorytetu podpisano do końca 2005 r. 42 umowy/ decyzje o łącznej wartości dofinansowania UE

wynoszącej około 15,9 mln zł. Od początku realizacji programu podmioty, w ramach realizowanych projektów, wydatkowały około 5,3 mln zł. W 2005 r. dokonano pierwszych płatności z konta programowego instytucji zarządzającej na sumę ponad 3,3 mln zł, co stanowi ponad 9,7 % alokacji dla priorytetu na lata 2004-2006.

W priorytecie 2 *Wsparcie informatycznego systemu monitoringu i kontroli finansowej* złożono w 2005 r. 9 wniosków, z czego najwięcej (4 wnioski) w działaniu 2.5. *Zakup wyposażenia*, o dofinansowania z EFRR blisko 41,7 mln zł. W 2005 r. rozpoczął się proces podpisywania umów o dofinansowanie projektów – podpisano 13 umów na łączną kwotę dofinansowania UE ponad 33,1 mln zł. Realizując projekty beneficjenci wydali blisko 3,5 mln zł, co przełożyło się na dokonanie płatności z konta programowego w wysokości ponad 1,5 mln zł (około 3,5 % ogólnej alokacji dla priorytetu).

W priorytecie 3 *Upowszechnianie informacji i promocja funduszy strukturalnych* w 2005 r. złożono 12 wniosków we wszystkich 3 działaniach. Największym powodzeniem cieszyło się działanie 3.1. *Rozpowszechnianie informacji i promocja PWW, POPT i funduszy strukturalnych*, w którym w 2005 r. złożono 7 wniosków. Łączna wartość wszystkich złożonych dotychczas wniosków wynosi ponad 31,1 mln zł. 21 projektów zostało objętych decyzjami o dofinansowaniu (na ponad 28,4 mln zł). Do końca 2005 r. beneficjenci wydali około 5,2 mln zł w ramach realizowanych projektów. Pierwsze refundowane wnioski beneficjentów o płatność opiewały na kwotę ponad 3,3 mln zł, co stanowi ponad 10,2 % ogólnej alokacji dla priorytetu.

W 2005 r. odbyło się 8 posiedzeń komitetu sterującego, na których zatwierdzono do realizacji 52 projekty na łączną kwotę dofinansowania ze środków wspólnotowych stanowiącą blisko 56,3 mln zł. Od początku realizacji programu zarekomendowano 79 projektów na kwotę około 78,5 mln zł (72,3 % środków przeznaczonych na lata 2004-2006).

W 2005 r. miały miejsce 4 posiedzenia komitetu monitorującego, podczas których przyjęto sprawozdanie z realizacji programu, sprawozdania kwartalne za IV kwartał 2004 r. oraz za I, II i III kwartał 2005 r., a także zmiany do uzupełnienia programu polegające m.in. na realokacji środków w ramach 6 działań programu.

3.2.1.8 Program Operacyjny Program Inicjatywy Wspólnotowej *Equal*

W 2005 r. wdrażano 107 projektów w oparciu o utworzone Partnerstwa na Rzecz Rozwoju, które zostały wybrane na podstawie jednokrotnego, ogólnopolskiego konkursu.

Wstępną fazą wdrażania projektów było ustanowienie stałego Partnerstwa na Rzecz Rozwoju, które dążyłoby do wypracowania innowacyjnych sposobów zwalczania nierówności na rynku pracy. Jednocześnie każde z Partnerstw przy pomocy Wspólnej Bazy Danych *Equal* nawiązywało tzw. współpracę ponadnarodową z przynajmniej 1 partnerem z kraju członkowskiego UE. Realizacja działania 1, w tym podpisywanie umów o dofinansowanie, trwało do końca czerwca 2005 r., a zatem o 1 miesiąc dłużej niż planowano. Przedłużenie realizacji tego działania wiązało się z koniecznością stworzenia efektywnego Partnerstwa oraz wynikało z faktu opublikowania z dniem 10 marca 2005r. zmienionego rozporządzenia w sprawie trybu składania i wzorów wniosków o dofinansowanie działań oraz wzoru umowy, w którym ustanowiono dogodną dla beneficjentów formę zabezpieczeń prawidłowego wykonania umowy. Wartość umów o dofinansowanie działania 1 wyniosła w części objętej refundacją z EFS 24,15 mln zł, co w połączeniu z wartością z pomocy technicznej w części dotyczącej funduszu strukturalnego wyniosła 29,54 mln zł i stanowiła 5,36% zobowiązań na cały okres programowania.

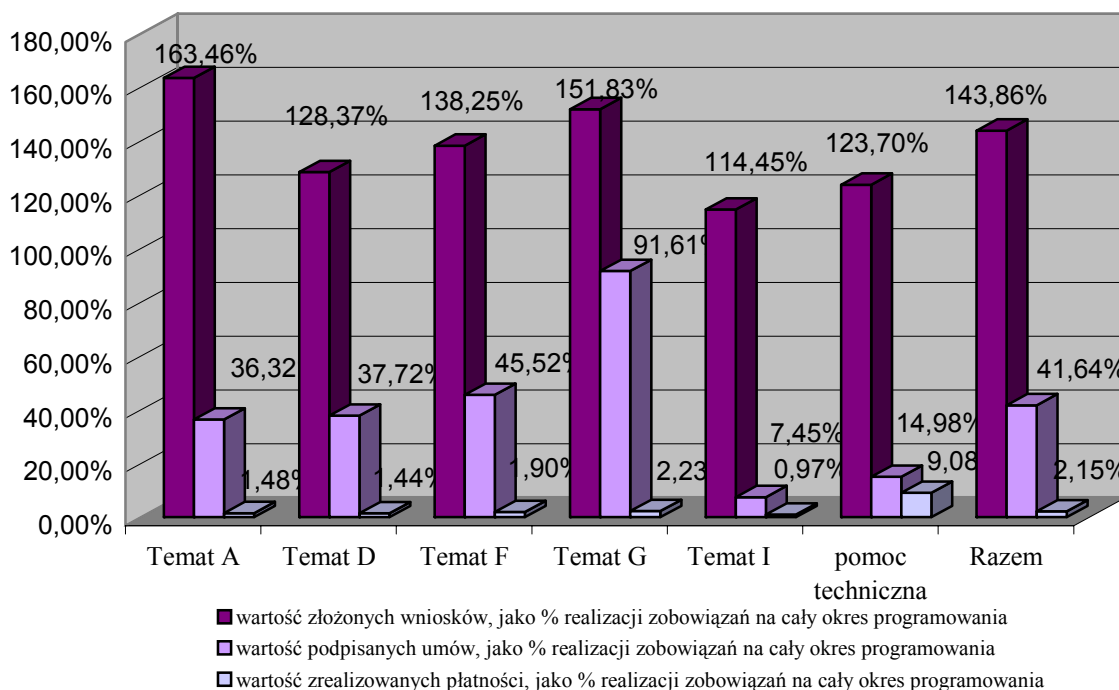
Z początkiem lipca 2005 r. rozpoczęto realizację kolejnego etapu wdrażania IW *Equal*, tj. działania 2, które polega na wdrażaniu projektu i rozwijaniu współpracy ponadnarodowej. Z

wniosek o dofinansowanie działania 2 wynika, że wnioskowana przez 107 Partnerstw na Rzecz Rozwoju wartość dofinansowania EFS wyniosła około 519 mln zł i w połączeniu z wartością z działania 1, w części dotyczącej EFS opiewała na łączną kwotę ponad 739 mln zł, co przekracza o 44% alokację dla programu na lata 2004-2006.

Do końca 2005 r. w ramach złożonych wniosków o dofinansowanie działania 2 podpisano 28 umów o dofinansowanie działania 2 na kwotę ponad 92,6 mln zł w części dotyczącej EFS. Tym samym łączna wartość umów na realizację działania 1 i 2 wyniosła w części dofinansowania z funduszu strukturalnego ponad 213 mln zł, co wykorzystuje w 40,95% alokację na lata 2004-06.

W celu osiągnięcia sukcesu realizacji programu w październiku 2005 r. pracę rozpoczęły Krajowe Sieci Tematyczne. W trakcie posiedzeń Sieci powołanych dla każdego z pięciu tematów realizowanych w Polsce w ramach IW *Equal* dokonano przeglądu projektów oraz dyskutowano na temat mainstreamingu tj. włączania rezultatów do głównego nurtu polityki.

Wykres 25 Wartości złożonych wniosków, podpisanych umów oraz zrealizowanych płatności w IW *Equal* jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według tematów na realizację Działania 1 i 2, stan na koniec 2005 r.)

Temat A - Ułatwianie wchodzenia i powrotu na rynek pracy wszystkim tym, którzy mają problemy z integracją lub reintegracją na rynku pracy, celem promowania rynku pracy otwartego dla wszystkich

Temat D - Wzmocnienie krajowej gospodarki społecznej (trzeciego sektora), a w szczególności usług na rzecz społeczności lokalnych, z akcentem na podnoszenie jakości miejsc pracy

Temat F - Wspieranie zdolności dostosowania się firm i pracowników do strukturalnych zmian gospodarczych oraz wspieranie wykorzystania technologii informacyjnych i innych nowych technologii

Temat G - Godzenie życia rodzinnego i zawodowego oraz ponowna integracja kobiet i mężczyzn, którzy opuścili rynek pracy, poprzez rozwój bardziej elastycznych i efektywnych form organizacji pracy oraz działań towarzyszących

Temat I - Pomoc w społecznej i zawodowej integracji osób ubiegających się o status uchodźcy

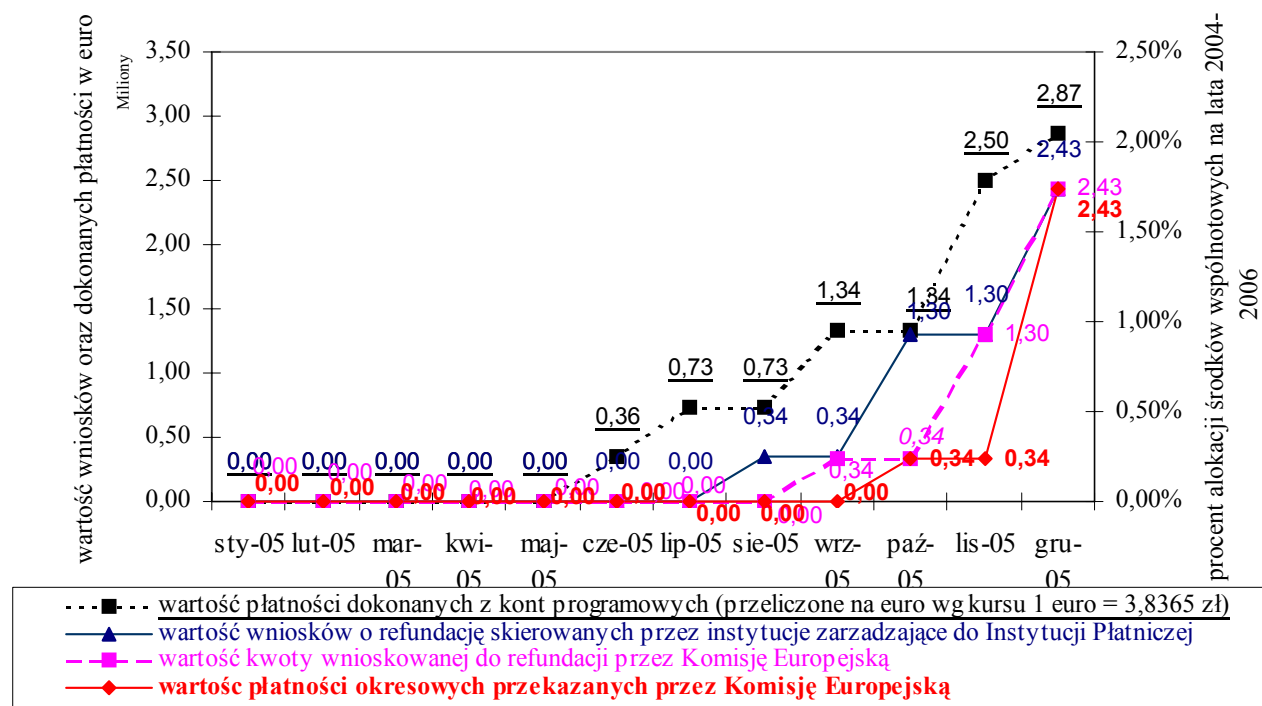
Temat - Pomoc techniczna

Źródło: Sprawozdanie okresowe z realizacji IW *Equal* za IV kwartał 2005 r. oraz w *Informacji miesięcznej nt. stanu realizacji PIW Equal*, stan na dzień 31 grudnia 2005 r.

Do końca 2005 roku umowy na realizację działania 1 i 2 stanowiące największą wartość dofinansowania EFS podpisano w ramach tematu G *Godzenie życia rodzinnego i zawodowego*

oraz ponowna integracja kobiet i mężczyzn, co wykorzystuje w ponad 91% alokację na ten temat na cały okres programowania. Natomiast umowy o najmniejszych wartościach w części obejmującej dofinansowanie z EFS odnotowano w temacie I *Pomoc w społecznej i zawodowej integracji osób ubiegających się o status uchodźcy*, stanowiącej 7,45 % alokacji na ten temat na lata 2004-2006.

Wykres 26 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach IW Equal do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od instytucji zarządzającej oraz instytucji płatniczej.

Od początku czerwca tj. od uruchomienia konta programowego do grudnia 2005 r. wartość zrefundowanych płatności wyniosła 11 mln zł, co stanowi 2,15 % alokacji na program na lata 2004-2006. W 2005 r. instytucja płatnicza wysłała 3 wnioski o refundację do KE na łączną kwotę 2,43 mln euro. Komisja Europejska zrealizowała wszystkie przekazane wnioski o refundację.

W analizowanym okresie odbyło się 5 spotkań komitetu monitorującego IW *Equal*, na których, oprócz zatwierdzenia sprawozdań z realizacji programu, dokonano akceptacji i zatwierdzenia wniosków z pomocy technicznej i planu działań informacyjno – promocyjnych (10 marca), strategii mainstreamingu (16 czerwca), składu instytucjonalnego krajowych sieci tematycznych (12 września). Na posiedzeniu komitetów zatwierdzono również zmiany do uzupełnienia IW *Equal* (12 września i 15 listopada). Ponadto, na wniosek członków komitetu 20 grudnia zwołano posiedzenie komitetu monitorującego celem omówienia stanu finansów i kontraktacji do drugiego działania IW *Equal*.

W 2005 r. nastąpił znaczny postęp w realizacji programu. Szybkość reakcji instytucji odpowiedzialnych za realizację programu na pojawiające się problemy umożliwiła zakończenie podpisywania umów o dofinansowanie działania 1 oraz rozpoczęcie procesu podpisywania umów o dofinansowanie działania 2. Jednocześnie rozpoczęcie prac nad wdrażaniem działania 3 gwarantuje powodzenie i sukces realizacji inicjatywy.

3.2.1.9 Inicjatywa Wspólnotowa *Interreg*

Programy operacyjne w ramach Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III realizowane są w trzech komponentach: A, B i C, zależnie od ich charakteru:

- programy komponentu A dotyczą współpracy transgranicznej pomiędzy krajami członkowskimi UE bądź pomiędzy krajami członkowskimi UE, a państwami trzecimi (w tym przypadku programy operacyjne noszą nazwę *programów sąsiedztwa*). W latach 2004-2006 realizowanych jest w Polsce pięć programów Interreg IIIA na wewnętrznych granicach UE (*Polska – Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia, Polska – Brandenburgia, Polska – Saksonia, Polska – Czechy, Polska – Słowacja*) oraz dwa programy sąsiedztwa (*Polska – Białoruś – Ukraina* oraz *Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej*);
- programy w ramach komponentu B mają charakter ponadnarodowy. Polska uczestniczy w dwóch programach tego typu, tj. programie *Region Morza Bałtyckiego* (wraz z Danią, Estonią, Finlandią, Litwą, Łotwą, Niemcami, Norwegią, Szwecją oraz Białorusią i Rosją) oraz programie *CADSES - Obszar Europy Środkowej, Adriatyckiej, Naddunajskiej i Południowo-Wschodniej* (wraz z Austrią, Grecją, Albanią, Bośnią i Hercegowiną, Bułgarią, Chorwacją, Czechami, Serbią i Czarnogorą, byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii, Niemcami, Mołdową, Rumunią, Słowacją, Słowenią, Ukrainą, Węgrami i Włochami),
- programy komponentu C dotyczą współpracy międzyregionalnej. W jej ramach Polska uczestniczy w dwóch programach: programie *Strefy Wschód* oraz *Strefy Północ*, przy czym polscy partnerzy mogą uczestniczyć również w projektach finansowanych z budżetów stref: Południe i Zachód.

Interreg IIIA

Realizacja programów operacyjnych IW Interreg IIIA rozpoczęła się później niż w przypadku pozostałych programów operacyjnych w ramach *Podstaw Wsparcia Wspólnoty 2004-2006 dla Polski*. Wśród czynników, które miały wpływ na tę sytuację były przede wszystkim: późniejsze zatwierdzenie ww. programów przez Komisję Europejską w stosunku do innych programów operacyjnych, międzynarodowy charakter programów Interreg i wynikająca z tego konieczność uzgadniania systemu realizacji programów między poszczególnymi partnerami, jak też konieczność wypracowania na gruncie krajowym porozumień kompetencyjnych pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w realizację programów transgranicznych oraz porozumień w sprawie zarządzania finansowego.

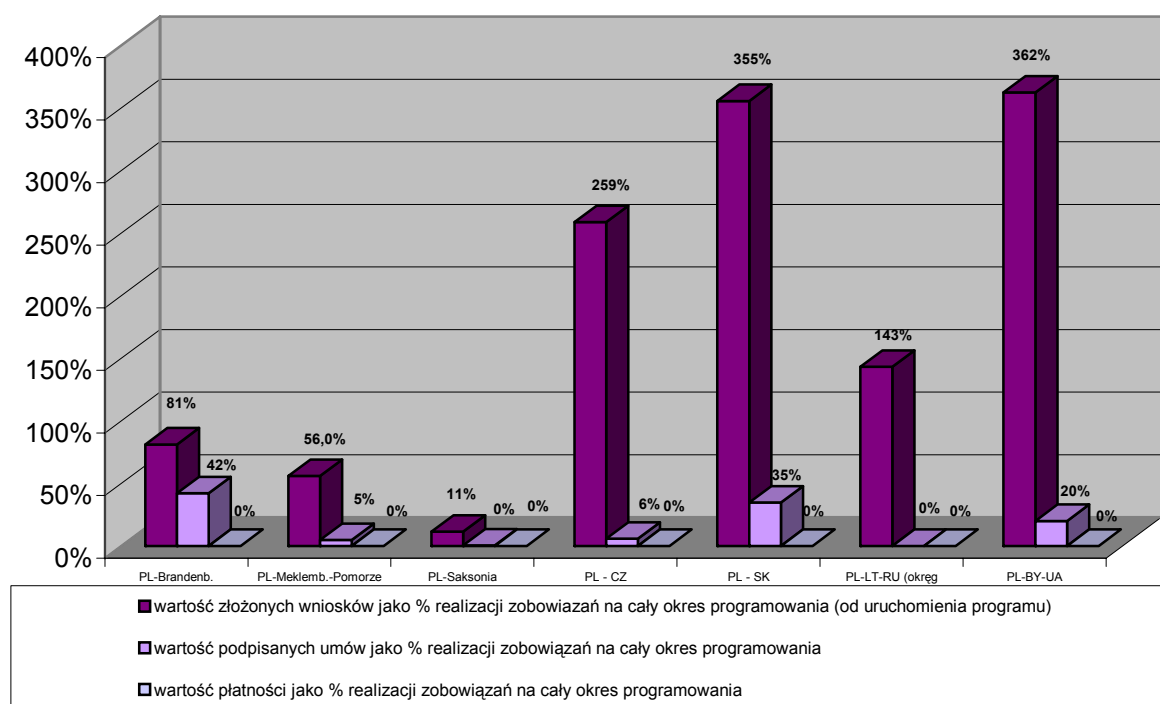
W 2005 r. łączna wartość 1004 wniosków o dofinansowanie złożonych w ramach wszystkich siedmiu programów komponentu A wynosiła blisko 1,2 mld zł, co stanowiło 170% alokacji na lata 2004-2006. Największą podaż wniosków odnotowano w programie *Polska – Białoruś – Ukraina* (363 wnioski, których całkowita wartość przekroczyła 525 mln zł, tj. 350% alokacji na cały okres programowania).

Najbardziej popularne wśród wnioskodawców były niezmiennie działania w ramach priorytetów obejmujących rozwój infrastruktury transgranicznej, szczególnie infrastruktury transportowej. Ogólna liczba wniosków złożonych w ramach tych priorytetów do końca 2005 r. we wszystkich programach Inicjatywy Interreg IIIA wyniosła 657, a ich łączna wartość w części dofinansowania z EFRR przekraczała 900 mln zł.

Do końca 2005 r. łączna wartość projektów przyjętych do realizacji decyzjami komitetów sterujących poszczególnymi programami przekroczyła 350 mln zł, tj. 181% zobowiązań na rok 2004 i 51% całości zobowiązań na lata 2004-2006.

W 2005 r. rozpoczął się proces podpisywania umów o dofinansowanie projektów pomiędzy instytucjami pośredniczącymi a beneficjentami. Wartość środków zakontraktowanych ogółem w ramach programów komponentu A wyniosła ponad 100 mln zł, tj. 52% alokacji na rok 2004 i 14,8% całości zobowiązań na lata 2004-2006. Największą wartość łączną mają umowy podpisane w ramach programu *Polska – Brandenburgia*, gdzie poziom kontraktacji środków wynosi 146% alokacji na rok 2004 oraz ponad 40% alokacji na lata 2004-2006.

Wykres 27 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w ramach programów operacyjnych komponentu A Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (stan na koniec 2005 r.).

Źródło: Sprawozdanie okresowe z realizacji IW Interreg za IV kwartał 2005 r. oraz w *Informacji miesięcznej nt. stanu realizacji IW Interreg, stan na dzień 31 grudnia 2005*

Najmniejszy postęp, w porównaniu z innymi programami, odnotowano w programie *Polska – Saksonia*, w którym łączna wartość wniosków złożonych na koniec 2005 roku wyniosła 11,7 mln zł i stanowiła 11% całości zobowiązań na lata 2004-2006. Do końca 2005 roku w tym programie podpisano tylko jedną umowę o dofinansowanie w priorytecie pomocy technicznej o wartości 363 tys. zł. tym samym poziom kontraktacji środków stanowił jedynie 1,3% alokacji na rok 2004 i 0,3% alokacji na lata 2004-2006.

Ze względu na przedłużające się uzgodnienia w sprawie ostatecznej wersji porozumienia międzyrządowego ze stroną litewską, w 2005 r. nie podpisano żadnej umowy z beneficjentami w ramach programu *Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej*.

W grudniu 2005 r. Komisja Europejska wydała decyzję zatwierdzającą przesunięcie środków w ramach alokacji przyznanej na realizację programu *Polska – Brandenburgia*. Dokonane zmiany w planie finansowym obejmują: przesunięcie środków w wysokości 1 mln euro z działania 1.1 do działania 2.2 oraz przesunięcie identycznej kwoty z działania 1.2 do działania 3.1.

W ramach wszystkich siedmiu programów komponentu A odbyło się łącznie w 2005 r. 18 posiedzeń komitetów monitorujących. Pięć razy komitet zbierał się w ramach programu *Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej*, po trzy razy w ramach programów: *Polska – Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia* oraz *Polska – Saksonia*, po dwa razy w ramach programów: *Polska – Brandenburgia* i *Polska – Czechy*. W przypadku programu *Polska – Słowacja* komitet monitorujący zebrał się w 2005 r. jeden raz.

Ze względu na ww. opóźnienia w realizacji programów *Interreg* IIIA, w 2005 roku nie dokonano refundacji wydatków beneficjentom projektów. Realizacja składanych przez beneficjentów wniosków o płatność przewidywana jest w pierwszym kwartale 2006 roku.

Interreg IIIB

W 2005 r. w ramach programów Inicjatywy Wspólnotowej *Interreg* IIIB, w których uczestniczy Polska, tj. programie *Regionu Morza Bałtyckiego* (ang. BSR) oraz programie *Obszaru Europy Środkowej, Adriatyckiej, Naddunajskiej i Południowo-Wschodniej* (ang. CADSES) przeprowadzono kolejne rundy naboru wniosków. Ze względu na ograniczoną wielkość środków w ramach programu BSR przewiduje się, iż nabór, który zakończono we wrześniu 2005 r. był ostatnią możliwością ubiegania się o dofinansowanie przedsięwzięć ze środków tego programu. Dotychczas w ramach programu BSR zakontraktowano łącznie ponad 7,7 mln euro na rzecz 253 polskich partnerów, spośród których 3 pełni rolę partnerów wiodących. Łączna liczba zatwierdzonych projektów, w których uczestniczą polscy partnerzy wynosi 81.

W ramach programu CADSES, w 2005 r. zatwierdzono łącznie 19 projektów z udziałem 26 projektów polskich (w tym jedna z instytucji polskich pełni rolę partnera wiodącego), na kwotę środków pozostających w dyspozycji polskich partnerów ponad 3 mln euro. We wrześniu 2005 roku ogłoszono czwarty nabór projektów, do którego zgłosiło się 151 polskich partnerów, w tym 11 instytucji deklaroowało udział jako partner wiodący projektu. Przedłożono 89 wniosków projektów z polskim udziałem.

Interreg IIIC

Komitety sterujące każdej ze stref (tj. *Wschód, Zachód, Północ, Południe*) zatwierdziły w trakcie kolejnych rund projekty, w których zakontraktowane kwoty wyczerpały alokowane na program *Interreg* III C środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Łącznie we wszystkich strefach *Interreg* III C dofinansowanie zostało przyznane 126 polskim partnerom, uczestniczącym w 89 projektach. Ogółem polscy partnerzy projektów *Interreg* IIIC dysponują ponad 13 mln euro dofinansowania z EFRR.

3.2.2 Realizacja projektów współfinansowanych z Funduszu Spójności

Fundusz Spójności jest programowany wieloletnio, co oznacza, iż wartość środków FS przyznanych przez Komisję Europejską jest wyrażana w kolejnych rocznych zobowiązaniach określonych w tzw. planach finansowych, które są zawarte w memorandumach finansowych (w przypadku ISPA) lub decyzjach oddzielnie dla każdego projektu. Wartość środków Funduszu Spójności (zobowiązań w ramach danego projektu) jest sztywno określona wyłącznie dla pierwszego roku. Pozostałe roczne raty zobowiązań są przyznawane w oparciu o wstępny lub poprawiony plan projektu oraz postępy w jego realizacji. Roczne raty zobowiązań przyznane w ramach projektów powinny wypełnić roczną alokację dostępną dla danego kraju.

Dostępna dla Polski w 2005 roku alokacja Funduszu Spójności wynosiła 1.166.908.585 euro. Zobowiązania Komisji Europejskiej przyznane w ramach projektów zatwierdzonych w latach 2000-2003 (dawnych projektów ISPA, które są obecnie kontynuowane jako projekty

Funduszu Spójności) oraz projektów FS zatwierdzonych w latach 2004-2005 pokrywają tę kwotę. Zobowiązania w 2005 roku w sektorze ochrony środowiska wynoszą 674.132.332 euro (z czego 515.575.571 euro stanowią zobowiązania dla projektów zatwierdzonych w 2005 r.), natomiast w sektorze transportu 492.776.252 euro (z czego 93.949.840 euro stanowią zobowiązania dla projektu zatwierdzonego w 2005 r.).

Strona polska przekazała Komisji Europejskiej w 2005 r. 35 projektów, w tym 2 z sektora transportu, 32 z sektora ochrony środowiska oraz 1 projekt pomocy technicznej na działania informacyjno-promocyjne. Komisja Europejska zatwierdziła 23 projekty, w tym 1 z sektora transportu, 21 z sektora ochrony środowiska oraz 1 projekt pomocy technicznej na działania informacyjno-promocyjne. Z uwagi na fakt, iż 23 zatwierdzone w 2005 r. projekty wraz z 101 projektami zatwierdzonymi w latach 2000-2003 wyczerpały dostępną w 2005 r. kwotę alokacji, pozostałych 12 projektów, zarejestrowanych przez Komisję Europejską jako spełniające kryteria formalne, pozostało do rozpatrzenia w 2006 r. Jednakże z uwagi na fakt, iż dostępna dla Polski w 2006 r. alokacja dla nowych projektów jest ograniczona, nie wszystkie spośród ww. 12 projektów otrzymają dofinansowanie z Funduszu Spójności w 2006 roku.

Zdecydowana większość projektów środowiskowych zatwierdzonych w 2005 r. dotyczy przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodno - ściekowej, tj. 18 projektów w: Bochni, Kielcach, Nysie, Zgierzu, Pabianicach, Gdańsku, Żyrardowie i Jaktorowie, Warszawie, Zawierciu, Wołominie-Kobyłce, Piekarach Śląskich, Wisłoce, Świebodzinie, Krakowie, Ostrołęce, Karkonoszach, Czarnej Staszowskiej, Parsecie. Ponadto zatwierdzono 2 projekty z zakresu gospodarki odpadami w Toruniu i Lesznie oraz 1 projekt w zakresie ochrony powietrza w Krakowie.

Tabela 14. Ilość i wartość projektów w ramach Funduszu Spójności – sektor środowiska.

Priorytety/działanie	Ilość wniosków przekazanych do Komisji Europejskiej	Ilość wniosków przyjętych	Ilość projektów dla których KE wydała decyzję w 2005 r.	Koszt całkowity inwestycji* euro	Całkowita kwota dofinansowania Funduszu Spójności* euro
SEKTOR ŚRODOWISKA					
Gospodarka wodno – ściekowa	23	23	18	1 131 613 400	795 152 891
Gospodarka odpadami	7	7	2	41 971 000	29 438 760
Ochrona powietrza	1	1	1	75 513 100	54 369 432
Przeciwpowodziowy	1	1	0	-	-

* Dotyczy projektów, dla których Komisja Europejska wydała decyzje w 2005 r.

W sektorze transportu w 2005 r. Komisja Europejska wydała decyzję dla projektu kolejowego dotyczącego modernizacji linii kolejowej E-65 na odcinku Warszawa-Gdynia.

Tabela 15. Ilość i wartość projektów w ramach Funduszu Spójności – sektor transportu.

Priorytety/działania	Ilość wniosków przekazanych do Komisji Europejskiej	Ilość wniosków przyjętych	Ilość projektów dla których KE wydała decyzję w 2005 r.	Koszt całkowity inwestycji* euro	Całkowita kwota dofinansowania Funduszu Spójności* euro
SEKTOR TRANSPORTU					
Modernizacja linii kolejowych	2	2	1	480 325 000	399 438 480

* Dotyczy projektów, dla których Komisja Europejska wydała decyzje w 2005 r.

Jednocześnie Komisja Europejska zatwierdziła w 2005 r. horyzontalny projekt pomocy technicznej na działania informacyjno-promocyjne.

Tabela 16. Ilość i wartość projektów w ramach Funduszu Spójności – pomoc horyzontalna

Priorytety/działania	Ilość wniosków przekazanych do Komisji Europejskiej	Ilość wniosków przyjętych	Ilość projektów dla których KE wydała decyzję w 2005 r.	Koszt całkowity inwestycji* euro	Całkowita kwota dofinansowania Funduszu Spójności* euro
PROJEKT POMOCY HORYZONTALNEJ					
Pomoc techniczna	1	1	1	878 000	746 300

* Dotyczy projektów, dla których Komisja Europejska wydała decyzje w 2005 r.

W związku z faktem, iż realizacja projektów zatwierdzonych w latach 2000-2003 w ramach funduszu ISPA jest od 1 maja 2004 r. kontynuowana w ramach Funduszu Spójności, w informacji dotyczącej postępu finansowego Funduszu Spójności zostały uwzględnione również projekty zatwierdzone w ramach ISPA.

W latach 2000-2005 Komisja Europejska zatwierdziła do dofinansowania 124 projekty, w tym 34 w sektorze transportu, 88 w sektorze ochrony środowiska oraz 2 projekty pomocy technicznej, które ze względu na ich horyzontalny charakter nie zostały ujęte w poniższej informacji. Łączny koszt kwalifikowany tych przedsięwzięć wynosi ok. 7,7 mld euro (dla projektów zatwierdzonych w ramach ISPA wartość ta wynosi 3,8 mld euro), natomiast udział dofinansowania z funduszu ISPA/Funduszu Spójności wynosi ok. 5,6 mld euro (dla projektów zatwierdzonych w ramach ISPA wartość ta wynosi 2,6 mld euro).

W 2005 r. nie zanotowano aż takiego przyspieszenia procesu kontraktowania jak w roku poprzednim. Niemniej jednak łącznie do końca grudnia zakontraktowano ponad 2,5 mld euro. Do końca 2005 r. zanotowano w stosunku do stanu na koniec 2004 r. wzrost kwoty zakontraktowanej o ok. 446 mln euro. Stopień zakontraktowania ogółu projektów ISPA/Funduszu Spójności, wyrażający stosunek całkowitej wartości zawartych kontraktów do całkowitego kosztu kwalifikowanego, wyniósł ok. 33% (dla projektów zatwierdzonych w latach 2000-2003 wartość ta wynosi blisko 55%).

Znacząco natomiast wzrosła kwota wydatków dokonanych przez beneficjentów - o blisko 650 mln euro. O ile do końca grudnia 2004 r. beneficjenci wydatkowali ok. 566 mln euro, o tyle na koniec grudnia 2005 r. wartość ta wyniosła ponad 1216 mln euro, co stanowi ponad 15% kosztów kwalifikowanych (dla projektów zatwierdzonych w latach 2000-2003 wartość ta wynosi ponad 21%).

Wartość środków otrzymanych z KE do grudnia 2005 r. wyniosła ponad 827 mln euro. Do końca grudnia 2005 r. zanotowano, w stosunku do stanu na koniec 2004 r., wzrost wartości płatności o ok. 230 mln euro (ponad 38%). Stosunek całkowitej wartości płatności do całkowitej kwoty dofinansowania wyniósł blisko 15%.

3.2.3 Realizacja kontraktów wojewódzkich

Obok programów operacyjnych, inicjatyw wspólnotowych i *Strategii wykorzystania Funduszu Spójności*, jednym z narzędzi realizacji Narodowego Planu Rozwoju są również kontrakty wojewódzkie finansowane wyłącznie z publicznych środków krajowych.

Kontrakty wojewódzkie są to umowy między stroną rządową i samorządową określające zakres, tryb i warunki realizacji zadań, które uzyskały wsparcie rządu oraz zadań rządowych wspieranych przez jednostki samorządu terytorialnego. Finansowanie realizacji kontraktów wojewódzkich odbywa się zarówno poprzez środki pochodzące z budżetu państwa, jak

i środki przekazane na ten cel przez stronę samorządową. W roku 2005 proporcja udziału obu stron kontraktów (w skali kraju) wynosiła około 62% (strona rządowa) i około 38% (strona samorządowa).

Podstawę prawną zawarcia kontraktów stanowi *ustawa o Narodowym Planie Rozwoju*, a w szczególności przepisy rozdziału 5 „Kontrakt wojewódzki” (artykuły 32-36). W oparciu o zapisy ustawy minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego²⁰ wydał rozporządzenie określające wzór kontraktu wojewódzkiego oraz wzór wniosku zarządu województwa o przyznanie środków na realizację regionalnych programów operacyjnych²¹. W celu ujednolicenia procedur przyjętych dla programów regionalnych realizowanych wyłącznie przy użyciu krajowych środków publicznych z procedurami przyjętymi dla programów regionalnych realizowanych z udziałem publicznych środków wspólnotowych sprawozdawczość z realizacji kontraktów odbywała się zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy dotyczącego trybu, terminów i zakresu sprawozdawczości NPR²². Zalecono także, aby zasady wyboru projektów do realizacji w ramach działań objętych kontraktami były zbliżone do stosowanych dla funduszy strukturalnych. Przyjęcie takiego modelu postępowania ma ułatwić pełne zharmonizowanie procedur, co w efekcie pozwoli na praktyczne stosowanie wyłącznie procedury właściwej dla regionalnych programów operacyjnych, współfinansowanych zarówno publicznymi środkami krajowymi i unijnymi, jak i wyłącznie krajowymi.

Kontrakty wojewódzkie zostały zawarte w czerwcu i lipcu 2005 r., co dało formalną podstawę do wyboru projektów przez samorządy oraz rozpoczęcia wdrażania działań objętych kontraktem. Ogółem w ramach kontraktów w 2005 roku realizowano 786 projektów, w tym 32 inwestycje wieloletnie jednostek samorządu terytorialnego.

Realizacja kontraktów wojewódzkich w skali całego kraju pochłonęła w 2005 r. sumę 623 235 816 zł co stanowi 88,1 % środków przeznaczonych na ten cel. Spośród województw najwyższy stopień realizacji osiągnięto w następujących województwach: łódzkim (166%), wielkopolskim (135,2%), warmińsko-mazurskim (111,1%) i świętokrzyskim (110%).

Najniższy zanotowano natomiast w województwach: zachodnio-pomorskim (59,7%), lubelskim (70,3%) i mazowieckim (72,3%). Szczegółowe dane finansowe dotyczące realizacji kontraktów wojewódzkich zawarte są w poniższej tabeli.

²⁰ Minister Gospodarki i Pracy kierował – do momentu utworzenia Ministerstwa Rozwoju Regionalnego - działem administracji rządowej „rozwój regionalny” (rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Gospodarki i Pracy – Dz. U. Nr 134, poz.1428)

²¹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 22 lutego 2005 r. w sprawie wzoru kontraktu wojewódzkiego oraz wzoru wniosku zarządu województwa o przyznanie środków na realizację regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 37, poz. 329)

²² Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 22 września 2004 r. w sprawie trybu, terminów i zakresu sprawozdawczości dotyczącej realizacji Narodowego Planu Rozwoju oraz trybu rozliczeń (Dz. U. Nr 216, poz. 2206) z późn. zmianami.

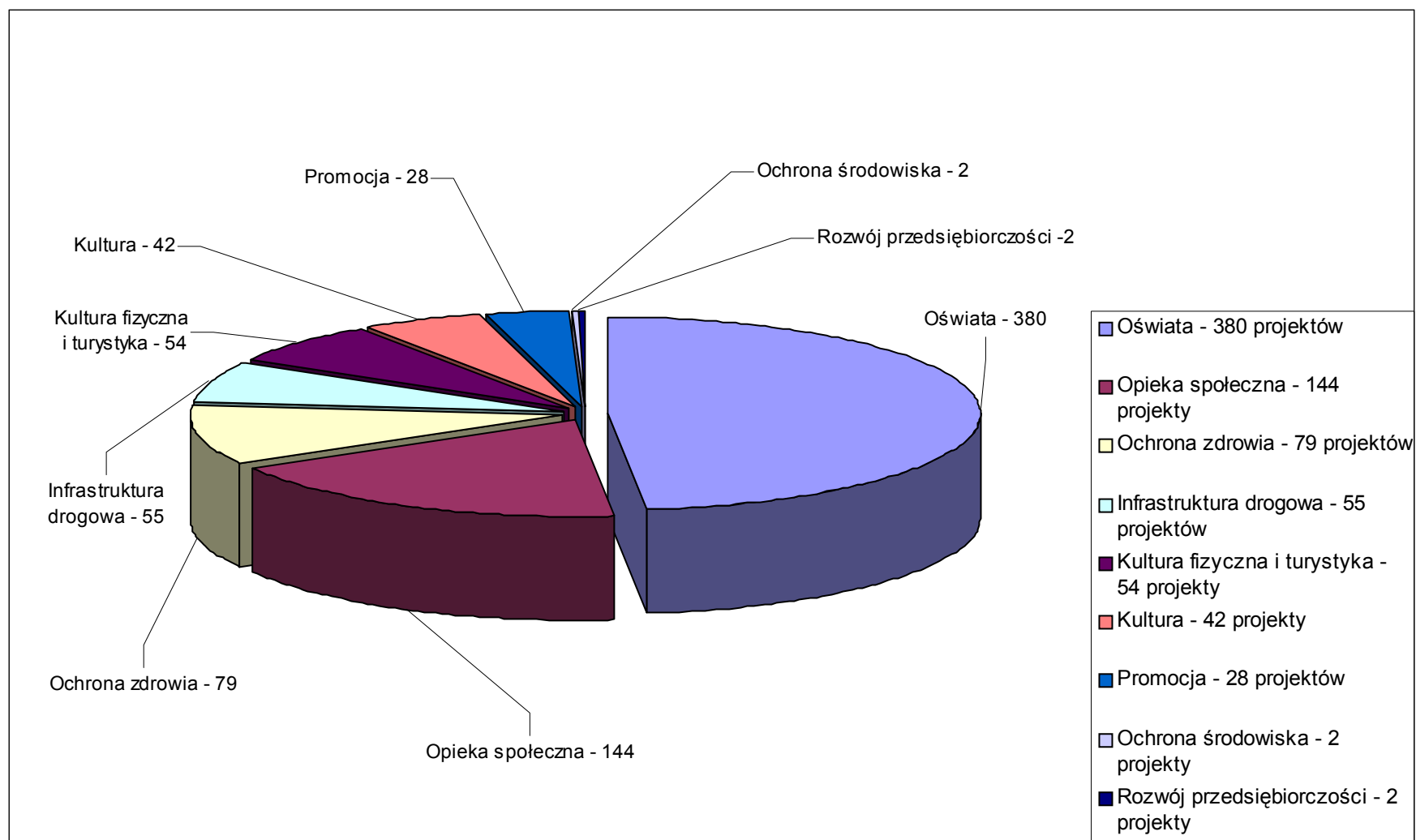
Tabela 17. Stan realizacji kontraktów wojewódzkich na koniec 2005 r.

REALIZACJA KONTRAKTÓW WOJEWÓDZKICH							
Województwo	Budżet państwa		Strona samorządowa		RAZEM		% wykonania kol.7/kol.6
	Plan wg ustawy budżetowej (w zł)	Wykonanie (w zł)	Plan wg Kontraktu (w zł)	Wykonanie (w zł)	Plan kol.2+kol.4 (w zł)	Wykonanie kol. 3 + kol. 5 (w zł)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Dolnośląskie	26 975 000	26 163 769	25 911 335	24 346 077	52 886 335	50 509 846	95,5
Kujawsko-Pomorskie	17 117 000	16 830 078	1 614 480	1 275 624	18 731 480	18 105 702	96,7
Lubelskie	24 244 000	15 733 878	14 206 628	11 286 323	38 450 628	27 020 201	70,3
Lubuskie	9 957 000	8 019 250	4 856 510	3 920 283	14 813 510	11 939 533	80,6
Łódzkie	18 949 000	18 510 052	6 949 000	24 486 429	25 898 000	42 996 481	166,0
Małopolskie	22 346 000	18 563 970	18 550 000	18 327 308	40 896 000	36 891 278	90,2
Mazowieckie	36 200 000 <i>150 000 000</i>	33 455 575 <i>96 610 481</i>	4 645 000 <i>20 500 000</i>	11 881 454 <i>10 901 417</i>	40 845 000 <i>170 500 000</i>	45 337 029 <i>107 511 898</i>	72,3
Opolskie	9 258 000	8 121 377	14 127 900	12 371 304	23 385 900	20 492 681	87,6
Podkarpackie	23 178 000	19 331 921	16 364 032	14 461 605	39 542 032	33 793 526	85,5
Podlaskie	13 254 000	11 641 201	4 640 100	5 117 651	17 894 100	16 758 852	93,7
Pomorskie	19 249 000	15 635 203	24 469 000	24 334 398	43 718 000	39 969 601	91,4
Śląskie	33 768 000	30 737 979	37 083 000	31 161 067	70 851 000	61 899 046	87,4
Świętokrzyskie	16 052 000	15 739 624	1 307 998	3 349 614	17 359 998	19 089 238	110,0
Warmińsko-Mazurskie	21 946 000	21 902 576	7 316 000	10 594 572	29 262 000	32 497 148	111,1
Wielkopolskie	23 645 000	20 767 624	4 345 000	17 069 805	27 990 000	37 837 429	135,2
Zachodniopomorskie	16 884 000	10 004 601	17 605 300	10 581 726	34 489 300	20 586 327	59,7
KRAJ ŁĄCZNIE	483 022 000	387 769 159	224 491 283	235 466 657	707 513 283	623 235 816	88,1

Kursywą oznaczono środki z budżetu państwa na: 1) budowę metra w Warszawie; 2) budowę mostu w Płocku oraz wkład strony samorządowej do tych zadań.

Analizując strukturę obszarów wsparcia kontraktów wojewódzkich należy wskazać, że głównie finansowano następujące grupy przedsięwzięć: 1) oświata i wychowanie; 2) ochrona zdrowia i opieka społeczna; 3) kultura, sport i turystyka oraz 4) infrastruktura transportowa. W ramach kontraktów dominowały projekty małe, nie przekraczające niejednokrotnie wartości kilkuset tysięcy zł. W zakresie oświaty i wychowania zmodernizowano lub rozbudowano 339 szkół, zespołów szkół, przedszkoli i ośrodków wychowawczych. W obszarze ochrony zdrowia unowocześniono 77 szpitali, ośrodków zdrowia i przychodni, z czego większość środków została przeznaczona na realizację inwestycji wieloletnich (26 projektów z 32 inwestycji). Ponadto zrewitalizowano 45 obiektów zabytkowych lub służących upowszechnianiu kultury oraz przebudowano i wyremontowano ponad 93 km dróg lokalnych. Poza tym wybudowano ok. 4 km wodociągów i ok. 6 km sieci kanalizacyjnej.

Wykres 28 Obszary wsparcia kontraktów wojewódzkich w 2005 r.

Źródło: Informacja na podstawie Sprawozdania z realizacji w roku budżetowym 2005 kontraktów wojewódzkich na lata 2005-2006; kwiecień 2006, MRR, Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego

3.3 Prognoza realizacji Narodowego Planu Rozwoju w 2006 r.

Dotychczasowy postęp w zakresie zawierania umów o dofinansowanie wskazuje, iż do końca 2006 r. spodziewać się można objęcia umowami ok. 90% środków funduszy strukturalnych przeznaczonych dla Polski na lata 2004-2006. W większości działań proces naboru i oceny wniosków o dofinansowanie, jak również zawierania umów, zostanie zakończony. Wzrost wartości zakontraktowanych środków, jak również liczne działania podejmowane w kierunku uproszczenia procedur i przyspieszenia procesu wydatkowania środków wspólnotowych, skutkować powinny znaczącym (w porównaniu z latami 2004 i 2005) wzrostem płatności dokonanych na rzecz beneficjentów ze środków funduszy strukturalnych. Zgodnie z dwuletnimi prognozami przedstawionymi w załączniku 5 *Prognozy wniosków o płatność kierowanych do Komisji Europejskiej*, wartość współfinansowania ze środków funduszy strukturalnych, jakie wykazane zostanie we wnioskach o refundację, skierowanych do Komisji Europejskiej do końca 2006 r., przekroczy w większości programów²³ wartość alokacji środków wspólnotowych na 2004 r. i osiągnie ponad 2 325 mln euro. Wyjątek stanowią jedynie *SPO Transport* oraz priorytet 2 *ZPORR*, dla których omawiane prognozy są co prawda niższe od alokacji na 2004 r., niemniej większe niż wartość wspomnianej alokacji skorygowana o środki przekazane w ramach płatności zaliczkowej. Z kolei realizacja dwuletnich prognoz oznaczać będzie, że do Komisji Europejskiej trafią do końca 2007 r. wnioski o wartości przekraczającej łączną alokację funduszy strukturalnych dla lat 2004 i 2005 dla wszystkich programów operacyjnych, tj ok. 3 245 mln euro.

Podkreślić przy tym należy, że możliwości realizacji przedstawionych prognoz uzależnione są od wielu czynników, a jednym z najważniejszych jest zapewnienie wystarczających środków publicznych (głównie z budżetu państwa) przeznaczonych na współfinansowanie programów i projektów. Znaczący wzrost płatności na rzecz beneficjentów w kolejnych latach będzie możliwy wtedy, gdy w ramach budżetu państwa przeznaczone zostaną środki na realizację projektów znacząco większe, niż ma to miejsce obecnie.

4. Rozkład regionalny udzielonego wsparcia

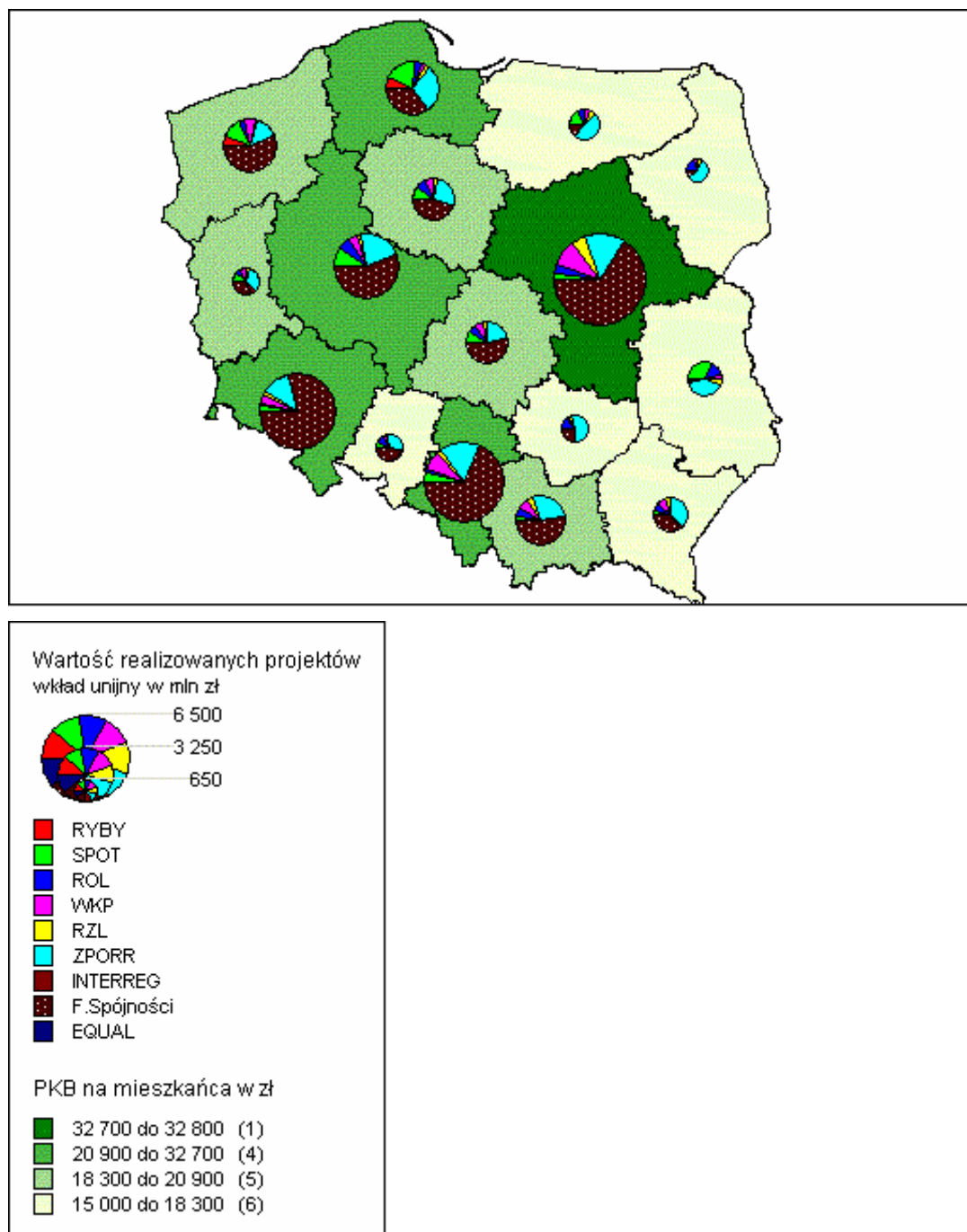
Z zebranych danych²⁴ wynika, iż do końca 2005 r. w ramach 6 programów operacyjnych oraz IW *Equal*, *Interreg* oraz *Funduszu Spójności* podpisano ponad 41 tys. umów o wartości dofinansowania wspólnotowego prawie 24,7 mld zł.

²³ Powyższa analiza nie uwzględnia programów realizowanych w ramach IW Interreg III A, dla których zasadę „n+2” stosuje się do każdego programu operacyjnego w całości, tj. łącznie dla alokacji polskiej oraz partnera zagranicznego.

²⁴ Opracowano na podstawie bazy danych zebranych przez IZ PWW bez komponentu pomocy technicznej (tj bez 1444 projektów o wartości ok. 285 mln zł co w sumie daje ok. 42,5 tys. projektów)

Rozkład regionalny udzielonego wsparcia przedstawia poniższa mapa.

Mapa 11. Struktura udzielonego wsparcia wspólnotowego wg. programów operacyjnych, inicjatyw wspólnotowych, Funduszu Spójności w układzie regionalnym (stan na koniec 2005 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty

Tabela 18. Ilość i wartość podpisanych²⁵ umów w części dofinansowania UE w ramach programów operacyjnych oraz inicjatyw wspólnotowych *Equal oraz Interreg*, Funduszu Spójności w układzie regionalnym

	SPO RYBY		TRANSPORT		SPO ROL		SPO WKP		SPO RZL		ZPORR		INTERREG		F. Spójności		IW EQUAL		OGÓŁEM	
	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość
dolnośląskie	9	1 371 697,7	4	87 657 542,0	948	68 367 947,8	348	164 238 241,0	113	74 089 292,5	414	597 155 892,8	0	0	13	3 600 331 889,0	7	31 144 122,5	1856	4 624 356 625,2
kujawsko-pomorskie	14	2 052 906,1	7	164 999 452,4	2195	140 572 555,1	219	118 347 639,4	71	68 761 928,9	257	434 071 911,3	0	0	5	750 040 637,7	2	9 511 186,3	2770	1 688 358 217,3
lubelskie	3	128 539,3	3	363 479 965,9	2746	138 473 495,7	132	45 038 167,1	86	63 444 826,4	361	421 074 623,7	9	8 191 574,2	1	37 175 685,0	1	145 075,5	3342	1 077 151 952,7
lubuskie	2	180 673,5	4	78 476 398,0	523	44 455 209,3	102	64 361 825,2	42	30 654 011,7	254	231 230 574,5	12	46 462 62,4	3	220 705 389,4	1	4 215 845,3	943	720 742 289,3
łódzkie	3	346 983,9	5	137 906 932,2	1999	97 499 467,7	410	104 579 391,1	88	57 313 590,5	302	320 984 399,4	0	0	6	799 961 168,0	5	14 378 947,0	2818	1 532 970 879,9
małopolskie	7	1 483 753,0	1	55 887 095,2	1593	107 179 071,1	419	165 679 379,2	90	96 013 965,1	324	559 005 811,4	4	6 132 086,0	10	1 064 601 948,2	4	15 344 979,6	2452	2 071 328 088,8
mazowieckie	12	2 097 069,5	2	128 674 183,0	3788	218 580 916,9	940	620 144 914,0	222	331 329 537,1	540	945 173 667,0	2	3 728 804,2	19	4 198 765 356,7	8	31 758 943,8	5533	6 480 253 392,2
opolskie	4	1 878 880,2	1	43 613 985,0	886	69 666 475,4	72	37 744 545,0	28	9 663 322,5	237	228 856 785,3	1	185 250,0	3	323 068 979,5	1	3 678 102,0	1233	718 356 324,8
podkarpackie	6	443 096,5	1	42 873 750,3	1100	87 529 239,1	237	116 385 829,8	73	56 991 837,7	350	447 355 989,8	11	15 161812,8	6	428 525 820,6	1	5 539 566,3	1785	1 200 806 942,9
podlaskie	3	659 192,5	2	1 982 440,0	2266	115 291 428,5	142	50 933 030,4	54	21 528 275,2	336	338 372 149,0	6	7 128 801,0	2	63 267 568,0	2	8 114 886,6	2813	607 277 771,1
pomorskie	791	163 017 848,2	9	463 056 780,7	1394	98 908 281,2	281	57 774 028,7	98	67 980 257,3	360	645 165 669,7	0	0	5	803 305 299,3	2	11 950 200,0	2940	2 311 158 365,1
śląskie	9	1 245 685,0	9	185 513 220,5	859	77 800 548,2	607	388 044 361,9	133	119 225 116,1	460	834 472 652,4	6	5 460 458,6	22	3 454 353 827,4	6	30 765 584,6	2111	5 096 881 454,8
świętokrzyskie	7	585 007,4	0	0,0	1774	94 046 598,8	84	21 128 646,0	40	37 709 907,0	231	397 925 990,9	0	0	3	172 984 297,6	1	3 537 346,8	2140	727 917 794,5
warmińsko-mazurskie	72	6 429 891,5	1	143 185 860,0	1237	77 393 459,4	137	60 583 116,6	54	55 047 616,6	375	400 416 687,9	0	0	2	119 282 144,6	4	18 795 907,8	1882	881 134 684,4
wielkopolskie	22	9 897 615,3	4	298 909 304,0	3114	217 167 742,6	494	172 834 167,7	120	74 636 288,6	500	764 154 422,1	0	0	7	1 885 062 901,5	2	12 012 773,4	4263	3 434 675 215,4
zachodniopomorskie	709	138 927584,3	5	304 210 601,0	1000	76 058 180,0	176	162 428 919,5	73	41 227 663,3	335	321 444 452,6	1	4 300 000,0	2	1 306 492 260,4	3	6 145 950,9	2304	2 361 235 612,1
poziom krajowy	2	320 341,7	13	265 600 507,0	1	2 328 256,0	28	233 492 958,5	129	2 044 853 292,0	0	0,0	0	0	15	2 267 059 592,6	57	210 656 338,9	245	5 024 311 286,8
ŁĄCZNIE	1675	331 066 65,5	71	2 766 028017,1	27423	1 731 318872,7	4828	2 583 739 161,2	1 514,0	3 250 470 728,7	5636	7 886 861 680,0	52	96 751149,2	124	21 494 984 765,4	107	417 695 757,2	41430	40 558 916 897,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych zebranej przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty

²⁵ Dane dot. projektów uwzględnionych w zestawieniach przygotowanych przez instytucje zarządzające, wdrażające oraz pośredniczące, dla których podpisano umowy o dofinansowanie w ramach sześciu programów operacyjnych (bez PO *Pomoc techniczna* oraz komponentów pomocy technicznej w programach), inicjatyw wspólnotowych *Equal* oraz *Interreg III A*, a także Funduszu Spójności (stan na 31 grudnia 2005 r.). Brak jest danych o wartości podpisanych umów z działania 2.1, a także pełnej informacji o podpisanych umowach w działaniach 1.5, 2.2, 2.4 i 2.6 SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*. W przypadku IW *Equal* w zestawieniu danych nt. projektów uwzględniono wartość podpisanych umów na dzień 24 lutego 2006 r. Do kategorii poziom krajowy wliczono projekty realizowane na terenie całego kraju lub też kilku województw, wobec trudności w jednoznacznym podziale ich wartości.

Głównym wnioskiem nasuwającym się na podstawie analizy wartości i ilości umów zawartych w poszczególnych regionach jest stwierdzenie, że projekty na najwyższą wartość dofinansowania UE realizowane są w największych i cechujących się najwyższym PKB na mieszkańca regionach, tj. w województwie mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim. Projekty o najmniejszej wartości wsparcia UE przyjęto do realizacji w województwach: opolskim, podlaskim i lubuskim, zajmują one pod względem wysokości PKB na mieszkańca miejsca w ostatniej szóstce województw. Natomiast w odniesieniu do liczby realizowanych projektów sytuacja wygląda nieco inaczej. Regionami o największej liczbie zawartych umów są wprawdzie Mazowsze i Wielkopolska, niemniej kolejnymi regionami pod względem tego wskaźnika są także mniejsze województwa – lubelskie, kujawsko - pomorskie, podlaskie. Przy jednocześnie niższej wartości wszystkich umów w tych województwach, wskazuje to na fakt, iż na terenie tych województw znaczna część projektów to projekty o relatywnie niskiej wartości. Najmniej umów i jednocześnie na najniższą łączną wartość zawarto w najmniejszych i najmniej zaludnionych województwach, tj. w lubuskim i opolskim.

Już na podstawie wstępnej analizy można stwierdzić, iż wartość projektów realizowanych w danym regionie jest uzależniona od wartości alokacji dla danego województwa w ramach największego programu operacyjnego tj. ZPORR. Wysokość alokacji w ramach ZPORR dla regionu zależy m. in. od liczby mieszkańców; ten czynnik ma także zapewne wpływ na liczbę²⁶ i wartość projektów realizowanych w danym województwie w ramach pozostałych programów. Ponadto, do największych regionów trafia także najwięcej wsparcia na inwestycje w ramach Funduszu Spójności, co wynika z gospodarczego znaczenia tych województw.

Pod względem wartości umów w regionie per capita wyróżniają się województwa dolnośląskie i zachodniopomorskie, gdzie wskaźnik ten, to odpowiednio 1598,4 zł i 1393,2 zł. Najniższa wartość udzielonego wsparcia na mieszkańca przypada w województwach lubelskim i podlaskim, odpowiednio 492,8 zł i 505,0 zł.

Podsumowując powyższe spostrzeżenia, należy pamiętać o tym, iż analizowane dane dotyczą stanu na koniec 2005 r., kiedy to w ramach funduszy strukturalnych umowami objęto niecałe 60% alokacji. Na kształt regionalnego rozkładu udzielonego wsparcia i wiążące wnioski w tym temacie będzie mieć zatem znaczny wpływ struktura regionalna kolejnych przyjmowanych do realizacji projektów.

5. Zgodność z politykami wspólnotowymi

Zgodnie z wymogami art. 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 438/2001 *ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 dotyczącego zarządzania i systemów kontroli pomocy udzielanej w ramach funduszy strukturalnych*, systemy monitorowania i kontroli, stworzone w ramach Narodowego Planu Rozwoju / Podstaw Wsparcia Wspólnoty, zawierają mechanizmy umożliwiające zapewnienie zgodności projektów składanych i realizowanych przez beneficjentów z politykami wspólnotowymi dotyczącymi zamówień publicznych, pomocy państwa, ochrony środowiska oraz równości szans.

²⁶ Należy zauważyć, iż w przypadku ilości projektów realizowanych w danym regionie istotnym czynnikiem jest liczba projektów na niewielkie kwoty realizowanych w ramach SPO Restrukturyzacja... i SPO Rybołówstwo....

5.1 Zgodność z polityką dotyczącą zamówień publicznych

Obowiązująca w Polsce od maja 2004 r. *ustawa Prawo zamówień publicznych* w pełni dostosowuje prawo krajowe do przepisów wspólnotowych. Stosowanie przepisów podlega nadzorowi – kontroli Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych - ex- post w ciągu 5 lat od przeprowadzenia przetargu oraz kontroli ex – ante w przypadku przetargów powyżej określonych wartości, a także kontroli Najwyższej Izby Kontroli.

Zgodnie z powyższym wszystkie instytucje uczestniczące w procesie wdrażania funduszy strukturalnych jako podmioty podległe przepisom ustawy, zobowiązane są do stosowania procedur przetargowych określonych w w/w ustawie. Dodatkowo, zgodnie z odpowiednimi rozporządzeniami Komisji Europejskiej, w ramach systemu wdrażania funduszy strukturalnych UE w Polsce zostały wprowadzone dodatkowe procedury, które mają zagwarantować, iż środki te będą wydatkowane w sposób zgodny ze wspólnotową polityką zamówień publicznych.

W celu zapewnienia przestrzegania *ustawy Prawo zamówień publicznych*, opracowane zostały przez Urząd Zamówień Publicznych *Wytyczne do zasad kontroli ex-ante*, przyjęte przez Komitet Europejski Rady Ministrów w dniu 27 kwietnia 2004 r. We wszystkich programach operacyjnych zapewniono kontrolę ex-ante zamówień publicznych przy realizacji projektu, która może być realizowana m.in. poprzez możliwość udziału przedstawiciela instytucji zarządzającej w komisji przetargowej, żądanie udostępnienia dokumentacji przygotowanej do postępowania lub zastrzeżenie prawa zatwierdzania umowy z wykonawcą. Powyższe wytyczne do systemu wdrażania funduszy strukturalnych UE w Polsce zostały wprowadzone za pośrednictwem porozumień zawieranych pomiędzy poszczególnymi instytucjami zaangażowanymi w proces wdrażania funduszy strukturalnych w Polsce, do których są one załącznikiem.

Każdy beneficjent w umowie o dofinansowanie projektu został zobligowany do stosowania w ramach projektu zasad prawa zamówień publicznych. Wypełnianie wymogów wynikających z *ustawy Prawo zamówień publicznych* jest monitorowane w sprawozdaniach z realizacji projektów, działań oraz programów operacyjnych, w których odpowiednie punkty odnoszą się do oceny zgodności realizacji z zasadami polityk wspólnotowych.

Zgodnie z art. 4 Rozporządzenia Komisji nr 438/2001, zgodność zawieranych umów z prawem zamówień publicznych oraz wypełnianie obowiązków nałożonych przez *ustawę Prawo zamówień publicznych* są poddawane kontroli w trakcie kontroli na miejscu realizacji projektów. W sytuacji gdy beneficjent narusza procedury ustawy lub obowiązki w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielanie zamówień publicznych wynikające z umowy o dofinansowanie projektu, instytucja zarządzająca może rozwiązać umowę o dofinansowanie, jeżeli naruszenie to zostanie stwierdzone prawomocną decyzją organu upoważnionego do orzekania w sprawie prawidłowości prowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Ponadto w ramach systemu wdrażania funduszy strukturalnych w Polsce, rozszerzono obowiązek stosowania procedur opartych na *ustawie Prawo zamówień publicznych* (procedura uproszczona) na beneficjentów programu ZPORR (działanie 3.4 *Mikroprzedsiębiorstwa*), SPO-WKP, SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*, SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*, którzy nie podlegają obowiązkowi jej stosowania. Jednak w związku z trudnościami w interpretacji tej procedury przez odpowiednie instytucje, w grudniu 2005 r. rozpoczęto prace nad jej usunięciem z systemu wdrażania.

W związku z koniecznością implementacji nowych dyrektyw w 2005 r. prowadzone były prace nad nowelizacją *ustawy Prawo zamówień publicznych*. Przygotowany projekt zakłada wprowadzenie nowych trybów przeprowadzania przetargów, dostosowanie progów stosowania procedur do tych określonych w prawie wspólnotowym oraz usprawnienie procedur. Wejście w życie zmienionych przepisów planowane jest na II kwartał 2006 r.

5.2 Zgodność z polityką dotyczącą pomocy publicznej

Od dnia 1 maja 2004 r. Polska jest zobowiązana stosować bezpośrednio przepisy prawa wspólnotowego, dotyczące warunków dopuszczalności i zasad nadzorowania pomocy publicznej. W celu szczegółowego uregulowania kwestii proceduralnych w prawie krajowym, w dniu 31 maja 2004 r. weszła w życie *ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej* (Dz.U. Nr 123, poz. 1291). Zamiar udzielenia pomocy publicznej, z wyjątkiem pomocy w ramach wyłączeń grupowych i pomocy *de minimis*, należy zgłaszać w trybie tzw. postępowania notyfikacyjnego Komisji Europejskiej, która jest organem nadzorującym pomoc publiczną udzielaną w państwach członkowskich.

W celu zapewnienia zgodności wdrażanych działań w ramach programów operacyjnych ze wspólnotową polityką konkurencji, zostały przygotowane w 2004 r. i 2005 r., z udziałem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, programy pomocowe, zarówno podlegające obowiązkowej notyfikacji i akceptacji Komisji Europejskiej na podstawie art. 88 ust. 3 TWE lub w trybie procedury przejściowej (w stosunku do pomocy istniejącej przed dniem akcesji), jak i programy dotyczące pomocy udzielanej w ramach wyłączeń grupowych i pomocy *de minimis*. Poprzez opracowanie programów pomocowych, zapewniona jest zgodność z prawem wspólnotowym, przejrzystość udzielania pomocy publicznej oraz uproszczenie i skrócenie procedury udzielania pomocy indywidualnym beneficjentom.

W 2005 r. zostały przygotowane z udziałem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, notyfikowane do Komisji Europejskiej zgodnie z art. 88 ust. 3 TWE i przez nią zatwierdzone trzy programy pomocowe w ramach *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego* (na wspieranie inwestycji w dziedzinie turystyki, na wspieranie inwestycji służących redukcji emisji ze źródeł spalania paliw, na wspieranie inwestycji związanych z odnawialnymi źródłami energii). Spośród notyfikowanych w 2005 r. programów na decyzję zatwierdzającą ze strony Komisji Europejskiej oczekuje jeszcze: 1 program w SPO *Transport* (w zakresie transportu intermodalnego) i 2 programy w ramach SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* (na udzielanie pomocy finansowej funduszowi kapitału zaangażowanego oraz na badania przemysłowe i badania przedkonkurencyjne). Do momentu akceptacji przez Komisję Europejską programów pomocowych podlegających obowiązkowej notyfikacji, w zakresie ich obowiązywania nie były wydatkowane środki. W przypadku SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*, w ramach działania 1.2 wydatkowano środki w odniesieniu do funduszy mikropożyczkowych i poręczeniowych, w oparciu o zasadę *de minimis*.

Oprócz programów pomocowych podlegających obowiązkowej notyfikacji w 2005 r. przygotowane zostało, z udziałem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów rozporządzenie umożliwiające udzielanie pomocy na zasadzie wyłączeń blokowych na zatrudnienie w ramach *Programu Inicjatywy Wspólnotowej Equal dla Polski 2004-2006*. Ponadto w analizowanych okresie udzielana była pomoc w oparciu o wyłączenia blokowe na podstawie obowiązujących rozporządzeń i programów pomocowych, w ramach następujących programów operacyjnych: SPO *Rozwój zasobów ludzkich* (na szkolenia i na zatrudnienie), SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* (na doradztwo oraz na inwestycje w małych i średnich przedsiębiorstwach), *Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego* (na zatrudnienie oraz na doradztwo i inwestycje w mikroprzedsiębiorstwach).

Pomoc w oparciu o zasadę *de minimis* udzielana była, na podstawie obowiązujących rozporządzeń, w ramach następujących programów operacyjnych: SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* (wsparcie dla funduszy mikropożyczkowych i poręczeniowych, na targi i wystawy oraz na misje zagraniczne), SPO *Rozwój zasobów ludzkich* (na zatrudnienie), *Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego* (na promocję przedsiębiorczości oraz na rozwój turystyki i kultury) oraz w ramach SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* (w zakresie różnicowania działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa). Zgodnie z art. 37 ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej „podmiot ubiegający się o pomoc *de minimis* jest zobowiązany do przedstawienia podmiotowi udzielającemu pomocy, wraz z wnioskiem o udzielenie pomocy także wszystkich zaświadczeń o pomocy *de minimis*, jakie otrzymał w ciągu 3 ostatnich lat poprzedzających dzień wystąpienia z wnioskiem o udzielenie pomocy”.

Zgodność z polityką dotyczącą pomocy publicznej podlega monitorowaniu na kolejnych etapach realizacji programów operacyjnych. Podczas oceny wniosku o dofinansowanie i wydawania decyzji przyznającej dofinansowanie realizacji danego projektu, badana jest zgodność z przepisami w zakresie pomocy publicznej. Na podstawie sprawozdań z realizacji projektów, działań oraz programów operacyjnych, prowadzony jest monitoring respektowania zasad udzielania pomocy publicznej. Dotychczas w sprawozdaniach instytucje zarządzające poszczególnymi programami operacyjnymi nie wykazywały, aby podczas realizacji projektów nastąpiło naruszenie zasad udzielania pomocy publicznej.

5.3 Zgodność z polityką dotyczącą ochrony środowiska

W ramach polityki wspólnotowej dotyczącej ochrony środowiska projekty współfinansowane z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności muszą spełniać wymagania dotyczące ochrony środowiska, co wiąże się z koniecznością wykazania przez beneficjenta wpływu projektu na środowisko.

Instytucja zarządzająca oraz instytucje pośredniczące przywiązują dużą wagę do kwestii jakości dokumentacji w zakresie wykazania czy przedsięwzięcie infrastrukturalne może oddziaływać znacząco na środowisko, w tym na gatunki i siedliska chronione w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

Zgodnie z prawem wspólnotowym oraz krajowym, postępowanie OOS stanowi istotny element procesu inwestycyjnego. Kwestie te regulują następujące akty prawa wspólnotowego i krajowego:

- dyrektywa Rady z dnia 27 czerwca 1985 r. nr 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. Urz. WE L 175 z 5.7.1985 z późn. zm.).
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 9 listopada 2004 r. w sprawie określania rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn. zm.).

W 2005 roku Polska wprowadziła znaczące zmiany legislacyjne mające na celu usprawnienie procesu prowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Ekologicznej Sieci Natura 2000, umożliwiające przeprowadzenie oceny na jak najwcześniejszym etapie. Zmiany dotyczyły:

- rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko;
- większości przepisów ustawy z dnia 18 maja 2005 r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 113, poz. 954) weszła w życie w dniu 28. lipca 2005 r.; ustawa wprowadza zasadnicze zmiany w zakresie oceny oddziaływania na środowisko (OOS), a także wymóg aby dla przedsięwzięć, które tego wymagają dokonać oceny możliwego znaczącego wpływu na obszary sieci Natura 2000.

W związku ze zmianą przepisów opracowano *Wytyczne odnośnie postępowania w zakresie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z Funduszu Spójności*. Wytyczne zawierają wskazówki odnośnie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (w tym na obszary sieci Natura 2000) dla projektów współfinansowanych z Funduszu Spójności, jednak ze względu na ich horyzontalny charakter stosuje się je odpowiednio do wszelkich innych przedsięwzięć inwestycyjnych współfinansowanych z instrumentów strukturalnych UE, w tym m.in. projektów infrastrukturalnych realizowanych w ramach ZPORR.

Wytyczne zostały przekazane regionalnym organom (województom, a za ich pośrednictwem wójtom, burmistrzom, prezydentom miast na terenie danego województwa) wraz z informacją odnośnie wypełniania załącznika dotyczącego oświadczenia organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów sieci Natura 2000, który jest wypełniany zarówno dla projektów infrastrukturalnych, dla których zostały już podpisane umowy o dofinansowanie w ramach ZPORR, jak i dla tych, które są w trakcie oceny. Wraz z wytycznymi przekazano także wzór załącznika do wniosku o dofinansowanie projektu dotyczącego kwestii Natury 2000 oraz wzór oświadczenia wraz z instrukcją jego wypełnienia.

5.4 Zgodność z polityką dotyczącą równości szans

Zasada równości szans jest jedną z naczelných zasad uwzględnianých przy wykorzystaniu funduszy strukturalnych. Na każdym szczeblu wdrażania funduszy strukturalnych tj. zarówno w instytucjach zarządzających i wdrażających oraz wśród beneficjentów zwraca się uwagę na właściwe realizowanie tej zasady. Zaangażowanie szerokiego spektrum podmiotów i osób pozwala na propagowanie polityki równości, co stanowi ważny krok na drodze do osiągnięcia istotnych zmian, w tym wyeliminowania wszelkich nierówności.

Pomocne w efektywnym wypełnianiu tej zasady były wydane w 2005 r. poradniki tj. *Polityka równości płci - przewodnik Inicjatywy Wspólnotowej Equal* oraz opracowany w instytucji zarządzającej SPO *Rozwój zasobów ludzkich Praktyczny poradnik w zakresie równego traktowania kobiet i mężczyzn w funduszach strukturalnych*. Poradniki jasno obrazują, w jaki sposób prawidłowo wdrażać politykę równości oraz poprzez szereg praktycznych przykładów uświadamiają istotną rolę, jaką odgrywa równość szans przy realizacji projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych, jak i w życiu codziennym.

W 2005 r. w ramach działania 1.6 *Integracja i reintegracja zawodowa kobiet* SPO RZL realizowano 104 projekty o wartości ponad 50 mln zł w części dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego, które w sposób bezpośredni ukierunkowane są na poprawę sytuacji kobiet, a zatem wzrost stopy zatrudnienia kobiet i podniesienia ich statusu zawodowego oraz społecznego. Ponadto, w ramach Tematu G *Godzenie życia rodzinnego i zawodowego oraz ponowna integracja kobiet i mężczyzn* IW Equal wdrażanych jest 13 projektów o wartości ponad 42 mln zł. Projekty w ramach IW Equal mają na celu wypracowanie standardów lub modelowych rozwiązań w obszarze zwalczania wszelkich

form dyskryminacji, osiągania równości szans oraz włączenie sprawdzonych rezultatów do głównego nurtu polityki.

W Polsce występują instytucje stojące na straży wolności i przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji. Instytucją wspierającą równość jest Rzecznik Praw Obywatelskich. Ponadto w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej funkcjonuje Departament ds. kobiet, rodziny i przeciwdziałania dyskryminacji, który m.in. koordynuje działania związane ze statusem kobiet i rodziny w społeczeństwie oraz realizuje zadania związane z przeciwdziałaniem dyskryminacji z jakichkolwiek powodów we wszystkich dziedzinach życia społecznego, gospodarczego i politycznego.

6. Realizacja Narodowego Planu Rozwoju w kontekście Europejskiej Strategii Zatrudnienia

Mając na uwadze efektywną realizację odnowionej Strategii Lizbońskiej, której głównym zamierzeniem jest zapewnienie równego postępu w Unii Europejskiej w zakresie tworzenia zatrudnienia, konkurencyjności oraz spójności społecznej, przyjęto Zintegrowany Pakiet Wytycznych na lata 2005-2008²⁷, które obejmują Wytyczne Polityki Gospodarczej oraz Wytyczne w Sprawie Zatrudnienia. Wiodącą rolę w realizacji unijnej strategii odgrywa Europejska Strategia Zatrudnienia, której trzy główne cele, tj.: 1. pełne zatrudnienie, 2. poprawa jakości i produktywności pracy, 3. wzmocnienie spójności społecznej znajdują odzwierciedlenie w zdefiniowanych priorytetach²⁸ tj. czyli:

- przyciąganie na rynek pracy i zatrzymywanie na nim większej liczby osób oraz zwiększanie podaży pracy oraz modernizacja systemów opieki społecznej;
- zwiększanie zdolności dostosowania pracowników i przedsiębiorstw;
- zwiększanie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę umiejętności.

Odzwierciedleniem polskich zintegrowanych wytycznych jest Krajowy Program Reform na lata 2005-2008 przyjęty przez Radę Ministrów 27 grudnia 2005 r. Program obejmuje działania przewidziane do realizacji w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006. Celem głównym Krajowego Programu Reform jest utrzymanie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego, sprzyjającego tworzeniu nowych miejsc pracy z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Polityka zatrudnienia jest jedną z głównych obszarów Programu, w ramach której przewidziano do realizacji dwa priorytety tj.:

- tworzenie i utrzymanie nowych miejsc pracy oraz zmniejszanie bezrobocia,
- poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw poprzez inwestowanie w kapitał ludzki.

Efektywność realizacji polityki zatrudnienia oraz celów założonych w Europejskiej Strategii Zatrudnienia zależy od stopnia wykorzystania środków z funduszy strukturalnych, w tym głównie Europejskiego Funduszu Społecznego.

Na koniec 2005 r. w ramach programów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (SPO *Rozwój zasobów ludzkich*, 2 priorytetu *Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego* oraz IW *Equal*) wartość wnioskowanego wsparcia

²⁷ Zintegrowane wytyczne na lata 2005-2008, COM (2005) 141, przyjęte przez Radę Europejską w dniach 16-17 czerwca 2005 r.

²⁸ Decyzja Rady z dnia 12 lipca 2005 r. w sprawie wytycznych dla polityk zatrudnienia Państw Członkowskich (2005/600/WE)

wyniosła łącznie ponad 9,5 mld zł. W ramach pozytywnie ocenionych pod względem formalnym wniosków o dofinansowanie podpisano do końca roku 2005 z beneficjentami umowy o wartości ponad 4,4 mld zł w części dotyczącej EFS.

W ramach poszczególnych działań programów współfinansowanych z EFS wsparciem zostało objętych ponad 523 tysiące osób. Wśród osób objętych wsparciem z EFS 25% stanowiły osoby bezrobotne i długotrwale bezrobotne. Osoby te korzystały ze wsparcia aktywizacyjnego dostępnego w ramach SPO *Rozwój zasobów ludzkich* i IW *Equal*.

Duża liczba osób (ponad 57 tys.) korzystała z form wsparcia, które służyły podniesieniu poziomu wiedzy i kwalifikacji oraz rozwoju potencjału adaptacyjnego. Osoby te brały udział w projektach realizowanych w ramach działań: 2.1 *Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie*, 2.5 *Promocja przedsiębiorczości ZPORR* oraz 2.3 *Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki* SPO RZL.

7. Ocena realizacji Narodowego Planu Rozwoju

W 2005 roku prace w zakresie oceny (ewaluacji) funduszy strukturalnych prowadzono w trzech priorytetowych obszarach:

- przeprowadzenie ocen uzupełniających (on-going) na poziomie Podstaw Wsparcia Wspólnoty oraz poszczególnych Sektorowych Programów Operacyjnych (SPO);
- rozpoczęcie procesu oceny szacunkowej (ex-ante) dokumentów programowych na lata 2007-2013;
- budowa potencjału ewaluacyjnego w Polsce.

Przeprowadzenie ocen uzupełniających (on-going) na poziomie Podstaw Wsparcia Wspólnoty oraz Sektorowych Programów Operacyjnych

W roku 2005 r. wykonano 15 ewaluacji oraz 4 pogłębione analizy dotyczące funkcjonowania pewnych elementów systemu wdrażania poszczególnych programów operacyjnych oraz wybranych obszarów interwencji funduszy Unii Europejskiej. Ewaluacje te zostały zlecone zarówno przez Krajową Jednostkę Oceny, jak i jednostki ewaluacyjne zlokalizowane w instytucjach zarządzających poszczególnymi sektorowymi programami operacyjnymi. Raporty z przeprowadzonych ewaluacji udostępnione są na stronach internetowych instytucji zarządzających oraz stronie www.funduszestrukturalne.gov.pl, zakładka ewaluacja (wykaz ewaluacji zawiera załącznik 6.)

Wnioski i rekomendacje ze wszystkich ewaluacji były dyskutowane na spotkaniach grupy sterującej ewaluacją NPR/PWW oraz podczas posiedzeń grup sterujących powołanych dla SPO (RZL, WKP i Inicjatywy Wspólnotowej Equal). Rekomendacje zostały wykorzystane w trakcie realizacji *Programu naprawczego zwiększającego absorpcję funduszy strukturalnych w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006* oraz w celu lepszego przygotowania dokumentów programowych na lata 2007-2013.

Głównym celem zleconych ocen uzupełniających było wsparcie instytucji zarządzających programami operacyjnymi w polepszeniu koordynacji i spójności pomiędzy poszczególnymi fazami wdrażania programów, usprawnienie przepływu informacji i komunikacji między instytucjami różnych szczebli oraz przezwyciężenie barier organizacyjnych utrudniających efektywną absorpcję środków strukturalnych. Służy temu wskazanie najsprawniej działających struktur, najlepszych rozwiązań oraz koniecznych zmian i ulepszeń proceduralnych i organizacyjnych obecnego systemu.

Rozpoczęcie procesu oceny szacunkowej (ewaluacji ex-ante) dokumentów programowych na lata 2007-2013

W styczniu 2005 r. rozpoczęto prace nad oceną szacunkową (ewaluacją ex-ante) Wstępnego Projektu Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013. W celu przeprowadzenia tej oceny powołano Podzespół ds. Ewaluacji NPR 2007-2013, będący forum współpracy 10 ekspertów-ewaluatorów z administracją odpowiedzialną za przygotowanie NPR i programów operacyjnych. Równolegle prowadzone były prace nad przygotowaniem ocen oddziaływania realizacji NPR, zgodnie z art. 4 ust. 2 *ustawy o Narodowym Planie Rozwoju*, dotyczących: efektu makroekonomicznego, rynku pracy, konkurencyjności gospodarki i innowacyjności przedsiębiorstw oraz prognozy oddziaływania na środowisko.

W wyniku sześciomiesięcznej pracy Podzespołu przygotowano oceny wpływu oraz dziewięć analiz częściowych, na podstawie których opracowany został następnie raport końcowy z oceny szacunkowej wstępnego projektu NPR 2007-13. Uwagi, sugestie i zalecenia ekspertów – członków Podzespołu zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu Narodowego Planu Rozwoju 2007-2013 (zaakceptowanego przez Radę Ministrów 6 września 2005r.). Raport końcowy z ewaluacji NPR 2007-13 dostępny jest na stronie internetowej stronie www.funduszestrukturalne.gov.pl/Ewaluacja.

Wraz z zakończeniem tego etapu ewaluacji ex-ante, rozpoczęto prace zmierzające do przeprowadzenia ocen szacunkowych na poziomie NSRO i programów operacyjnych (sektorowych i regionalnych), pozyskując środki na ich opracowanie w ramach Programu Operacyjnego *Pomoc techniczna*. Rozpoczęto również przygotowania do wykonania ocen oddziaływania na środowisko dokumentów programowych (2007-2013) wymaganych ustawą z dnia 27 kwietnia 2001r. *Prawo ochrony środowiska*.

Elementem ewaluacji ex-ante jest również ocena wpływu makroekonomicznego realizacji dokumentów programowych na gospodarkę kraju, sektorów i województw. W celu przygotowania ocen wpływu makroekonomicznego na poziomie krajowym udoskonalono model HERMIN dla polskiej gospodarki oraz przeszkolono pracowników administracji centralnej w zakresie obsługi tego modelu. Przy pomocy udoskonalonego modelu przygotowano prognozę efektu makroekonomicznego realizacji NPR 2007-2013. Zostanie on również wykorzystany do przygotowania analogicznej oceny dotyczącej Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-13.

Podobnie jak to miało miejsce w przypadku modelu krajowego, we współpracy z Wrocławską Agencją Rozwoju Regionalnego oraz Instytutem Badań Społeczno-Ekonomicznych w Dublinie, opracowano szesnaście ekonometrycznych modeli regionalnych HERMIN. Modele te służą do oszacowania wpływu makroekonomicznego interwencji współfinansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na gospodarki poszczególnych województw. Są to pierwsze modele ekonometryczne, które można stosować do prognozowania na poziomie regionalnym. Do współpracy nad modelami, w ramach utworzonej grupy konsultacyjnej, zaangażowani zostali przedstawiciele administracji regionalnej. Odbłyło się sześć spotkań grupy, dzięki którym uzyskano szczegółowe informacje dotyczące specyfiki poszczególnych województw, tak by przygotowywane modele w możliwie najlepszy sposób odzwierciedlały rzeczywistość gospodarki regionów.

Administracja regionalna zostanie przeszkolona oraz wyposażona w niezbędne oprogramowanie służące do samodzielnego korzystania z modeli regionalnych HERMIN.

Budowa potencjału ewaluacyjnego w Polsce

Budowie potencjału ewaluacyjnego w ramach administracji centralnej służyły cykliczne spotkania grupy sterującej ewaluacją NPR/PWW. W spotkaniach uczestniczyli

przedstawiciele Krajowej Jednostki Oceny (KJO) oraz przedstawiciele jednostek ewaluacyjnych ulokowanych w ramach poszczególnych programów operacyjnych. Spotkania stanowiły doskonałą platformę wymiany doświadczeń oraz koordynacji działań ewaluacyjnych. Dla członków Grupy zorganizowano cykl szkoleń z dziedziny ewaluacji.

W ramach prac związanych z upowszechnianiem informacji o ewaluacji rozbudowano zakładkę „Ewaluacja” na stronie www.funduszestrukturalne.gov.pl oraz przygotowano angielską wersję strony. Na stronie umieszczane są sukcesywnie raporty z przeprowadzonych ewaluacji, publikacje oraz inne dokumenty robocze.

Opracowano i wydano w znacznym nakładzie poradnik „*Ewaluacja NPR i programów operacyjnych w Polsce*”. Treść poradnika została skonsultowana zarówno z przedstawicielami administracji, jak również ekspertami zewnętrznymi na spotkaniu Grupy Konsultacyjnej w kwietniu 2005 roku. Poradnik dostępny jest na stronie internetowej.

Pracownicy Krajowej Jednostki Oceny reprezentowali Polskę w pracach Grupy Technicznej ds. Ewaluacji w DG ds. Polityki Regionalnej w Komisji Europejskiej (zwanej *Evaluation Network*) poświęconych wypracowaniu dokumentów metodologicznych dotyczących ewaluacji ex-ante i wskaźników monitoringu i ewaluacji w przyszłym okresie programowym. Ponadto Krajowa Jednostka Oceny zorganizowała w Zakopanem (w dniach 28-30 września 2005 r.) spotkanie członków Grupy Wyszehradzkiej, które poświęcono było wymianie doświadczeń z zakresu ewaluacji funduszy strukturalnych. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele jednostek ewaluacyjnych Czech, Polski, Słowacji i Węgier oraz Komisji Europejskiej. W wyniku spotkania przygotowano opracowanie *Evaluation system description* (udostępnione na stronie: www.funduszestrukturalne.gov.pl/Ewaluacja).

We wrześniu 2005 r. w Warszawie Ministerstwo Gospodarki i Pracy we współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości zorganizowało pierwszą w Polsce konferencję ewaluacyjną pt. *Ewaluacja programów o charakterze społeczno - gospodarczym finansowanych z funduszy strukturalnych*. W konferencji wzięli udział zagraniczni i krajowi eksperci z dziedziny ewaluacji, przedstawiciele międzynarodowego środowiska ewaluatorów, Komisji Europejskiej, administracji publicznej, centralnej i regionalnej oraz przedstawiciele środowisk akademickich i stowarzyszeń branżowych z całej Polski (łącznie ponad 200 osób). Przygotowano również publikację przedkonferencyjną prezentującą wystąpienia prelegentów, którą następnie przekazano uczestnikom konferencji i udostępniono na stronie internetowej: www.konferencja-ewaluacja.pl.

8. Kontrola realizacji Narodowego Planu Rozwoju

W ramach kontroli realizacji NPR w 2005 r. prowadzono działania kontrolne w obrębie Funduszu Spójności i wszystkich programów operacyjnych, poza IW *Interreg* (ze względu na wczesną fazę wdrażania programu). Prowadzone działania kontrolne, zarówno w formie kontroli realizacji programów (tzw. kontrole systemowe), jak i kontroli projektów na miejscu ich realizacji służyły wypełnianiu obowiązków instytucji zarządzających wynikających z art. 4 rozporządzenia Komisji nr 438/2001 *ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 w zakresie zarządzania i systemów kontroli pomocy udzielanej w ramach funduszy strukturalnych* i art. 4 rozporządzenia Komisji nr 1368/2002 *ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1164/94 w zakresie systemów zarządzania i kontroli pomocy przyznanej z Funduszu Spójności i procedury dokonywania korekt finansowych*. Zdecydowane nasilenie w 2005 r. działań kontrolnych, w stosunku do 2004 r. wymagające wyspecjalizowanych zespołów kontrolnych, jest naturalną konsekwencją zaawansowania realizacji programów i projektów.

A. Kontrole systemowe

Prowadzone w 2005 r. roku kontrole systemu wdrażania programów operacyjnych i Funduszu Spójności oparte były na rocznych planach kontroli instytucji zarządzających, pośredniczących i wdrażających. W celu zapewnienia spójności i efektywności plany kontroli instytucji zarządzających były zatwierdzane przez instytucję zarządzającą Podstawami Wsparcia Wspólnoty, zaś plany kontroli instytucji pośredniczących i wdrażających – przez właściwe instytucje zarządzające.

Kontrola realizacji programu i Funduszu Spójności, prowadzona przez instytucje zaangażowane we wdrażanie, była związana zarówno z bieżącą kontrolą dokumentacji, jak i wizytami kontrolnymi w siedzibach innych instytucji. Kontrole były prowadzone przez instytucje zarządzające i pośredniczące, a także w stosunku do funduszy strukturalnych przez właściwe jednostki monitorująco-kontrolne.

Przegląd przeprowadzonych w 2005 r. kontroli systemowych przedstawia się następująco:

- w SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* - 5 kontroli systemowych,
- w SPO *Rozwój zasobów ludzkich* - 21 kontroli systemowych,
- w SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* - 16 kontroli systemowych,
- w SPO *Transport* - 8 kontroli systemowych,
- w *Zintegrowanym programie operacyjnym rozwoju regionalnego* 45 kontroli systemowych,
- w SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* - 25 kontroli systemowych,
- w IW *Equal* – 1 kontrola systemowa.

W Funduszu Spójności w 2005 roku zrealizowano 8 kontroli systemowych, z czego Ministerstwo Transportu i Budownictwa zrealizowało 3 kontrole, Ministerstwo Środowiska – jedną oraz Ministerstwo Rozwoju Regionalnego – 4 kontrole.

W powyższych programach operacyjnych poszczególne instytucje kontrolne przeprowadziły wszystkie bądź zdecydowaną większość z przewidzianych w planach rocznych kontroli systemowych. Główną barierą utrudniającą dokonanie wszystkich zaplanowanych kontroli były braki kadrowe w instytucjach kontrolnych różnego szczebla.

Celem prowadzonych kontroli była weryfikacja systemów wdrażania poszczególnych programów i Funduszu Spójności, w tym kontrola przestrzegania procedur w zakresie, m.in.: wyboru i oceny wniosków o dofinansowanie realizacji projektów, podpisywania umów o dofinansowanie projektów oraz sporządzania aneksów do wniosków aplikacyjnych, rozpatrywania odwołań, weryfikacji potwierdzania wydatków w projektach, realizacji procedur w zakresie monitorowania, sprawozdawczości i kontroli, stosowania procedur dotyczących zamówień publicznych oraz realizacji zadań z zakresu promocji i informacji. Wykryte nieprawidłowości i uchybienia dotyczyły m.in.: braków lub uchybień w wypełnianiu dokumentacji oceny projektu i wniosków o płatność, niezasadnego odrzucania i błędnej weryfikacji wniosków o dofinansowanie realizacji projektów, nierównego traktowania wnioskodawców, błędów proceduralnych w realizacji zamówień publicznych, stosowania procedur związanych ze sporządzaniem i weryfikacją wniosków o płatność, błędów w opisywaniu dowodów księgowych, braków w dokumentacji projektów czy niewłaściwej archiwizacji dokumentów. Do kontrolowanych instytucji przesyłano zalecenia pokontrolne, mające na celu usprawnienie systemu wdrażania.

B. Kontrole projektów

Kontrole realizacji projektów nasilały się wraz ze wzrostem ilości projektów o znacznym postępie rzeczowym i finansowym.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez instytucje zarządzające w 2005 roku:

- w SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* dokonano 202 wizyt kontrolnych i kontroli na miejscu realizacji projektów,
- w SPO *Rozwój zasobów ludzkich* instytucje wdrażające przeprowadziły 1139 kontroli na miejscu realizacji projektów,
- w SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* instytucja wdrażająca przeprowadziła 2935 kontroli,
- w SPO *Transport* przeprowadzono łącznie 31 wizyt kontrolnych oraz kontroli na miejscu realizacji projektu,
- w *Zintegrowanym programie operacyjnym rozwoju regionalnego* skontrolowano 986 projektów,
- w SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* przeprowadzono 181 kontroli projektów,
- w PO *Pomoc techniczna* skontrolowano 16 projektów,
- w ramach IW *Equal* kontroli poddano 36 projektów.

W ramach projektów Funduszu Spójności zrealizowano w sumie 70 kontroli planowych i 12 doraźnych, z czego Ministerstwo Transportu i Budownictwa zrealizowało 7 kontroli planowych i 2 doraźne, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 63 kontrole planowe i 9 doraźnych oraz Ministerstwo Rozwoju Regionalnego – 1 doraźną w związku z audytem Komisji Europejskiej. Kontrole na miejscu realizacji projektów były realizowane w oparciu o plany kontroli zatwierdzone przez Sektorowych Urzędników Zatwierdzających. W sektorze środowiska plan zakładał kontrolę każdego projektu przynajmniej raz w roku 2005. W sektorze transportu plan kontroli był oparty o metodologię doboru próby, która zakładała, iż w każdym kwartale kontrolowane będą dwa projekty, które nie były wcześniej kontrolowane (lub w zeszłym roku) oraz najbardziej zaawansowane (czasowo i finansowo).

Wydane w wyniku postępowań kontrolnych zalecenia pokontrolne dotyczyły m. in. nakazu skorygowania błędów proceduralnych w realizacji procedury zamówień publicznych, przeprowadzania konsultacji społecznych, konieczności poprawy błędów w opisywaniu dowodów księgowych, uzupełnienia braków w dokumentacji projektów, rozbieżności pomiędzy informacjami zawartymi we wnioskach o dofinansowanie oraz stanem faktycznym, niewłaściwego kwalifikowania części wydatków (przedkładanie wydatków niekwalifikowalnych do refundacji), braku właściwej promocji projektów oraz oznaczania dokumentacji związanej z projektem zgodnie z zasadami wizualizacji, braków w dokumentacji z zakresu rozliczeń finansowych i ewidencji wskaźników, zakończenia realizacji projektu niezgodnie z harmonogramem rzeczowym oraz niezgodności liczby zatrudnionych pracowników przed realizacją projektu z liczbą zadeklarowaną we wniosku o dofinansowanie realizacji projektu.

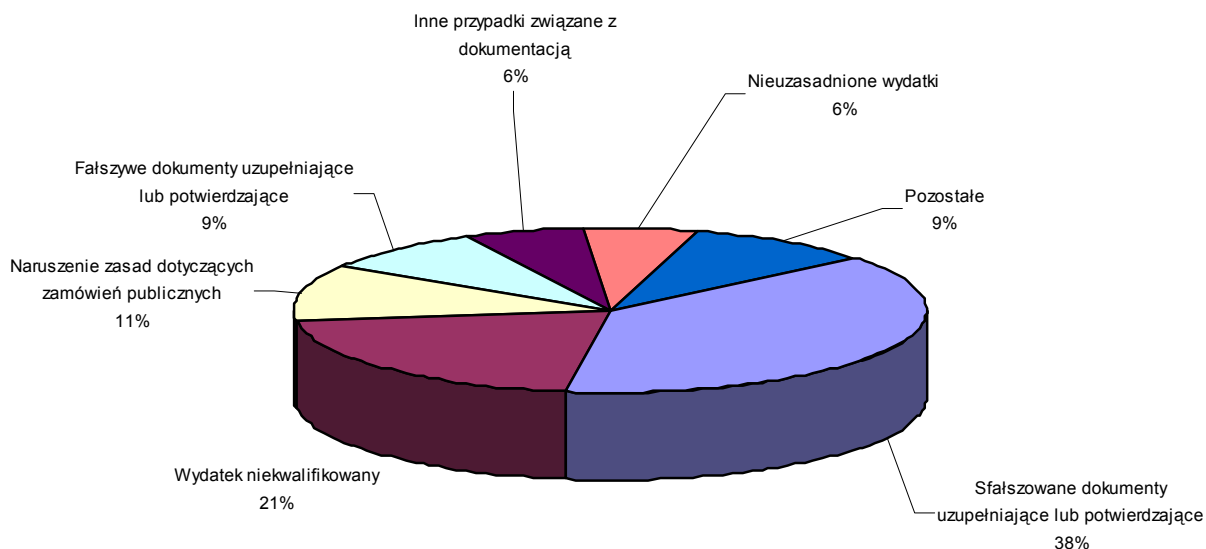
C. System informowania o nieprawidłowościach

W ramach funkcjonującego systemu informowania o nieprawidłowościach instytucje zaangażowane w zarządzanie i wdrażanie programami współfinansowanymi ze środków

funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności przekazywały do Ministerstwa Finansów w 2005 roku informacje zarówno o nieprawidłowościach podlegających raportowaniu (odnoszących się do kwot powyżej 4000 euro, a także dotyczących szczególnych przypadków nieprawidłowości), jak i nieprawidłowości nie podlegających raportowaniu do Komisji Europejskiej. Informacje te były przedstawiane w formie raportów bieżących i kwartalnych oraz not o nieprawidłowościach.

Przekazane informacje o nieprawidłowościach wykrytych w ramach funkcjonowania systemu informowania o nieprawidłowościach dotyczyły m. in. sfalszowanych dokumentów (w tym sfalszowanych danych w dokumentach oraz sfalszowanych faktur), uznaniu poniesionych wydatków za niekwalifikowalne oraz naruszenia procedur zamówień publicznych. Wykryte nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim projektów realizowanych w ramach SPO *Rozwój zasobów ludzkich*, ZPORR oraz SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*. Łączna wartość wykrytych nieprawidłowości wyniosła ok. 1,363 mln euro, co stanowi ok. 0,39% wartości skierowanych przez Polskę wniosków o refundację do Komisji Europejskiej w 2005 roku.

Wykres 29 Rodzaje wykrytych nieprawidłowości

Źródło: Informacja Ministerstwa Finansów.

Najwięcej nieprawidłowości podlegających raportowaniu do Komisji Europejskiej zostało wykrytych w wyniku przeprowadzenia wstępnych czynności sprawdzających (47%) oraz kontroli na miejscu realizacji projektu (38%).

Informację o przekazanych w 2005 r. do Biura ds. Przeciwdziałania Oszustwom w Unii Europejskiej (OLAF) ilości raportów dotyczących nieprawidłowości wykrytych w 2005 r. w ramach projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych oraz z Funduszu Spójności przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Liczba i wartość raportów przekazanych do Biura ds. Przeciwdziałania Oszustwom w Unii Europejskiej przez Ministerstwo Finansów w roku 2005 (dotyczy wyłącznie funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności)

Nazwa funduszu	Program	Ilość nieprawidłowości	Postępowania sądowe lub administracyjne	Ilość nieprawidłowości usuniętych	Kwota nieprawidłowości ²⁹ [euro]	Kwota odzyskana [euro]	Kwota do odzyskania [euro]
Fundusz Spójności		9	1	4	417 467	67 847	76 889
EFOiGR	SPO <i>Restrukturyzacja...</i>	61	46	57	49 051	0	49 052
EFS	RZL/ZPORR/ Equal	38	3	24	705 372	154 101	104 506
EFRR	ZPORR	7	0	5	5 685	0	4 388
FIWR	SPO <i>Rybołówstwo...</i>	1	1	0	185 869	0	185 869
RAZEM		116	51	90	1 363 444	221 948	420 705

Źródło: Informacja Ministerstwa Finansów.

9. Monitorowanie realizacji Narodowego Planu Rozwoju

9.1 Funkcjonowanie systemu monitorowania i sprawozdawczości

W 2005 r. instytucja zarządzająca PWW podjęła działania służące uproszczeniu i zrationalizowaniu funkcjonującego systemu sprawozdawczości i monitoringu. Główną inicjatywą była *nowelizacja rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 22 września 2004 r., w sprawie trybu, terminów i zakresu sprawozdawczości dotyczącej realizacji Narodowego Planu Rozwoju, trybu kontroli realizacji Narodowego Planu Rozwoju oraz trybu rozliczeń*, która weszła w życie 9 listopada 2005 r. Nowelizacja miała na celu m.in. skuteczniejsze monitorowanie realizacji zasady n+2 poprzez wprowadzenie długoterminowych prognoz – w przypadku sprawozdań okresowych – obejmujących 4 kolejne kwartały oraz dwuletnich w przypadku sprawozdań rocznych. Równocześnie dostosowała zakres danych w sprawozdaniach sporządzanych przez instytucję zarządzającą do wytycznych KE dotyczących przygotowywania sprawozdań rocznych i końcowych zgodnie art. 37 rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999. W wyniku nowelizacji konieczna była zmiana rozporządzeń w sprawie wzorów sprawozdań w ramach poszczególnych programów operacyjnych, w oparciu o wytyczne IZ PWW przekazane 20 września 2005 r. do instytucji zarządzających programami operacyjnymi. Nowe wzory sprawozdań na poziomie beneficjenta, instytucji wdrażającej, pośredniczącej i zarządzającej, zakładały m.in.

- ograniczenie zakresu informacji o postępie finansowym w sprawozdaniach
- ujednolicenie formatów przekazywania danych dotyczących postępu rzeczowego,
- ograniczenie części opisowych sprawozdań i pozostawienia tych informacji, które są niezbędne do prawidłowego monitoringu procesu wdrażania,

Poza tym dostosowano wzór sprawozdania rocznego z realizacji programu operacyjnego do wytycznych KE.

Ponadto w 2005 r. IZ PWW kontynuowała prace grupy ds. sprawozdawczości i monitoringu, - odbyło się 7 spotkań grupy poświęconych różnym zagadnieniom, także z udziałem zaproszonych ekspertów, takim jak: przygotowanie sprawozdań rocznych, monitorowanie

²⁹ Kwota nieprawidłowości obejmuje również kwoty nieprawidłowości powstałe przed refundacją wydatków, niepodlegające odzyskaniu

zgodności realizacji programów z politykami horyzontalnymi, przygotowywanie prognoz finansowych i monitorowanie zasady n+2.

Dodatkowo IZ PWW przeprowadziła analizę wskaźników postępu rzeczowego w programach operacyjnych, służącą weryfikacji i racjonalizacji systemu wskaźników postępu rzeczowego. Na podstawie w/w analizy sporządzono rekomendacje, które zostały następnie przekazane wybranym instytucjom zarządzającym.

9.2 Działalność sprawozdawcza

Sprawozdania roczne za 2004 r.

W 2005 r. przygotowano pierwsze sprawozdanie roczne z realizacji NPR/PWW w 2004 r. oraz sprawozdania roczne z programów operacyjnych, sporządzone w oparciu o wzór sprawozdania rocznego, przedstawiony przez IZ PWW na podstawie wytycznych KE Commission Staff Working Paper: *The annual implementation report on structural fund programmes* z dnia 03.12.2003 oraz Working Paper 1 *Vademecum for Structural Funds Plan and Programming Documents*. Sprawozdania roczne, po zatwierdzeniu przez właściwy komitet monitorujący, zostały następnie przekazane do KE.

Tabela 20. Terminy przekazania sprawozdań rocznych do Komisji Europejskiej z poszczególnych programów operacyjnych

Program	Data przekazania do KE sprawozdania za 2004 r
SPO Transport	04.04.2005
SPO RZL	20.06.2005
IW EQUAL	20.06.2005
SPO WKP	29.06.2005
SPO ROLNY	29.06.2005
ZPORR	30.06.2005
SPO RYBY	30.06.2005
PO PT	30.06.2005
IZ PWW	30.06.2005
IW INTERREG	13.07.2005 (Polska- Słowacja)
	9.08.2005 (Polska-Białoruś- Ukraina)

13 grudnia 2005 r. odbyło się spotkanie z Komisją Europejską podsumowujące dotychczasowe wdrażanie funduszy strukturalnych w Polsce. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele instytucji zarządzających programami, przedstawiciele instytucji zarządzającej Podstawami Wsparcia Wspólnoty i instytucji płatniczej, a także - w charakterze obserwatorów - przedstawiciele Urzędów Wojewódzkich i Marszałkowskich.

Sprawozdawczość okresowa

W 2005 instytucje zarządzające programami operacyjnymi przygotowały 28 sprawozdań kwartalnych z programów. Okresowa sprawozdawczość funkcjonowała również w ramach Funduszu Spójności - instytucja zarządzająca sporządziła i przedstawiła na Komitecie

Europejskim Rady Ministrów w 2005 r. 3 informacje kwartalne na temat stanu realizacji projektów. Także w ramach kontraktów wojewódzkich wojewodowie sporządzali sprawozdania kwartalne oraz sprawozdania roczne. Okresowe informacje w zakresie wdrażania kontraktów wojewódzkich były również przedstawiane na Komitecie Europejskim Rady Ministrów.

W 2005 r. instytucja zarządzająca PWW sporządziła 4 sprawozdania kwartalne z realizacji NPR/PWW które zostały przekazane do wiadomości członkom komitetu monitorującego NPR/PWW oraz Komitetowi Europejskiemu Rady Ministrów. Zostało również sporządzonych 12 *Informacji o stanie realizacji programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej* prezentowanych Komitetowi Europejskiemu Rady Ministrów oraz Radzie Ministrów. Dodatkowo przygotowany został raport *Pierwszy okres wykorzystania funduszy strukturalnych w Polsce - rodzaje projektów, typy beneficjentów, rozkład przestrzenny udzielonej pomocy UE* stanowiący podsumowanie pierwszych doświadczeń we wdrażaniu funduszy strukturalnych w okresie od początku 2004 r. do końca lipca 2005 r. Raport zaprezentowano na konferencji z udziałem instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych oraz beneficjentów, która miała miejsce w dniach 3-4 października 2005 r.

9.3 Funkcjonowanie Komitetu Monitorującego NPR/PWW oraz podkomitetów ds. polityk horyzontalnych.

Komitet Monitorujący NPR/PWW

Komitet Monitorujący NPR/PWW stanowi niezależne ciało doradczo-opiniotwórcze, którego celem działania jest nadzór nad przebiegiem realizacji NPR/PWW. W skład Komitetu Monitorującego wchodzi: przedstawiciele ze strony rządowej i samorządowej oraz przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych, promowany jest równy udział kobiet i mężczyzn. Zakres zadań Komitetu Monitorującego NPR/PWW oraz skład określa szczegółowo art. 39 *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju*.

W 2005 r. odbyły się 3 posiedzenia KM NPR/PWW (8 czerwca, 21 września, 21 grudnia)

Do najważniejszych decyzji podjętych przez Komitet Monitorujący w 2005 r. należą:

- zatwierdzenie sprawozdania rocznego z realizacji Narodowego Planu Rozwoju/Podstaw Wsparcia Wspólnoty w 2004 r. wraz z dołączonymi rekomendacjami,
- przedstawienie informacji nt. działań podjętych w celu usunięcia zidentyfikowanych w czerwcu 2005 r. zagrożeń w realizacji programów, działań i projektów współfinansowanych ze środków strukturalnych,
- przyjęcie uchwały KM NPR w sprawie realokacji środków pomiędzy priorytetami SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*.

Szczegółowa informacja dotycząca spotkań KM NPR/PWW została przedstawiona w załączniku 7a.

Podkomitety ds. polityk horyzontalnych.

Zgodnie z art. 40 *ustawy o Narodowym Planie Rozwoju z dnia 20 kwietnia 2004 r.*, w ramach Komitetu Monitorującego NPR/PWW, działają podkomitety, których celem pracy jest monitorowanie wdrażania polityk horyzontalnych: Innowacyjności i Społeczeństwa Innowacyjnego, Zatrudnienia i Zasobów Ludzkich, Środowiska, Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Polityki Regionalnej.

W 2005 r. odbyło się łącznie 10 spotkań podkomitetów. Podczas posiedzeń podkomitetów dyskutowano głównie tematy bieżącego stanu realizacji danej polityki horyzontalnej.

Szczegółowa informacja dotycząca spotkań podkomitetów została przedstawiona w załączniku 7b.

10. Promocja

Działania szkoleniowe i promocyjne w zakresie Podstaw Wsparcia Wspólnoty prowadzone są na podstawie *Zintegrowanej strategii działań promocyjnych i szkoleniowych IZ PWW na lata 2004-2006*, która określa założenia działań promocyjnych i szkoleniowych oraz metody koordynacji całości polityki informacyjnej obejmującej zagadnienia związane z wykorzystywaniem środków Unii Europejskiej. Strategia została przyjęta przez Międzyresortowy Zespół ds. wykorzystania instrumentów strukturalnych Unii Europejskiej i przedstawiona na posiedzeniu Komitetu Monitorującego NPR w lipcu 2004 r.

Rok 2005 to okres, w którym prowadzone były szczególnie intensywne działania informacyjne i promocyjne.

Wszystkie odpowiedzialne instytucje podjęły szereg działań mający na celu wypełnienie obowiązków informacyjnych dotyczących funduszy strukturalnych. Działania te zawierały elementy marketingu i promocji (infolinie, biuletyny promocyjne, działania bezpośrednie - konferencje, warsztaty, udział w targach); reklamy (spoty reklamowe, wkładki prasowe, kampanie outdoorowe) i public relations (szkolenia dla dziennikarzy, wysyłanie informacji prasowych, bieżąca współpraca z mediami). Szczególnie istotna z punktu widzenia komunikacji z mediami jest współpraca urzędów marszałkowskich z mediami regionalnymi oraz organizowane przez IZ PWW otwarte konkursy dotacji. W konkursie ogłoszonym w 2005 r. wybranych zostało 28 projektów na łączną kwotę 2 mln 697 tys. zł. Realizacja projektów przypadnie na pierwszą połowę 2006 roku. Konkursy dotacji są organizowane także dla innych podmiotów, takich jak organizacje pozarządowe.

W 2005 r. dużą wagę przywiązywano także do wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami procesu wdrażania funduszy strukturalnych – zorganizowane zostały liczne konferencje, w tym dla beneficjentów oraz warsztaty i seminaria.

We wszystkich regionach funkcjonują punkty informacyjne ZPORR, analogiczną rolę w SPO *Rozwój zasobów ludzkich* pełni Krajowy Ośrodek Szkoleniowy EFS oraz sieć Regionalnych Ośrodków Szkoleniowych EFS. Ponieważ oprócz stron internetowych właśnie punkty informacyjne stanowią szczególnie istotną część kampanii informacyjnych, instytucja zarządzająca PWW realizuje projekt mający na celu możliwie największą koordynację działań punktów informacyjnych oraz wspólną promocję ich prac. Organizowane są także szkolenia dla konsultantów punktów. Do udziału w projekcie zgłosiło się ok. 160 instytucji, w tym Regionalne Centra Informacji Europejskiej, Centra Euro-Info, ROSZEFS, punkty informacyjne ZPORR i inne.

Pomimo ogromnego wysiłku organizacyjnego i wkładu pracy, a także wysokich nakładów finansowych efektywność działań informacyjnych i promocyjnych była mniejsza niż przewidywano. Głównym powodem było późniejsze niż zakładano udostępnienie środków z komponentów pomocy technicznej programów operacyjnych i Programu Operacyjnego *Pomoc techniczna*. Utrudniło to wcześniejsze dokładne zaplanowanie poszczególnych etapów kampanii zgodnie z rzeczywistymi potrzebami i oczekiwaniami odbiorców. W rezultacie wszystkie instytucje podejmowały działania, choć profesjonalne, to jednak spóźnione i doraźne.

Wysiłki IZ PWW były skoncentrowane na koordynacji strategii promocyjnych. Prowadzenie

działań niezależnie przez dużą liczbę podmiotów – instytucje zarządzające, wdrażające (w tym na szczeblu regionalnym), pośredniczące powodować może brak spójności i chaos informacyjny. Aby wypełnić obowiązki koordynacyjne zintensyfikowano prace grupy sterującej ds. informacji i promocji PWW, z udziałem przedstawicieli wszystkich instytucji zarządzających. Grupa stanowi platformę wymiany doświadczeń pomiędzy poszczególnymi instytucjami oraz forum uzgodnień prowadzonej polityki informacyjnej.

Ważnym i dobrze wykorzystywanym do celów informowania o funduszach strukturalnych narzędziem jest internet, gdzie można znaleźć interesujące witryny poświęcone zarówno teoretycznym, jak i praktycznym aspektom wykorzystywania środków unijnych. Wszystkie programy operacyjne oraz Fundusz Spójności mają swoje podstrony w serwisie www.funduszestrukturalne.gov.pl, który stał się jednym z najważniejszych źródeł informacji na temat instrumentów strukturalnych Unii Europejskiej. Serwis ten jest na bieżąco uaktualniany, a jego funkcjonalność dostosowywana do potrzeb użytkowników. Istotnym, choć wciąż nie wykorzystywanym w pełni elementem serwisu www.funduszestrukturalne.gov.pl, jest także interaktywna baza szkoleniowa pozwalająca na bieżące monitorowanie szkoleń w zakresie funduszy strukturalnych.

Współpraca z partnerami społecznymi i gospodarczymi jest ważnym elementem strategii działań promocyjnych i informacyjnych IZ PWW. W kwietniu 2005 r. podpisane zostały pierwsze umowy o dotacje dla organizacji pozarządowych na działania promocyjno-informacyjne skierowane do potencjalnych projektodawców działań współfinansowanych przez fundusze strukturalne. W ramach konkursu realizowano projekty w siedmiu liniach tematycznych: przedsiębiorcy, rolnicy, edukacja, społeczeństwo lokalne, organizacje pozarządowe, zdrowie, społeczeństwo informacyjne. Łączny budżet funduszu dotacji wyniósł 1 960 tys. zł. W listopadzie 2005 roku ogłoszono kolejny konkurs, którego rozstrzygnięcie zaplanowano na luty 2006r.

W 2005 instytucje zarządzające prowadziły intensywną działalność wydawniczą. Przygotowany został przez IZ PWW m.in. I numer Biuletynu Informacyjnego *Fundusze strukturalne w Polsce* (IZ PWW). Biuletyny informacyjne były regularnie wydawane i przekazywane beneficjentom także przez IZ ZPORR oraz IZ PO *Rozwój zasobów ludzkich*. Prowadzona była także promocja funduszy na łamach biuletynu informacyjnego wydawanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Nieodłącznym elementem działań informacyjnych jest szereg materiałów promocyjnych (ulotki, dokumenty programowe, informatory), które w 2005 roku przekazano beneficjentom za pośrednictwem odpowiednich instytucji, punktów informacyjnych, a także bezpośrednio, podczas licznych konferencji i targów. Podkreślić należy, że część instytucji, w tym IZ PWW, IZ SPO RZL, IZ ZPORR cyklicznie wydaje biuletyny informacyjne, które cieszą się sporym zainteresowaniem. Zachęcane tym efektem władze regionalne odpowiedzialne za wdrażanie ZPORR na poziomie województw również rozpoczęły wydawanie własnych periodyków.

Podsumowując, działania promocyjne i informacyjne w roku 2005 przebiegały sprawnie i adekwatnie do posiadanych zasobów. Niezbędne jest jednak podjęcie przez wszystkie zaangażowane instytucje konsekwentnych działań zmierzających do wypracowania spójnej strategii informowania o funduszach Unii Europejskiej.

11. Podsumowanie

Drugi rok realizacji Narodowego Planu Rozwoju należy uznać za okres znacznego przyspieszenia wdrażania projektów i programów współfinansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. O ile bowiem w 2004r. dominował proces finalizowania przygotowań systemowych do uczestniczenia Polski w polityce spójności UE i jedynie

w niewielkim zakresie uruchomiono faktyczną realizację tej polityki, o tyle w kolejnym roku można było zaobserwować zdecydowane zaawansowanie wszystkich procesów związanych z wdrażaniem instrumentów strukturalnych UE – wnioskowania o pomoc finansową oraz oceny i selekcji projektów, zawierania umów z beneficjentami, a także rozliczania i refundowania poniesionych wydatków. Równolegle z pozyskiwaniem doświadczeń z wdrażaniem pomocy strukturalnej UE zarówno przez realizujących projekty, jak i instytucje pełniące funkcje w zakresie obsługi i administrowania tą pomocą podejmowane były na szeroką skalę działania służące weryfikacji i poprawie przyjętych rozwiązań w systemie wdrażania Narodowego Planu Rozwoju, których celem było między innymi ułatwienie pozyskiwania i wykorzystania funduszy UE przez obie wspomniane grupy podmiotów.

Nasilenie kluczowych procesów związanych z wdrażaniem NPR w części współfinansowanej z funduszy UE odpowiada logice realizacji programów operacyjnych – pierwsze miesiące 2005r. to okres dynamicznego przyrostu składanych projektów, które następnie podlegały procedurom weryfikacji formalnej i merytorycznej na podstawie zdefiniowanych wcześniej kryteriów. Zainteresowanie społeczne aplikowaniem o fundusze UE w skali wszystkich programów przerosło faktyczne możliwości udzielenia tego wsparcia – pod koniec roku w większości programów wyczerpywała się pula dostępnych środków, stopniowo zamykano nabór w poszczególnych działaniach. Pod koniec pierwszego kwartału nasilił się drugi z procesów tj. podpisywanie umów z beneficjentami, których projekty przeszły pomyślnie etap oceny i selekcji. Dość równomierne tempo postępowania tego procesu w kolejnych miesiącach zaowocowało ponad sześciokrotnym wzrostem wartości podpisanych umów w stosunku do roku poprzedniego i w konsekwencji oznacza przyjęcie do końca 2005r. do realizacji ponad 42 tys. przedsięwzięć współfinansowanych z funduszy UE. Uruchamianie projektów, uzależniane przez beneficjentów zazwyczaj od podpisania umowy, przełożyło się z kolei w drugiej połowie roku na zauważalny i stopniowo przyspieszający wzrost wydatków, jakie zostały zrefundowane z funduszy UE tj. prawie 2,5 mld zł. Wobec rozdysponowania większości dostępnych środków, zarówno na projekty już przyjęte do realizacji oraz wybrane do dofinansowania, a nieobjęte umowami, w kolejnym roku wdrażania Narodowego Planu Rozwoju główne wysiłki i zadania w oczywisty sposób związane będą z monitorowaniem, kontrolą i rozliczaniem finansowanych przedsięwzięć.

Całkowicie odrębną kwestią od stanu zaawansowania wdrażania programów i projektów współfinansowanych ze środków UE, który zasadniczo można uznać za zadawalający biorąc pod uwagę ich dość późne uruchomienie oraz bezsprzecznie pionierski charakter realizowanych zadań, jest sam przebieg opisywanych procesów – ich tempo, a także stopień skomplikowania i uciążliwości zarówno dla korzystających z pomocy strukturalnej UE, jak i instytucji obsługujących tę pomoc. Oceniając ten aspekt realizacji Narodowego Planu Rozwoju należy stwierdzić, że przygotowany system wdrażania w niedostatecznym stopniu rozpoznał potrzeby dla każdego z wyżej opisywanych procesów, co w konsekwencji spowodowało ich długotrwałość i kosztowność. Podstawowe błędy przy konstruowaniu szczegółowych rozwiązań systemowych dotyczyły m.in.: 1) zbytnej centralizacji funkcji – za mało instytucji na szczeblu regionalnym włączonych było w opiniowanie projektów, bezpośrednie kontakty z beneficjentami na etapie podpisywania umów oraz rozliczanie poniesionych wydatków; 2) przesadnej asekuracyjności systemu – ocena wniosków, nawet na wstępnych etapach, opierała się z zasady na bardzo rozbudowanej dokumentacji, która miała potwierdzić przygotowanie projektodawcy do realizacji planowanego przedsięwzięcia, a w efekcie przyczyniła się do znacznego, nieracjonalnego zwiększenia kosztów przygotowania wniosków ponoszonych także przez tych, którzy finalnie wsparcia nie otrzymali; z kolei, z zasady słuszna, potrzeba zminimalizowania ryzyka nieprawidłowo przyznanych lub wykorzystanych środków pociągnęła za sobą nadmiernie restrykcyjne wymogi w zakresie

ustanawiania zabezpieczeń na realizowanych projektach oraz wielostopniowe procedury weryfikacji i kontroli wydatków wydłużające w efekcie proces ich zwrotu i powodujące zakłócenia płynności finansowej wielu beneficjentów; 3) zbytniego sformalizowania systemu – większość reguł i obowiązków zarówno po stronie beneficjentów, jak i administracji związanych z wdrażaniem projektów i programów ujęta była w formie aktów prawnych, trudnych i uciążliwych do zmian koniecznych do wprowadzenia w reakcji na bieżące potrzeby i dodatkowo nierzadko nakładających wymogi bardziej restrykcyjne niż wymagane prawem unijnym, np w zakresie zamówień publicznych; 4) niedocenywanie znaczenia czynnika ludzkiego – pomimo ponad dwukrotnego zwiększenia się w 2005r. ilości pracowników obsługujących realizowane projekty i programy, lawinowo wzrastająca ilość zadań związanych głównie z oceną składanych projektów oraz rozliczaniem płatności przerastała możliwości kadrowe licznych instytucji i powodowała zakłócenia w przebiegu tych procesów; pierwsze miesiące 2005r. ujawniły także braki doświadczenia i wiedzy beneficjentów w zakresie zasad realizowania i rozliczania ich projektów, co wymagało dodatkowej mobilizacji instytucji dla przeprowadzania działań szkoleniowo-instruktażowych oraz korygowania błędów popełnianych przez projektodawców.

Weryfikowane w praktyce rozwiązania proceduralne i systemowe podlegały sukcesywnie w ciągu roku korektom, których celem było zmniejszenie obciążeń i barier po stronie beneficjentów i instytucji, utrudniających i w efekcie spowalniających wykorzystanie funduszy UE przez Polskę. Modyfikacje procedur realizacji poszczególnych programów operacyjnych następowały na bieżąco wraz z identyfikacją potrzeb w tym zakresie. W większości przypadków wprowadzone zmiany polegały na: uściśleniu przepisów czy kryteriów korzystania z pomocy, uproszczeniu dokumentów, w oparciu o które następowało przyznawanie i rozliczanie pomocy (wzory wniosków o dofinansowanie, umów, sprawozdań), skorygowaniu błędów i niespójności w dokumentach, realokowaniu środków w celu lepszego dostosowania do podaży projektów, dostosowaniu struktury instytucjonalnej w kierunku decentralizacji funkcji i wyeliminowania przypadków nakładania się funkcji. Skuteczność bieżącej modyfikacji procedur, która jak się wydaje jest immanentnie powiązana z realizacją programów, była dotychczas w większości przypadków ograniczana gdyż wymagały one, ze względu na nadmiernie rozbudowane ramy prawne wdrażania funduszy strukturalnych, bardzo często przeprowadzenia dostosowań legislacyjnych. Dodatkowe ograniczenia w zakresie zmian procedur realizacji programów wynikały z ich podporządkowania względem uregulowań w skali całego systemu wdrażania Narodowego Planu Rozwoju, które mają charakter ustawowy. Pierwsze analizy i kierunkowe decyzje wskazujące na potrzebę zmian głównych aktów prawnych regulujących m.in. system finansowania, kontroli, zamówień publicznych, ramy formalno-prawne wdrażania funduszy UE zostały podjęte w drugim kwartale 2005r., inicjując proces upraszczania reguł wykorzystania pomocy strukturalnej. Faktycznie jednak kompleksowe podejście zostało wypracowane przez nowy rząd w postaci planu naprawczego, który dawał podstawę dla długofalowych zmian, kontynuowanych w kolejnym roku realizacji NPR.

Należy oczekiwać, że podjęty przez administrację wysiłek uproszczenia i zracjonalizowania systemu wykorzystania funduszy UE zostanie sfinalizowany w stosownym zakresie i czasie, co w konsekwencji przełoży się na poprawę absorpcji tych środków. Dominującemu obecnie procesowi bieżącego monitorowania sprawności i efektywności finansowej realizacji programów powinna w związku z tym w coraz większym stopniu towarzyszyć analiza efektów udzielanej pomocy. Badanie jakiego typu projekty realizuje ponad 40 tys. beneficjentów funduszy UE, gdzie zlokalizowane są te przedsięwzięcia, jakie grupy społeczne najskuteczniej pozyskiwały dofinansowanie pozwala następnie oceniać na ile trafnie osiągane są założone w dokumentach programowych cele ogólne i szczegółowe oraz jakie może być

potencjalne oddziaływanie tych projektów na sytuację makroekonomiczną Polski, konkurencyjność krajowej gospodarki oraz spójność społeczno-przestrzenną. Z pominięciem tego aspektu analizy wdrażania programów trudno oceniać na ile pomyślenie przebiega realizacja Narodowego Planu Rozwoju. O sukcesie polityki spójności UE w Polsce będzie można bowiem wyrokować dopiero gdy za satysfakcjonujące uznane zostaną - powyżej wskazane - czynniki determinujące ten sukces tj.: absorpcja środków, wydajny i oszczędny system wdrażania oraz mądre, dalekowzroczne alokowanie będących w dyspozycji funduszy krajowych i unijnych.

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW, WYKRESÓW, MAP I TABEL

Załączniki:

Załącznik 1. Zmiany w dokumentach programowych w 2005 r.

Załącznik 2. Stan zatrudnienia w jednostkach administracji publicznej oraz w innych instytucjach uczestniczących we wdrażaniu funduszy strukturalnych (na dzień 31 grudnia 2005 r.)

Załącznik 3. Zestawienie płatności dokonanych z kont programowych w 2005 r. w ramach programów współfinansowanych ze środków wspólnotowych oraz wydatków kwalifikowalnych poświadczonych przez instytucję płatniczą.

Załącznik 4. Wykaz projektów przekazanych w ramach Funduszu Spójności do Komisji Europejskiej w 2005 r.

Załącznik 5. Prognozy wniosków o płatność kierowanych do Komisji Europejskiej

Załącznik 6. Zestawienie badań ewaluacyjnych wykonanych w 2005 r.

Załącznik 7. Informacja o działalności w 2005 r. Komitetu Monitorującego Narodowy Plan Rozwoju / Podstawy Wsparcia Wspólnoty i jego decyzjach (7a) oraz o działalności podkomitetów ds. polityk horyzontalnych (7b).

Wykresy:

Wykres 1 Tempo wzrostu PKB	5
Wykres 2 Dynamika PKB spożycia indywidualnego i nakładów na środki trwałe w lata 1991-2005	6
Wykres 3 Relacja deficytu na rachunku bieżącym bilansu płatniczego do PKB	7
Wykres 4 Inflacja roczna	10
Wykres 5 Ogólna liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia.	13
Wykres 6 Wzrost zatrudnienia w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie funduszy strukturalnych w latach 2004 - 2005 r.	34
Wykres 7 Stan zatrudnienia w 2005 r w porównaniu do stanu zatrudnienia w 2004 r. oraz planowanego zatrudnienia w 2006 r.	35
Wykres 8 Wykorzystanie środków pomocy technicznej w ramach poszczególnych programów operacyjnych oraz IW Equal jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (bez IW <i>Interreg</i> , stan na koniec 2005 r.).	40
Wykres 9 Główne rodzaje projektów realizowanych ze środków pomocy technicznej w ramach programów operacyjnych (z wyjątkiem POPT i IW <i>Interreg</i>), stan na koniec 2005 r.	42
Wykres 10 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów o dofinansowanie oraz płatności zrealizowanych z kont programowych w ramach programów operacyjnych oraz IW EQUAL i INTERREG IIIA jako procent realizacji zobowiązań na lata 2004-2006, wg stanu na koniec grudnia 2005r.	63
Wykres 11 Wartość wniosków przesłanych do instytucji płatniczej, Komisji Europejskiej oraz płatności okresowych zrealizowanych w ramach programów operacyjnych, IW <i>Equal</i> oraz <i>Interreg</i> III do końca grudnia 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).	65
Wykres 12 Wartości złożonych wniosków, podpisanych umów oraz zrealizowanych płatności w SPO <i>Rozwój zasobów ludzkich</i> jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według priorytetów, stan na koniec 2005 r.).	66
Wykres 13 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach SPO RZL do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).	67
Wykres 14 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w SPO <i>Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw</i> jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004-2006 (według priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec 2005 r.)	68
Wykres 15 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach SPO WKP do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).	70
Wykres 16. Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w ZPORR jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (wg priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec 2005 r.).	72
Wykres 17 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach ZPORR do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).	74

Wykres 18 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w SPO <i>Transport</i> jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec 2005 r.).	76
Wykres 19 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w SPO <i>Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich</i> jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec grudnia 2005 r.).	78
Wykres 20 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach SPO <i>Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich</i> do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).	79
Wykres 21 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w SPO <i>Rybołówstwo i przetwórstwo ryb</i> jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec 2005 r.).	81
Wykres 22 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach SPO <i>Rybołówstwo i przetwórstwo ryb</i> do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).	82
Wykres 23 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w POPT jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według priorytetów oraz dla całego programu, stan na koniec 2005 r.).	83
Wykres 24 Wartość wniosków przesłanych do Instytucji Płatniczej, Komisji Europejskiej oraz płatności okresowych zrealizowanych w ramach PO <i>Pomoc techniczna</i> do końca 2005 r. (w euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006)	84
Wykres 25 Wartości złożonych wniosków, podpisanych umów oraz zrealizowanych płatności w IW <i>Equal</i> jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (według tematów na realizację Działania 1 i 2, stan na koniec 2005 r.).	86
Wykres 26 Wartość płatności z konta programowego, wartość wniosków o refundację przesłanych do instytucji płatniczej oraz wartość wniosków o refundację przesłanych do KE w ujęciu miesięcznym w ramach IW <i>Equal</i> do końca 2005 r. (w mln euro oraz jako procent zobowiązań 2004-2006).	87
Wykres 27 Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów i zrealizowanych płatności w ramach programów operacyjnych komponentu A Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III jako procentowy udział w zobowiązaniach na lata 2004 – 2006 (stan na koniec 2005 r.).	89
Wykres 28 Obszary wsparcia kontraktów wojewódzkich w 2005 r.	96
Wykres 29 Rodzaje wykrytych nieprawidłowości	111

Tabele:

Tabela 1. Dynamika produkcji wybranych sektorów gospodarki, PKB i jego składowych, eksportu i importu w latach 2000-2005	8
Tabela 2. Stopa bezrobocia wg płci, wieku, wykształcenia (wg BAEL)	12
Tabela 3. Ilość i wartość umów zawartych oraz decyzji wydanych w ramach pomocy technicznej Inicjatywy Wspólnotowej <i>Interreg</i>	41
Tabela 4. Cele i wskaźniki kontrolne Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006	47
Tabela 5. Wskaźniki kontekstowe dla Podstaw Wsparcia Wspólnoty	48
Tabela 6. Wskaźniki programowe dla PWW	49
Tabela 7. Wskaźniki horyzontalne – innowacyjność, społeczeństwo innowacyjne	50
Tabela 8. Wskaźniki horyzontalne – zatrudnienie, zasoby ludzkie, spójność społeczna	51
Tabela 9. Wskaźniki horyzontalne – różnicowanie regionalne	52
Tabela 10. Wskaźniki horyzontalne – przedsiębiorczość – małe i średnie przedsiębiorstwa	52
Tabela 11. Wskaźniki horyzontalne – zrównoważony rozwój, ochrona środowiska	53
Tabela 12. Ilość i wartość wniosków o refundację przekazanych przez instytucję płatniczą do KE w ramach poszczególnych programów i funduszy wg stanu na koniec grudnia 2005 r.	64
Tabela 13. Wartość złożonych wniosków po ocenie formalnej, podpisanych umów oraz dokonanych płatności w stosunku do alokacji na cały okres programowania (ujęcie regionalne; stan na koniec 2005 r.).	75
Tabela 14. Ilość i wartość projektów w ramach Funduszu Spójności – sektor środowiska.	91
Tabela 15. Ilość i wartość projektów w ramach Funduszu Spójności – sektor transportu.	91
Tabela 16. Ilość i wartość projektów w ramach Funduszu Spójności – pomoc horyzontalna.	92
Tabela 17. Stan realizacji kontraktów wojewódzkich na koniec 2005 r.	94

Tabela 18.	Ilość i wartość podpisanych umów w części dofinansowania UE w ramach programów operacyjnych oraz inicjatyw wspólnotowych <i>Equal</i> oraz <i>Interreg</i> , Funduszu Spójności w układzie regionalnym	99
------------	--	----

Tabela 19.	Liczba i wartość raportów przekazanych do Biura ds. Przeciwdziałania Oszustwom w Unii Europejskiej przez Ministerstwo Finansów w roku 2005 (dotyczy wyłącznie funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności)	111
------------	--	-----

Tabela 20.	Terminy przekazania sprawozdań rocznych do Komisji Europejskiej z poszczególnych programów operacyjnych	113
------------	---	-----

Mapy:

Mapa 1.	Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2005 r. wg regionów.	11
Mapa 2.	Wartość udzielonego wsparcia w ramach SPO <i>Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw</i> w układzie regionalnym	54
Mapa 3.	Wartość udzielonego wsparcia w ramach SPO <i>Rozwój zasobów ludzkich</i> w układzie regionalnym	55
Mapa 4.	Wartość udzielonego wsparcia w ramach IW <i>Equal</i> w układzie regionalnym	55
Mapa 5.	Wartość udzielonego wsparcia w ramach SPO <i>Transport</i> w układzie regionalnym	56
Mapa 6.	Wartość udzielonego wsparcia w ramach Funduszu Spójności w układzie regionalnym	57
Mapa 7.	Wartość udzielonego wsparcia w ramach SPO <i>Rybołówstwo i przetwórstwo ryb</i> w układzie regionalnym	58
Mapa 8.	Wartość udzielonego wsparcia w ramach SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich w układzie regionalnym	58
Mapa 9.	Wartość udzielonego wsparcia w ramach <i>Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego</i> jako procent wykorzystania alokacji w układzie regionalnym (bez działania 1.6)	59
Mapa 10.	Wartość udzielonego wsparcia w ramach IW <i>Interreg III A</i>	59
Mapa 11.	Struktura udzielonego wsparcia wspólnotowego wg. programów operacyjnych, inicjatyw wspólnotowych, Funduszu Spójności w układzie regionalnym	98